

IKBAL ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARININ İNCELENMESİ

Elif EREN

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER

UŞAK

Haziran, 2019

IKBAL ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARININ İNCELENMESİ

Elif EREN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

IKBAL ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARININ İNCELENMESİ

Elif EREN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER

Kelime grupları, birden fazla kelimenin bir araya getirilmesiyle ve yeni bir anlam ifade etmek için oluşan dil birlikleridir.

Bu incelemede Hıdır Deryayev'in "*İkbal*" adlı romanında kullandığı kelime grupları gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın konusu, kelime gruplarının tanımı, kelime gruplarının Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde özellikleri, Hıdır Deryayev hakkında bilgi ve "*İkbal*" romanında bulunan kelime gruplarından oluşmaktadır.

Araştırmamızın amacı "*İkbal*" romanı incelenerek ve romanda bulunan kelime grupları dikkate alınarak her iki lehçede de karşılaştırmalı biçimde verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın önemi incelenen romandan yola çıkılarak kelime gruplarının her iki lehçede nasıl olduğu, özellikleri, ortak ve farklı olanlarını daha net görebilme şansı vermektedir.

Anahtar kelimeler: *Kelime grupları, İkbal romanı, Hıdır Deryayev*

ABSTRACT

EXAMINATION OF VOCABULARY GROUPS IN THE NOVEL OF İKBAL

Elif EREN

Department of Turkish Language and Literature

Uşak University The Institute of Social Studies, June 2019

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Önder SEZER

The words and the word groups are an important concept to be studied because they take an important place in a language. The word groups that are language units occur by merging more than one word to have a new meaning.

This study focuses on the word groups that have been used in the novel titled “İkbal” by Hıdır Deryayev.

The main ideas of the study are that the definitions of the word groups, the features of the word groups from Turkey’s Turkish language and Turkmen’s Turkish dialects, the information about Hıdır Deryayev and the word groups from the novel “İkbal.”

The study aims examining the novel “İkbal” and the word groups inside of it to compare the two different dialects.

The importance of the study provides that opportunity understanding of the word groups in two different languages, and showing both different and similar characters within them.

Key words: *Word groups, İkbal novel, Hıdır Deryayev*

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Elif EREN'in "İkbal Romanındaki Kelime Gruplarının İncelenmesi" başlıklı tezi 27.06.2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisanüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ**İmza**

Üye (Tez Danışmanı)	:Dr. Öğretim Üyesi Önder SEZER	.....
Üye	: Dr. Öğretim Üyesi Alpay İĞCİ	.....
Üye	: Doç.Dr. Cüneyt AKIN	.....

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Hıdır Derayev'in "İkbal" adlı eseri kelime grupları açısından değerlendirilmiştir. İkbal romanı toplam dört ciltten oluşmaktadır. Bu çalışmada sadece birinci cildi incelenmiştir. Birinci cildi toplam 372 sayfadır.

İncelememizde Leyla Karahan'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı eseri esas alınmıştır. Türkmen Türkçesinde kelime gruplarının yapılarını çözümlerken Sinan Dinç'in "Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi" adlı doktora tezi ile Asım Çağrı Şenol'un "Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi" adlı doktora tezinden faydalanılmıştır.

Çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Giriş, Hıdır Deryayev ve romanı "İkbal" hakkında bilgiler, kelime gruplarının tanımı ve genel özellikleri, Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinde kelime gruplarının detaylı karşılaştırmalı şekilde özellikleri örneklerle anlatılmıştır. İkinci bölümde inceleme yapılmıştır. İnceleme iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölümde romanın ilk beş yüz cümlesi incelenmiştir. İkinci bölümde ise kitabın tamamındaki kelime grupları fişlenip sayfa numarası da verilerek ve kelime gruplarının özelliklerine göre alt başlıklar şeklinde gösterilmiştir.

Bu çalışmada bana destek olan ve yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Dr.Öğr. Üyesi Önder SEZER' e teşekkür ederim. Ayrıca bu çalışma sürecinde bana her zaman destek olan dostum Belkıs AKDERE' ye de teşekkür ediyorum.

Elif EREN

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Elif EREN

Doğum Yeri ve Tarihi: Manisa 24.04.1995

Lisans Öğretimi: Uşak Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları

Yüksek Lisans Öğretimi: Uşak Üniversitesi Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi:

Çalıştığı Kurumlar: Uşak Üniversitesi TÖMER, Udil Vizyon Akademi (Uşak)

İletişim:

e-posta adresi : eliferen95@outlook.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. HIDIR DERYAYEV'İN HAYATI	3
1.2. HIDIR DERYAYEV'İN İKBAL ROMANI	4
1.3. KELİME GRUPLARI	6
1.3.1. Kelime Gruplarının Tanımı.....	6
1.3.2. Kelime Gruplarının Genel Özelliği.....	7
1.4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE VE TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE KELİME GRUBU ÇEŞİTLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	8
1.4.1. İsim Tamlaması.....	8
1.4.1.1. Belirtili İsim Tamlaması.....	10
1.4.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması	13
1.4.1.3. Zincirleme İsim Tamlaması	16
1.4.1.4. Eksiz İsim Tamlaması.....	18
1.4. 2. Sıfat Tamlaması	21
1.4.3. Fiilimsiler	28
1.4.3.1. İsim-Fiil Grubu	28
1.4. 3. 2. Sıfat-Fiil Grubu	30
1.4.3.3. Zarf-Fiil Grubu	34

1.4.4. Tekrar Grubu.....	40
1.4.5. Edat Grubu	46
1.4.6. Bağlama Grubu	50
1.4.7. Unvan Grubu.....	52
1.4.8. Özel İsim Grubu.....	55
1.4.9. Ünlem Grubu	56
1.4.10. Sayı Grubu	59
1.4.11. Birleşik Fiil Grubu	60
1.4.12. Kısaltma Grupları.....	67
2. İNCELEME.....	73
2.1. HIDIR DERYAYEV'İN "IKBAL" ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARININ CÜMLE ŞEKLİNDE GÖSTERİMİ (500.cümle)	73
2.2. HIDIR DERYAYEV'İN "IKBAL" ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARI.....	225
2.2.1 Belirtili İsim Tamlaması	225
2.2.1.1. İki Kelimededen Oluşan Belirtili İsim Tamlaması	225
2.2.1.2. Tamlayanı Sıfat Tamlamasıyla Kurulan Belirtili İsim Tamlaması..	241
2.2.1.3. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması.....	247
2.2.1.4. Tamlayanı Unvan Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması	248
2.2.1.5. Tamlayanı Eksiltelen Belirtili İsim Tamlaması	252
2.2.1.6. Tamlayanı Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması.....	255
2.2.1.7. Tamlayanı Özel İsim Olan Belirtili İsim Tamlaması	269
2.2.1.8. Tamlayanı İşaret Zamiriyle Oluşan Belirtili İsim Tamlaması.....	278
2.2.1.9.Tamlayan İle Tamlanan Arasında Unsur Bulunan Belirtili İsim Tamlaması	280
2.2.1.10. Tamlayanı Dönüştürücü Zamiri ile Kurulan Belirtili İsim Tamlaması	281
2.2.1.11. Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması ...	282

2.2.1.12. Tamlananı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması ...	283
2.2.1.13. İlgi Hâl Eki Yerine Uzaklaşma Hâl Eki ile Yapılan Belirtili İsim Tamlaması	283
2.2.1.14. Tamlananı Eksiltelen Belirtili İsim Tamlaması	283
2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması	284
2.2.3. Zincirleme İsim Tamlaması	287
2.2.4. Sıfat Tamlaması	302
2.2.4.1. Niteleme Sıfatı	302
2.2.4.2. Belirtme Sıfatı	321
2.2.4.3. Tamlayanı Sıfat-fiil Eki Alan Sıfat Tamlaması	330
2.2.4.4. Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlaması	333
2.2.4.5. Tamlayanı ya da Tamlananı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlaması ..	334
2.2.4.6. Tamlayanı Birden Çok Sıfat Unsurundan Oluşan Sıfat Tamlaması	335
2.2.4.7. Miktar ve Derecelendirme Anlamı Taşıyan Sıfat Tamlaması	336
2.2.4.8. Tamlayanı Uzaklaşma Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması	339
2.2.4.9. Tamlananı Çokluk Ekinden Oluşan Sıfat Tamlaması	339
2.2.4.10. Tamlayanı Birleşik Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması	339
2.2.5. İsim-Fiil Grubu	340
2.2.6. Sıfat-Fiil Grubu	341
2.2.7. Zarf-Fiil Grubu	343
2.2.8. Tekrar Grubu	346
2.2.8.1. Eş ve Yakın Anlamlı Tekrar Grubu	346
2.2.8.2. Zıt Anlamlı Tekrar Grubu	349
2.2.8.3. Aynen Tekrar Grubu	351
2.2.8.4. Sayılı Tekrar Grubu	353
2.2.8.5. Araya Unsur Giren Tekrar Grubu	353
2.2.8.6. Çokluk Eki ile Oluşan Tekrar Grubu	354

2.2.8.7. Diğer Tekrar Grubu.....	354
2.2.9. Edat Grubu	357
2.2.9.1. Ayrılma Hâl Ekiyle Birleşen Edat Grubu	357
2.2.9.2. Yönelme Hâl Ekiyle Birleşen Edat Grubu	360
2.2.9.3. - An Sıfat-Fiil Ekiyle Birleşen Edat Grubu.....	361
2.2.9.4. Eksiz Birleşen Edat Grubu	363
2.2.9.5. Zarf-Fiil eki (-alı /-eli+bâri edatı) ile Oluşan Edat Grubu	380
2.2.9.6. Diğer Edat Grupları.....	380
2.2.10. Bağlama Grubu.....	381
2.2.11. Unvan Grubu.....	384
2.2.13. Ünlem Grubu	389
2.2.14. Sayı Grubu	393
2.2.15. Birleşik Fiil Grubu	394
2.2.15.1. İsim ve Yardımcı Fiil ile Kurulan Birleşik Fiil Grubu.....	394
2.2.15.2. Varma veya Ulaşma Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu.....	394
2.2.15.3. Süreklilik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	395
2.2.15.4. Mecâzi İsim ve Mecâzi Fiil ile Kurulan Birleşik Fiil Grubu.....	399
2.2.15.5. Yeterlilik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	399
2.2.15.6. Öncelik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	400
2.2.15.7. Deneme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu.....	401
2.2.15.8. İsteklenme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	401
2.2.15.9. Niyetlenme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu.....	402
2.2.15.10. Yapmacık Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	404
2.2.15.11. Zorunluluk Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	405
2.2.15.12. Başlama Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu	405
2.2.16. Kısaltma Grupları.....	407
2.2.16.1. İsnat (İyelik) Grubu.....	407

2.2.16.2. Yükleme Grubu	407
2.2.16.3. Bulunma Grubu	411
2.2.16.4. Uzaklaşma Grubu.....	412
2.2.16.5. Yönelme Grubu	414
2.2.16.6.Vasıta Grubu	417
2.2.16.7. İlgi Grubu	418
2.2.16.8. Eşitlik Grubu.....	418
3. SONUÇ	419
4. KAYNAKÇA	422

KISALTMALAR DİZİNİ

ty: tamlayan

tn: tamlanan

z: zincirleme isim tamlaması

s: sıfat

i: isim

if: isim-fiil

sf: sıfat-fiil

zf: zarf-fiil

t: tekrar grubu

e: edat grubu

bağ.: bağlama grubu

u: unvan grubu

ü: ünlem grubu

bf: birleşik fiil

iy.: iyelik (isnat)

yk: yükleme

b: bulunma

u: uzaklaşma

v: vasıta

ilg: ilgi

1. GİRİŞ

Araştırmanın Problemi

Bu çalışmanın problemi Hıdır Deryayev'in "*İkbal*" adlı romanındaki kelime gruplarının incelenmesi ve kelime gruplarının tanım ve sınıflandırılmalarından yola çıkılarak Türkiye Türkçesindeki ve Türkmen Türkçesindeki kullanım şeklinin belirlenmesidir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye Türkçesinin ve Türkmen Türkçesinin söz dizimi kurallarından yola çıkılarak ele alınan romanda kelime gruplarının tespiti ve bu iki lehçede karşılaştırılmasıdır.

Kelime gruplarını oluşturan kelimelerin, her iki lehçede kullanım şekilleri ve sıklıkları, benzer ve farklı yönlerini incelemek çalışmanın amaçlarından biridir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi ele alınan romanda kelime gruplarının her iki lehçe açısından karşılaştırılıp kelime gruplarının işlevlerini, cümleye kattığı anlamı incelenerek ve karşılaştırılma yapılarak kelime gruplarının iki lehçe açısından işleyişlerini net olarak görme şansı vermektedir.

Araştırmanın Metodu

Çalışmamızda kelime gruplarının tespit ve tasnifinde Leyla Karahan 'ın "*Türkçede Söz Dizimi*" adlı eser ile Sinan Dinç'in "*Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi*" adlı doktora tezi esas alınmıştır.

İnceleme bölümü iki başlık altında ele alınmıştır. Birinci başlıkta, incelenen romanın ilk 500 cümlesi ele alınmıştır ve cümleye ait olan kelime grupları cümlenin

altına yazılmıştır. Bu bölümde Türkiye Türkçesinden farklı olan kelime gruplarına dipnot eklenerek açıklaması yapılmıştır.

Bu bölümde beş yüz cümle verilmesinin nedenleri; araştırmamızın daha net anlaşılabilirliğini sağlayabilmek, kelime gruplarını daha net gösterebilmek ve araştırmamızdan faydalanacak olan kişilerin konuyu daha kolay ve sağlıklı bir şekilde anlayabilmesi gibi sebepler bulunmaktadır.

İkinci başlıkta ise incelenen romanın bütün sayfalarındaki kelime grupları bulunup sayfa numarasıyla birlikte fişlemesi yapılmıştır.

Araştırmamızın kelime grupları başlığı altında Türkiye Türkçesindeki ve Türkmen Türkçesindeki kelime grupları karşılaştırmalı bir şekilde anlatılarak incelenen romandan örnek getirilerek yapılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma, Türkmen Türkçesinde kelime gruplarının kullanışları, yapıları, işlevleri ve Türkiye Türkçesiyle olan benzerlik ve farklılıklarından söz etmektedir.

İncelenen konu Hıdır Deryayev'in "*İkbal*" adlı romanının birinci cildinden oluşmaktadır. İncelenen roman 372 sayfadır.

Literatür Taraması

Bu bölümde söz dizimi üzerine yapılmış ve çalışmamızda bize kaynak olan eserlerden bahsedilmektedir.

Araştırmamızı hazırlarken kaynak bakımından ele aldığımız Leyla Karahan'ın "*Türkçede Söz Dizimi*" adlı eseridir. Bu eser Türkçenin genel söz dizimi kurallarını, cümle yapısını, kuruluşunu ve öğelerini, kelime gruplarını, kelime gruplarının oluşumunu incelemiştir.

Araştırmamızı hazırlarken kaynak olarak aldığımız bir diğer eser ise Sinan Dinç'in "*Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi*" adlı eseridir. Bu eserde Türkmenistan dışındaki araştırmacıların Türkmen Türkçesi hakkında daha kapsamlı bilgi sahibi

olabilmeleri için ele alınan metinler tarama-tahlil-tasnif yöntemiyle incelenmiştir. Betimlemeli dil bilgisi yöntemiyle Türkmen Türkçesinin söz diziminin araştırılması yapılan bu çalışmada “kelime grupları” olmak üzere iki ana başlık altına alınmış. Konular biçim, görev ve anlam bütünlüğü bakış açısıyla irdelenmeye çalışılmıştır.

Diğer bir faydalanabildiğimiz eser ise Asım Çağrı Şenol’un doktora tezi olan *“Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi”*dir. Asım Çağrı Şenol’un bu çalışması Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinin eş zamanlı karşılaştırmasını içermektedir. Bu çalışmada sırayla önce cümle ve unsurlarını devamında kelime gruplarını ve son olarak cümle türleri verilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan şablon şu şekildedir: Karşılaştırma yapılırken önce türün her iki dilde tanımı yapılmış terim dağılımı ve genel eğilim ifade edilmiş, devamında varsa tartışmalar ve türün özellikleri her iki dildeki edebi eserlerden alınan örneklerle ifade edilmiştir. Her bir bölüm için Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesi arasındaki benzerlikler, yapısal farklılıklar ve yaklaşım farklılıkları değerlendirilmiştir.

1.1. HİDİR DERYAYEV’İN HAYATI

Muratgeldi SÖYEGOV’un Gazi Türkiyat dergisinde yayınlamış olduğu “Türkmen Ceditçi Yazarlar” adlı yazısında Hıdır Deryayev hakkındaki bilgiler, şu şekilde belirtilmiştir:

1905 yılında Marı’da doğmuştur. Taşkent şehrinde çeşitli öğretim kurumlarında eğitim almıştır. 1929 yılında Orta Asya Devlet Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi’nin 2. sınıfına başlar. Ancak Sovyet yönetimi tarafından Şarkiyatçı hocaların hepsini 1930-1931 yıllarında hapse atılmalarından dolayı Şarkiyat Fakültesi kapatılınca, Hıdır Deryayev’de diğer öğrencilerle birlikte Pedagoji Fakültesine gönderilir.

1931 yılında üniversiteden mezun olur ve aynı yıl Aşkabat’ta ilk yükseköğretim kurumu olan Türkmen Devlet Pedagoji Enstitüsü’nde çalışmaya başlar. Kısa bir süre sonra doçent unvanını alır.

Köhne Türkmen Edebi Dili” adlı makalesinde, İnkılâptan önce (Ekim 1917) Türkmen edebi dili var mıydı? sorusunu ortaya atar. Daha sonra bu soruya “Türkmenlerin eskiden edebi bir dili vardı. Bu dili tanımak için büyük bir miras bırakmış olan Mahtumkulu, Molla Nefes (Zöhre-Tâhir), Seydi, Zelili, Şeydâi, Tâlibi, Muhtâci gibi 18. ve 19. yüzyıl Türkmen şairlerinin eserlerine bakmak gerekir” cevabını verir. Onun bu cevabı, kendisinin gözetim altına alınması için bahane olur.

29 Haziran 1933 tarihinde, Deryayev’in “Şuralar Türkmenistanı” gazetesinin idaresine yazdığı mektubu yayımlanır. Yazar “Köhne Türkmen Edebi Dili” makalesinde öne sürdüğü fikirlerinden vazgeçerek özür diler. Bunun üzerine gözetim sona erer. Fakat dört sene sonra, 1937 yılında Hıdır Deryayev gizli “Türkmen Âzatlığı Kurulu’nun üyesi olmak ve “Kanlı Pençeden” adlı romanı yazmak gibi “ halka karşı hareketleri sebebiyle tutuklanır.

19 sene Sibiryâ hapishanelerinde yattıktan sonra 1956 yılında Türkmenistan’a döner. Hapisten çıktıktan sonra vefat edene kadar 4 ciltten oluşan “ İkbâl” ve diğer romanlarını, tiyatro eserlerini ve şiir kitaplarını yazar; Türkmenistan İlimler Akademisi muhabir üyeliğine seçilir. Ayrıca kendisine Türkmenistan Halk Yazarı unvanı ve Mahtumkulu ödülü verilir. 1988 yılında, 83 yaşında hayata veda eder.

Yazar; roman, piyes ve şiir türünde eserler vermiştir.

Romanları: İkbâl, Harasat, Mukaddes, Ocak

Piyesleri: Mehri, Hoca Nepes, Amıderya,

Manzumeleri: Arzuv, Ökünçmi, Maslahat

1.2. HİDİR DERYAYEV’İN İKBAL ROMANI

Ahmet GÖKÇİMEN’in Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisinde yayımlanmış olduğu “Ekim Devrimi Temalı Türkmen Romanlarında Rus Tipler”adlı yazısında aşağıdaki bilgiler şu şekilde verilmiştir:

1937 yılında yayımlanan İkbâl, Türkmen nesrinde yeni bir adım olmuştur. En çok çevirisi ve aktarımı yapılan eseri, İkbâl romanıdır.

İlk matbu roman örneğidir. Bu roman, Deryayev'in 1933' te yazdığı "Köne Türkmen Edebi Dili" adlı yazısı sebebiyle on dokuz yıl hapse mahkûm edilmesinden dolayı yayımladığı dönemde pek itibar görmemiştir. Bunun sonucunda siyasi sebeplerle Berdi Kerbabeyev'in 1940'ta neşrettiği Aygıtlı Ädim adlı eseri ilk Türkmen romanı kabul edilmiştir.

Olaylar Marı' da geçmektedir ve zaman olarak 1921 yılıdır.

Olumlu Kahraman: Berdi, Uzuk

Olumsuz Kahraman: Bekmırat Bay

Romanın Konusu: Romanda örf ve âdetleri yüzünden birbirine kavuşamayan iki gencin vakaları anlatılır ve kadınlara devrimin sağladığı haklar üzerinde durulur. Bu amaçla Türkmen örf ve âdetleri sık sık eleştirilir. Bu romanda Sergey, Berdi ve sevgilisi Uzuk'u devrimin saflarına çekmek için propaganda yapar. Sergey, örf ve âdetler yüzünden birbirine kavuşamayan Berdi ve Uzuk'a devrimi ve yeni rejimi anlatır; onları ikna eder. İkbal romanının sonunda devrim gerçekleşmiş ve okullarında yerli devrimciler yetişmiştir.

Sergey devrimci bir Rustur. O, bölgede yaşar. Türkmenler onun Petersburg'dan gönderilmiş olduğuna inanır. Su araçları ustası olarak çalışır. Eğitimli ve entelektüel bir tiptir. Orazsoltan Ece, okuma yazma bilmediği için mahkemeye dilekçe yazmak için ondan yardım alır. Sergey yoksul halka sık sık yardım eder.

Berdi ve Uzuk, devrimci Rus Sergey'in önerdiği Sovyet sistemini överler. Aslında iki sevgili, Sergey sayesinde, ona duydukları güvenle Sovyet sistemine katılmayı düşünürler.

1.3. KELİME GRUPLARI

1.3.1. Kelime Gruplarının Tanımı

“*Kelime grubu*, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitелеmek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir.”¹

“Birden çok kelimedenden oluşan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan, cümle içinde tek öge olarak işlem gören söz dizisine *kelime grubu* denir.”²

“ Kelime grubu, birbirine, yapı ve anlam olarak bağlanan ve kendi aralarında bir bütün oluşturan iki veya daha fazla unsurdan oluşan kelimeler topluluğudur.”³

“Söz öbekleri, kısaca, cümle oluşturmayan söz dizimi birimleri olarak tanımlanır. Birden çok sözden oluşan yapılardır. Bütün dillerde söz dizimi, varlıkların nitelendirildiği yapılar olan söz öbekleri ile yapma ve olmaların nitelendiği yapılar olan cümlelerden oluşur. Bir başka deyişle, söz öbeği, bir varlığın nitelendiği yapılardır. Söz öbeği, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu veya bir hareketi karşılamak üzere, belirli kurallar içinde yan yana gelen sözler topluluğudur.”⁴

“ Cümle içinde kavramlar arasında ilişki kurmak üzere birden çok kelimenin belirli kurallar ile yan yana getirilmesinden oluşan, yapı ve anlamındaki bütünlük dolayısıyla cümle içinde tek bir nesne veya hareketi karşılayan ve herhangi bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğuna *kelime grubu* denir. Kelime gruplarının bir kısmı kalıplaşmış, bir kısmı da kalıplaşmamış ve cümlede bir bütün hâlinde kullanılan yargısız anlatım birimi olarak kullanılır.”⁵

“Birden çok kelimedenden oluşan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan, cümle veya cümlemsi içinde tek cümle ögesi; kelime öbeği içinde bütün hâlinde

¹ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, 18. Basım. (Ankara: Akçağ Yayınları, 2012), s.39.

² Abdurrahman Özkan, Mustafa Toker, Ufuk Deniz Aşçı, *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, 2.Basım. (Konya: Palet Yayınları, 2016), s. 45.

³ Mehmet Özmen, *Türkçenin Söz Dizimi*, (Adana: Karahan Kitabevi Yayınları, 2013), s.51.

⁴ Günay Karaağaç, *Türkçenin Söz Dizimi*, (İstanbul: Kesit Yayınları, 2009), s.129.

⁵ Bilal Aktan, *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*, (Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları, 2009), s.2.

yardımcı veya temel öge olarak işlem gören ve bir kelime türü (isim, sıfat, zamir, edat vb.) yerine kullanılan söz dizileridir.”⁶

“Kelime grubu, birden çok kelimedenden meydana gelen, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan ve cümle içinde tek unsur olarak değerlendirilen söz dizisidir.”⁷

Belirtildiği gibi birden çok kelimedenden oluşan, tek bir nesne veya hareketi karşılayan, yapısında ve anlamında bir bütünlük olan ve cümle içerisinde yargı bildirmeyen kelimeler topluğuna kelime grubu denir.

1.3.2. Kelime Gruplarının Genel Özelliği

“Kelime grupları, cümle ve diğer kelime grupları içinde, tek kelime gibi; isim, sıfat, zarf ve fiil görevi yapar.”⁸

“Grubu meydana getiren kelimeler ekli veya eksiz bir araya gelip birbirlerinin anlamlarını bütünleştirirler.”⁹

“Grubu oluşturan ögeler niteleyen-nitelenen, belirten-belirtilen, tamlayan-tamlanan biçiminde sıralanırlar: *bıyıklarının* (tamlayan) / *ucu* (tamlanan) (39.6), *geniş* (niteleyen) *bir* (belirten) / *arazi[ye]* (belirtilen) (108.21), *yirmi* (belirten) / *dakika* (belirtilen) (109.22) gibi.”¹⁰

“Fiile dayalı isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil gruplarında fiilin anlamı, cümlede olduğu gibi özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen unsurlarla tamamlanır. Fakat bu gruplar yargı bildirmediikleri için cümle değildir.”¹¹

⁶ H. İbrahim Delice, *Türkçe Söz Dizimi*, 2.Basım, (İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2003), s.17.

⁷ Zuhâl Kültürel, *Türkiye Türkçesi Cümle Bilgisi*, (Konya: Palet Yayınları, 2018), s.9.

⁸ Karahan, *Ön.ver.*,s.40.

⁹ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*,s.47.

¹⁰ Mustafa Altun, *Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri*, (İstanbul: Mvt Yayıncılık, 2011),s.14.

¹¹ Aktan, *Ön.ver.*, s.7.

“Söz öbeklerinin içinde, iç içe geçmiş, birbirini tamamlayan başka söz öbekleri bulunabilir: *küçük odadaki mumun soluk ışığı.*”¹²

“Kelime gruplarındaki sözcüklerin sırası ve yeri konuşma ve şiir dilinde değişebilir.”¹³

“Deyimler, kalıplaşmış söz birlikleri de kelime grupları içinde yer alır: *ıstırap / çek [er] (13.5), hürsün / geç [er] (48.14), Kadı/köyü[‘ne] (61.5)* gibi.”¹⁴

“Kelime grupları yargısız dil birimleridir.”¹⁵

“Kelime grupları içerisinde, bağlama gruplarında, birleşik isimlerde ve ikilemelerde olduğu gibi, unsurları birbirine denk olan, unsurları arasında yardımcı unsur, esas unsur farkı bulunmayan kelime grupları da vardır. Ünlem grubunda ise, asıl unsur, yani ünlem, baştadır.”¹⁶

“Bir kelime grubuna bir ek getirildiğinde ek, kelime grubunun her kelimesine değil, kelime grubunun son kelimesine getirilir.”¹⁷

1.4. TÜRKİYE TÜRKÇESİNDE VE TÜRKMEN TÜRKÇESİNDE KELİME GRUBU ÇEŞİTLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

1.4.1. İsim Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

“İki veya daha çok isim unsurundan kurulan tamlamaya *isim tamlaması* adı verilir. İsim tamlaması iyelikli bir isim unsuru ile ekli veya eksiz ilgi hâlindeki bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. İsmi bir başka isimle tamlama

¹² Karaağaç, *Ön.ver.*, s.131.

¹³ Aktan, *Ön.ver.*, s.6.

¹⁴ Altun, *Ön.ver.*, s.15.

¹⁵ Karahan, *Ön.ver.*, s.39.

¹⁶ Özmen, Mehmet. *Ön.Ver.*, s.51.

¹⁷ Abdullah Çelik, Nesrin Kaya, Salih Demirbilek, Selcen Çifçi, *Cümle Ve Metin Bilgisi*, (İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2006), s.32.

kurması ek vasıtasıyla sağlanır. İsim tamlamasında birinci unsur yani yardımcı unsur *tamlayan*, ikinci unsur yani asıl unsur ise *tamlanan* durumundadır.”¹⁸

“İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur. Bu kelime grubunda iki isim unsuru *aitlik*, *içinde bulunma*, *sınırlandırma*, *belirtme* vb. anlam ilgileri çerçevesinde birbirine bağlanır.”¹⁹

Türkmen Türkçesinde:

“Türkmenistan’da yazılan söz dizimi ile ilgili bazı eserlerde isim tamlaması ve iyelik öbeği şu şekilde izah edilmektedir: “*İlgi hâli (Eyelik düşüm) ya da iyelik (değişilik) tamlayanı (aýyrgygy) ‘kimin, neyin, nerenin, hangi’ şeklindeki sorulara cevap olup cümlenin ad ve ad görevindeki ögelerine bağlanmaktadır. Anlam yönünden bir şeyin kimin ya da neyin olduğunu, kime, neye has olduğunu, hareketin de kime neye dair olduğunu göstermektedir. Eyelik ya da değişilik aýyrgygy ilgi hâli eki almış olmalı, bu kelime tarafından belirtilen kelime ise iyelik eki almalıdır.*”²⁰

“Hatiboğlu, “*Tamlanan, ad gibi kullanılabilen her tür sözcükten olabilir. Yalnız -mek’li eylemliler ad tamlamasında tamlanan olmaz.*” demektedir. Fakat Türkmen Türkçesinde -mAK ekli yüklemsiler isim tamlamasında tamlanan olarak kullanılabilir.”²¹

Orazsoltan ejäniň gelmegi / ıkbal romanı – s.17

Onuň çay hakynda aýtmagy / ıkbal romanı- s.22

Onuň gelmegi / ıkbal romanı- s.37

Meniň hem olara ýykyn etmegim / ıkbal romanı- s.56

¹⁸ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.51.

¹⁹ Karahan, *Ön.ver.*, s. 42.

²⁰ Sinan Dinç, *Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2014), s.4.

²¹ Dinç, *Ön.ver.*, s.7.

Orazsoltan ejünüň artykmaç sarpa goýmagy / ikbal romanı- s.63

1.4.1.1. Belirtili İsim Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

“Tamlayanı yani birinci unsur ilgi hali eki (-In, nIn) alan isim tamlaması, *belirtili isim tamlamasıdır.*”²²

Masanın örtüsü, Pencerenin kenarı, Evin kapısı, Kitabın içi

“Belirtili isim tamlamasında unsurlar arasına grupla ilgili başka kelime veya kelime gruplarının girmesi mümkündür.”²³

Kitabın yırtık sayfası, Yârimin gül kokan nefesi, Öğrencinin hocasına karşı sorumluluğu, Baharın bütün güzelliği

“Belirtili isim tamlamasının unsurları yer değiştirebilir.”²⁴

Sonu bu muydu güzelliğin? (Güzelliğin sonu bu muydu?)

Sevgisi her şeye değerdı annemin. (Annemin sevgisi her şeye değerdı.)

Bitti sevdası onun. (Onun sevdası bitti.)

Geçmiyordu acısı ayrılığın. (Ayrılığın acısı geçmiyordu.)

“Belirtili isim tamlamasında tamlanan unsur sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olabilir.”²⁵

“Genç şairin buruşuk bir kâğıt üzerinden okuduğu satırları dinliyorlar. (B,12)’”²⁶

²² Aktan, *Ön.ver.*, s.12.

²³ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.54.

²⁴ Karahan, *Ön.ver.*, s.43.

²⁵ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.55.

²⁶ *Aynısı*, s.55.

Türkmen Türkçesinde:

“Belirtili isim tamlamalarına getirilen ilgi hâli eki daima +(nI)ň şeklindedir. İlgi hâli eki, söyleyişte, ünlü ile biten sözcüklere, hece kaynaşması neticesinde, konuşmada, +nIň yerine sadece, +ň şeklinde eklenebilmektedir. Türkiye Türkçesinde birinci tekil şahıs zamirine getirilen +im eki Türkmen Türkçesinde +iň şeklindedir. Ekin eski hâlinin korunduğu görülmektedir.”²⁷

Meň başga äkitjek ýerim / ikbal romanı- s.15

Meniň dokmajygymy / ikbal romanı - s. 19

Meniň ýüregim / ikbal romanı- s. 33

Adamlaryň arasy / ikbal romanı- s. 9

Gyzynyň yzy / ikbal romanı s- 40

Sakgalynyň ujuny / ikbal romanı s- 49

“Bilgegil, “Bir pekiştirme maksadı gözetilmediği takdirde, şahıs zamirleriyle kurulan isim tamlamalarının yalnız belirtileni söylenir. Evim, bahçen, odamız gibi...” demektedir. Türkmen Türkçesinde de tamlanan düşmüş olsa bile iyelik eki sayesinde tamlamanın anlam bütünlüğü korunmaktadır.”²⁸

(Seniň) sag egniň / ikbal romanı-s.2

(Seniň) gözüň / ikbal romanı- s.3

(Meniň) söýgülim / ikbal romanı s- 18

(Seniň) aýdan zatlaryň / ikbal romanı s-48

(Onuň) gulagy / 53

(Meniň) soňky sözüm / 92

---

²⁷ Dinç, Ön.ver., s.8.

²⁸ Aynısı, s.9-10.

*Ol ýeke gezip ýören ýerlerin-de: «Şuny, «Uzugy» aman-sag abraý bilen ýerleşdirsek, başgaha bir gara bokurdak bolaymasa, **üstümüzden** gara bulut sowlan ýaly boljak» diýerdi. / **ikbal romanı- s.3***

*Göni bir ýyl garaşan günüm geldi. Aýdan aşa, her günsaýyn Uzugyň owadan ýüzüne, boýuna-syratyna ogryn-ogryn **seretjek günlerim** geldi. / **ikbal romanı-s.5***

İncelenen romanda belirtili isim tamlamalarında ilgi hâli eki yerine nadiren de olsa ayrılma hâli ekinin kullanıldığı örnekler de görülmektedir.

Başga öýlerden arasy / ikbal romanı- s. 3

Özünden özi / ikbal romanı- s. 4

Aýallardan biri / ikbal romanı- s. 11

Ýolagçylardan biri / ikbal romanı-s. 41

Türkmen Türkçesinde Türkiye Türkçesinde olduğu gibi belirtili isim tamlamasında tamlayanla tamlanan arasına başka unsurlar girebilir.

Özüniň gargy tüýdügini / ikbal romanı- s.5

Onuň ol islegi / ikbal romanı-s.9

Uzugyň ýarty ýüzi / ikbal romanı- s.21

Aýalynyň ozalky aýdysy / ikbal romanı- s.49

Äriniň buýran işini / 111

Adamyň nikaly aýaly / 211

Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlamasında tamlayan unsura aitlik eki getirilerek tamlanan unsurun düştüğü örneklerde görülmektedir.

*Bu mahal urýan ýürek ýeke **Berdiniňki** dälde; belki, Uzugyň ýüregi **Berdiniňkiden** hem beter urýardy./ **ikbal romanı- s.6***

Berdiniňki (Berdiniň yüregi)

Berdiniňkiden (Berdiniň yüreginden)

Meniň jübim Bekmyrat baýyňky ýaly doly дәl./ ıkkal romanı s. 212

Bekmyrat baýyňky (Bekmyrat baýyň jübi)

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde belirtili isim tamlamasında tamlayanı ilgi hali eki (+In, +nIn) alır. Türkmen Türkçesinde tamlayanı ilgi hal eki (+(nI) ñ) ekini alır.
- 2) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlamasında tamlayanla tamlanan arasına başka unsurlar girebilir.
- 3) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlamasının tamlayanı ve tamlananı birden fazla olabilir.

Farklı olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde birinci tekil şahıs zamirine getirilen +im eki Türkmen Türkçesinde +iñ şeklindedir.
- 2) Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlamalarında ilgi hâli eki yerine nadiren de olsa ayrılma hâli ekinin kullanıldığı örnekler de görülmektedir.

1.4.1.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

“Tamlayanı ek almayan, tamlananı ek alan isim tamlamasına *belirtisiz (belirsiz) isim tamlaması* adı verilir. Tamlayanı eksiz ilgi hâlinindedir. Eksiz tamlayan belirsiz durumdadır, fakat tamlanana bağlanması daha kuvvetlidir. Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan belirsiz, genel bir nesneyi karşılar.”²⁹

Ev çiçek bahçesi gibi kokuyor.

²⁹ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.55.

Bir fincan sabah kahvesi beni kendime getirir.

Gül yaprağı kitabın arasında çok hoş durdu.

Deniz suyu içmek beni mutlu ediyordu.

“ Belirtisiz isim tamlamasının iki unsuru arasında sürekli bir ilişki mevcuttur. Tamlamada iki unsur arasına başka bir unsur giremez ve tamlamanın unsurları yer değiştiremez. Bu nedenle nesne olarak kullanılmaya en uygun kelime gruplarından biri belirtisiz isim tamlamasıdır. Örneğin “*kuşburnu, vişneçürüğü, atasözü, onbaşı, yayınevi*” gibi isimler belirtisiz isim tamlaması kuruluşundadır.”³⁰

Mehmet Özmen’in Türkçenin Sözdizimi adlı kitabında ise; Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayanla tamlanın yer değiştirmesini şu cümleleri ile bahsetmektedir: Bu tür kullanımlarda, belirtisiz isim tamlamalarındaki tamlayanla tamlanan yer değiştirmekte ve iyelik eki düşürülmektedir; ayrıca, bazı durumlarda çokluk biçiminde olan tamlananlar, tamlayanla yer değiştirdiğinde teklik olmaktadır:

*Radyo ODTÜ 'OTDÜ Radyosu', Haber 18 '18 Haberleri', Hepatit-B 'B Hepatiti'*³¹

Belirtisiz isim tamlamaları genellikle birleşik isim durumundadır: *aslanağzı, kapı kolu, el feneri, bahçe kapısı, ayakkabı* (< ayak kabı), *hanımeli* (< hanım eli).³²

“Belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan -II eki aldığı tamlananın iyelik eki düşer. *Asker şapkası- asker şapkalı.*”³³

“Belirtisiz ad tamlamalarından oluşan bazı yer, kuruluş, ev, apartman, sokak, vb. adlarda kısa anlatım, yabancı dil, yabancı söyleyiş gibi yanlış etkilerle iyelik ekinin atıldığı ve bu eğilimin gittikçe arttığı görülmektedir: *Edirne kapı, Topkapı, Adabank, Egebank, Balık restoran* vb.”³⁴

³⁰ Aktan, *Ön.ver.*, s.13.

³¹ Özmen, *Ön.Ver.*, s.67.

³² Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.56.

³³ Karahan, *Ön.Ver.*, s.45.

³⁴ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Baskı Sayısı 10.000, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003) s.274.

Türkmen Türkçesinde:

Türkmen Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının yapısı Türkiye Türkçesinde olduğu gibidir. Türkmen Türkçesinde de belirtisiz isim tamlamasında tamlayanı eksiz tamlananı eklidir.

Adat güýji / ikbal romanı- s.7

Göz gytagy / ikbal romanı- s. 8

Öz gyzy / ikbal romanı-s.19

Sag aýagy / ikbal romanı-s.21

Söweş meýdany / ikbal romanı- s.68

Bazar ýoly / ikbal romanı- s. 82

İncelen metinden de yola çıkılarak şunu söyleyebiliriz: Türkmen Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasında tamlayanla tamlanan arasına başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değiştiremez.

Bahar howasy / ikbal romanı-s.4

Bahar aýlary / ikbal romanı –s.8

Dünyä gürrüňi / ikbal romanı- s.24

Hywa ýoly / ikbal romanı- s.24

Bazar ýoly / ikbal romanı- s. 82

Goýun bazary / ikbal romanı-s. 43

“Tamlayan özel isim olan tamlamalar yapı olarak belirtisiz isim tamlaması olsa da anlam olarak belirtili isim tamlamasıdır.”³⁵

Zöhre ýyldyzy / ikbal romanı-s.79

Puşkin köçesi / ikbal romanı- s.104

---

³⁵ Dinç, Ön.ver., s. 14.

Murgap derýasy / ikbal romanı- s. 104

Karamzin köçesi / ikbal romanı- s.104, 104

Mary şäheri / ikbal romanı- s.104

Garagum çölleri / ikbal romanı- s.152, 159

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1) Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasında tamlayanla tamlanan arasına başka bir unsur giremez.
- 2) Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasında tamlayanı eksiz tamlananı eklidir.

Farklı olanlar:

- 1) Türkmen Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının unsurları yer değiştiremez fakat Türkiye Türkçesinde unsurların yer değiştirebildiği örnekler görülmektedir.
- 2) “Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlaması, Türkiye Türkçesine göre daha çok kullanılmakta, belirtili isim tamlaması yapısındaki bazı ifadeler Türkiye Türkçesine aktarılırken belirtisiz isim tamlamasına dönüşmektedir.

Türkmenistanıň prezidenti = Türkmenistan Devlet Başkanı

Türkmenistanıň döwlet bankı = Türkmenistan Devlet Bankası”³⁶

1.4.1.3. Zincirleme İsim Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

---

³⁶ Asım Çağrı Şenol, *Türkiye Türkçesi Ve Türkmen Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi*, (Yayınlanmış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Lehçeleri Anabilim Dalı, 2018), s.187.

“İsim tamlamasında tamlayan veya tamlanan unsur birden fazla olabilir. Değişik bir ifadeyle, sıralı tamlanan veya sıralı tamlayan şeklinde bulunabilir: *evin kapısı, penceresi; göğün, ovanın rengi* gibi. Bu durumlarda sıralanan iki unsur arasına *ve* bağlama edatı; ikiden fazla unsur durumunda sondaki iki isim arasında *ve* bağlama edatı ve diğer unsurlar arasında virgül kullanılır. Bu tür isim tamlamalarını *zincirleme isim tamlaması* olarak değerlendirmek doğru olacaktır.”³⁷

Onun evinin içinde çok eşya var.

Köyün havasının tertemiz olmasından dolayı orada kalmak istedim.

Sokağın köşesindeki evi satın aldım.

Kitapların cildinin rengi hoşuma gitmedi.

“Birden çok ilişkilendirmenin ve dolayısıyla birden fazla ilgi hali çekiminin yer aldığı söz öbeğidir. Birden çok ilgi hali çekiminin olduğu bu söz öbeklerindeki tamlanan asıl ögenin aldığı iyelik eki, doğal olarak, öbeğin bütününe aittir. Zincirleme isim tamlamasında ortak kullanılan ve tekrarlanan öge, ilgi hal eki değil, iyelik ekidir. İyelik eki sayısı, ilişkilendirilen öge sayısını verir.”³⁸

Dağ evinin kapısının rengine bir türlü karar veremedim.

Ahmet’in kardeşinin bugün geleceğini bilmiyordum.

Annemin teyzesinin oğlu evlenmiş.

Ayşe’nin çantasının sapı kopunca içindekiler yere döküldü.

“Zincirleme ad tamlaması bir ad tamlamasının başka bir adla oluşturduğu ikinci bir ad tamlamasıdır. Böylece, tamlayanı, tamlananı, veya her ikisi de ad tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş yeni bir tamlama türü ortaya çıkmaktadır.”³⁹

“Zincirleme ad tamlamalarında tamlayan öge belirtisiz bir ad tamlaması da olabilir. Ancak, bu durumda da tamlayan öge yine ilgi durumu eki olarak bağlanır.

³⁷ Delice, *Ön.Ver.*, s.38.

³⁸ Karaağaç, *Ön.ver.*,s.173.

³⁹ Korkmaz, *Ön.ver.*, s.275.

Bir itriyat mağazasının camekâni önünde durdular. (P. Safa, FH, 29).⁴⁰

Türkmen Türkçesinde:

“İncelenen söz dizimi çalışmalarında iç içe isim tamlamaları, zincirleme isim tamlaması olarak gösterilmiştir.”⁴¹

Kimiň daragynyň sesi / ikbal romanı- s.2.

Suhan baýyň gara gulak düýeleriniň çisni / ikbal romanı- s.3.

Baharyň dürli gülleriniň ysyna gatyşan ýakymly şemalyny / ikbal romanı- s.4.

Uzuklaryň çatmasynyň dikileni / ikbal romanı- s.8.

Meret arçynyň we onuň ýanyndaky birnäçe ýaşulularyň sözü / 88

Meniň agyr durmuşymyzyň ozalky ýüki / 89

Karşılaştırma:

Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinde zincirleme isim tamlamasının yapılışında bir fark yoktur.

1.4.1.4. Eksiz İsim Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

Eksiz isim tamlaması Türk dil bilgisinin tartışmalı konularından biridir. Eksiz isim tamlamasını araştırmacılar arasında kabul edenler de vardır, kabul etmeyenler de. Bunun için ilk önce eksiz isim tamlamasının Eski Türkçede nasıl olduğuna ve daha sonra Türkiye Türkçesindeki şekline değinilmiştir.

---

⁴⁰ Korkmaz, *Ön.ver.*, s.276.

⁴¹ Dinç, *Ön.ver.*,s.15.

“Eski Türkçede ad0 + ad0 yapısıyla kurulmuş eksiz / takısız ad tamlaması bulunmaktadır ki bunlar genellikle millet adları, coğrafi adlar, yön adları, askerî adlar, bitki adları ve yıl adlarında kullanılmaktadır. Bu konuda aşağıdaki örnekler verilebilir.

türük+ø kagan+ø: Türk+ø kağan+1, Türk+ø kağan+lığı

... *ol amtı anyıg yok türük kagan ötüken yış olorsar élte buş yok...* ‘Onlar şimdi kötü (durumda) değiller. Türk kağanı, Türk kağanlığı Ötüken (ormanlı) Dağları’nda oturursa ülkede sıkıntı olmaz.’

türük+ø begler+ø: Türk+ø beyler+i

... *türük begler türük atın ı<d>tı...* “Türk beyleri Türk unvanlarını bırakıp”⁴²

Eksiz isim tamlamasını; isim tamlaması olarak kabul edenler ve sıfat tamlaması olarak kabul edenler vardır.

“Her iki eki de düşürülmüş olan isim tamlaması *eksiz isim tamlaması* adını alır. Tamlanan unsurun neden yapıldığını belirten *demir kapı, cam bardak, meşin kemer* gibi tamlamalar isim tamlaması değil; sıfat tamlamasıdır. Bazı araştırmacılar bu tür sıfat tamlamalarına *takısız isim tamlaması* diyorlar; ki, bu yanlıştır.”⁴³

“İki ismin hiçbir ek almadan yan yan gelmesiyle kurulan tamlamaya *eksiz tamlama* denir. En eski Türk yazılı metinleri olan Orhun Abideleri’nde *Ötüken yış* “Ötüken Ormanı”, *Tögültün yazı* “Tögültün ovası”, *Türk bodun* “ Türk milleti”, *Temir Kapıg* “ Demir Kapı” ile Divanu Lügâti’t-Türk’te *tevi kuş* “deve kuşu”...vb. örnekler görülebiliyorsa da sık kullanılmayan bir kelime grubudur.”⁴⁴

Bilal Aktan; bu yapıdaki tamlama biçimlerinin Türkiye Türkçesinde son zamanlarda kullanımının gittikçe arttığından bahsetmektedir.

“Eksiz tamlama yapısındaki kurulumlardan bir kısmı da belirtisiz isim tamlaması, edat grubu, bağlama grubu gibi bazı kelime gruplarından kısaltma

⁴² Hacer Tokyürek, Çetin Pekacar, *Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi*, Dil araştırmaları sayı 15, Güz 14. 9-38 ss. s.18.

⁴³ Delice, *Ön.ver.*, s.24.

⁴⁴ Aktan, *Ön.ver.*, s.14.

yoluyla meydana gelmektedir: *Paşabahçe* < *Paşa+bahçesi*, *Mimar oba* < *Mimar+obası*, *Kurt kale* < *Kurt+kalesi*, *Vezir köprü* < *Vezir+köprüsü*, *Çamköy* < *Çam+köyü*.⁴⁵

“Eksiz tamlamaların bir kısmı, yer adlarında belirtisiz isim tamlamalarından aşınma (kısaltma) yoluyla ortaya çıkmıştır. Çünkü eksiz tamlamaların bir kısmının, eski kaynaklarda belirtisiz isim tamlaması biçiminde kullanıldıkları bilinmektedir.

Çankaya (< *Çan+kayası*), *Edirnekapı* (< *Edirne + kapısı*), *Kadıköy* (< *Kadı +köyü*), *Değirmendere* (< *Değirmen+deresi*)⁴⁶

Günay Karaağaç’ a göre; Eski Türkçede Tabgaç bodun, Ötüken yış, Türk bodun gibi yapılar isim değil, günümüzde kullanılmayan sıfat tamlamalarıdır.

Özel isimlerde ve akrabalık terimlerinden bazıları eksiz tamlamaya örnek gösterilmektedir.

“Türkçenin yalın hal çekimli ve eksiz tamlaması, sıfat tamlamasıdır. Türkçede yalın ve eksiz olarak iki söz yan yana geldiğinde, herhangi bir sıralama, yineleme ve bağlama söz konusu olmadığında, ilk söz, kesinlikle sıfat olarak algılanır. *duvar adam*, *taş adam*, *kapı adam*, vb.”⁴⁷

Türkmen Türkçesinde:

“Türkmen Türkçesinde de eksiz ad tamlamalarına rastlanır ve Türkmen Diliniñ Grammatikasy’nda “goşma has atlaryñ komponentleriniñ düzüminde dag, derýa, gala, kent, suw, köl, gum, depe, ýaly sözler bar bolsa, onda olar atlandyryñ zatlarynyñ häsiýetini kesgitleýärler. Meselem: Köpetdag, Soñudag, Amyderýa vs.” ifade edilir. Bununla birlikte birleşik adlar için “goýunguş, gelinbarmak, kellebaşayak, düyeguş” gibi örnekler de verilir. Bütün bunların yanı sıra Türkmencede iyelik ekinin kullanılmadığı pek çok örnek bulunmaktadır. Bunlar;

⁴⁵ Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*,(İstanbul: Akademik Kitaplar, 2009), s.27.

⁴⁶ Aktan, *Ön.ver.*, s. 15

⁴⁷ Karaağaç, *Ön.ver.*, s. 175

aýakgap, duztorba, sokudaş, tüýnükýüp, gazaýak, attorba, durakbukja, düýehalyk şeklinde örneklendirilmektedir. Kara da bu konuyu birleşik kelimeler başlığında inceler. Kayasandık ise Türkmencede bulunan eksiz ad tamlamalarını belirtisiz ad tamlaması olarak göstermiş ve öy+ø tavşan+ø “ev+ø tavşan+ı”, divar+ø sagat+ø “duvar+ø saat+i” örneklerini vermiştir. Kayasandık, çalışmasında belirtisiz ad tamlamasında tamlayan, tamlananın neye yaradığı, niçin kullanıldığını belirtir ifadesini kullanmış ve yün+ø darak+ø “yün+ø tarak+ı”, un+ø elek+ø “un+ø elek+i”, duz+ø torba+ø “tuz+ø torba+sı”, sıya+ø çüyşe+ø “mürekkep+ø şişe+si”, kir+ø sabun+ø “kir+ø sabun+u”, yag+ø gap+ø “yağ+ø kap+ı”, aş+ø tagda+ø “yemek+ø tahta+sı” örneklerini vermiştir.”⁴⁸

Karşılaştırma:

Türkmen Türkçesinde eksiz isim tamalaması vardır. Türkiye Türkçesinde ise bu konu tartışmalı bir halde olduğu için kabul edenler de vardır etmeyenler de ve bu tamlamaya sıfat tamlaması diyenler de vardır.

1.4. 2. Sıfat Tamlaması

Türkiye Türkçesinde:

“Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur.”⁴⁹

Güzel kız, Yabancı biri, Olumsuz davranış, Eski telefon

“Sıfat tamlamasında sıfat ve isim unsuru eksiz birleşir. Sıfat olan unsur bazı yapım eklerini alabilir, çekim eklerini ise alamaz. Ancak bazı hâl eklerini alan kalıplaşmış kelimelerin sıfat olarak kullanılabilir: *camdan köşk, gözde insan, sıradan iş, sözde meclis, candan adam.*”⁵⁰

⁴⁸ Tokyürek, Pekacar, *Ön.ver.*, s.25-26.

⁴⁹ Karahan, *Ön.ver.*, s.48.

⁵⁰ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.62.

“ Sıfat öbekleri sıfat-fiillerle de yapılabilir: *evimin önünden hızla geçen araba, güler yüz, dinmez ağrı, tanıdık adam, kesik saç, düşük banket, olacak iş gibi.*”⁵¹

“ Sıfat tamlamalarında sıfat unsuru da isim unsuru da birden çok olabilir.”⁵²

Güzel ama bakımsız bir kızdı.

Mutfaktaki kirli bardakları, tabakları ve kaşıkları yıkadı.

Eski, pis kokan bir evde yaşıyor.

Yırtık pantolon ve gömlek modasına o da uymuştu.

“Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derce bakımından tamamlayan zarfların meydana getirdikleri kelime grupları da bir sıfat tamlamasıdır. *en / tatlı, çok / güzel, pek / doğru, daha / gösterişli.*”⁵³

“Sıfat tamlaması, birleşik kelime oluşturmaya elverişlidir ve bu yapıyla oluşturulan birleşik kelimeler çeşitli görevlerde kullanılırlar. *Çanakkale* (yer adı), *Sarı Selim* (şahıs adı), *acı kavun, boşboğaz, bugün < bu gün vb.*”⁵⁴

Zeynep Korkmaz’ın Türkiye Türkçesi Grameri kitabında Yapıları bakımından sıfatlar şu şekilde yorumlanmıştır:

Türkiye Türkçesinde yapıları bakımından sıfatlar beş gruba ayrılmaktadır.

1. Basit Sıfatlar: Bu şekilde olan sıfatlar yapım eki almazlar.

Dar elbise, güzel kız, eski gazete vb.

2. Türemiş Sıfatlar: Bu tür sıfatlar isimden isim veya isimden fiil yapan eklerle kurulur.

a) İsimden isim yapan Eklerle Kurulan Sıfatlar

⁵¹ Delice, *Ön.ver.*, s.30.

⁵² Özmen, *Ön.ver.*, s.69.

⁵³ Karahan, *Ön.ver.*, s.52.

⁵⁴ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.64.

- **+II / +IU:** Bu ek getirilen isme ait olma, o özelliği kendinde bulundurma gibi anlamlar yükleyerek sıfat yapar.

Kalın parmaklı, köylü adam, sakallı hoca, İzmirli hanım vb.

- **+IIk / +IUk:** Bu ekle yapılan sıfatlar ‘ bir şey için’ anlamını verir.

Yazlık ev, gelinlik kız

- **+cI / +cU:** Bu eklerden yapılan sıfatlar alışkanlık gösterir.

Yalancı adam, işçi kadın, inatçı keçi

- **+sIz / sUz:** Getirilen isimlerde olumsuzluk, eksiklik ve azlık anlamında sıfatlar yapar.

Yağmursuz mevsim, asılsız söz, tatsız olay

- **+CA:** Gibi olma, kadar olma, nitelik ve davranış bildirir.

İnsanca hareket, erkekçe direniş

- **+cIk / cUk:** Sıfatlardan küçültme ya da pekiştirme bildiren sıfatlar türetir.

Minicik kuş, sıcacık çorba, daracık yol

- **+cII / cUI:** Sıfat yapımında çok fazla kullanılmaz. Alışkanlık, düşkünlük, azlık ve benzerlik anlamlarını bildirir.

Anacıl evlat, ölümcül hasta, insancıl tutum

- **+sI / sU:** ‘benzerlik, gibilik’ anlamını verir.

Hamursu börek, damaksı ses

- **+(I)msI / +(U)msU:** ‘benzerlik, azlık, renk ve tat bildiren sıfatlar yapar.

Pembemsi bina, ekşimsi meyve

- **+(I)mtırak:** Renk ve tat bildiren sıfatlar yapar. Benzerlik, gibilik anlamlarının yanı sıra yakınlık anlamı da vermektedir.

Mavimtırak eşarp, acımtıral bir lezzet

- + **mAn**: Sıfatlardan azlık veya çokluk bildiren abartma sıfatları yapar.

Kocaman kadın, uzman doktor, göçmen kuşlar

- + **Ar** / + **şAr**: Sayı isimlerinde üleştirme işlevinde sıfatlar kurar.

Üçer adım, beşer gün, ikişer elma

- + **(I)ncI** / + **(U)ncU**: Sıra sayılarından sıra sayı sıfatları türetilir.

Dördüncü kat, altıncı yıl, üçüncü akşam

- + **(I)z** / + **(U)z**: Tek basamaklı bir takım sayılara gelerek topluluk anlatan sıfatlar yapar.

Üçüz kardeş, ikiz çocuk

- İsimlere bulunma hal eki +**DA**, ayrılma hal eki olan +**DAn**, eşitlik hal eki +**CA** ve aitlik eki olan +**ki** getirilerek sıfatlar yapılır.

Fırında tavuk, yerinde konuşma, baştan savma, yoktan yaratma, delice sevgi, düşmanca tutum, eldeki imkân, karşıdaki apartman

b) Fiilden Sıfat Yapan Ekler

- - **(A)k**: yuvarlak masa, bunak adam, kurak toprak
- - **(I)k** / **(U)k**: yapılmış, edilmiş anlamlarında sıfatlar yapar.

Buruşuk el, açık kapı, çatık kaş

- - **GAn**: Özellik belirtir.

Çekingen çocuk, konuşkan kimse, sürüngen yaratık

- -**AgAn** /- **AğAn**: Bir işi çok yapan ya da sürekli olarak yapan anlamını vermektedir.

Olağan işler, olağanüstü hal

3. Birleşik Sıfatlar

Birden fazla kelimenin anlamlarını kaybetmeden ya da değiştirerek tek bir anlam oluşturacak şekilde bir araya gelmesiyle yapılan sıfatlardır.

Baş belası, külrengi, boş boğaz, başı bozuk, güler yüzlü, cana yakın

4. Kelime Gruplarından Oluşan Sıfatlar

Bu grupta oluşan sıfatlar; isim tamlaması, sıfat-fiil grubu, tekrar grubu, edat grubu, sayı grubu, isnat grubu, yükleme grubu, yönelme grubu, bulunma grubu ve ayrılma grubu ile oluşmaktadır.

Türkmen Türkçesinde:

Bir isim unsuru ile bir sıfat unsurunun oluşturduğu tamlamaya sıfat tamlaması denir.

Uzak ýerler / ikbal romanı- s.2

Giň meydan / ikbal romanı- s.2

Hoş gylyg / ikbal romanı- s.3

Gözel görnüş / ikbal romanı- s.3

Wagşy güýj / ikbal romanı- s.64

Uzyn syryg / ikbal romanı- s. 66

Sıfat tamlaması Türkiye Türkçesinde olduğu gibi eksiz birleşir.

Doly kádi / ikbal romanı- s. 9

Tüýs ýürek / ikbal romanı- s.11

Ýiti pikir / ikbal romanı- s.17

Agyr zahmet / ikbal romanı- s.17

Uzynly gijä / ikbal romanı- s.97

Gök çay / ikbal romanı- s.97

Sıfat olan unsur Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi bazı yapım eklerini alabilir.

Öwüşginli depä / ikbal romanı- s.5

Joşgunly güýç / ikbal romanı – s.5

Syrly çakylyk / ikbal romanı- s.30

Gylyçly gyran / ikbal romanı- s.40

Sowuklyk dogasy / ikbal romanı- s.118, 121, 122

Ýaraly ýüreg / ikbal romanı- s.140

Sıfat öbekleri sıfat-fiillerle de yapılabilir.

Dört tarapdan gelyän ýol / ikbal romanı- s.2

Bezelen giň meydan / ikbal romanı- s. 2

Seçilen goýunlar / ikbal romanı- s.9

Güler yüz / ikbal romanı- s.12

Türkmen Türkçesinde sıfat unsuru da isim unsuru da birden çok olabilir.

Göze görnen belli owadan bir gyz / ikbal romanı- s.3

Togalak ýogyn burunly / ikbal romanı- s.21

Gür çal sakgally / ikbal romanı- s.21

İnçesagt, agrasragada uzyn boýly / ikbal romanı s-30

Eginlek gara gyrçuw ýaş ýigit oglan / ikbal romanı- s. 23

İnçesagt, agrasragada uzyn boýly, selçeň mäş-bürünç sakgally birpyýada / ikbal romanı- s. 31

Türkmen Türkçesinde de sıfat ve zarfların anlamlarını miktar ve derece bakımından tamamlayan zarflar da birer sıfat tamlamasıdır.

Örän erbet / ıkbal romanı s.23

Birazajyk nan / ıkbal romanı s.32

Köp pikir / ıkbal romanı s.41

İň ulusy / ıkbal romanı s.37,37

Köp zad / ıkbal romanı s.100

İň güýçli zat söýgi / ıkbal romanı s. 134

“Türkmen Türkçesinde de genelde miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimler çokluk eki almazlar.”⁵⁵

Ama incelenen romanda nitelenen isimlerin çokluk eki aldığı örnekler bulunmaktadır.

Birnüçe ýyllar / ıkbal romanı- s.2

Birnüçe guzular / ıkbal romanı- s.9

Bir näçeleri / ıkbal romanı s.34

Birnüçe yaşulular / ıkbal romanı s. 88

Birnüçe adamlar/ ıkbal romanı s.227

Munça ýyllar / ıkbal romanı s. 245

Türkmen Türkçesinde sıfat unsurunun bazı çekim ekleri aldığı görülmektedir.

Tälkede bermän / ıkbal romanı- s.5

Uzakdan görnen / ıkbal romanı- s.6

Gaynadan gara tüňçesini / ıkbal romanı- s.8

İrden turup / ıkbal romanı- s.17

---

⁵⁵ Dinç, Ön.ver., s.19.

Karşılaştırma:***Ortak olanlar:***

- 1) Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde sıfat tamlaması eksiz birleşir.
- 2) Türkmen Türkçesinde ve Türkiye Türkçesinde sıfat tamlamasında sıfat ve isim unsuru birden fazla olabilir.
- 3) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde sıfat tamlamasının tamlayan unsuru sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olabilir.
- 4) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde sıfat tamlamasının tamlayan unsuru bazı yapım eklerini alabilir.
- 5) Türkiye Türkçesinde sıfat tamlamasının tamlayan unsuru çekim eki alamaz ama bazı kalıplaşmış yapılar vardır. Türkmen Türkçesinde de örneklerine çok rastlanılmasada bu şekilde olan tamlamalar vardır.
- 6) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece bakımından tamamlayan zarflar da birer sıfat tamlamasıdır.
- 7) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde sıfat tamlamasının sıfat unsuruyla isim unsuru yer değiştirebilir.

Farklı olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimler çokluk eki almaz. Birkaçları, birkaç evler vb. şeklinde bir kullanım yoktur. Türkmen Türkçesinde ise Türkiye Türkçesinde olduğu gibi çokluk eki almaz. Ancak incelenen romanda miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimlerin çokluk eki aldığı örneklere rastlanılmıştır.

1.4.3. Fiilimsiler**1.4.3.1. İsim-Fiil Grubu****Türkiye Türkçesinde:**

“Bir isim ile ona bağı tamlayıcı veya tamlayıcılardan oluşan kelime grubuna **isim-fiil grubu** denir. İsim-fiil ekleri şunlardır: *-mAk*, *-mA*, *-Iş/ Uş*. Grubun ana unsuru isim-fiildir ve kurallı bir yapıda sonda bulunur. Daha çok *-mAk* ekli isim-fiiller kullanılır. *-mA*, *Iş/-Uş*’lu isim-fiiller hareket ismi olarak kullanıldıkları zaman isim-fiil grubu oluştururlar; iş ismi olarak kullanıldıkları zaman isim-fiil grubu oluşturmazlar. İsim-fiil eki almış kelime, grubun yüklemi durumundadır.

Buraya gelmeyi hiç istemedi.

Onu eski kitapların arasında aramak zahmetlidir.”⁵⁶

“Bu grupta isim-fiilin yeri özellikle konuşma ve şiir dilinde değişebilir. *Seni istikbal için önce **gelmek** cihana, Ve başkasından **almak** sonra geliş müjdeni. FNÇ* „⁵⁷

Türkmen Türkçesinde:

İsim-fiil eki alan bir fiil ile oluşan kelime grubudur.

Türkmen Türkçesinde isim-fiil ekleri Türkiye Türkçesinde olduğu gibi *-mAk*, *-mA*, *-(y)Iş/-(y)Uş* şeklindedir.

Mydam durmag / ıkbal romanı- s.9

Bu bakış / ıkbal romanı s.12

Ugursyz gürrüň edip oturyşy / ıkbal romanı- s.24

Onuň syrly seredişi / ıkbal romanı- s.29

Ozalky aýdyş / ıkbal romanı- s. 49

Pyşdyl ýöriş / ıkbal romanı- s. 58

“Türkiye Türkçesinde, genellikle, *-mAk* isim-fiil eki üzerine isim çekim ekleri getirilmeyip isim çekim eki alması gereken yapılarda *-mA* isim-fiil eki tercih

⁵⁶ Özkan, Toker Aşçı, *Ön.ver.*, s.93.

⁵⁷ Karahan, *Ön.ver.*, s.56.

edilmektedir. Türkmen Türkçesinde ise *-mAk* isim-fiil ekinin, hem çekim ekli hem de eksiz kullanımı *-mA* ekinden daha yaygındır.”⁵⁸

Bu pasly synlamaga / ikbal romanı- s.4

Çalyp oturmag / ikbal romanı- s.5

Orazsoltan ejüniň gelmegi / ikbal romanı- s.17

Goýun sagmag / ikbal romanı- s.9

Gara gyýkmak / ikbal romanı- s. 74

Sansyz gaytalanmag / ikbal romanı- s.9

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1)Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde isim-fiil ekleri ve kuruluşu aynıdır.

Farklı olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde, genellikle, *-mAk* isim-fiil eki üzerine isim çekim ekleri getirilmeyip isim çekim eki alması gereken yapılarda *-mA* isim-fiil eki tercih edilmektedir. Türkmen Türkçesinde ise *-mAk* isim-fiil ekinin, hem çekim ekli hem de eksiz kullanımı *-mA* ekinden daha yaygındır.

1.4. 3. 2. Sıfat-Fiil Grubu

Türkiye Türkçesinde:

Bir sıfat ile bu sıfat-fiile bağlı tamlayıcı veya tamlayıcılardan kurulan kelime grubudur.⁵⁹

---

⁵⁸ Dinç, *Ön.ver.*, s.23.

⁵⁹ Karahan, *Ön.ver.*, s.53.

“Sıfat-fiiller, fiil kök ve gövdelerine *-An, -AsI, -mAz, -Ar, -dIk, AcAk, -mIş* ekleri getirilerek yapılır.⁶⁰

*Konumla ilgili **anlaşılmaz** yorumlar yaptılar.*

*Ayakkabılarda hep **bilinir** markaları tercih ederdi.*

*Sanatçının hiç **yayımlanmamış** kitapları ortaya çıktı.*

*Burası **yaşanası** bir doğa parçasıydı.*

“Sıfat-fiil grubu genellikle sıfat olarak kullanılır. Bazen isim ve zarf görevinde de kullanılabilir.”⁶¹

“Sıfat-fiilin grup içindeki yeri özellikle konuşma ve şiir dilinde değişebilir.

*Kimse bilmez **nasıl özlediğimi***

***Küçük şehirdeki dostlarımı.** CE “⁶²*

“Sıfat-fiil kalıbı birleşik fiil yapmaya elverişli bir yapı olduğundan, dilimizde bu yolla pek çok birleşik kelime yapılmıştır: *abdestbozan, ağaçkakan, başbakan, bilgisayar, cankurtaran, kardelen, oyunbozan, konuksever, vatansever, çöpçatan, yardımsever* vb.”⁶³

Türkiye Türkçesinde sıfat-fiillerde bir zaman ifadesi bulunmaktadır.

Mehmet Özmen’in Türkçenin Sözdizimi adlı eserinde anlatışına göre; sıfat-fiil ekleri; *-an / -en* geniş zaman, *-acak / -ecek* gelecek zaman, *-Dik / -DUk* geçmiş zaman, *-mIş / -mUş* geçmiş zaman, *-ar / -er, -r* geniş zaman, *-maz /-mez* olumsuz geniş zaman, *-ası /-esi* gelecek zaman bildirir.

***Strada bekleyenler** şikâyet etmeye başladı. (geniş zaman)*

***Bu evi seveceğinizi** sanıyorum. (gelecek zaman)*

⁶⁰ Aktan, *Ön.ver.*, s.69.

⁶¹ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.88.

⁶² Karahan, *Ön.ver.*, s.54.

⁶³ Özkan, Sevinçli, *Ön.ver.*, s.77.

Ona yazdıklarını bize okudu. (geçmiş zaman)

Bende bu kitabın, yazarı tarafından imzalanmıştı var. (geçmiş zaman)

Ünlü yazar, son romanının tanıtımını ilginç bir yolla yapıyor. (geniş zaman)

Sonu gelmez bir hayat (olumsuz geniş zaman)

Bunun hesabını ondan tek tek sorası var. (gelecek zaman)

Mehmet Özmen; -an/ -en ekini geniş zaman olarak bildirmiştir fakat geçmiş zaman anlamı da vardır.

Yapılan işi pek beğenmedi.

Söylenilen söz onu çok fazla üzdü.

Türkmen Türkçesinde:

Sıfat-fiil eki alan bir fiil ile oluşan kelime grubudur.

“Türkmenistan’da hazırlanan dil bilgisi ile ilgili eserlerde, sıfat-fiil (ortak işlik) eki olarak -An /-än, -dIK/-dUK, -mIş/-mUş, -yÄn, -IcI/-UcI, -cAK, -(A)r, -mAz ekleri verilmiştir.”⁶⁴

Uzak yerlerden gelyän / ikbal romanı- s.4

Ýañy başlayan / ikbal romanı- s.12

Azajyk gülümsirejek / ikbal romanı- s.13

Agyr görýändigi / ikbal romanı- s.15

Bahadan aljak / ikbal romanı- s.26

Biraz ruhlanan / ikbal romanı- s.27

Türkmen Türkçesinde tıpkı Türkiye Türkçesinde olduğu gibi sıfat-fiillerde bir zaman ifadesi bulunmaktadır.

---

⁶⁴ Dinç, Ön.ver., s.24.

“Bunlardan öten (geçmiş) zaman sıfat-fiiller -An, -dIk, -mIş; hâzirki (şimdiki) zaman sıfat-fiili -ya:n/-yän; gelecek (gelecek) zaman sıfat-fiilleri -cAk, -Ar, -Ir, -mAz kabul edilmektedir. Esasen bu eklerden -ya:n/-yän hariç diğerlerinin bazı anlam ve şekil farklarıyla Türkiye Türkçesindeki sıfat-fiillerle aynı olduğu söylenebilir. -ya:n/-yän yapısı diğerlerine göre çok genç ve diğer tarihi ve çağdaş lehçelerde karşılaşılmayan bir ektir”⁶⁵

Şol noburdan öwrülen / ıkbal romanı- s.2

Biraz ýagjak / ıkbal romanı- s. 8

Gowy görýändigi / ıkbal romanı- s.10

“Ayrıca Türkmen Türkçesinde gereklilik kipi -mAll sıfat yapma görevinde de kullanılmaktadır. Bu yapıda gelen kullanımları Türkiye Türkçesine aktardığımız zaman “-ması gereken” şeklinde gerek ve sıfat-fiil eki ile ifade edebiliriz. Bu kullanımı da Türkmen Türkçesinde sıfat-fiil grubu kullanımları içinde ele almak doğru olur kanaatindeyiz.

- *Durdu, men özümi itmeli kör hasap edemok. (TDGM, 310)*

*(Durdu, ben kendimi yedilmesi gereken kör kabul etmiyorum.)*⁶⁶

“Türkmen Türkçesindeki farklı durumlardan biri de sıfat-fiil gruplarında sıfat-fiile gelen ekin Türkiye Türkçesinden farklı olarak etkilediği isme gelmesidir.

- *Okacak yerim (okuyacağım yer)*

- *Öylencek gızı (evleneceği kız)*⁶⁷

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

---

⁶⁵ Şenol,Ön.ver., s.208-209.

⁶⁶ *Aynısı*, s.209.

⁶⁷ *Aynısı*, s.210.

1) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde sıfat- fiiller çok az bir farkla aynıdır.

Farklı olanlar:

1) Türkmen Türkçesinde sıfat-fiil gruplarında sıfat-fiile gelen ek Türkiye Türkçesinden farklı olarak etkilediği isime gelmesi.

2) Türkmen Türkçesinde-mAll ekiyle oluşmuş -mAsI gereken anlamında sıfat-fiil grubu örnekleri bulunmaktadır.

1.4.3.3. Zarf-Fiil Grubu

Türkiye Türkçesinde:

Bir zarf-fiil ile bu zarf-fiile bağlı tamlayıcı ve tamlayıcılardan kurulan kelime grubudur.⁶⁸

“ Zarf-fiiler, her türlü fiil kök ve gövdesine belirli ekler (-A, -All, -ArAk, -Ip/-Up, IncA, -mAdAn, ken, vb.) getirilmek suretiyle oluşurlar. Zarf-fiillerde, fiillerdeki asıl anlam değişmez. Bu yönüyle isim soylu zarflardan ayrılırlar.”⁶⁹

Çocuk gülerken bize bakıyordu.

Akşam olmadan işlerimizi bitirdik.

Onu gördükçe çocukluğum aklıma gelir.

“ “-r/ -mAz”, “-DI mI, -DU mU”, “-DI/ -All, -DU /-All” ve “-IrsA /-sIn, -UrsA / -sUn” kalıplarıyla kurulan kelime grupları da zarf-fiil grubunu oluşturur.

Yaz geçti mi bizim bu bölgede pek fazla insan kalmaz.

Oradan uzaklaşır uzaklaşmaz bizim yanımıza gelmiş. (uzaklaşır uzaklaşmaz: tekrar grubu.”⁷⁰

⁶⁸ Karahan, *Ön.ver.*, s. 57.

⁶⁹ Aktan, *Ön.ver.*, s.72.

⁷⁰ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*,s.92.

“Zarf-fiiller, yapıları bakımından üç grubu ayrılırlar:

a) *Gerçek zarf-fiiller*: -a /-e, -ı / -i, -arak /-erek, -ıp /- ip, -up / -üp, -ınca / -ince, -unca / -ünce, -alı / -eli, -madan / -meden, -ken

b) *İsim fiil ve sıfat fiillerle kurulan Zarf-fiiller*: -maksızın / -meksizin, -makla / -mekle, -masıyla / -mesiyle, -dıkça / -dikçe, (-yor, -r, -ar /-er, -ır /-ir, -mış / -miş, -acak / -ecek, -ma / -me) -casına / -cesine, -dıktan /-dikten, -masından / -mesinden, -maktansa / -mektense, -dıkta / -dikte, -acağında / -eceğinde, -ışında / -işinde, -acağına / -eceğine, -asıya / -esiye.

c) *Değişik yapıdaki zarf-fiiller*: -r, -ar / -er, -ır /-ir... -maz /- mez, -dı / -di... -madı /-medi, -dı / -di mı / mi “71

“(y) İp ve -(y) ArAk hâl bildiren zarf-fiil ekleridir. -(y)İncA, -(y) All ve -ken ekleriyle kurulan zarf-fiil öbekleri çoklukla zaman bakımından belirtir.-(y) A zarf-fiil eki birleşik fiillerde (*koşabil-*, *bakakal-* vb.) tekrarlarında (*koşa koşa*, *seve seve* vb.) ve saat bildiriminde kullanılır. (üçe beş kala... , beşi üç geçe... vb.)”72

“Hal ekleriyle çekime girmiş bazı sıfat-fiiller, cümlede zarf görevi yapar. Bu sıfat-fiillerle kurulan gruplarda birer zarf-fiil grubudur. “73

“Konuşmalarda ve şiirde zarf-fiil grubunda unsurların yeri değişebilir.

Bütün sevgileri atıp içimden,

Varlığımı yalnız ona verdim ben, (Ahmet Kutsi Tecer) “74

Gürer Gülsevin birleşik zarf-fiiller adlı makalesinde birleşik zarf-fiillerden şu şekilde bahsetmiştir: Ek+ Ek yapısında olanlar ve Ek+ Edat yapısında olanlar.

Ek + Ek yapısında olanlar:

1) *Sıfat-fiil + hal eki: -DİK + çA, -mİş + çA, -(y)Ası + ya, -(y)An + dA*

⁷¹ Çelik, Kaya, Demirbilek, Çifçi, *Ön.ver.*, s.39.

⁷² Caner Kerimoğlu, *Türkiye Türkçesi ve Tatar Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi*, (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,2014), s.96.

⁷³ Karahan, *Ön.ver.*, s.58.

⁷⁴ Özkan, Sevinçli, *Ön.ver.*,s.80.

2) Sıfat-fiil + İyelik+ Hal eki:- *DIK + iyelik + cA*, *-DIK + iyelik + A*, *-DIK + iyelik + dA*, *-DIK + iyelik + dAn*, *-(y)AcAK + iyelik + A*, *-(y)AcAK + iyelik + dAn*

3) Sıfat-fiil + *casına*: *-(y)AcAK + çAsInA*, *-mIş + çAsInA*, *-(I)yor + cAsInA*, *-(V)r + cAsInA*, *-mAz + cAsInA*, *-(y)AcAKmIş + çAsInA*, *-(I)yormuş + çAsInA*, *-(V)rmIş + çAsInA*, *-mAzmIş + çAsInA*

4) *Mastar+ sIzIn*: *mAk + sIz + In*

5) *Mastar+ sInA*: *mA + sIn + A*, *-mA - mA + sIn + A*

6) *Mastar+ cAsInA*: *- mA + cAsInA*

7) *Aynı fiilin tekrarı ile*: *(V)r + -mAz*, *-DI + kişi -(y)All*

Ek+ Edat yapısında olanlar

1) *Ek (ler) + Başka*: *-(y)AcAk + iyelik + dAn başka*, *-DIK + iyelik + dAn + başka*

2) *Ek (ler) + Beri*: *(y)All beri*, *-(y)All + dAn beri*, *-DIK + iyelik beri*

3) *Ek + (İ)le Birlikte (Beraber)*: *-mA + iyelik + (i)lA birlikte*, *-mAK + (i)lA birlikte*

4) *Ek (ler) + Dolayı (sıyla) (Ötürü)*: *-(y)AcAK + iyelik + dAn dolayı (ötürü)*, *-DIK + iyelik + dAn dolayı (ötürü)*, *-mA + iyelik + dAn dolayı*, *-mA + iyelik dolayısıyla*

5) *Ek (ler)+ Fazla (Çok)*: *-(y)AcAK + iyelik + dAn fazla (çok)*, *-DIK + iyelik + dAn fazla (çok)*

6) *Ek (ler) + Gibi*: *-(y)AcAk gibi*, *-mIş gibi*, *(V)r gibi*, *-(I)yor gibi*, *-(y)AcAK +iyelik gibi*, *-DIK + iyelik gibi*, *-(y)AcAKmIş +(kişi) gibi*, *-(V)rmIş gibi*, *-(I)yormuş + (kişi) gibi*

7) *Ek (ler)+ Göre*: *-(y)AcAk + iyelik + A göre*, *-DIK + iyelik + A göre*

8) *Ek (ler) + Halde*: *-DIK + iyelik halde*,

9) *Ek (ler) + İçin*: *-(y)AcAK + iyelik için*, *-DIK + iyelik için*, *-mA + iyelik için*

10) *Ek (ler) + (i)lA*: *-mA + sI (i)le*, *-mAK (i)le*,

11) *Ek (ler)+ İse*: *-mAk + tAn (i)se*,

12) Ek (ler)+ Kadar(ıyla) (Dek/Değın): -(y)AcAK kadar, -(y)AcAK + iyelik kadar ,-(y)An + A kadar (/dek / değın), -(y)AsI + yA kadar, -DIK + iyelik kadar, -DIK + iyelik kadarıyla , -(y)InCA + ya kadar , -mIş kadar

13) Ek (ler)+ mI: -DI + kişi mI, -mIyor (+ kişi) mI (+ kişi), -mAz + kişi mI

14) Ek (ler) +Müddetçe (Sürece): -DIK + iyelik müddetçe (sürece)

15) Ek (ler) + Önce: -mAdAn önce, -mAz + dAn önce

16) Ek (ler) + Rağmen (Karşın): -mA + iyelik + A rağmen

17) Ek (ler) + Sebebiyle: -mA + iyelik sebebiyle,

18) Ek (ler) +Sırada (Esnada): -(y)AcAK + iyelik sırada (esnada), -DIK + iyelik sırada (esnada)

19) Ek (ler)+ Sonra: -DIK +tAn sonra,

20) EK (ler) + Takdirde: -DIK + iyelik takdirde,

21) Ek (ler) +Tarzda (Biçimde): -(y)AcAK + iyelik tarzda (biçimde), -DIK + iyelik tarzda (biçimde)

22) Ek (ler) + Üzerine: -mA + iyelik üzerine , -mA + iyelik + In üzerine

23) Ek (ler) + Üzre: -DIK + iyelik üzre, -mAk üzre

24) Ek (ler) + Yerde: -(y)AcAK + iyelik yerde,

25) Ek (ler) + Yerine: -mAk yerine

26) Ek (ler) + Zaman (an/gün/ay/yıl): -(y)AcAK + iyelik zaman, -(y)AcAK + iyelik an, -(y)AcAK + iyelik gün, -DIK + iyelik zaman, -DIK + iyelik an , -DIK + iyelik gün, -DIK + iyelik yıl

Türkmen Türkçesinde:

Zarf-fiil eki alan bir fiil ile oluşan kelime grubudur.

“Türkmencedeki zarf-fiillerin “asıl şekilleri” içerisinde -A/-y, -I/-U, -Ip/-Up ekleri; birleşik (yasama) şekilleri içerisinde ise -All, -InçA, -dIK(I)çA/-dUK(I)çA, -AndA, -mÄn, -mAzdAn, -AgAdA(n) ekleri yer almaktadır.”⁷⁵

Ýer galanda / ikbal romanı s- 2

Örän gowy görýä / ikbal romanı s.6

Garagurt gaýnadaly / ikbal romanı- s.10

Tayýar bolup / ikbal romanı -s.22

Aç ýatyp / ikbal romanı -s.23

Sanap berende / ikbal romanı -s.24

“Bu ekler içerisinde Türkmen Türkçesinde en yaygın kullanılanı -Ip /-Up ekidir.”⁷⁶

Zarplyrak çykyp / ikbal romanı- s.3

Biraz bulutlaşyp / ikbal romanı- s.11

Otlaryň ýüzleri suwlanyp / ikbal romanı- s.12

’Ip /-Up eki olumsuz fiil tabanlarına getirilmez bunun yerine Türkiye Türkçesindeki -mAdAn ekinin karşılığı olan -mÄn eki kullanılır.”⁷⁷

Salymyny bermän / ikbal romanı- s.9

Sargap bilmän / ikbal romanı- s.39

Durup bilmän / ikbal romanı- s.42

“-mÄnkÄ eki, Türkiye Türkçesindeki -mAdAn (önce) anlamında kullanılmaktadır.”⁷⁸

⁷⁵ Dinç, *Ön.ver.*, s.31.

⁷⁶ *Aynısı*, s.32.

⁷⁷ *Aynısı*, s.32.

⁷⁸ *Aynısı*, s.34.

Sözünü sonlamanka / ikbal romanı-s.15

Salamyny soňlamanka / ikbal romanı- s.21

Başy ýere ýetmänkä / ikbal romanı- s.41

Ýetmiş ädim ätmänkä / ikbal romanı- s 42

“-alı/-eli zarf-fiil eki kişi eki almasıyla dikkat çeker. Olumsuzu -ma:lı/-mä:lil şeklindedir. 'Bäri' edatıyla beraber kullanıldığı da olur.”***Biz bu yurda gelelimiz bäri, gör, näçe hışa goparıldıka?***”⁷⁹

“-ınça/-inçe eki Türkiye Türkçesinden farklı olarak -ıncaya kadar, -ana kadar anlamı taşır ve kişi eki alabilir.”⁸⁰

“-dıkça ekinin kullanımı Türkiye Türkçesine benzer. Farklı bir husus kişi eki alabilmesidir.”⁸¹

Ýakyn geldiğiçe / ikbal romanı- s.19

“-mazdan/-mezden eki Türkiye Türkçesindeki -madan/-meden eki gibidir. Bu ek de iyelik eki alabilir.”⁸²

“-agada(n) / -egede(n) zarf-fiili anlamca Türkiye Türkçesindeki -ar...-maz zarf-fiili gibidir. Bir işten sonra hemen diğer işin gerçekleştiğini ifade eder. Bu kullanım daha çok konuşma dilinde kullanılmaktadır.”⁸³

Karşılaştırma:

Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde zarf-fiillerin oluşumunda çok fazla bir farklılık yoktur. Türkmen Türkçesinin zarf-fiil eklerinden bazıları anlam ve şekil olarak Türkiye Türkçesinden farklıdır. Bu eklerden; *Ip* ekinin olumsuzu

⁷⁹ Şenol, *Ön.ver.*, s.215.

⁸⁰ *Aynısı*, s.216.

⁸¹ *Aynısı*, s.216.

⁸² *Aynısı*, s. 216.

⁸³ *Aynısı*, s.216.

Türkiye Türkçesindeki *-mAdAn* ekiyle aynı anlamı veren *-ma:n /-mä:n* ekidir. Yine bu ekle yapılan zarf-fiiller Türkiye Türkçesinde *-Ip* ve *-AraK* ekleriyle yapılan zarf-fiillerin karşılığını vermektedir. Bir diğer zarf-fiil eki *ınça/-inçe* eki Türkiye Türkçesinden farklı olarak *-ıncaya kadar, -ana kadar* anlamını vermektedir ve kişi eki alabilmektedir. Türkiye Türkçesinden farklı olarak üzerine kişi eki alabilen bir diğer ek *-dikça* zarf-fiil ekidir.

1.4.4. Tekrar Grubu

Türkiye Türkçesinde:

“Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur.”⁸⁴

Ters ters baktı.

Koşa koşa yanıma geldi.

Öve öve bitiremedi.

Güzel güzel giyindi.

“Grupta yer alan kelimeler arasında hem şekil, hem de anlam ilişkisi vardır.”⁸⁵

“Bağlama ve çekim edatları dışında bütün kelimelerle tekrar grubu kurulabilir.”⁸⁶

“Tekrar grubunu meydana getiren unsurlar çekim eki alabilirler: *evi barkı, varını yoğunu, işinde gücünde, dereden tepeden* vb.”⁸⁷

“Tekrar gruplarında kelimeler arasında virgöl konulmaz.”⁸⁸

⁸⁴ Karahan, *Ön.ver.*, s.60.

⁸⁵ *Aynısı*, s.60.

⁸⁶ *Aynısı*, s.61.

⁸⁷ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.68.

Türkiye Türkçesinde tekrarların anlamı kuvvetlendirme, çokluk, devamlılık, ortalama ve beraberlik gibi işlevleri vardır.

Mini mini elleri (anlamı kuvvetlendirme)

Demet demet çiçek (çokluk)

Okuya okuya geldi (devamlılık)

İyi kötü çalışıyordu. (ortalama ve beraberlik)

Türkiye Türkçesinde tekrar gruplarının; aynen tekrarlar, eş ve yakın anlamlı kelimelerle yapılan tekrarlar, zıt anlamlı kelimelerle yapılan tekrarlar, pekiştirmeli tekrarlar gibi çeşitleri vardır.

Tırnağındaki ojeler pırıl pırıl parlıyordu. (aynen tekrarlar)

Bu ödevini zar zor bitirmişti. (eş ve yakın anlamlı tekrarlar)

Gece gündüz demeden çalıştı. (zıt anlamlı tekrarlar)

Pekiştirmeli tekrarlar: Kelimelere eklemeler yapılarak oluşturulan tekrarlardır.

1) m,p,r,s seslerinin ilavesiyle yapılan tekrarlar:

“Bir kelimenin ilk hecesi alınır; bu hece sesli harfle bitiyorsa sonuna doğrudan doğruya, sessiz harfle bitiyorsa o sessiz harfler atılarak m, p, r, s harflerinden biri getirilir. Ortaya çıkan bu ilk hece ayrı bir kelime gibi asıl kelimenin önüne getirilerek pekiştirmeli tekrarlar kurulur.”⁸⁹

Yüzü kıpkırmızı oldu.

Büsbütün taş kesildi.

Elleri simsiyah oldu.

Yapayalnız bir hayat sürüyor.

2) Kelime başına m getirilerek yapılan tekrarlar:

---

⁸⁸ Özkan,Toker ,Aşçı, Ön.ver., s.68.

⁸⁹ Aktan, Ön.ver., s.30.

“Ünlü ile başlayan kelimenin başına doğrudan doğruya, ünsüzle başlayan kelimelerde ise ünsüz kaldırılarak yerine bir “m-” sesi getirilir. Elde edilen bu kelime, grubun ikinci unsuru olarak kullanılır.”⁹⁰

İşi mişi bırakıp gitti.

Evi mevi satıp gidecek.

Bundan sonra düğüne müğüne gitmem.

Kitabı mitabı bırak yanıma gel.

“ Soru eki de pekiştirme işleviyle tekrar grubu oluşturabilir, o zaman soru anlamı olmaz:

Güzel mi güzel kız, temiz mi temiz sınıf, yaptığımız ne gezi ne gezi, ne atış ne atış bir bilsen, fakir mi fakir bir aile, hiç mi hiç konuşmadı vb.”⁹¹

“ Grupta pekiştirmeyi sağlamak için unsurlar arasına bazen bir kelime girebilir.

Sigara üstüne sigara yakıyor, kavga üstüne kavga ediyor, gidiş o gidiş vb.”⁹²

Türkmen Türkçesinde:

Türkmen Türkçesinde tekrar grubu, eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur.

Beyik-beyik / ıkbal romanı- s.2

İçine-daşyna / ıkbal romanı- s.19

Egrip-eglipler / ıkbal romanı- s.31

Añyrsyny-bürsini / ıkbal romanı- s.47

---

⁹⁰ Aktan, *Ön.ver.*,s.31.

⁹¹ Özkan, Sevinçli., *Ön.ver.*, s.47.

⁹² *Aynısı*, s. 47.

Türkmen Türkçesinde Türkiye Türkçesinde olduğu gibi tekrar grubunda yer alan kelimeler arasında hem şekil, hem de anlam ilişkisi vardır.

“Tekrar grupları cümledeki görevine göre çekim eki alabilir.”⁹³

Uzyndan-uzak / ikbal romanı- s.4

Ýerli-ýerden / ikbal romanı- s. 9

Bazarda-ojarda / ikbal romanı- s.24

Tazeden-täze / ikbal romanı- s. 34

Uzakdan-uzaga / ikbal romanı- s. 202

Türkmen Türkçesinde incelenen metinden de yola çıkılarak tekrar grupların arasına kısa çizgi konulur diyebiliriz.

Gyzgylt-garamtyl / ikbal romanı- s.15

Hymyr-symyr / ikbal romanı- s.33

İbirtde-zibirt / ikbal romanı- s.40

Türkmen Türkçesinde tekrar gruplarının; aynen tekrarlar, eş ve yakın anlamlı kelimelerle yapılan tekrarlar, zıt anlamlı kelimelerle yapılan tekrarlar, sayılı tekrarlar, ilaveli tekrarlar gibi çeşitleri vardır.

Bir-bir / ikbal romanı- s.17 (aynen tekrarlar)

Az-kem / ikbal romanı -s.2 (eş ve yakın anlamlı tekrarlar)

Aýal-erkek / ikbal romanı- s.9 (zıt anlamlı tekrarlar)

Dört-büş / ikbal romanı- s.37 (sayılı tekrarlar)

Türkmen Türkçesinde ilaveli tekrarlar kendi içerisinde özelliklerine göre ayrılırlar.

Sinan Dinç, Türkmen Türkçesinin söz dizimi adlı doktora tezinde ilaveli tekrarları şu başlıklar altında açıklamıştır.

⁹³ Şenol, *Ön.ver.*, s.222.

1) İlk sözcüğün ardından bu sözcüğün başına “m, p, s” seslerinden birinin eklenmesiyle oluşan ilaveli tekrarlar:

Hypyr-sypyr / ikbal romanı- s.34,34

Gümmüñ-sümmüñe / ikbal romanı- s.46,49

Hymyr-symyr / ikbal romanı- s. 33

Galyñ-palyñ / ikbal romanı- s.56

2) Sözcüğün genellikle ilk hecesindeki “a, e” bazen de ilk iki hecedeki seslerinin ünlü uyumuna göre “u, ü” ünlüleri ile değiştirilmesiyle oluşan ilaveli tekrarlar:

Mal-mülk / ikbal romanı- s. 21

Ýaş-ýuş / ikbal romanı- s. 54

Ýeklän-tüklän / ikbal romanı- s. 62

Ýalt-ýult / ikbal romanı- s. 81, 115

4) lk sözcüğün ardına +bA, +mA, +A, +yA eklenerek oluşturulan ilaveli tekrarlar:

Garsýma-garsý / ikbal romanı-s. 7

Ýanma-ýan / ikbal romanı- s. 9,16

Gapdalma-gapdal / ikbal romanı- s.9

5) Aynı sözcüğün sonuna ayrılma eki getirilerek oluşturulan tekrarlar:

Ýeke-ýekeden / ikbal romanı s. 17

Kem-kemden / ikbal romanı s.65

6) Aynı sözcüğün, sözcüğün arkasına çokluk eki getirilerek yapılan tekrarlar

7) -A zarf-fül eki zıt anlamlı tekrar öbekleri olmak üzere aynen, eş ve yakın anlamlı tekrar öbeklerini de oluşturabilirler -y eki ise bu ekin -yA şeklinin ünlüsü düşürülmüş hâlidir:

Türkmen Türkçesinde grupta pekiştirmeyi sağlamak için unsurlar arasına bazen bir kelime girebilir.

Höwes üstüne höwes / ıkbal romanı-s.4

Söygi üstüne söygi / ıkbal romanı-s.8

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde tekrar gruplarının oluşumunda çok fazla farklılık yoktur.
- 2) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde tekrar grubunu meydana getiren unsurlar çekim eki alabilir.

Farklı olanlar:

- 1) Türkmen Türkçesinde tekrarların arasına kısa çizgi konulmaktadır.
- 2) Türkmen Türkçesinde aynen tekrarların ikinci kelimesinin çokluk eki alabildiği görülmektedir.
- 3) "Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde eş anlamlı tekrar gruplarının ikinci kelimesinde çokluk veya hâl eki kullanılabildiği görülmektedir. yüz-gözünden - yüzüne gözüne, üst başları - üstü başı"⁹⁴
- 4) Türkmen Türkçesinde "m, p, s" seslerinden birinin sözcüğün başına eklenmesi olayından bahsederken Türkiye Türkçesinde "m, p, s" seslerine ilaveten "r" sesi de vardır.

---

⁹⁴ Şenol, *Ön.ver.*, s.229.

1.4.5. Edat Grubu

Türkiye Türkçesinde:

“Edatlar, yalnız başlarına anlamları olmayan, isim ve isim soylu kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlara sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlere *edat grubu* denir.”⁹⁵

Bu grupta isim unsuru başta, çekim edatı (*ile, için, kadar, göre, diye, rağmen, karşı, doğru, gibi, dolayı* vb.) sonda bulunur.⁹⁶

“Edat grubu, cümle ve kelime grupları içinde sıfat ve zarf görevi yapar. İsim olarak yüklem görevinde de kullanılabilir.”⁹⁷

“Edat gruplarının bir başka özelliği de eklendikleri kelime ve kelime grupları ile kendileri arasına başka bir kelimenin girmemesidir.”⁹⁸

Caner Kerimoğlu, Türkiye Türkçesi ve Tatar Türkçesinin karşılaştırmalı söz dizimi adlı eserinde edat gruplarının özelliklerinden şu şekilde bahsetmiştir:

1) Edat öbeği, isim unsuru ile edat arasına hiçbir çekim eki girmeden kurulabilir. İle, için, gibi, kadar, (Bu dört edat zamirlere ilgi halinde bağlanır.) üzere, diye, sıra edatları.

Benim ile, senin gibi, kitap için, parmak kadar vb.

2) Bazı çekim edatları yaklaşıma hâlindeki bir isimle öbek oluşturur: kadar, göre, karşı, doğru, taraf, ait, dair, rağmen, değin, dek, nazaran.

Sana göre, akşama kadar vb.

---

⁹⁵ Aktan, *Ön.ver.*, s.34.

⁹⁶ Karahan, *Ön.ver.*, s.63.

⁹⁷ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.97.

⁹⁸ Aktan, *Ön.ver.*, s.35.

3) Ayrılma halindeki bir isimle öbek oluşturan edatlar: *dolayı, ötürü, beri, önce, evvel, sonra, geri, böyle, yana, taraf, başka, gayri, içeri, dışarı.*

Bundan dolayı, dünden beri vb.

Türkmen Türkçesinde:

“İsim işlevindeki bir sözcük veya sözcük öbeği ile bir çekim edatının (söz soñy kömekçisi) oluşturduğu sözcük öbeğine edat öbeği denilmektedir. Edat ile isim, edatın türüne göre ekli veya eksiz birleşebilir. Bu öbeklerde asıl öge yani isim unsuru başta, edat sonda bulunur. İsim ile edat arasına bir şey giremez.”⁹⁹

Asım Çağrı Şenol’un Türkiye Türkçesi ve Türkmen Türkçesinin karşılaştırmalı söz dizimi adlı doktora tezinde edatların birleşme özelliğini şu şekilde anlatmıştır:

1) İsmın yalın hâli ve ilgi hâli ile kullanılan (eksiz birleşen) edatlar: Bilen, yalı, dek, kimin, için, sebâpli, boyunça vb...

Şu ýol bilen / ikbal romanı- s. 2

At aýagynyň sesi ýaly /ikbal romanı- s. 3

Bulut dek / ikbal romanı- s. 6

Egenler üçin / ikbal romanı- s. 7

2) Yönelme hâlindeki bir isimle oluşturulan edatlar: Çenli, çen, deñiç, deñ, tarap, baka(n), sarı, garşı, golay, yakın, garaman, garamazdan, bakmazdan, garañda, seredeñde, layıklıkda vb...

Tä ýeňseki gözýetimden görünyän agaçlara çenli / ikbal romanı- s.2

Demirgazyk tarapa / ikbal romanı -s.2

Döwrüniň düzgüniniň göterişine görü / ikbal romanı – s. 7

---

⁹⁹ Dinç, *Ön.ver.*,s.65.

3) Ayrılma hâlindeki bir isimle oluşturulan edatlar: Öñ, öñinçä, ozal, oval, soñ, sonra, başga, özge, gayrı, beyläk, şeyläk, yaña, ötri, beter, artık, zıyat, zıyada, daşarı, govraak vb...

Mundan ozal / ikbal romanı- s.2

Köpden bäri / ikbal romanı -s.14

Bu sözden soñ / ikbal romanı-s.29

Agyrmakdan başga /ikbal romanı-s.42

“Soñ” edatı ise genellikle -An sıfat-fiil (Öten zaman ortak işliği) eki ve iyelik eki almış sözcüklere ayrılma hâli (çykyş düşüm) olmaksızın sözcüğe ek gibi bitişirilir (Biray ve Biray, 2000: 35).”¹⁰⁰

Durdy oturansoñ / ikbal romanı- s.11

Hayyr galansoñ / ikbal romanı- s.26

Çola çykansoñlar / ikbal romanı- s.29

‘ “bäri” edatının Türkiye Türkçesinde de olduğu gibi -All zarf-fiil (halişlik) eki ile birlikte de kullanılmaktadır.”¹⁰¹

Geleli bäri / ikbal romanı- s. 109, 145

Gideli bäri / ikbal romanı- s.110, 228

Görelı bäri / ikbal romanı- s. 115

Gelelim bäri / ikbal romanı- s.131

Turaly bäri / ikbal romanı- s. 243

Özgür Semih Berkil’in Türkmen Türkçesindeki edatlarla Türkiye Türkçesindeki edatların karşılaştırmalı analizi adlı yüksek lisans tezinde Türkmen Türkçesindeki edatlar şu şekilde yorumlanmıştır:

¹⁰⁰ Dinç, *Ön.ver.*, s.72.

¹⁰¹ *Aynısı*, s. 71.

Türkmen Türkçesinde edatlar son çekim edatları, bağlama edatları ve ünlem edatları olmak üzere üç grup altında ele alınır.

Son çekim edatları kendine ait kelimedden sonra gelerek o kelimenin bir hal eki almasını sağlar.

Son çekim edatları, yalın haldeki kelimelerden, ilgi hal ekli kelimelerden yönelme hal eki ve ayrılma hal eki alan kelimedden sonra gelir.

Bağlama edatları cümlede bağımlılık ilişkisi olmayan kelime ve cümleleri birbirine bağlamak için kullanılır. Bu edatlar paralellik bildirenler, karşılık bildirenler, belirsizlik bildirenler, değiştirme ve sıralama bildirenler, sebep bildirenler, karşılık ve şart bildirenler, inkâr etme bildirenler şeklinde gruplara ayrılır.

Ünlem edatları farklı söze ya da cümleye çeşitli anlam farklılıklarını vermek için kullanılır. Ünlem edatları, eke dönüşen ünlem edatları ve kelime halindeki ünlem edatları, soru bildirenler, yüklem anlamını bildirenler, güçlendirme bildirenler gibi gruplara ayrılmaktadır.

Türkmen Türkçesinde edatların bazı anlamları vardır ve onlarda şu şekildedir:

Sebep ve maksat anlamına gelen edatlar: *ötri, ugrunda, üçin, maksadı bilen*

Karşılaştırmayı anlamına gelenler: *garanda, seredende görä, garamazdan*

Benzerlik anlamında kullanılanlar: *yalı, kimin, dek, özge, başga*

Yer- yön anlamındakiler: *baka, garşı, tarap, bakan, çenli*

Aitlik anlamında kullanılanlar: *hakda, hakında, barada, dogruda*

Zaman anlamındakiler: *öñ, soñ, çenli, oval, ozal*

Berberlik anlamı ifade edenler: *bilen, bile*

Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinde edat grubunun oluşumunda bir farklılık yoktur. Her ikisinde de eksiz birleşen, yönelme halindeki bir isimle oluşturulan ve uzaklaşma halindeki bir isimle oluşturulan edatlar şeklindedir.

Türkmen Türkçesinde genelde sık kullanılan ve daha çok tercih edilen edatlar *yalı* ve *bilen* edatlarıdır.

1.4.6. Bağlama Grubu

Türkiye Türkçesinde:

“Bağlama grubu, iki kelime veya kelime grubunun bir bağlaçla birbirlerine bağlanmasıyla oluşur. Bağlama grubuna katılan her iki öge de, kelime veya kelime grubu olabileceği gibi, biri kelime diğeri kelime grubu olabilir.”¹⁰²

“Bağlama grubu, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.”¹⁰³

“ Kelime gruplarında kullanılan bağlaçlardan önce ve sonra virgül konmaz: *Sabahtan beri ne bir bardak su ne bir bardak çay içtim.* Ancak bazı eserlerde virgül kullanıldığı görülür.”¹⁰⁴

Mehmet Özmen’in Türkçenin Sözdizimi adlı eserinde bağlaçların özellikleri şu şekilde anlatılmaktadır:

1) **Değil Bağlacı:** *Değil* bağlacı iki ismi kendisinden öncekini ret kendisinden sonrakini kabul anlamında birbirine bağlar.

2) **Fakat bağlacı:** İki cümleyi birbirine bağlayan ve iki isim unsurunu da “bununla birlikte” anlamıyla birbirine bağlar.

3) **Gerek... Gerek (gerekse) bağlacı:** Eş görevli unsurlar arasında denkleştirme sağlar.

4) **Hatta bağlacı:** İki cümleyi birbirine bağlar ve “üstelik, üstüne üstlük” anlamıyla iki ismi birbirine bağlar.

5) **Hem de Bağlacı:** İki ismi “üstelik, üstüne üstlük “ anlamıyla birbirine bağlar.

6) ... **Da / De ... Da / De bağlacı:** Karşılaştırma bağlacıdır.

7) **Hem ... Hem (de):** Karşılaştırma bağlacıdır.

¹⁰² Özmen, *Ön.ver.*, s.80.

¹⁰³ Karahan, *Ön.ver.*, s. 67.

¹⁰⁴ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*,s.103.

8) *İle bağlacı*: İki ismi bağlama ve birliktelik anlamıyla bağlar.

9) *Kâh... kâh bağlacı*: Bağlanan ögeler arasında dengeleme bağlantısı kurar.

10) *Ne... Ne bağlacı*: Bağladığı iki isim arasında “inkâr” ve “hiç biri” bağlantısı kurar.

11) *Ve, u/ ü, vu/vü bağlaçları*: Sıralama bağlaçlarıdır.

12) *Veya, yahut, veyahut ya da bağlaçları*: Denkleştirme bağlantısı kurar.

13) *Ya... Ya, Ya... Yahut, Yahut, Yahut Da bağlaçları*: bağladığı kelime veya kelime grupları arasında, tercih bildirir.

Türkmen Türkçesinde:

“Türkmen Türkçesinde bu öbekler çoğunlukla “hem, we, bilen, ya, ya-da, kâ” edatları ile oluşturulmaktadır.”¹⁰⁵

Meret arçynyň we onuň ýanyndaky birnäçe ýaşulularyň sözü / ikbal romanı- s.88

Diwal agany sorayyn hem onuň bilen bir maslahatlaşayyn / ikbal romanı- s. 102

Çerkez janyň aty bilen myhmanyň atyny / ikbal romanı- s.181

Berdi hem obada galdy, çoluk hem onuň ýerine geldi / ikbal romanı- s. 234

“Bilen (ile) hem bağlaç hem edat olarak kullanılır.”¹⁰⁶

Ýer bilen gök / ikbal romanı- s.2

Uzuk bilen Berdi / ikbal romanı- s.9

Myhman bilen Orazsoltan ejäniň arasynda / ikbal romanı s.21

“ “Hem” bağlacı “ve” ile yakın görev üstlenir ve daha sık kullanılır.”¹⁰⁷

¹⁰⁵ Dinç, *Ön.ver.*, s.87.

¹⁰⁶ Şenol, *Ön.ver.*, s.235.

¹⁰⁷ *Aynısı*, s.234.

“Hem bağlacı -em şeklinde kısalıp kelimeye eklenerek de kullanılır.”¹⁰⁸

“Türkiye Türkçesinden farklı olarak “-dır/-dir” eki bağlaç görevinde de kullanılır. *Yazıcıdır hudojnikler bu gün iş kabinetinden çıkdılar. (HZTD, 137)*”¹⁰⁹

Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinde bağlama grubunun oluşumunda bir farklılık yoktur. Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde +dır eki bağlaç görevinde de kullanılabilir.

1.4.7. Unvan Grubu

Türkiye Türkçesinde:

“Bir özel ad ile unvan veya akrabalık adlarından birinin eksiz bir biçimde oluşturdukları söz öbeğine unvan öbeği denir. Bütün unvan öbekleri, özel addır. Bu öbekte, özel ad önce, unvan veya akrabalık adı sonra gelir. Bir kişi adı veya özel ad ile bir unvan veya akrabalık adından kurulan söz öbeğidir.”¹¹⁰

Ahmet Bey, Zekiye Hanım, Murat Ağa, Tevfik paşa, Ali Efendi, Raziye Hanımefendi

“Unvan grubunda şahıs ismi, birleşik isim olabilir: *Mehmet Akif Bey, Halide Nusret Hanımefendi, Kâzım Karabekir Paşa*”¹¹¹

“Birinci unsuru unvan veya akrabalık ismi olan ‘*Sultan Orhan, Dede Korkut, Hoca Nasrettin, Doktor Murat, Hemşire Selma, Albay Şadan, Baba Necmi*’ gibi kelime grupları, unvan grubu değil, birleşik isimdir. Birleşik isimlerin vurgusu sonda, unvan gruplarının vurgusu başta bulunur.”¹¹²

“Türkçede unvan grubunda asıl olarak şahıs ismi başta, unvan (Ar. ‘unvân) veya akrabalık ismi sonda bulunur. Bu yapı asıl unvan grubu yapısıdır. Şahıs ismin

¹⁰⁸ Şenol, *Ön.ver.*, s.234.

¹⁰⁹ *Aynısı*, s.235.

¹¹⁰ Karaağaç, *Ön.ver.*,s.168.

¹¹¹ Karahan, *Ön.ver.*, s.68.

¹¹² *Aynısı*, s.69.

başta bulunduğu durumda grubun vurgusu birinci öge üzerinedir ve asıl öge baştır. Ögelerden biri unvan veya akrabalık ismidir. Unvan gruplarındaki akrabalık isimleri küçük harfle başlar “¹¹³

“ Türkçede unvan bildiren isimler şahıs isimlerinden önce de kullanılabilir. Unvan bildiren kelimelerin önce geldiği gruplarda unvan isimleri daha çok meslek ve görev isimlerinden oluşmaktadır. Unvan ismi başta kullanıldığı zaman grubun vurgusu ikinci öge yani asıl isim üzerindedir.”¹¹⁴

Türkmen Türkçesinde:

“Türkmen Türkçesi söz dizimi tasniflerinde unvan grubu ile örtüşen bir isimlendirme yoktur. Türkiye Türkçesinde isimden önce kullanılan lakaplar; millet, boy vs. isimleri; meslek isimleri Türkmen Türkçesinde çoğunlukla isimden sonra kullanılır. Bu yönüyle Türkiye Türkçesinde birleşik isim grubu olan birçok kullanım Türkmen Türkçesinde unvan grubu olarak ele alınabilir. -*Nobat mirap - su emiri Nobat* , - *Annayar sövdagär - tacir Annayar*”¹¹⁵

Türkmen Türkçesinde unvan grubunun birkaç özelliği vardır.

Kişi adını ya da belli bir kişiyi ve onun mesleğini, işini, görevini, rütbesini gösteren unvanlar.

Abanys hoja / ikbal romanı- s.27

Molla-işan / ikbal romanı- s.109

Kişiyi ve ona takılan lakabı anlatan unvanlar.

Suhan aga / ikbal romanı-s.22

Bekmyrat bay / ikbal romanı- s.23

Eneküti bay / ikbal romanı- s.131

¹¹³ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.104.

¹¹⁴ *Aynısı*, s.105.

¹¹⁵ Şenol,*Ön.ver.*, s.249-250.

Kişiyi ve ona saygı bildiren ismi gösteren unvanlar.

Orazsoltan ejä / ikbal romanı-s.9

Ogulnyýaz ejä / ikbal romanı- s.14

Ogulnyýaz eje / 14,14,14,14,15,15,15,15,15,16,16, 55, 62, 63, 63, 63, 64, 65, 67, 67, 68, 68, 113, 113, 117, 119, 119, 122, 123, 123, 124, 124, 136, 152, 152

Mähriban enü / 105

Seyitnazar Ernazarov ‘un Türkmen ve Türkiye Türkçesinde bazı ortak adların anlam farklılıkları üzerine adlı yazısında bazı akrabalık terimleri karşılaştırmalı olarak şu şekilde yorumlanmıştır:

Türkiye Türkçesindeki baba kelimesi Türkmen Türkçesinde çocuğun annesinin babasına denilmektedir. Türkmen Türkçesinde baba kelimesi yerine ilk hecesi uzun teleffuz edilen kâka kelimesi kullanılmaktadır. Diğer bir akrabalık terimi olan dede kelimesi Türkmen Türkçesinde babanın ya da annenin babasına söylenmektedir. Kardeş kelimesi ise Türkmen Türkçesinde çok az gardaş şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Gardaş kelimesinin yerine doğan sözcüğü daha fazla tercih edilir. Anne kelimesi Türkmen Türkçesinde ece, teyze kelimesi ise daýza terimleriyle karşılanmaktadır.

Karşılaştırma:

Türkmen Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin unvan grubunda yapı olarak çok fazla farklılık yoktur.

“Türkiye Türkçesinde isimden önce kullanılan lakaplar, millet, boy vs. isimleri, meslek isimleri; Türkmen Türkçesinde çoğunlukla isimden sonra kullanılır.”¹¹⁶

---

¹¹⁶ Şenol, *Ön.ver.*, s. 252.

1.4.8. Özel İsim Grubu

Türkiye Türkçesinde:

Bir şahsa özel ad olmak üzere iki veya daha fazla özel ismin bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubuna *özel isim* denir. Özel isim grubunda en az iki özel isim yan yana gelir. İkili üçlü bütün şahıs isimleri özel isim grubunu oluşturur.¹¹⁷

Mehmet Özmen, Mustafa Altun, Canan Tan gibi.

Abdurrahman Özkan, Mustafa Toker ve Ufuk Deniz Aşçın' nın Türkiye Türkçesi Söz Dizimi adlı kitapta özel isim grubunu şu şekilde anlatmışlardır:

Özel isim grubu ikiye ayrılır.

1) Asıl özel isim grubu: Bir şahsa isim olmak için özel isimlerin bir arada kullanılmasıyla oluşur.

Kemal Tahir, Nurullah Ataç, Elif Şafak gibi.

2) Sonradan özel isim gurubu olan:

a) Unvan grubu kalıbıyla oluşanlar: Bir şahsı tanımlamak amacıyla kullanılan ve kalıplaşan unvanlar zamanla özel isim grubuna dönüşebilir.

Dede Korkut, Nasrettin Hoca, Şah İsmail, Evliya Çelebi gibi.

b) Sıfat tamlaması kalıbıyla oluşanlar: Tamlananı özel isim olan bazı sıfat tamlamaları, bir şahsa isim olarak kullanılmış ve kalıplaşmışsa özel isim grubu özelliği kazanır.

Deli Dumrul, İkinci Murat, Ulubatlı Hasan vb.

c) İlgi grubu kalıbıyla oluşanlar: Kalıplaşmış bazı ilgi grubu örnekleri özel isim grubuna dönüşebilir.

Zeynellerin Ali, Çavuşun Ömer vb.

¹¹⁷ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.73.

Türkmen Türkçesinde:

Bir varlığın adı olmak üzere iki veya daha fazla ismin bir çekim unsurunun katkısı olmaksızın bir araya gelmesi ile oluşan sözcük öbekleridir.¹¹⁸

Seyidahmet işan / ıkkal romanı- s. 109,109, 109, 109, 110, 110, 111

Suhan gaty / ıkkal romanı- s. 5, 6, 6, 8, 21, 22, 22, 22, 22

“Özel isim öbeği, zaman içerisinde belirli bir kişi ile özdeşleşmiş sıfat tamlaması, unvan öbeği; müstear, mahlas, tapşırma, lakap gibi sözcüklerden oluşabilir.”¹¹⁹

“Türkmen Türkçesinde özel isim ekleri addan ve soyadından oluşabildiği gibi bazen bunlara ek olarak Rusçadan alınma baba adı (Otçestvo) anlamında babanın adı ve erkekler için oğlu anlamında Rusça +wiç / +owiç / +(y)ewiç, bayanlarda ise kızı anlamında +(y)ewna / +owna ekleriyle oluşturulan üçüncü bir isim daha kullanılmaktadır. Soyadlara, erkeklerde +ov / +(e)va bayanlarda +ova / +(e)va ekleri eklenir.”¹²⁰

Karşılaştırma:

“Türkiye Türkçesinde soyadı kanunu öncesi görülen baba ve dede adlarının ikinci isim olarak kullanılması, Türkmen Türkçesinde hâlihazırda görülen bir durumdur.”¹²¹

1.4.9. Ünlem Grubu

Türkiye Türkçesinde:

“Bir ünlem ile bir isim unsurundan meydana gelen kelime grubudur.”¹²²

¹¹⁸ Dinç, *Ön.ver.*, s.73.

¹¹⁹ *Aynısı*, s.75.

¹²⁰ *Aynısı*, s.73.

¹²¹ Şenol , *Ön.ver.*, s.256.

“Bu grupta ünlem (*ey, ay, hey, bre, a, ya, yahu, be vb.*) başta, isim unsuru sonda bulunur. Ünlem ve isim unsuru, eksiz birleşir.”¹²³

“ Ünlem grubu cümlelerin kuruluşuna katılmaz, daha çok seslenme sözleriyle kullanılır. Cümle dışı unsur olarak başta, ortada veya sonda olmak üzere cümlelerin herhangi bir yerinde bulunabilir.

Ya Rab! Bu uğursuz gecenin yok mu sabahı?

Duruşun bakışın yaman **be Ali!** “¹²⁴

“ Cümlelerin kuruluşuna katılmayan bu grup, hitaplarda kullanılır.

Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin? NFK

İlâhi bir kuvvetin, ebedi bir feyzin var, **ey Türk. AHM**”¹²⁵

“Ünlem grupları, cümleye ahenk, etkili bir anlatım tarzı getirir, fakat cümlelerin kuruluşuna katılmaz.”¹²⁶

Zeynep Korkmaz’a göre; Nitelik ve görevleri bakımından ünlemler içe dönük ve dışa dönük ünlemler olmak üzere iki alt başlıkta ele alınmaktadır.

İçe dönük ünlemler de kendi içerisinde; acı duyma-acıma işlevi, alay etme - küçümseme, beğenme-takdir, sevgi-şefkat-sevinç-mutluluk, beğenmeme, bıkkınlık-usanma, hatırlama-hatırlatma- hayret-ihtimal-tahmin-imrenme- merak, özlem-istek-arzu-ısrar-itiraz, kızgınlık-sitem-öfke-nefret, korku-heyecan-şaşkınlık duygusu, pişmanlık-özür bildirme-rica-yalvarma-rahatlatma- sakinleştirme, süreklilik, karşı çıkma, telaş, teşvik ve üzüntü bildirir.

Dışa dönük ünlemler ise; seslenme (hitap), gösterme, sorma ve cevap verme bildirir.

---

¹²² Karahan, *Ön.ver.*, s.70.

¹²³ *Aynısı*, s.70.

¹²⁴ Aktan, *Ön.ver.*, s.58.

¹²⁵ Karahan, *Ön.ver.*,s.71.

¹²⁶ Özkan, Sevinçli, *Ön.ver.*,s.87.

Türkmen Türkçesinde:

Türkiye Türkçesindeki ünlem gruplarıyla Türkmen Türkçesindeki ünlem grupları arasında neredeyse yapı farkı bulunmamaktadır.

“Bazı ünlemlerin Türkmen Türkçesinde cinsiyet farkı gösterdiği ifade edilmektedir. Türkmen Türkçesinde sadece kadınların kullandığı veya sadece erkeklerin kullandığı ünlemler vardır.”¹²⁷

“Türkmen Türkçesi şekil bilgisinde ünlemler anlamları bakımından da sınıflandırılmaktadır. Bu sınıflandırmayı incelediğimizde, her ünlemin ünlem grubu yapmak için kullanılamayacağını, ünlem grubu yapmak için kullanılabilecek ünlemlerin sadece istek vurgularını ifade eden ünlemler içinde insanlara hitap eden ünlemler olduğunu söyleyebiliriz. Bu ünlemler; *ahav!/ah-av!/ah-ah-ov!, ahay!/ähey!, ey!, hav!/hov!, ha-av!/ho-ov!, hay!hey!* vb...dir.”¹²⁸

Eý-ho-oý! / ikbal romanı- s. 43

Way, heley-ey!.. / ikbal romanı-s. 74

Eý-way, ýetiň-ey! / ikbal romanı- s.65

Way-ey, nädeýin-ey?! / ikbal romanı- s. 65

Way, aga-ey! / ikbal romanı- s.65

Wah, degmäh-ey! / ikbal romanı- s.66

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde ünlem grubu yapı olarak aynıdır.
- 2) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde ünlem grubunda ünlemler cümlelerin herhangi bir yerinde bulunabilir.

¹²⁷ Şenol, *Ön.ver.*,s.297.

¹²⁸ *Aynısı*, s.297.

3) Türkiye Türkçesinde ve Türkmen Türkçesinde ünlem grubu eksiz birleşir.

Farklı olanlar:

1) Türkmen Türkçesinde ünlemler cinsiyet farkı gözetmektedir. Sadece kadınların ve sadece erkeklerin kullandığı ünlemler bulunmaktadır.

1.4.10. Sayı Grubu

Türkiye Türkçesinde:

Türkçede sayılar tek kelime ile, sıfat tamlaması kalıbı ile, sayı grubu ile üç şekilde ele alınmaktadır.

Tek kelime ile oluşanlar: bir, iki, yedi, on, yüz vb.

Sıfat tamlaması ile oluşanlar (küçük sayı + büyük sayı): altı yüz, yedi bin vb.

Sayı grubu ile oluşanlar (büyük sayı + küçük sayı) : otuz beş, yüz on vb.

Türkmen Türkçesinde:

“Türkmen Türkçesinde yapılarına göre sayılar; basit sayılar (sada sanlar), sayı öbeği ve sıfat tamlaması yapısında olan sayılar (sostavly veya düzmeli sanlar), tekrar öbeği yapısında olan sayılar (tirkeş sanlar) şeklinde ele alınmaktadır. Sıfat tamlaması olan sayılar arasında çarpma; sayı öbeği şeklinde olan sayılar arasında ise, toplama ilişkisi bulunmaktadır (Delice, 2007a). Sayı öbekleri ile ara sayılar karşılanır.”¹²⁹

Üç yüz /ıkbal romanı- s.17

On alty / ıkbal romanı- s.60

Yüz segsen / ıkbal romanı-s. 192

Alty yüz / ıkbal romanı-s. 192

---

¹²⁹ Dinç, *Ön.ver.*, s.86.

İki müň bäs yüz / ıkkal romanı-s. 192, 195, 195, 195

Bäs yüz / ıkkal romanı-s. 193, 193, 195

“ “Yüz” ve “Bin” sayıları için Türkiye Türkçesinde, “bir” sıfatı kullanılmazken, günümüzde, Türkmen Türkçesinde kullanılmaktadır. Geçmişte, bu sayıların Türkiye Türkçesinde olduğu gibi kullanıldığı görülmektedir. Bu konuda Veyisov, “günümüz Türkmen edebî dilinden farklı olarak orta asır eserlerinde de halk eserlerinde de yüz ve bin sayılarının önüne bir sayısı getirilmiyordu. **Müň** iki yüz dört boldy taryhda (Şeydayy), **Yüz** bäsä taý geler gyz Ogulmeňli (Kemine)” demektedir (2008: 288-289).”¹³⁰

Bir müň ýigrimi / ıkkal romanı-s.192

Bir müň bir yüz / ıkkal romanı-s.195

Karşılaştırma:

“Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde yüz ve bin(müň) sayı adlarından önce bir sıfatının kullanıldığı göze çarpmaktadır. Bu kullanımın eski Türkmen metinlerinde bulunmamasından dolayı Rusçanın etkisiyle ortaya çıktığı düşünülebilir.”¹³¹

1.4.11. Birleşik Fiil Grubu

Türkiye Türkçesinde:

En az iki kelimededen meydana gelen fiile *birleşik fiil* denir. Birleşik fiil, bir yardımcı fiilin bir isme veya bir fiil şekline eklenmesiyle meydana getirilir.¹³²

¹³⁰ Dinç, *Ön.ver.*, s.85.

¹³¹ Şenol, *Ön.ver.*,s.428.

¹³² Özkan,Toker Aşçı, *Ön.ver.*, s.76.

Abdurrahman Özkan, Mustafa Toker ve Ufuk Deniz Aşçı'nın Türkiye Türkçesi Söz Dizimi adlı kitapta Türkiye Türkçesinde birleşik fiiller şu şekilde anlatılmaktadır:

1) Asıl yardımcı fiillerle kurulan birleşik fiiller: Bir isim unsuru ile “*et-, eyle-, yap-, kıl-, ol-, bulun-*” yardımcı fiilleriyle oluşturulur. İsim önce yardımcı fiil sonra kullanılır. Bu yardımcı fiiller ismi fiilleştirir.

Bu konu hakkında hâlâ bir karar kılamadık.

Telefon geldiğinde çoktan yola çıkmış bulundum.

Bu kural ile kurulan birleşik fiillerin bir kısmı ayrı bir kısmı bitişik yazılır. Eğer bu tür birleşik fiillerin meydana gelişinde herhangi bir ses hadisesi oluşuyorsa birleşik fiil bitişik, oluşmuyorsa ayrı yazılır.

Gidişine sabretti. (sabr > sabır)

Onu tüm kalbimle hissettim (hiss > his)

Ona para teklif ettiler.

Çok kötü hasta oldum.

2) Bir yanı sıfat-fiil bir yanı yardımcı fiil olan birleşik fiiller (Karmaşık fiiller): Bir sıfat-fiil unsuru ile “*ol-, bulun-*” yardımcı fiilleriyle oluşturulur. Sıfat-fiil önce yardımcı fiil sonra kullanılır.

Bu sınavı geçmiş olabilir.

Telefonu göndermiş bulundum.

Bir ara oraya gidecek oldum.

Yoldan geri dönmüş bulundum.

Türkiye Türkçesinde *AsI* sıfat-fiil eki ile *gel-* fiili bir birleşik fiil oluşturabilir.

Kitaba okudukça okuyasım geliyor.

3) Bir yanı zarf-fiil bir yanı yardımcı fiil olan birleşik fiiller (Tasvir fiilleri): Bir zarf-fiil unsuru ile bir yardımcı fiilden oluşur. *-A, -I/-U, -Ip/-Up* zarf-fiil

eklerinden biri asıl fiile getirilir. Burada kullanılan yardımcı fiiller; *bil-*, *gel-*, *ver-*, *dur-*, *koy-*, *kal-*, *git-* *yaz-*, *gör-*.

Bu grupta *-Ip/-Up* zarf-fiil ekiyle oluşturulan birleşik fiiller hariç diğer birleşik fiiller bitişik yazılır.

Merdivenlerden inerken düşeyazdı.

Onu görünce donakaldı.

Uzaklara dalıp gitti.

Köpek ayağıımıza dolaşıp durdu.

4) Bir yanı isim bir yanı esas fiil olan birleşik fiiller: Bu yapıdaki birleşik fiiller bir isimden ve bir fiilden oluşur.

Ödevi son kez gözden geçirdi.

Şirketin bütün hisselerine el koydu.

Verdiği bir buket çiçekle annesinin gönlünü alamadı.

Bu tür birleşik fiillerin bir kısmı deyimleşmiştir Bu yapıdaki birleşik fiilleri genelde sözlük anlamların dışında kullanılır.

Türkmen Türkçesinde:

Asım Çağrı Şenol'un Türkiye Türkçesi Ve Türkmen Türkçesinin söz dizimi adlı doktora tezinde birleşik fiiller şu şekilde anlatılmıştır:

1) Esas sözleri fiilden olmayan birleşik fiiller: Yardımcı fiillerle yapılan birleşik fiillerdir. Yardımcı fiil görevinde kullanılanlar; *et-*, *bol-*, *ber-*, *çek-*, *gör-*, *gel-*, *at-*, *tut-* gibi fiillerdir.

Et- yardımcı fiili: meslek bildiren sözlere soyut isimlere ve sıfatlara eklenebilir.

Bol- yardımcı fiili: genellikle *et-* yardımcı fiilinin dönüşlük çatısı almış hâline benzer anlam vermektedir.

Gör- yardımcı fiili: öyle olduğunu düşünmek veya işi halletmek gibi anlamlar vermektedir.

Gel- yardımcı fiili: yalın hâldeki fiile eklenerek veya *-as/-es/-s* eki ve iyelik eki almış fiillere eklenir.

2) Esas sözleri fiilden olan birleşik fiiller: Bu gruba giren birleşik fiiller alt gruplara ayrılır.

2.1. Hareketin ortaya çıkmasının bütün süreçlerini ifade eden birleşik fiiller:

a) Hareketin başladığını gösteren birleşik fiiller: Bu görevi üstlenen yardımcı fiiller *başlamak, uğramak, durmak, oturmak* fiilleridir.

2.2. Şimdiki zaman ifade birleşik eden fiiller: Şimdiki zamanı, şu anı ifade etmek için *yör-, dur-, otur-, yat-* yardımcı fiillerinden biri kullanılır.

3) Kip ifade eden birleşik fiiller: Alt gruplara ayrılmaktadır.

a) Bu tür birleşik fiiller *bol-, bil-* yardımcı fiilleriyle yapılır ve hareketin gerçekleşmesinin mümkün olup olmadığını gösterir.

b) *Gör-* yardımcı fiili ile yapılır ve hareketin deneme yoluyla yapıldığını gösterir.

c) *Bol-* yardımcı fiiliyle yapılır. Beğenmeme, bilmezden gelme gibi anlamlar ifade etmektedir.

d) *-cek/-cak* eki almış fiillerden sonra kullanılan *bol-* yardımcı fiiliyle yapılır. Bir şeye niyetlenme anlamı verir.

Sinan Dinç'in Türkmen Türkçesinin söz dizimi adlı doktora tezinde ise birleşik fiiller şu şekilde yorumlanmıştır:

Türkmen Türkçesinde birleşik fiiller, asıl ögesi fiil olan ve asıl ögesi fiil olmayan şekilde ikiye ayrılır. Asıl ögesi fiil olan birleşik fiiller zarf-fiil ve sıfat fiillerle oluşturulur. Asıl ögesi fiil olmayan birleşik fiiller ise bir isim ve yardımcı fiil ile oluşturulur.

1) **Asıl ögesi fiil olmayan yani isim ve yardımcı fiil ile oluşturulan birleşik fiiller:** Bir isim unsuru ile “*et-,bol-* “ yardımcı fiilleriyle oluşturulur. İsim önce yardımcı fiil sonra kullanılır.

Umyt ed- / ikbal romanı- s.2

Razy bol- / ikbal romanı- s.6

2) **Asıl ögesi yardımcı fiil olan yani zarf-fiil ve sıfat fiil ile oluşturulan birleşik fiiller:** Bir zarf- fiil ya da sıfat fiil unsuru ile bir yardımcı fiil unsuruyla oluşur.

2.1. Zarf-Fiil ve Yardımcı Fiil

a) **Yeterlilik Fiilleri:** “*-Ip /-Up*” zarf-fiil eki ve “*bil-*” fiili ile oluşturulur. *Bil-* fiili ayrı yazılır.

Ýaýyp bil- / ikbal romanı- s.10

Çykaryp bil- / ikbal romanı- s. 33

b) **Tezlik Fiilleri:** “*-I /-U*” zarf-fiil eki ve “*ber-*” (*ver-*) fiili ile oluşturulur. Bitişik yazılır.

Türkmen Türkçesinde tezlik anlamı bildiren *-I / -U ber-* birleşik fiilin *-Ip / -Up ber-* şeklinde örneklerine de rastlanılmıştır.

Alyp ber- / ikbal romanı- s.59, 59, 59, 59, 59,60, 86, 107

Çykaryp ber- / ikbal romanı- s.80

Eltip ber- / ikbal romanı s.83

Aýdyşdyryp ber- / ikbal romanı s.106

c) **Süreklilik Fiilleri:** “*-Ip/-Up*” zarf-fiil eki ve “*dur-*”, “*yöre-*”, “*otur-*” “*yat-* fiilleri ile oluşturulur.

Girip ýör- / ikbal romanı- s. 8

Doýsup ýat- / ikbal romanı- s. 8

Değişip otur- / ikbal romanı- s. 9

Seçilip dur- / ikbal romanı- s. 10

d) Varma veya Ulaşma Fiilleri: “-Ip/-Up” zarf-fiili ve “gel-” “bar-” (var-) fiili ile oluşturulur. “Türkiye Türkçesinde karşılığı bulunmayan bu birleşik fiillerde, anlatıcıya göre hareketin üç referans noktası bulunmaktadır. Anlatıcının bulunduğu nokta, hareketin başlangıç noktası ve varma noktası. Bu yüzden bu birleşik fiiller Türkmen Türkçesi ile ilgili dil bilgisi kitaplarında şema ile anlatılmıştır (Azimov vd., 1960: 364). Eğer hareket başka bir noktadan başlayıp anlatıcının bulunduğu yere yakın bir noktaya doğru ise -Ip/-Up zarf-fiili ve “gel-” fiili, eğer hareket anlatıcının bulunduğu noktadan uzaklaşıp başka bir noktaya varıyorsa “bar-” (var-) fiili ile oluşturulur.”¹³³

Burada Türkiye Türkçesinde karşılığı bulunmadığından bahsediyor ama Türkiye Türkçesinde de -Ip/- Up zarf- fiil eki ile gel- fiili ile oluşturulan birleşik fiiller vardır.

Yine buraya dönüp geldi.

Köye gidip gelmiş.

Üç tur koşup geldi.

Markete gidip geleceğim

e) Başlama fiilleri: “-Ip/-Up” zarf-fiil eki ve “başla-” fiili ile oluşturulur. Bir eylemin yapılamaya başlandığını ifade eder.

Bolup başla-/ ikbal romanı- s.34

f) Deneme Fiilleri: “-Ip/-Up” ekli zarf-fiil ve “gör-” fiili oluşturulur. Bir eylemin denenerek ya da deneme amaçlı yapıldığını anlatır.

Bolup gör / ikbal romanı s.31

Maslahatlaşıp gör / ikbal romanı s.50

2.2. Sıfat-Fiil ve Yardımcı Fiil

¹³³ Dinç, *Ön.ver.*, s. 57.

a) **Öncelik Fiilleri:** “-An” veya “-mAdIk” sıfat-fiil eki ve “bol-” yardımcı fiiliyle oluşturulur.

Bildirmedi bol- / ikbal romanı- s. 20

Bolan bol- / ikbal romanı- s.20

b) **Niyetlenme Fiilleri:** “-cAk veya -mAkçI” sıfat-fiil eki ve “bol-” yardımcı fiiliyle oluşturulur. Bir eylemin yapılmasına niyetli olduğunu ifade eder.

Ruhlandyrjak bol / ibal romanı- s.26

Ýetişdirjek bol / ikbal romanı- s.27

c) **İstekenme Fiili:** “-AsI” sıfat-fiil eki ve “gel-” fiiliyle oluşturulur. Bir eylemin yapılmasına istek duyulduğunu belirtir.

Sorasym gel-/ ikbal romanı- s.13

d) **Zorunluluk Fiilleri:** “-mAlI” sıfat-fiil eki ve “bol-” yardımcı fiiliyle oluşturulur. Bir eylemin yapılma zorunluluğunu ifade eder.

Gitmeli bol-/ ikbal romanı - s.39,39

e) **Yapmacıklık Fiilleri:** -mAdIksIrAn sıfat-fiilleri ya da olumsuz fiil tabanlarıyla -dlk sıfat-fiil eki olumlu fiil tabanlarına “-An” ve “bol-” yardımcı fiiliyle oluşturulur.

Düşünmediksirän bol/ ikbal romanı- s.26

Karşılaştırma:

Ortak olanlar:

- 1) İsim ve yardımcı fiil kalıbıyla oluşan ve fiil ve yardımcı fiil kalıbıyla oluşan birleşik fiillerde bir farklılık yoktur.
- 2) Anlamca kaynaşmış birleşik fiil grubunda hem Türkiye Türkçesinde hem Türkçesinde birleşik fiil grubunun deyimleşmiş haline sık rastlanılmaktadır.

Farklı olanlar:

- 1) Yeterlilik anlamı veren bil- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiillerde Türkiye Türkçesinde “-e bil-” şeklindeyken Türkmen Türkçesinde -Ip bil- şeklindedir.
- 2) “bil- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiillerin olumsuz çekiminde Türkiye Türkçesinde u-(muktedir ol-) şekli Türkmen Türkçesinde -I4p bil-me- şeklinde karşımıza çıkmaktadır. (gel-e u-ma > gel-e-me- = gel-ip bil-me-)”¹³⁴
- 3) Türmen Türkçesinde niyetle anlamı veren *başla-* yardımcı fiili Türkiye Türkçesinde -mAyA *başla-* şeklinde kullanılırken Türkmen Türkçesinde -Ip *başla-* şeklinde kullanılmaktadır.

1.4.12. Kısaltma Grupları

Türkiye Türkçesinde:

“*Kısaltma grupları*, çeşitli kelime grupları ve cümlelerden yıpranma ve kalıplaşma yoluyla ortaya çıkan ve her iki öge arasındaki bağlantıyı hâl ekleri veya iyelik eklerinin kurduğu kelime gruplarıdır.”¹³⁵

“Kısaltma grupları genellikle isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil gruplarından kısaltmış ve bunların bir kısmı kalıplaşmıştır.”¹³⁶

Kısaltma grupları: isnat grubu, yükleme grubu, yönelme grubu, bulunma grubu, uzaklaşma grubu, vasıta grubu, eşitlik ve ilgi grubu.

Leyla Karahan’ın Türkçede söz dizimi adlı kitaptan ve Abdurrahman Özkan, Mustafa Toker, Ufuk Deniz Aşçı’nın Türkiye Türkçesi söz dizimi adlı kitaptan elde edilen bilgiler doğrultusunda kısaltma grupları hakkında şunları söyleyebiliriz:

İsnat Grubu: iyelik eki alan veya iyelik eki almayan bir isim unsuru ile başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur.

¹³⁴ Şenol, *Ön.ver.*,s.271.

¹³⁵ Özkan, Toker, Aşçı, *Ön.ver.*, s.109.

¹³⁶ *Aynısı*, s.109.

Eli açık, ağız bozuk, eli ağır, gönlü zengin, saçı uzun...

İsnat grubunun birinci unsurun aldığı ek sadece iyelik ekidir. Birinci unsurunda iyelik eki de bulunmayabilir.

Göz kapalı, cep delik, baş aşağı...

Yükleme Grubu: Yükleme hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunda *-ı /-i , / -u /-ü* yükleme hali eki bulunur.

Parayı teslim aldım

Burada yüzü aşkın insan var.

Yönelme Grubu: Yönelme hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsuru *-a / -e* yönelme hal ekini alır.

Geçmişine bağlı biridir.

Her zaman başına buyruk davranışları olmuştur.

Bulunma Grubu: Bulunma hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunda *-da/-de, -ta/te* bulunma hal eki bulunur.

Arada bir arıyordu.

Hayatında ilk defa gözlük kullanıyor.

Uzaklaşma Grubu: Uzaklaşma hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunda *-dan /-den , -tan/-ten* uzaklaşma hal eki bulunur.

Bizden gizli iş çeviriyordu.

Kendisinden emin bir şekilde ilerliyordu.

Vasıta Grubu: Vasıta hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunda *-la / -le* vasıta hal eki bulunur.

Onunla arkadaş olan insanlar da var.

Babasıyla kavga etmiş.

Eşitlik Grubu: Eşitlik hal ekini alan bir unsurla başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunda *-ca/ce*, *-ça/çe* eşitlik hal eki bulunur.

Zekâca üstün çocuklar.

Kendilerince haklı sebepleri var.

İlgi Grubu: İlgi hal ekiyle bağlanan iki isim unsurundan oluşan kelime grubudur. Bu grupta birinci unsuru ilgi hali eki taşır ikinci unsurunda taşımış olduğu iyelik eki düşer ve ikinci unsuru yalın haldedir.

Benim ev, senin defter, sizin kız, bizim oda...

Türkmen Türkçesinde:

Sinan Dinç'in Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi ve Asım Çağrı Şenol'un Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi adlı doktora tezlerinde kısaltma grupları hakkında verilen bilgiler kısaca şu şekildedir:

Kısaltma gruplarında yapı olarak Türkiye Türkçesinden bir farkı yoktur. Türkmen Türkçesinde kısaltma grupları genellikle isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil gruplarından kısaltılmış ve bunların bir kısmı kalıplaşmıştır.

Türkmen Türkçesinde kısaltma grupları: isnat grubu, yükleme grubu, yönelme grubu, bulunma grubu, uzaklaşma grubu, vasıta grubu, eşitlik ve ilgi grubu şeklindedir.

İsnat Grubu: Türkiye Türkçesinde olduğu gibi iyelik eki alan veya iyelik eki almayan bir isim unsuru ile başka bir isim unsurunun oluşturduğu kelime grubudur. Bu grubun birinci unsurunun aldığı ek sadece iyelik ekidir. Birinci unsurunda iyelik eki de bulunmayabilir.

Eli hünärli / ıkbal romantı- s. 3

Eli gaňrakly / ikbal romanı – s. 9

Egni gyrmyzy donly / ikbal romanı – s. 203

Başy açyk / ikbal romanı – s. 207

Başy ak selleli / ikbal romanı – s. 216

Yükleme Grubu: Yükleme hali ekli yardımcı öge ile bir isim unsurundan oluşur. Yükleme hali ekini alan unsur grubun birinci ögesidir. Türkmencede çok fazla örneklerine rastlanmamaktadır. Bu grubun birinci unsurunda -ny, ı/i, u/ü belirtme hal eki bulunur. Burada Türkiye Türkçesinden farklı olarak ny ekinin belirtme hal eki olduğunu söyleyebiliriz.

Durdyny gujaglady / ikbal romanı- s. 7

Başyny galdyryp / ikbal romanı- s. 15

Berdini görmesem / ikbal romanı- s. 18

Goltugyny syryp / ikbal romanı- s. 19

Ýarysyny bermeli / ikbal romanı- s. 19

Yönelme Grubu: Yönelme hali ekli yardımcı öge ile bir isim unsurunda oluşur. Yönelme hali ekini alan unsur grubun birinci ögesidir. Bu grubun birinci unsurunda a/ e yönelme hal eki bulunur.

Guma girip / ikbal romanı- s. 8

Oba garşy / ikbal romanı- s.19

Ýüzüne urup / ikbal romanı- s.28

Öýüne girip / ikbal romanı- s.36

Bulunma Grubu: Bulunma hal ekli yardımcı öge ile bir isim unsurundan oluşur. Bulunma hali ekini alan unsur grubun birinci ögesidir. Bu grubun birinci unsuru da/ de bulunma hal ekini alır. Türkiye Türkçesinden farklı ta/ te şeklinin bulunmamasıdır.

Asmanda gozgalaň ýok/ ikbal romanı- s. 30

Asmanda ýyldyzlar/ ıkbal romanı- s. 31

Ýerde gowuşýar / ıkbal romanı- s. 47

Öýde çagalar / ıkbal romanı- s. 53

Obada gezer / ıkbal romanı- s. 56

Uzaklaşma Grubu: Uzaklaşma hal ekli yardımcı öge ile bir isim unsurundan oluşur. Uzaklaşma hali ekini alan unsur grubun birinci ögesidir. Bu grubun birinci unsuru -dan / -den uzaklaşma hal ekini alır. Türkmen Türkçesinden farkı -tan/ -ten şeklinin bulunmamasıdır.

Atdan düşti / ıkbal romanı- s. 20

Obadan sayılanyp / ıkbal romanı s.29

Öňden pikirlenip / ıkbal romanı s.26

Bahadan aljak / ıkbal romanı s. 26

Vasıta Grubu: “Türkmen Türkçesinde vasıta grubu, vasıta edatı (bilen) almış bir ismin bir başka isimle oluşturmuş olduğu kelime grubudur. (isim + bilen + isim).”¹³⁷

Eşegi bilen /ıkbal romanı- 34

Çopan ýoly bilen / ıkbal romanı-34

Ýaglygy bilen / ıkbal romanı- 57

Gözi bilen / ıkbal romanı- 58

Uly ýol bilen / ıkbal romanı-112

Eşitlik Grubu: “Türkmen Türkçesi dilbilgisi çalışmalarında kısaltma gruplarını, bu arada eşitlik gurubunu da karşılayacak bir terime rastlanmamıştır.

---

¹³⁷ Şenol, Ön.ver.,s.290.

Eşitlik hâli eki Türkmen Türkçesinde “+çA” şeklindedir, ancak daha sıklıkla “taydan” edatı kullanılmaktadır.”¹³⁸

Şunça çeynüp / ikbal romanı-s. 51

İlgi Grubu: “Yardımcı ögesi ilgi hâli (eyelik düşüm) ekli, asıl ögesi iyelik eki (değişilik goşulmasy) almamış olan sözcük öbeklerine “ilgi öbeği” denilmektedir. İlgi öbeği, iyelik eki düşürülmüş isim tamlaması gibidir.”¹³⁹

Uzuklaryň maşgalasam / ikbal romanı s.5

Seniň dünýäde näme maksadyň / ikbal romanı s.7

Olaryň ýaş bedenlerindäki joşgunly güýç / ikbal romanı s. 5

Suhan gatynyň doňan alty sany guzy / ikbal romanı s.235

Karşılaştırma:

Her iki lehçede de kısaltma grupları aynıdır. Türkiye Türkçesinde yükleme grubu isim + (y) I + isim şeklindeyken, Türkmen Türkçesinde isim+ (n)I + isim şeklindedir. Türkiye Türkçesinde yönelme grubu isim + (y) + isim şeklinde yapılırken, Türkmen Türkçesinde isim + A + isim şeklinde yapılmaktadır. Türkiye Türkçesinde bulunma grubu isim + Da+ isim şeklinde yapılırken, Türkmen Türkçesinde isim+ da / de+ isim şeklinde yapılmaktadır. Türkiye Türkçesinde uzaklaşma grubu isim + Dan + isim şeklindeyken, Türkmen Türkçesinde isim + dan / den + isim şeklindedir.

¹³⁸ Şenol, *Ön.ver.*,s.291.

¹³⁹ Dinç, *Ön.ver.*,s.42.

2. İNCELEME

2.1. HIDİR DERYAYEV'İN “İKBAL” ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARININ CÜMLE ŞEKLİNDE GÖSTERİMİ (500.CÜMLE)

1. CÜMLE: *Kimiň daragynyň sesidi?* (s.2)

Kimiň daragynyň sesi(z): zincirleme isim tamlaması

2. CÜMLE: *Bagtly durmuşy, gözel görnüşi umyt edip, alys ýollara ugran Murgap özüniň gözbaşyndan birnäçe yüz kilometr uzaklyga çekilenden soňra, bir belentlik meýdana duş gelýär.* (s.2)

(Onuň) (ty) / bagtly durmuşy(tn): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / gözel görnüşi(tn): belirtli isim tamlaması

Bagtly(ty) / durmuş(tn): sıfat tamlaması

Gözel(s) / görnüşi(i): sıfat tamlaması

Gözel görn-(f) / üş(if): isim-fiil grubu

Umyt(i) / ed-(bf): birleşik fiil grubu

Alys ýollara(s) / ugran(i): sıfat tamlaması

Alys ýollara ugr-(f) / an(sf): sıfat-fiil grubu

Alys(s) / ýollar(i): sıfat tamlaması

Özüniň(ty)¹⁴⁰ / gözbaşy(tn): belirtili isim tamlaması

Birnäçe yüz kilometr uzaklyga çekilen(i) / den sonra(e): edat grubu

Göz(ty) / başy(tn): belirtisiz isim tamlaması

Birnäçe yüz kilometr(s) / uzaklyg (i): sıfat tamlaması

¹⁴⁰ “öz (=kendi)” dönüşlülük zamiri ile kurulan tamlamalarda öz zamirinin terk edilmediği durumlar sık görülmektedir. Bu tür tamlamalarda öz zamiri ilgi hâli eki de alabilmektedir. Dinç, *Ön.ver.*, s.10.

Birnäçe (s) / ýüz kilometr(i): sýfat tamlamasý

Ýüz(s) / kilometr(i): sýfat tamlamasý

Bir(s) / näçe(i): sýfat tamlamasý

Bir(s) / belentlik(i): sýfat tamlamasý

3. CÜMLE: Ol özüniň güýç-kuwwatyna buýsanýan mele suwy bilen bu ýerde hem bökdenmän, uçurymly gaýalary ýaryp, ýene demirgazyk tarapa ýönelýär. (s.2)

Özüniň(ty) / güýç¹⁴¹-kuwwaty(tn): belirtili isim tamlamasý

Güýç-kuwwaty(t): tekrar grubu

Mele suwy(i) / bilen(e): edat grubu

Mele(s) / suw(i): sýfat tamlamasý

Bu ýerde(i) hem(bağ.) / bökdenmän, uçurymly gaýalary(i): bağlama grubu

Bu(s) / ýer(i): sýfat tamlamasý

(Ýeriň)(ty) / uçurymly gaýalary(tn): belirtili isim tamlamasý

Bökdenmän, uçurymly(s) / gaýalary ýaryp(i): sýfat tamlamasý

Bökdenmän, uçurymly gaýalary ýar-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

4. CÜMLE: Ynha, şu berk gaýaly, uçurymly ýeriň ýele ýanyndan birnäçe ýyllar mundan ozal bir köpri salnypdyr. (s. 2)

Şu berk gaýaly, uçurymly ýeriň ýele ýany(z): zincirleme isim tamlamasý

Şu berk gaýaly, uçurymly (s) / ýer(i): sýfat tamlamasý

Şu berk(s) / gaýa(i): sýfat tamlamasý

---

¹⁴¹ Türkmen Türkçesinde güýji şeklindeýken burada güýç şeklindedir.

Berk(s) / gáyá(i): sıfat tamlaması

Ýele(ty) / ýany(tn): belirtisiz isim tamlaması

Birnäçe(s) / ýyllar(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / näçe(i): sıfat tamlaması

Mundan ozal(e): edat grubu

Bir (s) / köpri(i): sıfat tamlaması

5. CÜMLE: Dört tarapdan gelyän ýol bolsa şol köpriniň üstünde birigip, ýene her haýsy öz ugruna nämälim uzak ýerlere ýylan ýaly egrem-bugram bolup, suwlup gidýärdi. (s.2)

Dört tarapdan gelyän(s) / ýol(i): sıfat tamlaması

Dört (i) / tarapdan (e): edat grubu

Şol köpriniň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Şol(s) / köpri (i): sıfat tamlaması

(Onuň) (ty) / öz ugru (i): belirtili isim tamlaması

Öz (ty) / ugru (tn): belirtisiz isim tamlaması

Nämälim uzak(s) / ýerler (i): sıfat tamlaması

Uzak (s) / ýerler (i): sıfat tamlaması

Ýylan(i) / ýaly (e): edat grubu

Egrem-bugram (t): tekrar grubu

Egrem-bugram(i) / bolup(s): sıfat tamlaması

Egrem-bugram bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

6. CÜMLE: Bu ýollaryň birisi gözüetimden obanyň ýeňsesini syryp geçýän gyrasy hellewläp duran beýik-beýik daragtly nobur bilen uzak ýerlerden bäri deň kowalaşyp gelýän bolsa-da, ahyry ondan aýrylyp, ýaňky köprü tarap öwrülýärdi. (s.2)

Bu ýollaryň(ty) / birisi(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / ýollar (i): sıfat tamlaması

Obanyň ýeňsesini syryp geçýän gyrasy(z): zincirleme isim tamlaması

Obanyň(ty) / ýeňsesi(tn): belirtili isim tamlaması

Syryp geçýän(s) / gyra(i): sıfat tamlaması

Hellewläp(s) / duran(i): sıfat tamlaması

Hellewläp dur-(f) / an (sf): sıfat- fiil grubu

Beýik-beýik daragtly nobur(i) / bilen(e): edat grubu

Beýik-beýik daragtly(s) / nobur(i): sıfat tamlaması

Beýik-beýik(t): tekrar grubu

Uzak ýerler(i) / den bäri(e): edat grubu

Uzak (s) /ýerler(i): sıfat tamlaması

Kowalaşyp(s) / gelýän(i): sıfat tamlaması

Kowalaşyp gel-(f) / ýän (sf): sıfat- fiil grubu

Kowalaş-(f) / yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

Ýaňky köprü(i) / tarap¹⁴² (e): edat grubu

7.CÜMLE: Şol noburdan öwrülen ýerinden bäri bolsa ol ýol az-kem daýhançylyk hem maldarçylyk edip oturan obanyň ortasy bilen onda-munda

---

¹⁴² “tarap” edatı yönelme hâli eki aldığında, isim yönelme hâli ekli veya eksiz olabilmektedir. Dinç, *Ön.ver.*, s.70.

Ýap-salmalaryň gyrasynda bitip oturan agaçlaryň arasyndan geçip, göni köprü tarap uzalyp gelyärdi. (s.2)

Şol noburdan öwrülen ýerin(i) / den bäre(e): edat grubu

Şol noburdan(s) / öwrülen ýer(i): sifāt tamlaması

Şol(s) / nobur(i): sifāt tamlaması

Ol(s) / ýol(i) : sifāt tamlaması

Az-kem(t): tekrar grubu

Dayhançylyk(i) / hem(bağ.) / maldarçylyk (i): bağlama grubu

Ed-(f) / ip otur- (bf): birleşik fiil grubu

Obanyň ortasy(i) / bilen(e): edat grubu

Obanyň(ty) / ortasy(tn): belirtili isim tamlaması

Onda-munda(t): tekrar grubu

Ýap-salmalaryň gyrasynda bitip oturan agaçlaryň arasy(z): zincirleme isim tamlaması

Ýap-salmalaryň gyrasynda bitip oturan(s) / agaçlar(i): sifāt tamlaması

Bit-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

Köprü(i) / tarap (e): edat grubu

Uzal-(f) / yp gel- (bf): birleşik fiil grubu

8.CÜMLE: Ynha, şu ýol bilen gelyärkän, köprü sesýetim ýer galanda, sag egniňde bir uzyn hatar öylere gözün düşýärdi. (s.2)

Şu ýol(i) / bilen(v) gelyärkän(i): vasıta grubu

Şu(s) / ýol(i): sifāt tamlaması

Köprü sesýetim(s) / ýer(i): sifāt tamlaması

(Seniň) (ty) / sag egniň(tn): belirtili isim tamlaması

Bir uzyn hatar(s) / öýler(i): sıfat tamlaması

Bir uzun(s) / hatar(i) : sıfat tamlaması

(Seniň) (ty) / gözüň(tn) : belirtili isim tamlaması

Öýlere(y) / gözüň düşýärdi(i) : yönelme grubu

9.CÜMLE: Ol Suhan baýlaryň obasydy.(s.2)

Suhan baýlaryň(ty) / obasy(tn) : belirtili isim tamlaması

Suhan (i) / baý(u): unvan grubu

10.CÜMLE: Bu hataryň töwereginde daşlaryna garym çekilen küde-küde ýandaklar dag ýaly seňner alşyp durdy. (s2)

Bu hataryň(ty) / töweregi(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / hatar(i): sıfat tamlaması grubu

Daşlaryna garym çekilen küde-küde(s) / ýandaklar(i): sıfat tamlaması

Küde-küde(s) / ýandaklar(i): sıfat tamlaması

Küde-küde(t) : tekrar grubu

Dag(i) / ýaly(e) : edat grubu

Alş-(f) / yp dur-(bf) : birleşik fiil grubu

Daşlaryna(y) / garym çekilen(i) : yönelme grubu

11.CÜMLE: Küdelerden gaýrak baka tä yeňseki gözyetimden görünyän ağaçlara çenli syza, selme, syrkyň ýaly otlardan bezelen giň meýdan bolup, aňyrsynda ýer bilen gök birleşen ýaly bolup duruberýärdi. (s.2)

Tä ýeňseki gözyetimden görünyän aňaçlar(i) / a çenli(e): edat grubu

Tä ýeňseki gözyetimden görünyän(s) / aňaçlar(i) : sýfat tamlamasý

Gözyetimden(u) / görünyän(i): uzaklaşma grubu

Syza, selme, syrkyň ýaly otlardan bezelen giň(s) / meýdan(i): sýfat tamlamasý

Bezelen giň(s) / meýdan(i) : sýfat tamlamasý

Giň(s) / meýdan(i): sýfat tamlamasý

Syza, selme, syrkyň ýaly(s) / otlar(i): sýfat tamlamasý

Syza, selme, syrkyň(i) / ýaly(e): edat grubu

Otlardan (u) / bezelen(i): uzaklaşma grubu

Aňyrsynda(b) / ýer bilen gök(i): bulunma grubu

Ýer bilen gök birleşen(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýer (i) / bilen(bağ.) / gök(i): bağlama grubu

Bol-(f) / up dur- (bf): birleşik fiil grubu

12.CÜMLE: Bu giň meýdanyň göwsünde geçi, goýun, düýe, sygyr ýaly mallar mydama ýaýraşyp, otaşyp ýörediler. (s.2)

Bu giň meýdanyň(ty) / göwsü(tn): belirtili isim tamlamasý

Bu giň(s) / meýdan(i) : sýfat tamlamasý

Geçi, goýun, düýe, sygyr ýaly(s) / mallar(i): sýfat tamlamasý

Geçi, goýun, düýe, sygyr(i) / ýaly(e): edat grubu

Mydama(s) / ýaýraşyp(i): sýfat tamlamasý

Mydama ýaýraş-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Otlaş-(f) / yp ýöre-(bf): birleşik fiil grubu

13.CÜMLE: Bulardan başga-da bu ýoldan geçeňde, Suhan baýyň gara gulak düýeleriniň çisni, jybar astynda galyp ýumşaşan ýaňky seňnerli küdelerden işdämen agyz urup, otlaşyp duranlaryny hem görerdiň. (s2-s3)

Bular(i) / dan başga: edat grubu

Bu yoldan(s) / geçeňde(i): sifāt tamlaması

Bu ýoldan geç-(f) / ende(zf): zarf-fiil grubu

Bu(s) / ýol(i): sifāt tamlaması

Suhan baýyň gara gulak düýeleriniň çisni(z): zincirleme isim tamlaması

Gara gulak düýeleriniň(ty) / çisni (tn): belirtili isim tamlaması

Gara gulak(s) / düýeler(i): sifāt tamlaması

Gara (s) / gulak (i): sifāt tamlaması

Suhan(i) / baý(u): unvan grubu

Jybar astynda galyp ýumşaşan ýaňky seňnerli(s) / küdeler(i): sifāt tamlaması

Ýaňky seňnerli(s) / küdelerden(i) : sifāt tamlaması

Jybar(ty) / asty(tn): belirtisiz isim tamlaması

İşdämen(s) / agyz urup(i): sifāt tamlaması

İşdämen agyz ur-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Otlaş-(f) / yp dur-(bf): birleşik fiil grubu

14.CÜMLE: Birnäçeleri bolsa ýaňky küdeleriň içinden zat gözleýän ýaly ysyrganyşyp, aýlanyşar ýörediler. (s.3)

Bir(s) / näçeler¹⁴³(i): sıfat tamlaması

Ýaňky(e) / küdeleriň içinden(i): edat grubu

Ýaňky küdeleriň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Zat gözleýän ýaly(s) / ysyrganyşyp(i): sıfat tamlaması

Zat gözleýän ýaly ysyrganyş-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Zat gözleýän(i) / ýaly(e): edat grubu

15.CÜMLE: Ýene birnäçeleri gäwüş kakýşyp, misli ýoldan geçeni tükelleýän ýaly, çinkerilişip seredişip durardy. (s.3)

Bir(s) / näçeler(i): sıfat tamlaması

Misli ýoldan geçeni tükelleýän(i) / ýaly(e): edat grubu

Misli (s) / ýol(i): sıfat tamlaması

Serediş-(f) / ip dur-(bf): birleşik fiil grubu

16.CÜMLE: Obalaryň arasynda, bölejik ekinleriň içinde işleşip ýören dayhanlara hem gözüň düşýärdi. (s.3)

Obalaryň(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

Bölejik ekinleriň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Bölejik(s) / ekinler(i): sıfat tamlaması

İşleşip ýören(s) / dayhanlar(i): sıfat tamlaması

İşleş-(f) / ip ýöre-(bf): birleşik fiil grubu

(Seniň) (ty) / gözüň(tn): belirtili isim tamlaması

---

¹⁴³ Türkmen Türkçesinde de genelde miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimler çokluk eki almazlar. Az da olsa çokluk eki aldıkları da görülebilmektedir. Dinç, *Ön.ver.*, s.19-20.

17.CÜMLE: Ertir bilen «Mally, malyňy goýber, haha-Ma-a-w-w!!!» diýip gygyrýan çopanlaryň sesi bolsa obanyň içinden çykyp, gulagyňda ýaňlanyp durýardy.(s.3)

Ertir(i) / bilen(e): edat grubu

Haha-Ma-a-w-w!!!» diýip gygyrýan çopanlaryň sesi(z): zincirleme isim tamlaması

Haha-Ma-a-w-w!!!» diýip gygyrýan(s) / çopanlar(i): sıfat tamlaması

Haha-Ma-a-w-w!!! (ü): ünlem grubu

Obanyň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Gulagyňda(b) / ýaňlanyp (i): bulunma grubu

Ýaňlan-(f) / yp dur- (bf) : birleşik fiil grubu

18.CÜMLE: Dokma daragynyň sesi, at aýagynyň sesi ýaly, her öňsaýy güpürdäp çykýardy.(s.3)

Dokma daragynyň(ty) / sesi(tn): belirtili isim tamlaması

Dokma(s) / darag(i): sıfat tamlaması

At aýagynyň sesi(i) / ýaly(e): edat grubu

At aýagynyň(ty) / sesi(tn): belirtili isim tamlaması

At(ty) / aýagy(tn) : belirtisiz isim tamlaması

19.CÜMLE: Ýaňky küdeli hataryň çep tarapynda başga öýlerden arasy has açygrakda dikilen, daşyna talaň urlan ýaly maýryjak, garaja öýden çykýan daragyň sesi has aýratyndy.(s.3)

Ýaňky(e) / küdeli hataryň çep tarapynda(i): edat grubu

Ýaňky küdeli hataryň çep tarapy(z): zincirleme isim tamlaması

Ýaňky küdeli(s) / hatar(i): sıfat tamlaması

Başga öýlerden¹⁴⁴(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

Başga(s) / öýler(i): sıfat tamlaması

Has açygrakda(s) / dikilen(i): sıfat tamlaması

Has açygrakda dikil-(f) / en(sf): sıfat-fiil grubu

Daşyna talaň urlan(i) / ýaly(e): edat grubu

Maýryjak, garaja öýden çykýan daragyň sesi(z): zincirleme isim tamlaması

Maýryjak, garaja öýden çykýan(s) / darag(i): sıfat tamlaması

Maýryjak, garaja(s) / öý(i) : sıfat tamlaması

Daşyna(y) / talaň urlan(i) : yönelme grubu

20.CÜMLE: Bu darak gara daňdandan güpürdäp, obanyň bütün dokmaçy gyz-gelinlerini ukudan oýarmagyndan başga-da onuň sesi başga daraklaryň sesinden has zarplyrak çykyp, kakymy tiz-tizden berilýärdi. (s3)

Bu(s) / darak(i): sıfat tamlaması

Gara(s) / daňdandan(i): sıfat tamlaması

Obanyň bütün dokmaçy gyz-gelinleri(z): zincirleme isim tamlaması

Bütün dokmaçy(s)/ gyz-gelinler(i): sıfat tamlaması

Gyz-gelinleri(t): tekrar grubu

Ukudan(u) / oýarmag(i): uzaklaşma grubu

Ukudan oýarmagyn(i) /dan başga(e): edat grubu

Onuň (ty) / sesi (tn): belirtili isim tamlaması

---

¹⁴⁴ Bazen de ilgi hâli yerine ayrılma hâli kullanılan yapılarda ilgi hâlinin kullanıldığı görülebilmektedir. Dinç, *Ön.ver.*,s.12.

Başga daraklaryň(ty) / sesi(tn): belirtili isim tamlaması

Has zarplyrak(s) / çykyp(i): sıfat tamlaması

Zarplyrak çyk-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Başga(s) / daraklar(i): sıfat tamlaması

(Meniň)(ty) / kakymy(tn): belirtili isim tamlaması

Kakymy(yk) / tiz-tizden(i) : yükleme grubu

Tiz-tizden (t): tekrar grubu

21.CÜMLE: Bu Orazsoltan eje bilen onuň gyzy Uzugyň daragynyň sesidi. (s.3)

Bu Orazsoltan eje(i) / bilen(bağ.) / onuň gyzy(i): bağlama grubu

Onuň(ty) / gyzy(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Uzugyň daragynyň sesi(z): zincirleme isim tamlaması

22.CÜMLE: Uzun obada eli hünärli, uzyn boýly, inçesagt, at ýüz, bugdaý reňk, ýaňy göze görnen belli owadan bir gyzdy. (s.3)

El(i) / i(iy.) / hünärli(i): isnat(iyelik) grubu

Uzyn(s) / boýly(i): sıfat tamlaması

İnçesagt, at(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

Bugdaý(s) / renk(i): sıfat tamlaması

Göze görnen belli owadan bir(s) / gyz(i): sıfat tamlaması

Göze(i) / görn-(bf): birleşik fiil grubu

23.CÜMLE: Onuň hoş gylygy, gözel görnüşi göreni özüne hyrydar ederdi. (s.3)

Onuň (ty) / hoş gylygy(i): belirtili isim tamlaması

Hoş(s) / gylyg(i): sıfat tamlaması

(Onuň)(ty) / gözel görnüşi(i): belirtili isim tamlaması

Gözel(s) / görnüşi(i): sıfat tamlaması

Gözel görn-(f) / üş(if): isim-fiil grubu

Özüne(y) / hyrydar ederdi(i): yönelme grubu

24.CÜMLE: Obanyň içinde ýaş-garry aýallar çemi gelse, erkekler tarapyndan hem Uzugyň artykmaç maşgaladygy hakynda höwes bilen gürrüňi edilýärdi. (s.3)

Obanyň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Ýaş-garry(s) / aýallar(i): sıfat tamlaması

Ýaş-garry(t): tekrar grubu

Uzugyň artykmaç maşgaladygy(i) / hakynda(e): edat grubu

Uzugyň(ty) / artykmaç maşgaladygy(tn): belirtili isim tamlaması

Artykmaç (s) / maşgala(i): sıfat tamlaması

Höwes(i) / bilen (e): edat grubu

(Onuň)(ty) / gürrüňi(tn): belirtili isim tamlaması

25. CÜMLE: «Öz-ä... örän oňat maşgala weli, atasy — çopan; ýer urup, ýurtda galan bir garybyň gyzy-da...» diýip, göklän taýhar ýaly tumşugyny ýokary tutýan baýlar hem ýok däldi.(s.3)

Oňat(s) / maşgala(i): sıfat tamlaması

(Onuň)(ty) / atasy (tn): belirtili isim tamlaması

Ýurtda galan bir garybyň(ty) / gyzy(tn): belirtili isim tamlaması

Ýurtda(i) / galan(i): bulunma grubu

Göklän tayhar(i) / ýaly(e): edat grubu

Tumşugyny ýokary tutyan(s) / baýlar(i): sıfat tamlaması

Ýokary(i) / tutýan(s): sıfat tamlaması

Ýokary tut-(f) / ýan(sf): sıfat-fiil grubu

(Olaryň) (ty) / tumşugy (tn): belirtili isim tamlaması

26.CÜMLE: Uzugyň atasy Myrat aga dogan-garyndaşsyz ýeke adam bolup, Suhan baýyň hatarynyň çetinde saýalap, onuň ýigrimi-otuz ýyldan bäri çopançylygyny edip gelýän bir garyp adamdy. (s.3)

Uzugyň(ty) / atasy(tn): belirtili isim tamlaması

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Dogan-garyndaşsyz ýeke(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Dogan-garyndaşsyz(t): tekrar grubu

Adam(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

Suhan baýyň hatarynyň çeti(z): zincirleme isim tamlaması

Onuň ýigrimi-otuz ýyldan bäri / çopançylygy (z): zincirleme isim tamlaması

Ýigrimi-otuz ýyl(i) / dan bäri(e): edat grubu

Ed(f) / ip gel-(bf): birleşik fiil grubu

Ýigrimi-otuz(t): tekrar grubu

Bir garyp(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / garyp(i): sıfat tamlaması

27.CÜMLE: Ol ýeke gezip ýören ýerlerin-de: «Şuny, «Uzugy» aman-sag abraý bilen ýerleşdirsek, başgaha bir gara bokurdak bolaýmasa, üstümüzden gara bulut sowlan ýaly boljak» diýerdi. (s.3)

Ýeke gezip ýören(s) / ýerler(i): sýfat tamlamasý

Gez-(f) / ip ýör-(bf): birleşik fiil grubu

Aman-sag abraý(i) / bilen(e): edat grubu

Aman-sag(t): tekrar grubu

Bir gara(s) / bokurdak(i): sýfat tamlamasý

(Biziň)(ty) / üstümüz(tn): belirtili isim tamlamasý

Üstümüzden(u) / gara bulut(i) : uzaklaşma grubu

Gara bulut sowlan ýaly(s) / boljak(i): sýfat tamlamasý

Gara bulut sowlan ýaly bol-(f) / jak(sf): sýfat-fiil grubu

Sowlan(i) / ýaly(e): edat grubu

Gara(s) / bulut(i) : sýfat tamlamasý

28.CÜMLE: Şol oý-pikir bilen içinden gürrüň edip, birden hem daşyndan özünden özi, uzyndan-uzak çekip, düşnüksiz: «Hüm-m...» edip, başyny aşak-ýokary ýaýkap: «Aý, bolýa-da...» diýip, sakgallaryny sypalaşdyrardy-da oturybererdi. (s.3-s.4)

Şol oý-pikir(i) / bilen(e): edat grubu

Şol(s) / oý-pikir(i): sýfat tamlamasý

Oý-pikir(t): tekrar grubu

Gürrüň(i) /ed-(yf): birleşik fiil grubu

Birden(i) / hem(bağ.) / daşyndan(i): bağlama grubu

Özünden (ty) / özi(tn): belirtili isim tamlaması

Uzyndan-uzak (t): tekrar grubu

(Onuň) (ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

Aşak-ýokary(t): tekrar grubu

(Onuň) (ty) / sakgallary(tn): belirtili isim tamlaması

29.CÜMLE: Zamanasynyň nakly «Dokuň açdan habary ýok» diýýär.(s.4)

Zamanasynyň(ty) / nakly(tn): belirtili isim tamlaması

Dokuň(ty) / açdan habary(tn): belirtili isim tamlaması

Açdan(u) / habary(i): uzaklaşma grubu

30.CÜMLE: «Myrataganyň ýeke özi bir ýerde otursa, edil märekede gürrüň edişip oturan ýaly-ow» diýşip, dürli ýomaklar atyşyp gülüşýän adamlar hem ýok däldi.(s.4)

Myrat aganyň(ty) / ýeke özi(tn): belirtili isim tamlaması

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Bir(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Edil märekede gürrüň edişip oturan(i) / ýaly(e): edat grubu

Gürrüň(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu

Dürli(s) / ýomaklar(i): sıfat tamlaması

Atyşyp gülüşýän(s) / adamlar(i): sıfat tamlaması

31.CÜMLE: Emma Myrat aganyň samyrdy-gürrüňleri keypihon samyrdy-gürrüňler bolman, daşky dünýäsinde ýanýan durmuş oduny içki dünýäsinde

ölçerende, onuň ýangynynyň labyrdysydygyna aýaly Orazsoltan eje ýagşy düşünişip, Myrat aganyň ýanyan oduna bile ýanyşýardy. (s.4)

Emma(e) / Myrat aganyň samyrdy-gürrüňleri(i): edat grubu

Myrat aganyň(ty) / samyrdy-gürrüňleri(tn): belirtili isim tamlaması

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Samyrdy-gürrüňleri(t): tekrar grubu

Keýpihon(s) / samyrdy-gürrüňler(i): sıfat tamlaması

Samyrdy-gürrüňler(t): tekrar grubu

(Onuň)daşky dünýäsinde ýanyan durmuş oduny(z): zincirleme isim tamlaması

Ýanyan durmuş(s) / odun(i): sıfat tamlaması

Daşky(s) / dünýä(i): sıfat tamlaması

(Onuň) (ty) / içki dünýäsi(tn): belirtili isim tamlaması

İçki(ty) / dünýä(tn): sıfat tamlaması

Onuň ýangynynyň labyrdysydygy(z): zincirleme isim tamlaması

Orazsoltan (i) / eje(u): unvan grubu

Ýagşy(s) / düşünişip(i): sıfat tamlaması

Ýagşy düşün-(f) /ip(zf): zarf-fiil grubu

Myrat aganyň ýanyan oduna(i) / bile(e): edat grubu

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Ýanyan(s) / odun(i): sıfat tamlaması

32.CÜMLE: Bahar her ýurda özüniň aýratyn gözelligeri bilen gelýär. (s.4)

Her(s) /ýurd(i) : sıfat tamlaması

Özüniň aýratyn gözelligleri(i) / bilen(e): edat grubu

Özüniň(ty) / aýratyn gözelligleri(tn): belirtili isim tamlaması

33.CÜMLE: Ol özüniň getiren sowgadyňy dumly-duşa jomartlyk bilen seçeläp, dürli nagyşlar bilen dürli görnüşde bezeýär. (s.4)

Özüniň(ty) / getiren sowgady(tn): belirtili isim tamlaması

Dumly-duşa (t): tekrar grubu

Jomartlyk(i) / bilen (e): edat grubu

Dürli nagyşlar(i) / bilen(e): edat grubu

Dürli(s) / nagyşlar(i): sıfat tamlaması

Dürli(s) / görnüş(i): sıfat tamlaması

Dürli görn-(f) / üş(if): isim-fiil grubu

34.CÜMLE: Ýeriň ýüzi al-ýaşyl bolup, özüniň öwşünli bezegi bilen bezenýär. (s.4)

Ýeriň(ty) / ýüzi(tn): belirtili isim tamlaması

Al-ýaşyl(s) / bolup(i): sıfat tamlaması

Al-ýaşyl bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Al-ýaşyl (t): tekrar grubu

Özüniň öwşünli bezegi(i) / bilen(e): edat grubu

Özüniň(ty) / öwşünli bezegi(tn): belirtili isim tamlaması

Öwşünli(s) / bezeg(i) : sıfat tamlaması

35.CÜMLE: Çilläniň zäherinden dyngysyz ýuwutmak bilen, öz görk-görmeginden aýrylyp, har düşen agaçlar boý-kaddyna gök keteni ýapynyp, bütin bedenine timar berýär. (s4)

Çilläniň zäherinden dyngysyz ýuwutmak(i) / bilen(e): edat grubu

Dyngysyz(i) / ýuwutmak(s): sıfat tamlaması

Dyngysyz ýuwut-(if) / mak(if): isim-fiil grubu

Çilläniň(ty) zäheri(tn): belirtili isim tamlaması

Görk-görmeginden (t): tekrar grubu

Har düşen(s) / agaçlar(i): sıfat tamlaması

Boý-kaddyna(t): tekrar grubu

Gök(s) / keten(i): sıfat tamlaması

(Onuň) (ty) / bütin bedeni(tn): belirtili isim tamlaması

Bütin(s) / beden(i): sıfat tamlaması

36.CÜMLE: Baharyň uzak ýerlerden gelyän mylaýym şemalyny dürli otlar dürli reňkde gül bezegli garşylaýar. (s.4)

Baharyň uzak ýerlerden gelyän mylaýym şemaly(z): zincirleme isim tamlaması

Uzak ýerlerden(s) / gelyän(i): sıfat tamlaması

Uzak ýerlerden gel-(f) / ýän(sf): sıfat-fiil grubu

Uzak(s) / ýerler(i): sıfat tamlaması

Mylaýym(s) / şemal(i): sıfat tamlaması

Dürli(s) / otlar(i): sıfat tamlaması

Dürli(s) / renk(i): sıfat tamlaması

Gül(s) / bezegli(i): sıfat tamlaması

37.CÜMLE: Güller müşk-anwar ysyny gysganman, dumly-duşa saçalaýar.(s.4)

Müşk-anwar (t): tekrar grubu

Dumly-duşa(t): tekrar grubu

38.CÜMLE: Baharyň dürli gülleriniň ysyna gatyşan ýakymly şemalyny agaçlar hem saz-söhbetde, şadyýanlyk bilen şapyrdaşyp, tagzym bilen baş egşip garşylaýar. (s.4)

Baharyň dürli gülleriniň ysyna gatyşan ýakymly şemaly(z): zincirleme isim tamlaması

Ýakymly(s) / şemal(i): sıfat tamlaması

Dürli(s) / güller(i): sıfat tamlaması

Saz-söhbetde(t): tekrar grubu

Şadyýanlyk(i) / bilen(e): edat grubu

Tagzym(i) / bilen(e): edat grubu

Baş(i) / eg- (yf): birleşik fiil grubu

39. CÜMLE: Bu pasly synlamaga özüňde höwes üstüne höwes döreyär. (s.4)

Bu pasly(s) / synlamag(i): sıfat tamlaması

Bu pasly synla-(f) / mag(if): isim-fiil grubu

(Onuň)(ty) / özü(tn): belirtili isim tamlaması

Höwes üstüne höwes(t): tekrar grubu

40.CÜMLE: Bezegli giň meýdana, töwerege, uzakdan-uzaga seredip, baharyň bar gözelligini görüp, aňyrsyna çyksam diýýärsiň. (s.4)

Bezegli giň(s) / meýdan(i) : sýfat tamlaması

Giň(s) / meýdan (i): sýfat tamlaması

Uzakdan-uzaga(s) / seredip(i): sýfat tamlaması

Uzakdan-uzaga sered-(f) / ip(zf): zarf-fil grubu

Uzakdan-uzaga (t): tekrar grubu

Baharyň (ty) / bar gözelligi(tn): belirtili isim tamlaması

Aňyrsyna(y) / çyksam(i) : ýönelme grubu

41.CÜMLE: Dürli yslara gatyşan bahar howasyny çuňňurdan-çuňňur ýuwutdygýňça ýuwdasýň gelýär. (s.4)

Dürli yslara gatyşan(s) / bahar howasy(i): sýfat tamlaması

Dürli(s) / yslar(i): sýfat tamlaması

Bahar(ty) / howasy(tn): belirtisiz isim tamlaması

Çuňňurdan-çuňňur(t): tekrar grubu

42.CÜMLE: Ynha, ýazyň şeýle gözəl görnüşli paslynda al-elwan gülälekleli giň meýdanyň ortasyndaky ýaşyl donuny ýapynan öwüşginli depäniň üstünde bir ýigit otyrды.(s.4-s.5)

Ýazyň şeýle gözəl görnüşli paslynda al-elwan gülälekleli giň meýdanyň ortasyndaky ýaşyl donuny ýapynan öwüşginli depäniň üstü(z): zincirleme isim tamlaması

Şeýle gözəl(s) / görnüşli(i): sýfat tamlaması

Gözəl görn-(f) / üş(if): isim-fil grubu

Al-elwan gülälekleli giň(s) / meýdan(i): sýfat tamlaması

Giň(s) / meýdan(i): sýfat tamlamasý

Al-elwan(t): tekrar grubu

Ýaşyl(s) / don(i): sýfat tamlamasý

Öwüşginli(s)/ depä(i): sýfat tamlamasý

Bir(s) / ýigit(i): sýfat tamlamasý

43.CÜMLE: Bu ýigit töweregindäki agdarylyşyp-dönderilişip, böküşip-oýnaşyp ýören owlak-guzulara biperwaý garap, özüniň gargy tüýdügini pasyl tabyn ruhabelentlik bilen: «...Ge-e-e-l, gülüm, ge-e-e-l! Ge-e-el, Uzum, ge-e-e-l!» diýip, dyngysyz gaýtalap çalýardy. (s.5)

Bu(s) / ýigit(i): sýfat tamlamasý

Agdarylyşyp-dönderilişip (t): tekrar grubu

Böküşip-oýnaşyp(t): tekrar grubu

Owlak-guzulara(t): tekrar grubu

Özüniň (ty) / gargy tüýdügi(tn): belirtili isim tamlamasý

Gargy(s) / tüýdüg(i): sýfat tamlamasý

Ruhabelentlik(i) / bilen(e): edat grubu

Ge-e-e-l, gülüm, ge-e-e-l! Ge-e-el, Uzum, ge-e-e-l! (ü): ünlem grubu

44.CÜMLE: Bu gök maýsanyň içinde sonarlap ýören owlak-guzulara agdarylyp-dönderilip, bir ýerde otlaşyp ýörmäge olaryň ýaş bedenlerindäki joşgunly güýç uzak takat bermeyärdi. (s.5)

Olaryň ýaş bedenlerindäki joşgunly güýç(ilm.): ilgi grubu

Bu gök maýsanyň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlamasý

Bu gök(s) / maýsa(i): sıfat tamlaması

Sonarla-(f) p ýöre-(bf): birleşik fiil grubu

Owlak-guzulara(t): tekrar grubu

Bir(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Otlaş-(f) / yp ýör-(bf): birleşik fiil grubu

Ýaş bedenlerindäki joşgunly(s) / güýç(i): sıfat tamlaması

Ýaş(s) / bedenler(i): sıfat tamlaması

Joşgunly(s) / güýç(i): sıfat tamlaması

Uzak(s) / takat(i): sıfat tamlaması

45.CÜMLE: Bularyň belli bir ýerde durman, ýüzleri haýsy ýana bolsa, şaýraşyp gidip barmaklary Berdiniň alaňnyň üstüne çykyp, dyngysyz tüýdük çalyp oturmagyna tälkede bermän durmaýardy. (s.5)

Bularyň belli bir ýerde durman, ýüzleri haýsy ýana bolsa, şaýraşyp gidip barmaklary(z): zincirleme isim tamlaması

Belli bir ýerde durman, ýüzleri haýsy ýana bolsa, şaýraşyp gidip(s) / barmaklar(i): sıfat tamlaması

Belli bir(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Berdiniň alaňnyň üstü(z): zincirleme isim tamlaması

Dyngysyz tüýdük çalyp (s)/ oturmag(i): sıfat tamlaması

Dyngysyz tüýdük çalyp otur- (f) / mag(if): isim-fiil grubu

Çal-(f) / yp otur-(bf): birleşik fiil grubu

Tälkede(i) / bermän(i): sıfat tamlaması

Tälkede ber-(f) / män(zf): zarf-fiil grubu

46.CÜMLE: Şeýle bolsa-da, Berdi owlak-guzularyna gaharlanman, «Guzy bakdym - guş bakdym; düýe bakdym - ýol bakdym» diýen nakyly ýatlap, olaryň zyzndan galman ýöreyärdi. (s.5)

Owlak-guzularyna (t): tekrar grubu

Olaryň(ty) / yzy(tn): belirtili isim tamlaması

47.CÜMLE: Her daýym olaryň önüne geçip, biraz togtadan wagty: Şo-onda meniň-eý, Şu-u-unda meniň-eý, Uz dilberim-ow görünmez-e-ý...- diýip, zaryn mukamda tüýdügini zowladýardy.(s.5)

Her(s) / daýym(i): sıfat tamlaması

Olaryň(ty) / önü(tn): belirtili isim tamlaması

Biraz togtadan(s) / wagty(i): sıfat tamlaması

Biraz(s) / togtadan(i): sıfat tamlaması

Biraz togtad(f)-/ an(sf): sıfat-fül grubu

48.CÜMLE: Berdi wagtal-wagtal taýagyna söýenip: «Şu günmi-ertemi Suhan gaty garyp sagymçylary ýygnap, ýazlamaga geler. (s.5)

Wagtal-wagtal(t): tekrar grubu

(Onuň) (ty) / taýagy: belirtili isim tamlaması

Taýagyna(i) / söýenip(i): yönelme grubu

Günmi-ertemi(t): tekrar grubu

Suhan(i) / gaty(u): özel isim grubu

Garyp(s) / sagymçylar(i): sıfat tamlaması

Ýazlamaga(y) / geler(i): yönelme grubu

49.CÜMLE: Şol sagymçylaryň arasy bilen Uzaklaryň maşgalasam geler. (s.5)

Uzaklaryň maşgalasam(ilg.): ilgi grubu

Şol sagymçylaryň arasy(i) / bilen(e): edat grubu

Şol sagymçylaryň(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

Şol(s) / sagymçylar(i): sıfat tamlaması

50.CÜMLE: Göni bir ýyl garaşan günüm geldi. Aýdan aşa, her günsaýyn Uzugyň owadan ýüzüne, boýuna-syratyna ogryn-ogryn seretjek günlerim geldi. (s.5)

(Meniň)(ty) / bir ýyl garaşan günüm(tn): belirtili isim tamlaması

Bir ýyl garaşan(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Aýdan(y) / aşa(i): uzaklaşma grubu

Uzugyň(ty) / owadan ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Owadan(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

Boýuna-syratyna(t): tekrar grubu

Ogryn-ogryn(t): tekrar grubu

(Meniň)(ty) / seretjek günlerim(tn): belirtili isim tamlaması

Seretjek(s) / günler(i): sıfat tamlaması

51.CÜMLE: Be-e... Uzugyň ak ellerinden birden adam tutaýsa näderkä? Men-ä adam çym-pytrak, çalam-çaş bolup, topraga garyşyp ýatybiýrmikä öýdýän. (s.5)

Uzugyň(ty) / ak elleri(tn): belirtili isim tamlaması

Ak(s) / eller(i): sıfat tamlaması

Çym-pytrak (t): tekrar grubu

Çalam-çaş (t): tekrar grubu

Topraga(y) / garyşyp(i): yönelme grubu

52.CÜMLE: Birden Uzuk meňki bolaýsa, mende hiý dünýäde başga arman galarmyka? Onda men dünýäde iň bagtly adam bolaryn. (s5-s6)

Iň bagtly(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Dünýäde (b) / iň bagtly adam(i): bulunma grubu

53.CÜMLE: Myrat aga meni örän gowy görýä, Orazsoltan ejede; Uzugam halaýandyr. (s.6)

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Meni(yk.) / örän gowy görýä(i): yükleme grubu

Örän gowy(s) / görýä(i): sıfat tamlaması

Örän gowy gör-(f) / ýä(zf): zarf-fiil grubu

Örän(s) / gowy(i): sıfat tamlaması

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

54.CÜMLE: Dört ýyl Suhan gatyň goýnuny baktym, hakjagazym bolsa dur. (s.6)

Dört(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

Suhan gatyň(ty) / goýnu(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan(i) / gaty(u): özel isim grubu

55.CÜMLE: Ýene iki ýyl baksam, alty ýyl bolýa.(s.6)

İki(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

Alty ýyl(s) / bolýa(i): sıfat tamlaması

Alty ýyl bol-(f) / ýa(zf): zarf-fiil grubu

56.CÜMLE: Oňa çenli Uzugam tüýs diýen wagty bolup ýetişer.(s.6)

O(n) (i) / a çenli(e): edat grubu

Tüýs diýen(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

57.CÜMLE: Suhan gatyda bolsa, alty ýyllyk hakym bolýa. (s.6)

Suhan(i) / gaty(u): özel isim grubu

Alty ýyllyk(s) / hakym (i): sıfat tamlaması

Hakym bol-(f) / ýa(zf): zarf-fiil grubu

Alty(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

58.CÜMLE: Ine, Myrat aga, şuny alyň.(s.6)

Myrat(i)/ aga(u): unvan grubu

59.CÜMLE: Ýene talap edip, gazanyp biýrin.(s.6)

Talap(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu

60.CÜMLE: Men siziň ogluňyz ýaly bolup gezerin.(s.6)

Siziň ogluňyz(i) / ýaly(e): edat grubu

Siziň(ty) / ogluňyz(tn): belirtili isim tamlaması

61.CÜMLE: Başga meniň gitjek ýerim ýok - diýsem, razy bolarlar ahyryn» diýip, öz göwnüni raslanda, onuň ýüreginde döreyän şatlyk her adamda döräp hem bilmejekdi.(s.6)

Başga(e) / meniň gitjek ýerim: edat grubu

Meniň(ty) / gitjek ýerim(tn): belirlili isim tamlaması

Gitjek(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Razy(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

(Onuň)(ty) / öz göwnü(tn): belirlili isim tamlaması

Öz(ty) / göwnü(tn): belirtsiz isim tamlaması

Onuň(ty) / ýüregi(tn): belirlili isim tamlaması

Döreyän(s) / şatlyk(i): sıfat tamlaması

Her(s) / adam(i): sıfat tamlaması

62.CÜMLE: Birnäçe günden bäri bu pikir Berdiniň ruhuna ruh goşýardy.(s.6)

Birnäçe gün(i) / den bäri(e): edat grubu

Birnäçe(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / näçe(i): sıfat tamlaması

Bu(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Berdiniň(ty) / ruhu(tn): belirlili isim tamlaması

63.CÜMLE: Gel, gülüm, gel; gel, balym, gel; gel, Uzum, gel! diýip, günuzyn tüýdügini dyngysyz çalýardy. (s.6)

Gel, gülüm, gel; gel, balym, gel; gel, Uzum, gel!(ü): ünlem grubu

64.CÜMLE: Onuň ýüregi ylaýta-da şu gün köp gozgalaň tapdy. (s.6)

Onuň(ty) / ýüregi(tn): belirtili isim tamlaması

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Köp(s) / gozgalaň(i): sıfat tamlaması

65.CÜMLE: Berdiniň göwnüne şu gün ýazlagçylar geläýjek ýaly bolup durdy. (s.6)

Berdiniň(ty) / göwnü(tn): belirtili isim tamlaması

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Ýazlagçylar geläýjek(i) / ýaly(e): edat grubu

Bol-(f) / up dur-(bf): birleşik fiil grubu

66.CÜMLE: Ol bu gün beýikden beýik alaňlaryň üstüne çykyp, Uzugyň ýoluna bitakat seretdi; tüýdük çalanda hem, ýüzüni Uzugyň geljek ugruna tutup çaldy. (s.6)

Bu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Beýik alaňlaryň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Beýik(s) / alanlar(i): sıfat tamlaması

Üstüne(i) / çykyp(i): yönelme grubu

Uzugyň(ty) / ýolu(tn): belirtili isim tamlaması

Ýüzüni(yk) / Uzugyň geljek ugruna(i): yükleme grubu

Uzugyň(ty) / geljek ugru(tn): belirtili isim tamlaması

Geljek(s) / ugr(i): sıfat tamlaması

67.CÜMLE: Berdiniň durmuşynda iň gymmatly halat ýetişip, ony şatlyk derýasyna gark etdi. (s.6)

Berdiniň(ty) / durmuşy(tn): belirtili isim tamlaması

Iň gymmatly(s) / halat(i): sıfat tamlaması

Ony(yk.) / şatlyk derýasyna(i) : yükleme grubu

Şatlyk(ty) / derýasy(tn): belirtisiz isim tamlaması

Gark(i) / et-(yf) : birleşik fiil grubu

68.CÜMLE: Holha, dag ýaly belent ýapynyň üstünden ýazlagçy göçüniň kerweni bulut dek bolup indi. (s.6)

Dag(i) / ýaly(e): edat grubu

Belent ýapynyň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Belent(s) / ýapy(i): sıfat tamlaması

Ýazlagçy göçüniň(ty) / kerweni(tn): belirtili isim tamlaması

Ýazlagçy(s) / göçü(i): sıfat tamlaması

Bulut(i) / dek(e): edat grubu

69.CÜMLE: Berdi göçi görüp: «Jan!» diýip, zyňlyp ýokary galdy; uzakdan görnen kerweniň içinden Uzugy saýgarjak bolup, elini kölegeledip seretdi.(s.6)

Uzakdan görnen kerweniň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Uzakdan(s) / görnen(i): sıfat tamlaması

Uzakdan görn-(f)/en(sf): sıfat-fiil grubu

Uzugy(yk.) / saýgarjak(i): yükleme grubu

Göçi(yk) / görüp(i): yükleme grubu

Elini(yk.) / kölegeledip(i): yükleme grubu

Jan!(ü): ünlem grubu

70.CÜMLE: OI Uzugy seljerip bilmedi. (s.6)

Seljer-(f) / ip bil-(bf): birleşik fiil grubu

71.CÜMLE:Ýürek joşgunyna durup bilmän, ýapydan ylgap düşdi; kerwen gözden ýitdi; ýene ylgap alaňa çykdy. (s.6)

Ýürek(ty) / joşguny(tn): belirtisiz isim tamlaması

Dur-(f) / up bil-(bf): birleşik fiil grubu

Gözden ýit-(bf): birleşik fiil grubu

72.CÜMLE: Bu mahal urýan ýürek ýeke Berdiniňki dälde; belki, Uzugyň ýüregi Berdiniňkiden hem beter urýardy. (s.6)

Bu(s) / mahal(i): sıfat tamlaması

Urýan(s) / ýürek(i): sıfat tamlaması

Uzugyň(ty) / ýüregi (tn): belirtili isim tamlaması

Berdiniňkiden: (Berdiniň(ty) / ýüregi(tn)): belirtili isim tamlaması

73.CÜMLE: Berdi beýle bitakat garaşyp durman, aýak aldygyna ylgap.. (s.6)

Garaş-(f) / yp dur-(bf): birleşik fiil grubu

74.CÜMLE: Uzugyň öňünden çykyp gujaklardy. (s.6)

Uzugyň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlaması

75.CÜMLE: Emma haýa-şerim goýbermeýärdi. (s.6)

Emma(e) / (meniň) haýa-şerim(i): edat grubu

(Meniň) (ty) / haýa-şerim(tn): belirtili isim tamlaması

Haýa-şerim(t): tekrar grubu

76.CÜMLE: Eýsem Berdi: — Geldiňmi, Uzuk jan! diýip, onuň ak gollaryndan tutup, Ynha, egenler üçin çukur gazyp goýdum — diýip, Uzugy şatlandyryp bilmezmidir? Ýa-da onda beýle isleg ýokmudur? Ol isleg onda näçe güýçli bolup, iki kebzesinden basyp çökerip barýan bolsa-da, adat güýji ondan hem zor bolup, beýle etmäge ýol bermeýärdi.(s6- s7)

Geldiňmi, Uzuk jan!(ü): ünlem grubu

Onuň(ty) / ak gollary(tn): belirtili isim tamlaması

Ak(s) / gollar(i): sıfat tamlaması

Egenler(i) / üçin(e): edat grubu

Uzugy(yk.) / şatlandyryp(i): yükleme grubu

Şatlandyr-(f) / yp bil- (bf): birleşik fiil grubu

Beýle(s) / isleg(i): sıfat tamlaması

Güýçli(s) / bolup(i): sıfat tamlaması

Güýçli bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

İki(s) / kebze(i): sıfat tamlaması

Onda(b) / näçe güýçli bolup(i): bulunma grubu

Kebzesinden(i) / basyp(i): uzaklaşma grubu

Çöker-(f) / ip bar-(bf): birleşik fiil grubu

Adat(ty) / güýji(tn): belirtisiz isim tamlaması

Zor(i) / bol-(f): birleşik fiiller

Beýle(s) / etmäg(i) : sıfat tamlaması

Beýle et-(f) / mäg(if): isim-fiil grubu

Ýol(i) / ber-(bf): birleşik fiil grubu

77.CÜMLE: Döwrüniň düzgüniniň göterişine görä, Orazsoltan ejäniň ýanyna gelip salam berdi. (s.7)

Döwrüniň düzgüniniň göterişin(i) e görä(e): edat grubu

Döwrüniň düzgüniniň göterişi(z): zincirleme isim tamlaması

Orazsoltan ejäniň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

Ýanyna(i) / gelip(i): yönelme grubu

Salam(i) / ber-(bf): birleşik fiil grubu

78.CÜMLE: Uzugyň ýüzüne seredip: «Amanmy, Uzuk?— diýdi-de — geldiňmi, jigijigim?» diýip, Durdyny gujaklady.(s.7)

Uzugyň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Durdyny(yk.) / gujaklady(i): yükleme grubu

79.CÜMLE: Soňra derrew düýeleri çökerip, yükleri düşürdi. (s.7)

Soňra(e) / derrew düýeleri çökerip(i): edat grubu

Derrew(s) / düýeleri çökerip(i): sıfat tamlaması

Düyeleri çöker-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

80.CÜMLE: Orazsoltan ejäniň gara gazanyny eltip, öň gazyp goýan ojagyna oturdyp: (s.7)

Orazsoltan ejäniň(ty) / gara gazany(tn): belirtili isim tamlaması

Gara(s) / gazan(i): sıfat tamlaması

Öň (e) / gazyp goýan ojagyna(i): edat grubu

Öň gazyp goýan(s) / ojag(i): sıfat tamlaması

81.CÜMLE: Orazsoltan eje, görýäňizmi, ojagy neneňsi ylaýyk gazypdyryn, men siziň gazanyňzyň ölçegini bilýän ahyrym — diýip, bäsini garanda, Uzugyň gülümsiräp duran ýüzüne gözi düşüp, dünýäsi bütinleý dolup galdy.(s.7)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Siziň gazanyňzyň ölçegi(z): zincirleme isim tamlaması

Uzugyň(ty) / gülümsiräp duran ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Gülümsiräp duran(s) / yüz(i): sıfat tamlaması

Gözi düş-(bf): birleşik fiil grubu

(Onuň) (ty) / dünýäsi (tn): belirtili isim tamlaması

Bütinleý(s) / dolup(i): sıfat tamlaması

Bütinleý dol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

82.CÜMLE: Soňra egenleri alyp, öň gazyp goýan çukurlaryna gömüşdirdi-de, başyny egişdirip, garşyma-garşy bir-birine baglaşdyrды; derrew üzükleri alyp, egenleriň üstüne ýapyşdyrды-da, daňmaly ýerini daňşdyrды. (s.7)

Soňra(e) / egenleri alyp(i): edat grubu

Öň (e) / gazyp goýan çukurlaryna(i): edat grubu

Gazyp goýan(s) / çukurlar(i): sýfat tamlamasý

Garşyma-garşy(t): tekrar grubu

Egenleriň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlamasý

Daňmaly(s) / ýer(i) : sýfat tamlamasý

83.CÜMLE: II eýlesini-beýlesini garamanka, çatma taýyn boldy; gazan ojaga ataryldy..(s.7)

Eýlesini-beýlesini(t): tekrar grubu

84.CÜMLE: Ynha, görýämiň, Orazsoltan eje, iki ýanlygyňy asar ýaly ýanlyk agaçlaryň çukuryňyň arasyny açyk gazdym — diýip, ol iki sany ýabaly agajy deňje gömdi-de, üstüne kese agajyny atdy. (s.7)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

İki ýanlygyňy asar(i) / ýaly(e): edat grubu

İki(s) / ýanlyg(i): sýfat tamlamasý

Ýanlyk agaçlaryň çukuryňyň arasy(z): zincirleme isim tamlamasý

İki(s) / sany(i): sýfat tamlamasý

Ýabaly(ty) / agajy(tn): belirtisiz isim tamlamasý

Kese(ty) / agajy(tn): belirtisiz isim tamlamasý

Ýabaly(s) / agaj(i): sýfat tamlamasý

Kese(s) / agaj(i): sýfat tamlamasý

85.CÜMLE: Getir, Orazsoltan eje, ýanlyklaryňy hem asyşdyraýyn — diýdi.(s.7)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

(Seniň) (ty) / ýanlyklaryňy(tn): belirtili isim tamlaması

86.CÜMLE: Orazsoltan eje: Ýok, taňry ýalkasyn, Berdi jan, eliň-gözüň dert görmesin, ak gyz ýoldaşyň bolsun — diýende, Berdi Uzugyň ýüzüne seredenini özi hem duýman galdy.(s.7)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

(Seniň)(ty) / eliň-gözüň(tn): belirtili isim tamlaması

Eliň-gözüň(t): tekrar grubu

Ak(s) / gyz(i): sıfat tamlaması

(Seniň) (ty) / ýoldaşyň(tn): belirtili isim tamlaması

Uzugyň (ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

87.CÜMLE: Uzugyň şähdi açyk, şatlyk bilen suwarylan, oýnaklap duran gara gözlerine gözi düşende, iň ýokary ýetjek derejesine ýetdi.(s.7)

Uzugyň şähdi açyk, şatlyk bilen suwarylan, oýnaklap duran gara gözleri(z): zincirleme isim tamlaması

Uzugyň şähdi açyk, şatlyk(i) / bilen(bağ.) suwarylan(i): bağlama grubu

Açyk, şatlyk bilen(s) / suwarylan(i): sıfat tamlaması

Açık, şatlyk bilen suwaryl-(f) / an(sf): sıfat-fül grubu

Oýnakla-(f) / p dur-(bf): birleşik fül grubu

Gara(s) / gözler(i): sıfat tamlaması

Gözi(i) / düş-(bf): birleşik fiil grubu

İň ýokary ýetjek(s) / derejesi(i): sıfat tamlaması

88.CÜMLE: Şu mahal Berdiden: «Seniň dünýäde näme maksadyň bar?» diýip sorasaň, «Şu oýnaklap duran gara göze ýetmek maksadym bar» diýjegine şek-şübhe ýokdy. (s.7)

Şu(s) / mahal(i): sıfat tamlaması

Seniň dünýäde näme maksadyň(ilg.): ilgi grubu

Oýnakla-(f) / p dur-(f): birleşik fiil grubu

Gara(s) / göz(i): sıfat tamlaması

(Benim)(ty) / maksadym(tn): belirtili isim tamlaması

Şek-şübhe(t): tekrar grubu

89.CÜMLE: Orazsoltan eje, çökelik torbaňy asar ýaly ağaç dikmändirin — diýip, Berdi ýadyndan çykaran iň soňky işini hem bitirdi; ony iki günlük işinden dyndaryp, guzularynyň ýanyna gitdi. (s.7-s8)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Çökelik torbaňy asar(i) / ýaly(e): edat grubu

Çökelik(s) / torba(i): sıfat tamlaması

İň soňky(s) / iş(i): sıfat tamlaması

İki günlük(s) / iş(i): sıfat tamlaması

Guzularynyň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

90.CÜMLE: Orazsoltan eje çatmasynyň içinde düşegini ýazyp, ýorgan-ýassygyny çatmasyna getirdi.(s.8)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Çatmasynyň(ty) / içi(tn): belirlili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / düşegi(tn): belirlili isim tamlaması

Ýorgan-ýassygyny(t): tekrar grubu

91.CÜMLE: Eli-gözi dert görmesin; Berdi jan iş bitirdi diýip, ol aşak oturanda, Uzuk gaýnadan gara tüňçesini alyp geldi. (s.8)

(Onuň) eli-gözi: belirlili isim tamlaması

Eli-gözi(t): tekrar grubu

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

(Onuň)(ty) / gaýnadan gara tüňçesi(tn): belirlili isim tamlaması

Gara(s) / tüňçe(i): sıfat tamlaması

Al-(f) / yp gel- (bf): birleşik fiil grubu

92.CÜMLE: Bu wagt ýagyş biraz ýagjak ýaly etdi; goňşy aýallar üşüşip, Orazsoltan ejäniň çatmasyna geldiler.(s.8)

Bu wagt ýagyş biraz ýagjak(i) / ýaly(e): edat grubu

Biraz(s) / ýagjak(i): sıfat tamlaması

Biraz ýag-(f) / jak(sf): sıfat-fiil grubu

Bu(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

Goňşy(s) / aýallar(i): sıfat tamlaması

Orazsoltan ejäniň(ty) / çatmasy(tn): belirlili isim tamlaması

93.CÜMLE: Uzun gelen aýallara dyngysyz çay gaýnadyp berip durdy. (s.8)

Gelen(s) / aýallar(i): sıfat tamlaması

Dyngysyz(s) / çay gaýnadyp(i): sıfat tamlaması

Dyngysyz çay gaýnad-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Ber-(f) / ip dur-(bf): birleşik fiil grubu

94.CÜMLE: Çay içip oturan aýallaryň Berdiden başga gürrüňleri bolmady.(s.8)

Çay içip oturan aýallaryň Berdiden başga gürrüňleri(z): zincirleme isim tamlaması

Çay içip oturan(s) / aýallar(i): sıfat tamlaması

Berdiden başga(s) / gürrüňler(i): sıfat tamlaması

Berdi(i) / den başga(e): edat grubu

95.CÜMLE: Uzun daş çykyp, içeri girip ýörse-de, Berdi hakynda edilen gürrüňleriň birini hem sydyrman diňleýärdi. (s.8)

İçeri(yk.) / girip(i): yükleme grubu

Gir-(f) / ip ýör-(bf): birleşik fiil grubu

Berdi hakynda edilen gürrüňleriň biri(z): zincirleme isim tamlaması

Berdi hakynda edilen(s) / gürrüňler(i): sıfat tamlaması

Berdi hakynda(e): edat grubu

96.CÜMLE: Aýallaryň Berdi hakynda eden gürrüňleri Uzugyň yüreginde söýgi üstüne söýgi döredýärdi. (s.8)

Aýallaryň Berdi hakynda eden gürrüňleri(z): zincirleme isim tamlaması

Berdi hakynda(s) / eden gürrüňler(i): sıfat tamlaması

Berdi(i) / hakynda(e): edat grubu

Uzugyň(ty) / ýüregi(tn): belirtili isim tamlaması

Söýgi üstüne söýgi(t): tekrar grubu

97.CÜMLE: Guzular bu mahal doýşup ýatypdylar.(s.8)

Bu(s) / mahal(i): sıfat tamlaması

Doýş-(f) / up ýat-(bf): birleşik fiil grubu

98.CÜMLE: Ýatan guzularyň ýanynda hiç zatdan bihabar gümürdenen bolup ýörse-de, Uzugy göz gytagyndan sypdyрмаýardy.(s.8)

Ýatan guzularyň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

Ýatan(s) / guzular: sıfat tamlaması

Hiç zatdan bihabar(s) / gümürdenen bolup(i): sıfat tamlaması

Gümürdenen bol- (f) / up(zf) : zarf-fiil grubu

Gümürden-(f) / en bol-(bf): birleşik fiil grubu

Göz(ty) / gytagy(tn): belirtisiz isim tamlaması

99.CÜMLE: Murgap derýasynyň aýagy ýagşy guma girip giden ýerinde Garaçuňňul atly bir köw bardy. (s.8)

Murgap derýasynyň(ty) / aýagy(tn): belirtili isim tamlaması

Ýagşy(s) / gum(i): sıfat tamlaması

Guma(y) / girip(i): yönelme grubu

Garaçuňňul atly bir(s) / köw(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / köw(i): sıfat tamlaması

100.CÜMLE: Derýa bahar aýlary joşanda, şol çuňňuly dolduryp, ondan hem aňryk geçip gidýärdi. (s.8)

Bahar(ty) / aýlary(tn): belirtisiz isim tamlaması

Şol(s) / çuňňuly(i): sıfat tamlaması

Ondan hem(i) / aňryk(e): edat grubu

101.CÜMLE: Garaçuňňulyň gyrasy Suhan gatynyň ýazlagydy.(s.8)

Garaçuňňulyň(ty) / gyrasy(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan gatynyň(ty) / ýazlagy(tn): belirtili isim tamlaması

102.CÜMLE: 101.Bu çuňňulyň ýakasynda Uzuklaryň çatmasynyň dikilenine üç gün bolupdy.(s.8)

Bu çuňňulyň(ty) / ýakasy(tn): belirtili isim tamlaması

Uzuklaryň çatmasynyň dikileni(z): zincirleme isim tamlaması

Üç(s) / gün(i): sıfat tamlaması

103.CÜMLE: Bu gün ertirden «Şu gün goýun seçiljekmiş» diýen habar uludan-kiçä bar kişiniň arasynda ýaýrap, bu hakda gyzgalaňly gürrüň edilmäge başlandy.(s.8)

Bu(s) / gün(i) : sıfat tamlaması

«Şu gün goýun seçiljekmiş» diýen(s) / habar(i): sıfat tamlaması

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Uludan-kiçä bar kişiniň arasy(z): zincirleme isim tamlaması

Uludan-kiçä(t): tekrar grubu

Bu(i) / hakda(e): edat grubu

Gyzgalaňly(s) / gürrüň (i): sifata tamlaması

Gürrüň(i) / ed- (bf): birleşik fil grubu

104.CÜMLE: Aýallar süýt kädilerini, kersençanaklaryny, gazanlaryny ýuwuşdyryp taýýarlapdylar.(s.8)

(Olaryň) (ty) / süýt kädileri(tn): belirtili isim tamlaması

(Olaryň) (ty) / kersençanaklary(tn): belirtili isim tamlaması

105.CÜMLE: Gün gyzdy, günorta wagty boldy.(s.8)

Günorta(s) / wagt(i): sifata tamlaması

106.CÜMLE: Tokar guzuly goýunlar hol ýapydan tozan turzup, yzlaşyp indiler.(s.8)

Tokar guzuly(s) / goýunlar(i): sifata tamlaması

Hol(s) / ýapy(i): sifata tamlaması

107.CÜMLE: «Goýun gelyär! Goýun gelyär!» diýen gykylyk bilen aýal-erkek, oglan-uşak barysy, goýnuň öňünden çykyp, sürüli goýun-guzyny ýaňky Garaçuňňula gabadylar. (s.8-s.9)

«Goýun gelyär! Goýun gelyär!» diýen gykylyk(i) / bilen(e): edat grubu

Goýun gelyär! Goýun gelyär!»(ü) : ünlem grubu

Aýal-erkek(t): tekrar grubu

Oglan-uşak(t): tekrar grubu

Goýnuň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlaması

Sürüli goýun-guzyny(i) / ýañky(e) / Garaçuňňula(i): edat grubu

Sürüli(s) / goýun-guzy(i): sıfat tamlaması

Sürüli (yk.) / goýun-guzyny(i): yükleme grubu

Goýun-guzyny(t): tekrar grubu

108.CÜMLE: . Kimiň eli gaňrakly, kimiň eli pürli ýylgyn çybykly goýunlary seçmäge başladylar.(s.9)

Kimiň(ty) / eli gaňrakly(tn): belirtili isim tamlaması

Kimiň(ty) / eli pürli(tn): belirtili isim tamlaması

El(i) / i(i) / gaňrakly(i): isnat grubu

El(i) / i(i) / pürli(i): isnat grubu

Ýylgyn çybykly(s) / goýunlar(i): sıfat tamlaması

Çybykly(s) / goýunlar(i): sıfat tamlaması

109.CÜMLE: Berdi Uzugyň ýanynda durdy.(s.9)

Uzugyň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

110.CÜMLE: Adamlaryň arasyndan dazlap çykýan goýunlar bilen birnäçe guzular hem zymdyrylyp çykyp gidýärdiler.(s.9)

Adamlaryň(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

Dazlap çykýan goýunlar(i) / bilen(e): edat grubu

Dazlap çykýan(s) / goýunlar(i): sıfat tamlaması

Birnäçe(s) / guzular(i): sıfat tamlaması

Bir(s) /näçe(i): sifət tamlaması

111.CÜMLE: Eneleri bilen çykan guzulary on üç-on dört ýaşlaryndaky oğlanlar gaňraklaryny olaryň boýunlaryndan derrew ildirip, tutup alyp gelyärdiler.(s.9)

Eneleri bilen çykan(i) / guzular(i): sifət tamlaması

Eneleri(i) / bilen(v): vasıta grubu

On üç-on dört ýaşlaryndaky(s) / oğlanlar(i): sifət tamlaması

On üç-on dört(t): tekrar grubu

(Olaryň)(ty) / gaňraklary(tn): belirtili isim tamlaması

Olaryň(ty) / boýunlary(tn): belirtili isim tamlaması

Derrew(s) / ildirip(i): sifət tamlaması

Derrew ildir-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Al-(f) / yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

112.CÜMLE: Durdy örän çalasyn hem ýyndamdy; ol enesi bilen çykyp gaçan guzulary salymyny bermän, yzly-yzyna tutup getirýärdi.(s.9)

Örän(s) / çalasyn(i): sifət tamlaması

Örän çal-(f) / asy(sf): sifət-fiil grubu

Enesi(i) / bilen(v): vasıta grubu

Çykyp gaçan(s) / guzulary(i): sifət tamlaması

Yzly-yzyna tut-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Yzly-yzyna(t): tekrar grubu

113.CÜMLE: Berdi birinji gün Uzuk bilen bir ýerde durup goýun seçdi.(s.9)

Birinji(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Uzuk(i) / bilen(v): vasıta grubu

Bir(s) / yer(i): sıfat tamlaması

114.CÜMLE: Seçilen goýunlary çopanlar sürüp, yzlaşdyryp alyp gitdiler.(s.9)

Seçilen(s) / goýunlar(i): sıfat tamlaması

115.CÜMLE: Berdi ýazlag wagtynda, guzy goşulýança, guzy çopan bolup galdy.(s.9)

Ýazlag(s) / wagty(i): sıfat tamlaması

Çopan(i) / bol-(bf): birleşik fiil grubu

116.CÜMLE: Ertesi günortanlar goýunlar goşa geldi. Her kim yerli-ýerden goýunlary kökerip sagmaga başlady.(s.9)

Her(s) / kim(i): sıfat tamlaması

Ýerli-ýerden(t): tekrar grubu

(Olaryň) (ty) / goýunlary(tn): belirtili isim tamlaması

117.CÜMLE: Berdi sagym wagty Durdyny guzularyň ýanyna iberip, özi Orazsoltan ejä goýun sagmaga kömekleşmek üçin galdy. (s.9)

Guzularyň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

Goýun sagmaga kömekleşmek(i) / üçin(e): edat grubu

118.CÜMLE: Berdi bilen Uruk kökerilgi goýunlaryň her haýsy bir çetinden sagmaga başlap, näçe goýny sagyp, elden geçirdikleriçe, şonça-da bir-birlerine ýakynlaşyp barýardy...(s.9)

Berdi(i) / bilen(v): vasıta grubu

Kökerilgi goýunlaryň(ty) / her haýsy bir çeti(tn): zincirleme isim tamlaması

Kökerilgi(s) / goýunlar(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / çeti(i): sıfat tamlaması

Ýakynlaş-(f) / yp bar-(bf): birleşik fiil grubu

119.CÜMLE: Şeýlelikde, Uruk bilen Berdi ýakynlaşa-ýakynlaşa, iň soňky goýny sagmaga gezek gelende gapdalma-gapdal, ýanma-ýan degşip oturýardy.(s.9)

Uruk(i) / bilen(bağ.) / Berdi(i): bağlama grubu

Ýakynlaşa-ýakynlaşa(t): tekrar grubu

Iň soňky(s) / goýny(i): sıfat tamlaması

Gapdalma-gapdal(t): tekrar grubu

Ýanma-ýan(t): tekrar grubu

Degş-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

120.CÜMLE: Ynha, şu müddet bu ikisiniň arasynda iň ýakynlyk halaty bolup, bu ýakynlyk her günde diňe iki gezek gaýtalanýardy.(s.9)

Bu ikisinin(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

Iň ýakynlyk(s) / halat(i): sıfat tamlaması

Bu(s) / ýakynlyk(i): sıfat tamlaması

Her(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Diňe iki(s) / gezek(i): sýfat tamlaması

121.CÜMLE: Birinji ýakynlyk baş sagymynda bolsa, ikinji ýakynlyk gaýtalamyndady.(s.9)

Birinji(s) / ýakynlyk(i): sýfat tamlaması

İkinji(s) / ýakynlyk(i): sýfat tamlaması

(Olarň) (ty) / baş sagymy(tn): belirtili isim tamlaması

122.CÜMLE: Berdi şu pursatyň her gün içinde sansyz gaýtalanmagyny isleýärdi, emma onuň ol islegi, ol dilegi duş gelmeýärdi. (s.9)

Şu pursatyň her gün içinde sansyz gaýtalanmagy(z): zircirleme isim tamlaması

Şu(s) / pursat(i): sýfat tamlaması

Her(s) / gün(i) : sýfat tamlaması

(Onuň)(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Sansyz(s) / gaýtalanmag(i): sýfat tamlaması

Sansyz gaýtalan-(f) / mag(ıf): isim-fiil grubu

Emma(e) / onuň ol islegi(i): edat grubu

Onuň(ty) / ol islegi(tn): belirtili isim tamlaması

Ol(s) / isleg(i): sýfat tamlaması

123.CÜMLE: Berdi Uzugyň hyzmatynda mydam durmaga razydy; Uzugyň doly süýt kädisini alyp, gazana boşadyp gelmek isleýärdi. (s.9)

Uzugyň (ty) / hyzmaty(tn): belirtili isim tamlaması

Mydam(s) / durmag(i): sýfat tamlaması

Mydam dur-(f) / mag(if): isim-fiil grubu

Uzugyň(ty) / doly süýt kädisi(tn): belirtili isim tamlaması

Doly süýt(s) / kádi(i): sıfat tamlaması

Boşad-(f) / yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

124.CÜMLE: Uruk ejap edip, Berdä kädisini bermeyärdi; gaýtam, Berdiniň doly kädisini hernä özi äkidip, süýdüni gazana boşadyp gelýärdi.(s.9)

Ejap(i) / ed-(yf): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / kädisi(tn): belirtili isim tamlaması

Berdiniň(ty) / doly kädisi(tn): belirtili isim tamlaması

Doly(s) / kádi(i): sıfat tamlaması

Özi(s) / äkidip(i): sıfat tamlaması

Özi äkid-(f) / ip(zf): zarf-fil grubu

(Onuň) (ty) / süýdü(tn): belirtili isim tamlaması

Gazana(y) / boşadyp(i): yönelme grubu

Boşad-(f) / yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

125.CÜMLE: Ynha, bularyň arasyndaky söýgi şeýle görnüşde günden güne geçip barýardy.(s.10)

Bularyň(ty) / arasyndaky söýgi(tn): belirtili isim tamlaması

Arasyndaky(s) / söýgi(i): sıfat tamlaması

Şeýle(s) / görnüşi(i): sıfat tamlaması

Şeýle görn-(f) / üş(if): isim-fiil grubu

Geç-(f) / ip bar-(bf): birleşik fiil grubu

126.CÜMLE: Ýazlag pasly bolsa gutaryp barýar.(s.10)

Gutar-(f) / yp bar-(bf): birleşik fiil grubu

127.CÜMLE: Berdi: «Meniň gowy görýändigimi Uruk bilýämikä, ol meni gowy görýämikä?» diýen pikiri gije-gündizde başyndan çykarmaýan bolsa, Uzugyň hem gijede-gündizde edýän pikiri şoldy.(s.10)

Meniň(ty) / gowy görýändigimi(tn): belirtili isim tamlaması

Gowy(s) / görýändigim(i): sıfat tamlaması

Gowy gör-(f) / ýändigim(sf): sıfat-fiil grubu

Meni gowy görýämikä?» diýen(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Gije-gündizde(t): tekrar grubu

(Onuň)(ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

Çykarma-(f) / ýan bol-(bf): birleşik fiil grubu

Uzugyň(ty) / hem gijede-gündizde edýän pikiri(tn): belirtili isim tamlaması

Gijede-gündizde edýän(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Ed-(f) / ýän(sf) / pikir: sıfat-fiil grubu

Gijede-gündizde(t): tekrar grubu

128.CÜMLE: Bir gün goýun seçilip durka, Uruk Berdä: «Dokuz gezek garagurt gaýnatdym; eger-de odunymyz bolan bolsa, ýazlagdan gaýtmankak, ýene bir gezek gaýnadardym» diýip gürrüň berdi.(s.10)

Bir(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Seçil-(f) / ip dur-(bf): birleşik fiil grubu

Bol-(f) / an bol-(bf): birleşik fiil grubu

Ýene(e) / bir gezek (i): edat grubu

Dokuz(s) / gezek(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / gezek(i): sıfat tamlaması

129.CÜMLE: Ertesi Uzak irden turup görse, işiklerine biri bir düýe odun getirip düşüripdir.(s.10)

Tur-(f) / up gör-(bf): birleşik fiil grubu

(Olaryň) (ty) / işikleri (tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / düýe(i): sıfat tamlaması

130.CÜMLE: Uzak oduny gören badyna, düýnki goýun seçilip durka eden gürrüňi ýadyna düşüp, Berdiniň getirendigini bildi.(s.10)

(Onuň) düýnki goýun seçilip durka eden gürrüňi(z): zincirleme isim tamlaması

Düýnki goýun seçilip durka eden(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Seçil-(f) / ip dur(bf)-: birleşik fiil grubu

Berdiniň(ty) / getirendigi(tn): belirtili isim tamlaması

131. Ol: «Men öz gürrüňim bilen Berdini azara goýupdyryn» diýip, içini gepletdi-de, derrew teläriň üstünde serginleşip duran gatyklary ýanlyklara guýuşdyrды.(s.10)

Öz gürrüňim(i) / bilen(e): edat grubu

(Onuň) (ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Teläriň üstünde serginleşip duran gatyklary(z): zincirleme isim tamlaması

Serginleşip duran(s) / gatyklar(i): sıfat tamlaması

132.CÜMLE: Pişegini ýuwup-ardyp, ýanlyk ýaýmaga başlady.(s.10)

(Onuň)(ty) / pişegi(tn): belirtili isim tamlaması

Ýuwup-ardyp(t): tekrar grubu

133.CÜMLE: Uzak dim-dik durşuna öz pişeginiň sapyndan berdaşly elleri bilen berk tutup ýaýmaga başlandan, ýanlykdaky gatyk tupan turandaky deňiz suwy ýaly joşguna geldi. (10)

Dim-dik(s) / durşu(i): sıfat tamlaması

Öz pişeginiň(ty) / sapy(tn): belirtili isim tamlaması

Öz(ty) / pişegi(tn): belirtisiz isim tamlaması

Berdaşly elleri(i) / bilen(v): vasıta grubu

(Onuň) (ty) / berdaşly elleri(tn): belirtili isim tamlaması

Berdaşly(s) / elleri(i): sıfat tamlaması

Berk(s) / tutup(i): sıfat tamlaması

Berk tut-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Tupan turandaky deňiz suwy(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýanlykdaky(s) / gatyk(i): sıfat tamlaması

Deniz(ty) / suwy(tn): belirtisiz isim tamlaması

134.CÜMLE: Pişeginiň zarbasyndan ýanlyk ýarylara gelip, goýy gatyklar suwaşyp, aýrana aýlanyp, ýagy ýeljikläp ýüzüne galmaga başlady.(s.10)

Pişeginiň(ty) / zarbasy(tn): belirtili isim tamlaması

Goýy(s) / gatyklar(i): sıfat tamlaması

135.CÜMLE: Uzuk ýagyny alyp durka, Orazsoltan eje gelip, ikinji ýanlygy ýaýmaga başlady.(s.10)

Al-(f) / yp dur-(bf): birleşik fiil grubu

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

İkinji(s) / ýanlyg(i): sýfat tamlaması

136.CÜMLE: Orazsoltan eje asly sünni berk adam bolsa-da, oňa garrylyk ýetişipdir.(s.10)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Asly sünni berk(s) / adam(i): sýfat tamlaması

137.CÜMLE: OI Uzuk ýaly dim-dik durşuna diňe iki eliniň hereketi bilen ýaýyp bilmeýär; pişegi göterende, arkan gaýşyp, uranda ileri eňlip, bütin göwresi bilen hereket edip ýaýýar.(s.10)

Uzuk(i) / ýaly(e): edat grubu

Dim-dik(t): tekrar grubu

İki eliniň hereketi(i) / bilen(e): edat grubu

Ýay-(f) / yp bil-(bf): birleşik fiil grubu

Bütin göwresi(i) / bilen(v): vasıta grubu

Bütin(s) / göwre(i): sýfat tamlaması

Hereket(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu

138.CÜMLE: Uzuk birinji ýanlygyň ýagyny aldy-da, ejesine ýüzlendi: (s.10)

Birinji ýanlygyň(ty) / ýagy(tn): belirtili isim tamlaması

Birinji(s) / ýanlyg(i): sýfat tamlaması

(Onuň) (ty) / ejesi(tn): belirtili isim tamlaması

139.CÜMLE: Eje, hol oduny görýämiň, şony Berdi getiripdir.(s.10)

Şony(yk.) Berdi getiripdir(i): ýükleme grubu

Hol(s) / odun(i): sýfat tamlaması

140.CÜMLE: Men düýnki gaýnadan çökeligiň suwuny ýygnap, gazana guýup goýdum.(s.10)

Düýnki gaýnadan çökeligiň suwu(z): zincirleme isim tamlaması

Gazana(y) / guýup(i): yönelme grubu

141.CÜMLE: Bu gün garagurt gaýnadaly.(s.10)

Bu(s) / gün(i): sýfat tamlaması

142.CÜMLE: Berdi daga goýup gideris.(s.10)

Daga(y) / goýup(i): yönelme grubu

143.CÜMLE: Bar, sen gazanyň aşagyna ot ýakyber; saňa ýanlyk ýaýmak agyr bolýa; ýanlygy men özüm ýaýaryn — diýip, Orazsoltan ejäniň elinden pişegi aldy.(s.10-s.11)

Gazanyň(ty) / aşagy(tn): belirtili isim tamlaması

Agyr(s) / bolýa(i): sýfat-fiil grubu

Agyr bol-(f) / ýa(zf): zarf-fiil grubu

Orazsoltan ejäniň(ty) / eli(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

144.CÜMLE: Garagurdy ertirden agşama çenli gaýnatdylar, Ikindinara, gazanyň düýbünde azajyk galanda, Uzuk gazany düşürip, içindäki buýanlary çykaryp zyňdy-da, bir çogmak hyşa bilen çalmaga başlady: (s.11)

Ertirden agşam(i) / a çenli(e): edat grubu

Gazanyň(ty) / düýbü(tn): belirtili isim tamlaması

Azajyk(s) / galan(i): sıfat tamlaması

Azajyk gal-(f) / an(sf): sıfat-fiil grubu

Gazany(yk) / düşürip(i): yükleme grubu

Bir çogmak hyşa(i) / bilen(e): edat grubu

Bir çogmak hyşa bilen(s) / çalmag(i): sıfat tamlaması

Bir çogmak hyşa bilen çal-(f) / mag(if): isim-fiil grubu

Bir(s) / çogmak(i): sıfat tamlaması

145.CÜMLE: Garagurt gaýnadýasyňyzmy? — diýip, bir ýerden Berdi geldi.(s.11)

Bir(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

146.CÜMLE: He-e, garagurt, ýalap gör! — diýip, Uzuk jogap berdi.(s.11)

He-e, garagurt, ýalap gör!(ü): ünlem grubu

Ýala-(f) / p gör(bf): birleşik fiil grubu

147.CÜMLE: Durdy garagurt ýalap oturan ýerinden derrew bir buýan tapyp, Berdiniň eline berdi.(s.11)

Garagurt ýalap oturan(s) / ýer(i): sýfat tamlamasý

Bir(s) / buyan(i): sýfat tamlamasý

Berdiniň(ty) / eli(tn): belirtili isim tamlamasý

148.CÜMLE: Berdi buýany iki gezek batyryp ýalady-da: (s.11)

İki gezek(s) / batyryp(i): sýfat tamlamasý

İki kezek batyr-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

İki(s) / gezek(i): sýfat tamlamasý

149.CÜMLE: Gaty gowy bolupdyr — diýdi.(s.11)

Gaty gowy(s) / bolup(i): sýfat tamlamasý

Gaty gowy bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Gaty(s) / gowy(i): sýfat tamlamasý

150.CÜMLE: Uzak çala gülümsiräp: (s.11)

Çala(s) / gülümsiräp(i): sýfat tamlamasý

151.CÜMLE: Gowy bolan bolsa bolupdyr, şuny size goýup gitjek — diýdi.(s.11)

Gowy(s) / bolan(i): sýfat tamlamasý

Gowy bol-(f) / an(sf): sýfat-fiil grubu

Bol-(f) / an bol-(bf): birleşik fiil grubu

152.CÜMLE: Berdi Uzugyň: «Size goýup gitjek» diýen sözüne tüýs ýürekden minnetdar bolsa-da, ýanynda Durdy oturanson, eýleň-beýleň söz aýdyp bilmedi. (s.11)

Uzugyň «Size goýup gitjek» diýen sözü(z): zincirleme isim tamlaması

«Size goýup gitjek» diýen(s) / söz(i): sıfat tamlaması

Tüýs(s) / ýürek(i): sıfat tamlaması

Durdy(i) / oturanson¹⁴⁵(e): edat grubu

Eýleň-beýleň(s) / söz(i): sıfat tamlaması

Eýleň-beýleň(t): tekrar grubu

Aýd-(f) / yp bil-(bf): birleşik fiil grubu

153.CÜMLE: Garagurt dolaşdy. Uzugyň bu günlükçe işi gutardy.(s.11)

Uzugyň(ty) / bu günlükçe işi(tn): belirtili isim tamlaması

Bu günlükçe(s) / iş(i): sıfat tamlaması

154.CÜMLE: Uzak öten agşam gurt çalyp otyrka, ilerden bir dag ýaly gara bulut abanyp turupdy.(s.11)

Öten(s) / agşam(i): sıfat tamlaması

Çal-(f) / yp otyr-: birleşik fiil grubu

İlerden bir dag(i) / ýaly(e): edat grubu

Bir(s) / dag(i): sıfat tamlaması

Gara(s) / bulut(i): sıfat tamlaması

---

¹⁴⁵ “Soň” edatı ise genellikle –An sıfat-fiil (Öten zaman ortak işliği) eki ve iyelik eki almış sözcüklere ayrılma hâli (çykyş düşüm) olmaksızın sözcüğe ek gibi bitştirilir. Dinç, *Ön.ver.*, s.72.

155.CÜMLE: Bu gara bulut uzyn gije diýen ýaly mylaýymlyk bilen ýagdy.(s.11)

Bu gara(s) / bulut(i): sıfat tamlaması

Uzyn gije diýen(i) / ýaly(e): edat grubu

Uzyn(s) / gije(i): sıfat tamlaması

Mylaýymlyk(i) / bilen(i): edat grubu

156.CÜMLE: Ertesi howa biraz bulutlaşyp, salkyn şemal öwsüp durdy.(s.11)

Biraz(s) / bulutlaşyp(i): sıfat tamlaması

Biraz bulutlaş-(f) /yp(zf): zarf-fiil grubu

Salkyn(s) / şemal(i): sıfat tamlaması

Öws-(f) / üp dur-(bf): birleşik fiil grubu

157.CÜMLE: Bu ýagşa otlaryň ýüzleri suwlanyp, dürli güller açylyşyp, bahar ýaňy başlaýan ýaly boldy.(s.11- s.12)

Bu ýagşa otlaryň(ty) / ýüzleri(tn): belirtili isim tamlaması

Bu ýagşa(s) / otlar(i): sıfat tamlaması

Dürli (s) / güller(i): sıfat tamlaması

Bahar ýaňy başlayan(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýaňy(s) / başlayan(i): sıfat tamlaması

Ýaňy başla-(f) / yan(i): sıfat-fiil grubu

158.CÜMLE: Bu günki howa ýazlagçy gyz-gelinleriň ruhlary göterilip, ýelmik-ýuwa çöplemäge guma çykdylar. (s.12)

Bu günki(s) / howa(i): sıfat tamlaması

Ýazlagçy gyz-gelinleriň(ty) / ruhlary(tn): belirtili isim tamlaması

Ýazlagçy(s) / gyz-gelinler(i): sıfat tamlaması

Ýelmik-ýuwa(t): tekrar grubu

Gyz-gelinler(t): tekrar grubu

159.CÜMLE: Gyz-gelinler dürli-dürli gülleri ýygyp, ýene belent-belent alaňlaryň üstüne çykdylar; ýüzlerini şemala tutuşyp, töwerege syn etdiler; ol alaňlardan hem düşüp, ýene ýolda ýelmik-ýuwa çöpleşip, ondan hem belent alaňlara mündüler. (s.12)

Gyz-gelinler(t): tekrar grubu

Dürli-dürli(s) / gülleri ýygyp(i): sıfat tamlaması

Dürli-dürli gülleri ýyg-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Dürli-dürli(s) / güller(i): sıfat tamlaması

Dürli-dürli(t): tekrar grubu

Belent-belent alaňlaryň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

(Oларыň)(ty) / ýüzleri(tn): belirtili isim tamlaması

Syn(i) / et-(yf): birleşik fiil grubu

Ýelmik-ýuwa(s) / çöpleşip(i): sıfat tamlaması

Ýelmik-ýuwa çöpleş-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Ýelmik-ýuwa(t): tekrar grubu

Belent(s) / alanlar(i): sıfat tamlaması

160.CÜMLE: Şeýlelikde, ol alaňdan ol alaňa münüp, ýelejiräp gidip baryşlaryna Uruk aýratyn ýelmik-ýuwaly ýere duş geldi. (s.12)

Gid(f) / ip bar-(bf): birleşik fiil grubu

Ýelmik-ýuwaly(t): tekrar grubu

161.CÜMLE: Ol bu ýerde güýmenip, beýleki gyz-gelinlerden arany açdy.(s.12)

Bu(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Beýleki(i) / gyz-gelinler(i): sıfat tamlaması

Gyz-gelinler(t): tekrar grubu

162.CÜMLE: Öňürti köp ýelmik-ýuwa ýygdy; soňra her dürli güllerden ýygyp, desse baglamaga durdy. (s.12)

Köp(s) / ýelmik-ýuwa(i): sıfat tamlaması

Ýelmik-ýuwa(t): tekrar grubu

Soňra(e) / her dürli güllerden(i): edat grubu

Her dürli(s) / güller(i): sıfat tamlaması

Her(s) / dürli(i): sıfat tamlaması

163.CÜMLE: Berdi guzularyny başyna kowup, gyz-gelinlere görünmän, olary gapdallap gelyärdi.(12)

(Onuň)(ty) / guzularyny(tn): belirtili isim tamlaması

Başyna(s) / kowup(i): sıfat tamlaması

Başyna kow-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Gyz-gelinlere görün-(f) / män(zf): zarf-fiil grubu

Gyz-gelinlere(t): tekrar grubu

164.CÜMLE: Onuň maksady Uzuk bilen ýekeräk ýerde görüşmekdi.(s.12)

Onuň(ty) / maksady(tn): belirtili isim tamlaması

Uzuk(i) / bilen(v): vasıta grubu

Ýekeräk(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

165.CÜMLE: Ol maksadyna miýesser boldy.(s.12)

(Onuň) (ty) /maksady(tn): belirtili isim tamlaması

(Miýesser(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

166.CÜMLE: Ynha, Uzuk onuň öňünde gül dessesini bogup dur. (s.12)

Onuň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlaması

Gül(ty) / dessesini(tn): belirtisiz isim tamlaması

Bog-(f) / up dur(bf): birleşik fiil grubu

167.CÜMLE: Berdi onuň ýeňsesinden bildirmän ýakynlaşdy. (12)

Onuň(ty) / ýeňsesi(tn): belirtili isim tamlaması

168.CÜMLE: Emma ara näçe ýakynlaşdygyça, Berdiniň ýüregi urup, aýaklary saňnyldamaga başlady.(s.12)

Emma(e) / ara näçe ýakynlaşdygyça(i): edat grubu

Berdiniň(ty) / ýüregi(tn): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / aýaklary(tn): belirtili isim tamlaması

169.CÜMLE: Demi demine ýetişmän, haş edip, bir dem aldy.(s.12)*Haş(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu**Bir(s) / dem(i): sıfat tamlaması***170.CÜMLE: Uzak haşşyldyny eşitdi.(s.12)***(Onuň) (ty) / haşşyldyny(tn): belirtili isim tamlaması***171.CÜMLE: Ýalta yzyna garasa, Berdiniň ýylgyryp duran güler ýüzüne gözi düşdi.(s.12)***Berdiniň(ty) / ýylgyryp duran güler ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması**Ýylgyryp duran güler(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması**Güler(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması**(Onuň) (ty) / gözi(tn): belirtili isim tamlaması***172.CÜMLE: Bular bu ikiçäk duşuşykda nämeden söze başlajaklaryny bilmediler.(s.12)***Bu ikiçäk(s) / duşuşyk(i): sıfat tamlaması***173.CÜMLE: Uzak ejap bilen ýere bakanda, onuň nurana ýüzünde biraz gyzgylt öwüşgin peýda boldy. (s.12)***Uzak ejap(i) / bilen(e): edat grubu**Ejap bilen(s) / ýere bakanda(i): sıfat tamlaması**Ejap bilen ýere bak-(f) / anda(zf): zarf-fiil grubu**Onuň(ty) / nurana ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması*

Nurana(s) / yüz(i): sıfat tamlaması

Biraz gyzgylt(s) / öwüşgin(i): sıfat tamlaması

Peýda(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

174.CÜMLE: Dodaklary ýylgyrjak ýaly çekilişende, agzynda sadap dek ap-ak dişleri setirlenişip görüldi.(s.12)

Dodaklary ýylgyrjak(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýylgyrjak ýaly(s) / çekilişende(i): sıfat tamlaması

Ýylgyrjak ýaly çekiliş-(f) / ende(zf): zarf-fiil grubu

(Onuň)(ty) / agzy(tn): belirtili isim tamlaması

Ap-ak(s) / dişler(i): sıfat tamlaması

Ap-ak(t): tekrar grubu

Setirleniş-(f) / ip gör-(bf): birleşik fiil grubu

175.CÜMLE: Uzugyň bu bakyşy özüne aýratyn gözellig berdi.(s.12)

Uzugyň(ty) / bu bakyşy(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / bakyş(i): sıfat tamlaması

Bu bak-(f) / yş(ıf): isim-fiil grubu

(Onuň) (ty) / özü(tn): belirtili isim tamlaması

176.CÜMLE: Berdide şu halat ömürlük üýtgemesedi diýen isleg dörettdi.(s.12)

Berdide(b) / şu halat(i): bulunma grubu

Şu(s) / halat(i): sıfat tamlaması

177.CÜMLE: Berdi özüni biraz raslap: (s.12)

(Onuň) (ty) / özü(tn): belirtili isim tamlaması

Biraz(s) / raslap(i): sıfat tamlaması

Biraz rasla-(f) / p(zf): zarf-fil grubu

178.CÜMLE: Beýle oňat güller ýygypsyň-la... — diýip garyljagrak seslendi.(s.12)

Beýle oňat(s) / güller(i): sıfat tamlaması

179.CÜMLE: Uzak azajyk ýüzüni galdyryp: (s.12)

Azajyk(s) / ýüzüni galdyryp(i): sıfat tamlaması

Azajyk ýüzüni galdyr-(f) / yp(zf): zarf-fil grubu

180.CÜMLE: Oňat bolsa, me, alay — diýip, gül dessesini uzatdy. (s.12)

Gül(ty) / dessesini(tn): belirtisiz isim tamlaması

181.CÜMLE: Berdi Uzugyň uzadan gül dessesini aldy-da: (s.12)

Uzugyň(ty) / uzadan gül dessesini(tn): belirtili isim tamlaması

Gül(ty) / dessesini(tn): belirtisiz isim tamlaması

182.CÜMLE: Bu seniň özüňe gerekdir, näme muny maňa berýäsiň? — diýip ýylgyrdy. (s.12)

Seniň(ty) / özüň(tn): belirtili isim tamlaması

Muny(yk) / maňa berýäsiň(i): yükleme grubu

183.CÜMLE: Uzun çalaja başyny göterip seredende, gara gözleri Berdiniň ýylgyryp duran ýüzüne düşdi. (s.13)

Çalaja(s) / başy(i): sıfat tamlaması

(Onuň) (ty) / gara gözleri(tn): belirtili isim tamlaması

Berdiniň(ty) / ýylgyryp duran yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Ýylgyryp duran(s) / yüz(i): sıfat tamlaması

184.CÜMLE: Ýene näz bilen aşak sereti-de: (s.13)

Náz(i) / bilen(e): edat grubu

185.CÜMLE: Sen alay. Gerek bolsa, men ýene ýygaryn — diýdi. (s.13)

Gerek(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

186.CÜMLE: Berdi: Sen näme munça gül ýygnapsyň, şunça gül ýygnansa-da, seniň, özüň ýaly bir gülçe bolup bilmändir. (s.13)

Munça(s) / gül(i): sıfat tamlaması

Şunca(s) / gül(i): sıfat tamlaması

Özüň(i) / ýaly(e): edat grubu

Seniň(ty) / özün(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / gülçe(i): sıfat tamlaması

Bol-(f) / up bil-(bf): birleşik fiil grubu

187.CÜMLE: Seniň bir bakysyň şular ýaly gül dessesiniň yüzüsinden zyýat — diýip, gül dessesini yzyna uzatdy. (s.13)

Seniň(ty) / bir bakýşyň(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / bakýş(i): sıfat tamlaması

Bir bak-(f) / ýş(if): isim-fiil grubu

Şular(i) / ýaly(e): edat grubu

Gül dessesiniň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Gül(ty) / dessesi(tn): belirtisiz isim tamlaması

188.CÜMLE: Berdi bu sözleri aýdanda. (s.13)

Bu(s) / sözler(i): sıfat tamlaması

189.CÜMLE: Uzugyň ýüzünde bir hili şatlyk ruhy uçganaklan ýaly etdi. (s.13)

Uzugyň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / hili(i): sıfat tamlaması

Şatlyk ruhy uçganaklan(i) / ýaly(e): edat grubu

Şatlyk(s) / ruh(i): sıfat tamlaması

190.CÜMLE: Emma şol halatda ýene onuň ýüzüne uýat şapagy inip, gyzgylt öwüşgin örttdi. (s.13)

Emma(e) / şol halatda(i): edat grubu

Şol(s) / halat(i): sıfat tamlaması

Onuň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Gyzgylt(s) / öwüşgin(i): sıfat tamlaması

191.CÜMLE: Soňra Berdi: — Uzuk, meniň senden bir zat sorasym gelýä, soraynmy? —diýip, sesini saňnyldadyp, zordan sözünü soňlady. (s.13)

Soňra(e) / Berdi(i): edat grubu

Meniň(ty) / senden bir zat sorasym(tn): belirtili isim tamlaması

Sor-(f) / asym gel(i): birleşik fiil grubu

Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

(Onuň) (ty) / sesi(tn): belirtili isim tamlaması

Zordan(u) / sözünü soňlady(i): uzaklaşma grubu

192.CÜMLE: Uzuk sesini çykarman, gabagyny göterip, bir seretdi-de, ýene ýüzünü aşak saldy. (s.13)

Gabagyny(yk.) / göterip(i): yükleme grubu

(Onuň) (ty) / ýüzünü(tn): belirtili isim tamlaması

Aşak(y) / saldy(i): yönelme grubu

193.CÜMLE: Berdi: — Soraynmy? — diýip, Uzugyň ýüzüne seretdi. (s.13)

Uzugyň(ty) / yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

194.CÜMLE: Sorasam, Uzuk, eneň-ataň seni maňa beräýse, sen razy bolarmydyň? (s.13)

Eneň-ataň(t): tekrar grubu

Razy(i) / bol-(yf) : birleşik fiil grubu

195.CÜMLE: Uzuk uýalyp, biraz kese bakdy.— (s.13)

Biraz kese(s) / bakdy(i): sıfat tamlaması

196.CÜMLE: Aýdaýsana, Uzuk, meniň şuny bilesim gelýä. (s.13)

Meniň(ty) / şuny bilesim(tn): belirtili isim tamlaması

Bil-(f) / esim gel-(bf): birleşik fiil grubu

197.CÜMLE: Bolardym. Uzuk «Bolardym» diýende, azajyk gülümsirejek ýaly etdi.(s.13)

Azajyk gülümsirejek(i) / ýaly(e): edat grubu

Azajyk(s) / gülümsirejek(i): sıfat tamlaması

Azajyk gülümsire-(f) / jek(sf): sıfat-fiil grubu

198.CÜMLE: Onuň ýüzünde şatlyk uçgunynyň uçganaklany bildirdi.(s.13)

Onuň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Şatlyk uçgunynyň(ty) / uçganaklany(tn): belirtili isim tamlaması

Şatlyk(s) / uçgun(i): sıfat tamlaması

199.CÜMLE: Şunuň bilen bularyň arasyndaky söýgi sözleşigi gutardy. (s.13)

Şunuň bilen bularyň arasyndaky söýgi sözleşigi(z): zincirleme isim tamlaması

Şunuň(i) / bilen(v): vasita grubu

200.CÜMLE: Berdi aşak oturyp: Bar, Uzuk, git, birden biri görüp, masgara bolaýmaly — diýdi. (s.13)

Aşak(s) / oturyp(i): sıfat tamlaması

Aşak otur-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Masgara(i) / bol-(yf): birleşik fiil grubu

201.CÜMLE: Uzuk gyzlaryň zyndan gitdi. (s.13)

Gyzlaryň(ty) / zy(tn): belirtili isim tamlaması

202.CÜMLE: Berdi şol oturan ýerinde ullakan oý-pikire gitdi: (s.13)

Şol oturan(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Ullakan(s) / oý-pikir(i): sıfat tamlaması

Oý-pikire(t): tekrar grubu

203.CÜMLE: «Hiý, dünýäde Uzuk ýaly perizat barmyka?! (s.13)

Hiý, (ü): ünlem grubu

Dünýäde(b) / Uzuk ýaly perizat(i): bulunma grubu

Uzuk(i) / ýaly(e): edat grubu

204.CÜMLE: Hiý, şeýle gyz bilen jany bir, teni bir bolup, ömür süreniň ýüreginde arman galarmy?! (s.13)

Hiý,! (ü): ünlem grubu

Şeýle gyz(i) / bilen(e): edat grubu

Şeýle(s) / gyz(i): sıfat tamlaması

Jany bir, teni bir(s) / bolup(i): sıfat tamlaması

Jany bir, teni bir bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Ömür süreniň(ty) / ýüregi(tn): belirtili isim tamlaması

205.CÜMLE: Hiý, şeýle bir ynsana artykmaç söz aýdyp, agyrtmak bolarmy? (s.13-s.14)

Şeýle bir(s) / ynsan(i): sıfat tamlaması

Artykmaç(s) / söz(i): sıfat tamlaması

Artıkmaç söz aýd-(f) / yp(zf): zarf-fül grubu

206.CÜMLE: Men Uzugy şeýle bir söýýän, ýürekde beýle mesgen tutan söýgi hiý-de dönermi? (s.14)

Ýürekde(b) / beýle mesgen tutan(i): bulunma grubu

Beýle mesgen tutan(s) / söýgi(i): sıfat tamlaması

207.CÜMLE: Ýok, beýle söýgi hiç wagt dönmez... (s.14)

Beýle(s) / söýgi(i): sıfat tamlaması

Hiç(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

208.CÜMLE: «Kyrk ýyl kişüwläp goýun bakanyň dilegi duş gelermiş» diýýäler. (s.14)

Kyrk(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

Goýun bakanyň(ty) / dilegi(i): belirtili isim tamlaması

209.CÜMLE: Eger-de, kişüwläp kyrk ýyl goýun bakanyň üçin, Uruk hakyndaky dilegimiň duş geljegini bilsem, men bütin ömrümi goýnuň önüne «häýt» diýip taýak atman bakyp geçirdim. (s.14)

(Meniň) / goýun bakanyň(tn): belirtili isim tamlaması

Goýun bakanyň(i) / üçin(e): edat grubu

Uruk(i) / hakyndaky(e): edat grubu

Dilegimiň(ty) duş geljegi(tn): belirtili isim tamlaması

Bütin(s) / ömrüm(i): sıfat tamlaması

Goýnuň(ty) / önü(tn): belirtili isim tamlaması

210.CÜMLE: Gel, aý, men köpden bäri edip ýören pikirimiň şu gün aňyrsyna ýeteýin. (s.14)

Köpden bäri edip ýören pikirimiň şu gün aňyrsy(z): zincirleme isim tamlaması

Köpden bäri edip ýören(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Köp(i) /den bäri(e): edat grubu

Ed-(f) / ip ýöre(bf): birleşik fiil grubu

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

211.CÜMLE: Häzir Ogulnyýaz ejä — Meniň üçin Uruklara söz aýdyp beriň — diýip aýdaýyn» diýdi-de, guzulary çatmalara tarap gaýtaryp, özi göni şonuň ýanyna ugrady.(s.14)

Ogulnyýaz(i) / ejä(u): unvan grubu

Meniň(i) / üçin(e): eksiz birleşen edat grubu

Uruklara(y) / söz aýdyp beriň(i): yönelme grubu

212.CÜMLE: Ogulnyýaz eje daşarda, teläriň aşagynda gurt edip otyrды. (s.14)*Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu**Teläriň(ty) / aşagy(tn): belirtili isim tamlaması**Ed-(f) / ip otyr-(bf): birleşik fiil grubu***213.CÜMLE: Berdi onuň ýanyna gelip: (s.14)***Onuň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması***214.CÜMLE: Salawmaleýkim. Armaň, gurt edýäsiňizmi? — diýip, taýagyna söýenip durды. (s.14)***(Onuň) (ty) / taýagy(tn): belirtili isim tamlaması***215. CÜMLE: Ogulnyýaz eje: (s.14)***Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu***216.CÜMLE: Berdi jan, oňat geldiň. (s.14)***Berdi(i) / jan(u): unvan grubu***217.CÜMLE: Şulary bir teläre çykaryşsana — diýýp kömek sorady. (s.14)***Bir(s) / telär(i): sıfat tamlaması***218.CÜMLE: Berdi gurtlary derrew teläriň üstüne serişdirip, soňra gurt edişmäge oturды. (s.14)***Teläriň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması*

Sonra (e) / gurt edişmäge(i): edat grubu

219.CÜMLE: Ogulnyýaz eje, bu ýyl gurdy köp edip bildiňizmi? —diýip, Berdi söze başlady. (s.14)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Bu(s) / ýyl(i): sýfat tamlamasý

Köp(s) / edip(i): sýfat tamlamasý

Köp ed-(f) / ip(zf): zarf-füil grubu

Söze(y) / başlady(i): yönelme grubu

220.CÜMLE: — Ogulnyýaz eje. Aý, Berdi jan, bolany bor. Her kime öz bary nesip etsin.(s.14)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

Her(s) / kim(i): sýfat tamlamasý

Öz(ty) / bary(tn): belirtisiz isim tamlamasý

Nesip(i) / et-(yf): birleşik füil grubu

221.CÜMLE: Ynha, tüweleme, bu ýyl Orazsoltan ejeň köp edendir.(s.14)

Bu (s) / ýyl(i): sýfat tamlamasý

(Seniň) (ty) / Orazsoltan ejeň (tn): belirtili isim tamlamasý

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

222.CÜMLE: Olar, tüweleme, garagurdam köp gaýnatdylar.(s.14)

Köp(s) / gaýnatdylar(i): sýfat tamlamasý

223.CÜMLE: Uzugam, köp görmesin, bir elli-aýakly maşgala. (s.14)

Bir elli-aýakly(s) / maşgala(i): sýfat tamlamasý

Elli-aýakly(t): tekrar grubu

224.CÜMLE: Haýsy işiň gyrasyndan barsa, iş önünde bent alanok.(s.14)

Haýsy işiň(ty) / gyrasy(tn): belirtili isim tamlamasý

225.CÜMLE: Senem, tüweleme, olara oňat kömek berýäsiň. (s.14)

Oňat(i) / kömek(i): sýfat tamlamasý

226.CÜMLE: Biziň ýaly bir goýun sagýança, senem, Uzugam üç-dört goýny elden geçirýäsiňiz. (s.14)

Biziň(i) / ýaly(e): edat grubu

Bir(s) / goýun(i): sýfat tamlamasý

Üç-dört(s) / goýn(i): sýfat tamlamasý

Üç-dört(t): tekrar grubu

227.CÜMLE: Orazsoltan senden gaty minnetdar. (s.14)

Gaty(s) / minnetdar(i): sýfat tamlamasý

228.CÜMLE: Otursa-tursa: «Eli-aýagy dert görmesin Berdi jan» diýip, agzyndan düşürenok. (s.14)

Otursa-tursa(t): tekrar grubu

Eli-aýagy(t): tekrar grubu

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

(Onuň) (ty) / agzy(tn): belirtili isim tamlaması

229.CÜMLE: Seni olaryň hemmesi gowy görýärler — diýdi-de, bir zat aýdaýjak ýaly edip, ýene aýtman goýdy. (s.15)

Olaryň(ty) / hemmesi(tn): belirtili isim tamlaması

Gowy(s) / görýärler(i): sıfat tamlaması

Bir zat aýdaýjak ýaly(s) / edip(i): sıfat tamlaması

Bir zat aýdaýjak ýaly ed-(f) / ip(zf): zarf-fil grubu

Bir zat aýdaýjak(i) / ýaly(e): edat grubu

Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Ýene aýt-(f) / man(zf): zarf-fil grubu

230.CÜMLE: Berdi turup, guzularyna seretdi-de, ýene aşak oturdy.(s.15)

(Onuň) (ty) /guzulary(tn): belirtili isim tamlaması

231.CÜMLE: — Ogulnyýaz eje, meniň size bir ýumşum bar... — diýip, ol ýüzüni aşak saldy. (s.15)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Bir(s) / ýumşum(i): sıfat tamlaması

232.CÜMLE: Ogulnyýaz eje Berdiniň ýüzüne bir seretdi. (s.15)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Berdiniň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

233.CÜMLE: Onuň yüzünden utanýandygyny ýa-da ýumuş buýurmany agyr görýändigini aňlap: (s.15)

Onuň(ty) / yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Utanýandygyny(i) / ýa-da(i) / ýumuş buýurmany(i): bağlama grubu

Agyr(s) / görýändigi(i): sıfat tamlaması

Agyr gör-(f) / yändigi(s): sıfat-fiil grubu

234.CÜMLE: — Wiý, hanym, çekinmedejik aýdyber. (s.15)

Çekinmedejik(s) / aýd(i): sıfat tamlaması

235.CÜMLE: Sen öz ýumşuňy özün aýtmasaň, başga kimiň bar? (s.15)

Öz(ty) / ýumşu(tn): belirtisiz isim tamlaması

236.CÜMLE: Seniňki «Ýetim oğlan öz göbegini özi keser» diýenleridir.(s.15)

Ýetim(s) / oğlan(i): sıfat tamlaması

Öz(ty) / göbegi(tn): belirtisiz isim tamlaması

237.CÜMLE: Gerek zadyňy aýdybiýrler utanman — diýip, Berdä sözlemäge oňat ganalga berdi. (s.15)

Oňat(s) / ganalga(i): sıfat tamlaması

238.CÜMLE: Berdi başyny galdyryp, Ogulnyýaz ejäniň ýüzüne seredende, utanjyndan onuň ýüzünde gyzgylt-garamtyl öwüşgin görüdi. (s.15)

Başyny(yk) / galdyryp(i): yükleme grubu

Ogulnyýaz ejäniň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması,

Ogulnyýaz(i) / ejä(u): unvan grubu

Onuň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Gyzgylt-garamtyl (s) / öwüşgin(i): sıfat tamlaması

Gyzgylt-garamtyl(t): tekrar grubu

239.CÜMLE: Özi hem ýáýdanaklan ýaly boldy. (s.15)

Özi hem ýáýdanaklan(i) / ýaly(e): edat grubu

240.CÜMLE: Ogulnyýaz eje Berdiniň bu ýagdaýyny aňyp: Aýt, janym, aýt diýdi. (s.15)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Berdiniň(ty) / bu ýagdaýy(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / ýagdaý(i): sıfat tamlaması

241.CÜMLE: Berdi ýüzüni aşak salyp: (s.15)

Aşak(s) / salyp(i): sıfat tamlaması

Aşak sal-(f) /yp(zf): zarf-fiil grubu

Aşak(y) / salyp(i): yönelme grubu

242.CÜMLE: Orazsoltan ejelere meniň üçin söz aýdyp berip bilmezmikäňiz? — diýip aýdanda, ýüzi çym gyzyl bolup gitdi. (s.15)

Orazsoltan(i) / ejeler(u): unvan grubu

Meniň(i) / üçin(e): edat grubu

243.CÜMLE: Ogulnyýaz eje Berdä hemaýat berip: (s.15)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

Berdä(y) / hemaýat(i): yönelme grubu

244.CÜMLE: He, ana, «Ýetim oglan öz göbegini özi keser» diýen sözüm geldi. (s.15)

Ýetim(s) / oglan(i): sıfat tamlaması

Öz(s) / göbegi(i): belirtisiz isim tamlaması

245.CÜMLE: Ana, şeýdip, çekinmän aýdybiýrler. (s.15)

Çekinmän(s) / aýdybiýrler(i): sıfat tamlaması

246.CÜMLE: Gaty oňat söz aýtdyň — diýip, sözüni soňlamanka, Berdi: Men olara ogul dereginde bolardym. (s.15)

Gaty oňat(s) / söz(i): sıfat tamlaması

247.CÜMLE: Ömür boýy gazanjym şolaryňky-da, meň başga äkitjek ýerim ýok — diýdi. (s.15)

Meň¹⁴⁶(ty) / başga äkitjek ýerim(tn): belirtili isim tamlaması

Başga äkitjek(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

248.CÜMLE: Ogulnyýaz eje çalajadan pyşyrdap: (s.15)

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

249. Berdi jan, sen sesiňi çykarma-da, arkaýynja geziber. (s.15)

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

Arkaýynja(s) / geziber(i): sıfat tamlaması

250.CÜMLE: Bu zatlaryň pikirini sen şu gün eden bolsaň, Orazsoltan ejeň bilen Myrat agaň öňräkden edip goýdular. (s.15)

Bu zatlaryň(ty) / pikirini(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / zatlar(i): sıfat tamlaması

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

(Seniň) (ty) / Orazsoltan ejeň(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan ejeň(i) / bilen(v): vasıta grubu

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

(Seniň) (ty) / Myrat agaň(tn): belirtili isim tamlaması

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

---

¹⁴⁶ Belirtili isim tamlamalarına getirilen ilgi hâli eki daima +(nI)ň şeklindedir. İlgî hâli eki, söyleyişte, ünlü ile biten sözcüklere, hece kaynaşması neticesinde, konuşmada, +nİň yerine sadece, +ň şeklinde eklenebilmektedir. Dinç, *Ön.ver.*,s.8.

251.CÜMLE: Näme, meniň olardan gizlin syrym ýok, olaryň menden gizlin syry ýok.(s.15)

Meniň (ty) / olardan gizlin syrym(tn): belirtili isim tamlaması

Olaryň(ty) / menden gizlin syry(tn): belirtili isim tamlaması

252.CÜMLE: Ynha, ýaňy-ýakynda-da üçimiz oturyp, şonuň gürrüňini etdik.(s.15-s.16)

Ýaňy-ýakynda(t): tekrar grubu

Şonuň(ty) / gürrüňi (tn): sıfat tamlaması

Üçimiz(s) / oturyp(i): sıfat tamlaması

Üçimiz otur-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

253.CÜMLE: — Nä wagt, nä zamana, Uzak ýaly aýratyn görmegeý gyz ýetişensoň, bir garyp gapa girip-çykyp ýörse, biriniň dili ýetjekmi, biriniň eli ýetjekmi, kim bilýä?— diýdim.(s.16)

Uzak(i) / ýaly(e): edat grubu

Aýratyn görmegeý gyz(i) / ýetişensoň(e): edat grubu

Görmegeý(s) / gyz(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / garyp(i): sıfat tamlaması

Gapa(y) / girip-çykyp(i): yönelme grubu

Girip-çykyp(t): tekrar grubu

Biriniň(ty) / dili(tn): belirtili isim tamlaması

Biriniň(ty) / eli(tn): belirtili isim tamlaması

254.CÜMLE:— Sessiz-üýnsüz Berdä beriňdejik oturyberiň. (s.16)*Sessiz-üýnsüz(t): tekrar grubu**Beriňdejik(s) / oturyberiň(i): sıfat tamlaması***255.CÜMLE: İkisi bir-birine mynasyp.(s.16)***Bir-birine(t): tekrar grubu***256.CÜMLE: Berdiňem sizden aýrylyp gitjek ýeri ýok. (s.16)***(Onuň) (ty) / sizden aýrylyp gitjek ýeri(tn): belirtili isim tamlaması**Sizden aýrylyp gitjek(s) / ýer(i): sıfat tamlaması**Aýrylyp(s) / gitjek(i): sıfat tamlaması**Aýrylyp git-(f) / jek(sf): sıfat-fiil grubu***257.CÜMLE: Hem — giýew, hem ogul eken-dä diýdim. (s.16)***Hem(bağ) / giýew(i) / hem(bağ) ogul(i) (bağ): bağlama grubu***258.CÜMLE: Ýöne Orazsoltan ejeň: «Entek Uzuk ýaşrak, bir ýyl garaşalyň» diýdi. (s.16)***(Seniň)(ty) / Orazsoltan ejeň (tn): belirtili isim tamlaması**Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu**Bir(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması***259.CÜMLE: Şeýle bolsa-da, Berdi jan, ondan ýaña ýasy ýanyň ýerde bolsun. (s.16)**

Berdi(i) / jan(u): unvan grubu

(Seniň) (ty) / ýasy ýanyň(tn): belirtili isim tamlaması

260.CÜMLE: Ýöne eşitmedik ýaly bol-da, sesiňi çykarman geziber — diýip, Ogulnyýaz eje başyny göterip, töweregine seretdi. (s.16)

Ýöne eşitmedik(i) / ýaly(e): edat grubu

Ogulnyýaz(i) / eje(u): unvan grubu

(Onuň) (ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

261.CÜMLE: Berdi Ogulnyýaz ejäniň gürrüni ullakan höwes bilen diňledi. (s.16)

Ogulnyýaz ejäniň(ty) / gürrüni(tn): belirtili isim tamlaması

Ogulnyýaz(i) / ejä(u): unvan grubu

Ullakan höwes(i) / bilen(e): edat grubu

Ullakan(s) / höwes(i): sıfat tamlaması

261.CÜMLE: Häzir onuň dünýäsi bütinleý dolup galdy. (s.16)

Onuň(ty) / dünýäsi(tn): belirtili isim tamlaması

Bütinleý(s) / dolup galdy(i): sıfat tamlaması

262.CÜMLE: Iň ýokarky şaha eli ýetdi.(s.16)

Iň(s) / ýokarky(i): sıfat tamlaması

263.CÜMLE: Ol bu zeýilli, me saňa, nagt, beýle ýakymly habara garaşmaýardy. (s.16)

Bu(s) / zeýilli (i): sýfat tamlaması

Beýle ýakymly(s) / habar(i): sýfat tamlaması

264.CÜMLE: Häzir oňa dünýäde hiç bir zat gerek däl. (s.16)

Dünýäde(b) / hiç bir zat(i): bulunma grubu

Hiç bir(s) / zat(i): sýfat tamlaması

Hiç(s) / bir(i): sýfat tamlaması

265.CÜMLE: Ol bu habary eşiden gününüň ertesi iň soňky iki goýny, hemişekileri ýaly, Uzuk bilen ýanma-ýan oturyp sagşdy.(s.16)

Bu habary eşiden gününüň ertesi(z): zıncirleme isim tamlaması

Bu(s) / habar(i): sýfat tamlaması

Iň soňky iki (s) / goýny(i): sýfat tamlaması

Iň(s) / soňky(i): sýfat tamlaması

Hemişekileri(i) / ýaly(e): edat grubu

Uzuk(i) / bilen(v): vasıta grubu

Ýanma-ýan(t): tekrar grubu

266.CÜMLE: Bu wagt Orazsoltan eje süýdüni gazana guýmaga gitdi. Bular açyk arkaýyn sözleşmäge wagt tapdylar. (s.16)

Bu(s) / wagt(i): sýfat tamlaması

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Gazana(y) / guýmaga(i): yönelme grubu

267.CÜMLE: Uzuk, sen menden gizlin, ikimiz hakda hiç bir gürrüň eşitmediňmi? — diýip, Berdi gürrüňe başlady. (s.16)

İkimiz(i) / hakda(e): edat grubu

Hiç bir(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Hiç(s) / bir(i): sıfat tamlaması

268.CÜMLE: Ýok, ol nähili gürrüň? — diýip, Uzuk kädisini gapdalynda goýdy. (s.16)

(Onuň)(ty) / kädisi(tn): belirtili isim tamlaması

Gapdalynda(b) / goýdy(i): bulunma grubu

269.CÜMLE: Uzuk utanjyndan ýüzüni aşak saldy. (s.16)

(Uzuguay) (ty) / utanjy(tn): belirtili isim tamlaması

Aşak(y) / saldy(i): yönelme grubu

270.CÜMLE: Uzuk, hany dogryňy aýt, sen şeýle gürrüňi hiç eşitmediňmi? — diýip, ol Uzuguay goşaryndan tutdy.(s.16)

Şeýle(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Uzuguay(ty) / goşary(tn): belirtili isim tamlaması

271.CÜMLE: Çynymy aýtsam eşitdim. Berdi Uzuguay goşaryny goýberip: (s.16)

Uzuguay(ty) / goşary(tn): belirtili isim tamlaması

272.CÜMLE: Gürrüň edip otyrkalar, çatma diňledim. (s.17)*Gürrüň(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu***273.CÜMLE: Näme onda düýn, gül ýygyp ýörkäň, maňa aýtmadyň? — diýip, Berdi Uzugy özüne çekdi. (s.17)***Ýyg-(f) / yp ýör-(bf): birleşik fiil grubu***274.CÜMLE: Uzuk ýüzüni aşak salyp, ýuwaşja ses bilen: (s.17)***Aşak(y) / salyp(i): yönelme grubu**Ýuwaşja ses(i) / bilen(e): edat grubu**Ýuwaşja(s) / ses (i): sıfat tamlaması***275.CÜMLE: Aýrylsana, oglan!—diýip, Berdini itekledi-de, — aýtmaga utandym — diýdi. (s.17)***Berdini(yk.) / itekledi(i): yükleme grubu***276.CÜMLE: Orazsoltan ejäniň gelmegi bularyň gürrüňine päsgel berdi. (s.17)***Orazsoltan ejäniň(ty) / gelmegi(tn): belirtili isim tamlaması**Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu**Bularyň(ty) / gürrüňi(tn): belirtili isim tamlaması***277.CÜMLE: Garaşylmadyk sawçy. (s.17)***Garaşylmadyk(s) / sawçy(i): sıfat tamlaması*

278.CÜMLE: Göze görnen gyzy bolsa, hantamadyr her ýeten... (s.17)*Göze görnen(s) / gyz(i): sifāt tamlaması***279.CÜMLE: Hem garyplykdan Keminäň içleri otly tütün. (s.17)***Otly(s) / tütün(i): sifāt tamlaması***280.CÜMLE: Gijäniň bütin jandarlarynyň üstüni garagurum ýaly basan garaňky asmandaky ýyldyzlary uzak şadyýan güldürip bilmedi. (s.17)***Gijäniň bütin jandarlarynyň üstüni(z): zincirleme isim tamlaması**Bütin(s) / jandarlar(i): sifāt tamlaması**Garagurum(i) / ýaly(e): edat grubu**Garaňky(s) / asmandaky ýyldyzlar(i): sifāt tamlaması**Güldür-(f) / ip bil-(bf): birleşik fiil grubu***281.CÜMLE: Ýeňse kem-kemden sazaryp, agaryp, ýyldyzlary ýeke-ýekeden ýuwutmaga başlady; bütin jandarlarynyň üstüni ýeňledip, bir-bir gaflat ukusyndan galdyrdy. (s.17)***Kem-kemden(s) / sazaryp(i): sifāt tamlaması**Kem-kemden sazar-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu**Kem-kemden(t): tekrar grubu**Ýeke-ýekeden(s) / ýuwutmag(i): sifāt tamlaması**Ýeke-ýekeden ýuwut-(f) / mag(if): isim-fiil grubu**Ýeke-ýekeden(t): tekrar grubu**Bütin jandarlarynyň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması*

Bütün(s) / jandarlar(i): sıfat tamlaması

Bir-bir(t): tekrar grubu

Gaflat(s) / ukusy(i): sıfat tamlaması

282.CÜMLE: Uzun hem bularyň birinji sapynda turup, özüniň çeper golunyň, ýiti pikiriniň, agyr zähmetiniň döreden gymmatly dokmasynyň ýüzüni açanda, säheriň birinji açylan güli bolup, röwşen ýüzüni ýylgyrtdy. (s.17)

Bularyň(ty) / birinji sapy(tn): belirtili isim tamlaması

Birinji(s) / sapy(i): sıfat tamlaması

Özüniň çeper golunyň, ýiti pikiriniň, agyr zähmetiniň döreden gymmatly dokmasynyň ýüzü(z): zincirleme isim tamlaması

Çeper(s) / gol(i): sıfat tamlaması

Ýiti(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Agyr(s) / zahmet(i): sıfat tamlaması

Gymmatly(s) / dokma(i): sıfat tamlaması

Säheriň(ty) / birinji açylan güli(tn): belirtili isim tamlaması

Röwşen(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

283.CÜMLE: Bu wagt Gün hem ýaldyrap çykyp, bularyň ýüzüne nazar saldy. (s.17)

Bu(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

Ýaldyrap(s) / çykyp(i): sıfat tamlaması

Ýaldyrap çyk-(f) /yp(zf): zarf-fül grubu

Bularyň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

284.CÜMLE: Üç ýüzüň üçüsi hem bir ýerde birikdi. (s.17)

Üç ýüzüň(ty) / üçüsi(tn): belirlili isim tamlaması

Üç(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

285.CÜMLE: Gün ýokary galýar, ýalkym salýar; Uzak çeper elleri bilen çitýär; dokma önýär. (s.17)

(Onuň) (ty) /çeper elleri (tn): belirlili isim tamlaması

Çeper elleri(i) / bilen(e): edat grubu

Çeper(s) / eller(i): sıfat tamlaması

286.CÜMLE: Uzak düýn dokmasynyň iň soňky gölüni gutaryp ýatypdy. (s.17)

Düýn dokmasynyň iň soňky gölü(z): zincirleme isim tamlaması

Iň soňky(s) / göl(i): sıfat tamlaması

287.CÜMLE: Ol ertir irden turup, dokmasynyň üstüne münüp, ýüzüni açdy; düýnki gutaryp goýan gölüniň ýüzüni sypalaşdyryp: (s.17)

Írden(s) / turup(i): sıfat tamlaması

Írden tur-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Dokmasynyň(ty) / üstü(tn): belirlili isim tamlaması

Düýnki gutaryp goýan gölüniň(ty) / ýüzü(tn): zincirleme isim tamlaması

288.CÜMLE: Baryň, aýdyň ýaryma, (s.18)

(Meniň) (ty) / ýarym(tn): belirlili isim tamlaması

289.CÜMLE: Derman etsin janyma; (s.18)

(Meniň) (ty) / janym(tn): belirtili isim tamlaması

290.CÜMLE: Dermanynyň haýry ýok, (s.18)

Dermanynyň(ty) / haýry(ty): belirtili isim tamlaması

291.CÜMLE: Özi gelsin ýanyma. (s.18)

(Meniň) (ty) / ýanym(tn): belirtili isim tamlaması

Özi(yk.) / gelsin(i): yükleme grubu

292.CÜMLE: Gaýra-gaýra bakar men, (s.18)

Gaýra-gaýra(s) / bakar(i): sıfat tamlaması

Gaýra-gaýra(t): tekrar grubu

293.CÜMLE: Dokma-darak kakar men. (s.18)

Dokma-darak(s) / kakar(i): sıfat tamlaması

Dokma-darak kak-(f) / ar(sf): sıfat-fil grubu

Dokma-darak(t): tekrar grubu

294.CÜMLE: Men Berdini görmesem, (s.18)

Berdini(yk.) / görmesem(i): yükleme grubu

295.CÜMLE: Eräp-eräp akar men. (s.18)

Eräp-eräp(s) / akar(i): sıfat tamlaması

Eräp-eräp ak-(f) / ar(zf): zarf-fiil grubu

Eräp-eräp(t): tekrar grubu

296.CÜMLE: Gaýra gaýrada galdy, (s.18)

Gaýrada(b) / galdy(i): bulunma grubu

297.CÜMLE: Peýkam ýarada galdy; (s.18)

(Meniň) (ty) / peýkam(tn): belirtili isim tamlaması

Ýarada(b) / galdy(i): bulunma grubu

298.CÜMLE: Çopan oglan söýgülim(s.18)

Çopan(s) / oglan(i): sıfat tamlaması

(Meniň) (ty) / söýgülim(tn): belirtili isim tamlaması

299.CÜMLE: Menden gaýrada galdy. (s.18)

Gaýrada(b) / galdı(i): bulunma grubu

300.CÜMLE: Gögüň ýüzi gök çüýşe, (s.18)

Gögüň(ty) / ýüzi(tn): belirtili isim tamlaması

Gök(s) / çüýşe(i): sıfat tamlaması

301.CÜMLE: Dograp düzseler çişe, (s.18)

Dograp(s) / düzseler(i): sıfat tamlaması

302.CÜMLE: Çal, tüýdügin, şatlasyn, (s.18)

(Seniň) (ty) / tüýdügin(tn): belirtili isim tamlaması

303.CÜMLE: Goýber goýnuň, otlasyn. (s.18)

(Seniň) (ty) / goýnuň(tn): belirtili isim tamlaması

304.CÜMLE: Bir hepdeden gelmeseň, (s.18)

Bir(s) / hepde(i): sıfat tamlaması

305.CÜMLE: Uruk seni ýatlasyn — diýip, erişleriň näzik barmaklaryna görkezýän garşylyklaryndan şatyrdap çykýan sese goşup, ýuwaşja, gamgyn owaz bilen hiňlenip, çitmäge başlady. (s.18-s.19)

Erişleriň(ty) / näzik barmaklary(tn): belirtili isim tamlaması

Näzik(s) / barmaklar(i): sıfat tamlaması

Şatyrdap çykýan(s) / ses(i): sıfat tamlaması

Ýuwaşja, gamgyn owaz(i) / bilen(e): edat grubu

Ýuwaşja, gamgyn(s) / owaz(i): sıfat tamlaması

Gamgyn owaz bilen hiňlen-(f) / ip(zf): sıfat tamlaması

Gamgyn owaz bilen hiňlen-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

306.CÜMLE: Onuň gamgyn hiňnildisi özüniň durmuşyndaky köp agyrlyklary bir-bir ýadyna düşürmäge başlady. (s.19)

Onuň(ty) / gamgyn hiňňildisi(tn): belirtili isim tamlaması

Gamgyn(s) / hiňňildi(i): sıfat tamlaması

Özüniň(ty) / durmuşy(tn): belirtili isim tamlaması

Köp(s) / agyrlýklar(i): sıfat tamlaması

Bir-bir(t): tekrar grubu

(Onuň)(ty) / ýady(tn): belirtili isim tamlaması

307.CÜMLE: Suhan baýlaryň gyzlarynyň dokmalarynyň özlerine sep bolýandygy Uzugyň ýadyna düşüp, içini hümetledi: (s.19)

Suhan baýlaryň gyzlarynyň dokmalarynyň özleri(z): zincirleme isim tamlaması

Suhan(i) / baý(u): unvan grubu

Uzugyň(ty) / ýady(tn): belirtili isim tamlaması

308.CÜMLE: «Ah! Meniň hem dokmam özüme sep bolýan bolsa bolmaýamy... (s.19)

Ah!(ü): ünlem grubu

Meniň(ty) / hem dokmam özüm(tn): belirtili isim tamlaması

309.CÜMLE: Arman, men kesen günüm baý aýaly Nurjemala ýarysyny bermeli-dä! (s.19)

(Meniň) (ty) / kesen günüm(tn): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / baý aýaly(tn): belirtili isim tamlaması

Ýarysyny(yk.) / bermeli(i): yükleme grubu

310. CÜMLE: Dokmany iki kesip, paýlaşyp hem bolmaýa. (s.19)*İki(s) / kesip(i): sıfat tamlaması**İki kes-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu***311.CÜMLE: Nurjermal — Siz paýyňyzy sataýyň — diýip, ejemiň içine-daşyna geçip, meniň dokmajygymy öz gyzyna sep eder... (s.19)***İçine-daşyna(t): tekrar grubu**Meniň(ty) / dokmajygymy(tn): belirtili isim tamlaması**Öz(ty) / gzyz (tn): belirtisiz isim tamlaması**Sep(i) / ed-(yf): birleşik fiil grubu***312.CÜMLE: Ah, garyplyk nämeler etdirmeyä?! (s.19)***Ah, garyplyk nämeler etdirmeyä?! (ü): ünlem grubu***313.CÜMLE: Eger-de şu dokmanyň ýüňi bilen reňkini tapýan bolsak, ýarpasyna dokarmydyk?... (s.19)***Şu dokmanyň ýüňi(i) / bilen(e): edat grubu**Şu dokmanyň(ty) / ýüňi(tn): belirtili isim tamlaması***314.CÜMLE: Aý, bolýa-da!.. Ataň mydama çopançylykda, özüň çopan gyzy... (s.19)***Aý, bolýa-da!(ü) : ünlem grubu**Çopan(s) / gyzy(i): belirtisiz isim tamlaması*

315.CÜMLE: Bu garyplykdan, bu agyr günden, bize hiý gutulmak barmyka?!»
(s.19)

Bu(s) / garyplyk(i): sıfat tamlaması

Bu agyr(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Hiý gutulmak barmyka?!» (ü): ünlem grubu

316.CÜMLE: Uzun şeýle pikirler bilen agyr gününüň derdini çekip, başyny galdyрман, dokmasyny çitip otyrdy. (s.19)

Şeýle pikirler(i) / bilen(e): edat grubu

Şeýle(s) / pikirler(i): sıfat tamlaması

Agyr gününüň(ty) / derdi(tn): belirtili isim tamlaması

Çit-(f) / ip otyr- (bf): birleşik fiil grubu

317.CÜMLE: Bu wagtlar gün ýokary galyp, gözýetimden geçýän ýeňseki ýabyň gyrasyndaky agaçlaryň depesinden ýagşy ýokary saýlanypdy. (s.19)

Bu(s) / wagtlar(i): sıfat tamlaması

Ýeňseki ýabyň(ty) / gyrasy(tn): belirtili isim tamlaması

Agaçlaryň(ty) / depesi(tn): belirtili isim tamlaması

318.CÜMLE: Bu ýabyň bári goltugyny syrıp, köprü gelyän ýol bilen bir atly, atyny säpjide-säpjide, obanyň duşuna geldi. (s.19)

Bu(s) / ýaby(i): sıfat tamlaması

Goltugyny(yk.) / syrıp(i): yükleme grubu

Köprü gelyän ýol(i) / bilen(e): edat grubu

Köprä gelyän(s) / ýol(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / atly(i): sıfat tamlaması

Säpjide-säpjide(t): tekrar grubu

Obanyň(ty) / duşu(tn): belirtili isim tamlaması

319.CÜMLE: Atynyň sag jylawyny çekdi-de gamçylaryna bir goýup, atyny gorduryp, göni oba garşy gaýdyberdi. (s.19)

Atynyň(ty) / sag jylawy(tn): belirtili isim tamlaması

(Olaryň) (ty) / gamçylary: belirtili isim tamlaması

Bir(s) / goýup(i): sıfat tamlaması

Bir goý-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

(Onuň) (ty) / aty(tn): belirtili isim tamlaması

Oba(y) / garşy(i): yönelme grubu

320.CÜMLE: Atly ýakyn geldigiçe, Uzugyň ini gowşap, bir zat syzan ýaly boldy. (s.19)

Ýakyn(s) / geldigiçe(i): sıfat tamlaması

Ýakyn gel-(f) / digiçe(zf): zarf-fiil grubu

Uzugyň(ty) / ini(tn): belirtili isim tamlaması

Bir zat syzan(i) / ýaly(e): edat grubu

Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

321.CÜMLE: Bu adam hä diýmän, Myrat agalaryň gapysyna gelip, ýaly-guýrugy gara, maňlaýy sakar suwdan çykan ýaly mele atyň başyny çekdi. (s.19)

Bu(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Myrat agalaryň(ty) / gapysy(tn): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / gara maňlaýy(tn): belirtili isim tamlaması

Sakar suwdan çykan(i) / ýaly(e): edat grubu

Sakar(s) / suw(i): sıfat tamlaması

Mele atyň(ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

Mele(s) / at(i): sıfat tamlaması

322.CÜMLE: Uruk assyrynlykdan seredende, egni gyrmyzy donly, üstünden ýüzükden ötme mele çäkmen geýen, başy gara silkme telpekli, aýagy maşat gülli joraply, gyrma köwüşli, galyň ýüzli adama gözi düşdi. (s.19)

Egni(i) / gyrmyzy donly(i): isnat grubu

Gyrmyzy(s) / don(i): sıfat tamlaması

Ýüzükden ötme mele çäkmen(s) / geýen (i): sıfat tamlaması

Baş (i) / y(i) gara silkme telpekli(i): isnat grubu

Gara silkme(s) / telpek(i): sıfat tamlaması

Aýag(i) y(i) / maşat gülli joraply(i): isnat grubu

Maşat gülli(s) / jorap(i): sıfat tamlaması

Gyrma(s) / köwüşli(i): sıfat tamlaması

Galyň ýüzli(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Galyň(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

323.CÜMLE: Bu adam gyrygraga-da şar gara sakgalyna timar berip: (s.19)

Bu(s) / adam(i): sıfat tamlaması

(Onuň)(ty) / gara sakgaly(tn): belirtili isim tamlaması

Gara(s) / sakgal(i): sıfat tamlaması

324.CÜMLE: — Myradyň öýi şümüdir? — diýip sorady. (s.20)

Myradyň(ty) / öýi(tn): belirtili isim tamlaması

325.CÜMLE: Orazsoltan eje dokma kepbeden çykyp: (s.20)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Dokma(s) / kepbe(i): sıfat tamlaması

326.CÜMLE: Hawa, Myradyň öýi-hä şüdür — diýdi. (s.20)

Myradyň(ty) / öýi(tn): belirtili isim tamlaması

327.CÜMLE: Myhman atynyň başyny onda-munda çekjek ýaly edip, gazyk gözleýän ýaly, töweregine seretdi. (s.20)

Myhman atynyň(ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

Onda-munda çekjek(i) / ýaly(e): edat grubu

Gazyk gözleýän(i) / ýaly(e): edat grubu

(Onuň) (ty) / töweregi(tn): belirtili isim tamlaması

328.CÜMLE: Orazsoltan eje. Düşüberiň. Bar, Durdy jan, myhmanyň atyny tut! — diýip, özüniň on iki-on üç ýaşlaryndaky ogluna buýurdy. (s.20)

Orazsoltan (i) / eje(u): unvan grubu

Durdy(i) / jan(u): unvan grubu

Myhmanyň(ty) / aty(tn): belirtili isim tamlaması

Özüniň(ty) / on iki-on üç ýaşlaryndaky oglu(tn): belirtili isim tamlaması

On iki-on üç(s) / ýaşlar(i): sıfat tamlaması

On iki-on üç(t): tekrar grubu

329.CÜMLE: Durdy dokma kepbäniň içinden çykyp geldi-de, aty jylawlap: (s.20)

Dokma kepbäniň(ty) / içi(tn): belirtili isim tamlaması

Dokma(s) / kepbä(i): sıfat tamlaması

Çyk-(f) /yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

330.CÜMLE: Men özüm daňaryn; ýöne sen maňa gazyk tapyp beräý —diýip, myhman atdan düşdi-de, eýeriň gaşyna ildirilen irişme bagy alyp, külterini çözmäge durdy. (s.20)

Atdan(u) / düşti(i): uzaklaşma grubu

Eýeriň(ty) / gaşy(tn): belirtili isim tamlaması

(Onuň) (ty) / külteri(tn): belirtili isim tamlaması

331.CÜMLE: Durdy öýleriniň töwreginde gazyk ýokdugyny ýagşy bilse-de, ýene bir hili tama bilen duran ýerinden teweregine garaňjaklap: (s.20)

Öýleriniň(ty) / töwregi(tn): belirtili isim tamlaması

Ýene bir hili tama(i) / bilen(e): edat grubu

(Onuň) (ty) / duran ýeri(tn): belirtili isim tamlaması

Duran(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

332.CÜMLE: Gazyg-a ýokdur. Ynha, kepämiziň aňyrsyndaky ýylgyna daňaýyň — diýip, myhmanyň önüne düşüp, ýylgyny görkezmäge ugrady. (s.20)

Kepämiziň(ty) / aňyrsy(tn): belirtli isim tamlaması

Myhmanyň(ty) / önü(tn): belirtili isim tamlaması

333.CÜMLE: Myhman. Durdynyň tapyp beren ýylgynyna atyny daňandan son, Orazsoltan ejäniň: «Öýe giräýiň» diýen sözi bilen öýe girdi. (s.20)

Durdynyň (ty) / tapyp beren ýylgyny(tn): belirtili isim tamlaması

Ýylgynyna atyny daňan(i) / dan son(e): edat grubu

Orazsoltan ejäniň:(ty) / «Öýe giräýiň» diýen sözi(tn): zincirleme isim tamlaması

Öýe(y) / girdi(i): yönelme grubu

334.CÜMLE: Orazsoltan ejäniň çep dulunda iki başyna kerpiç goýlan tagtanyň üstünde üç sanyjak köneje ýorgan galdyrylan saryja sandyk durdy; sag dulunda bolsa ýarym bogdajyk undan başga hiç bir zat görünmeýärdi. (s.20)

Orazsoltan ejäniň(ty) / çep dulu(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

İki başyna kerpiç goýlan(s) / tagta(i): sıfat tamlaması

İki(s) / baş(i): sıfat tamlaması

Üç sanyjak köneje(s) / ýorgan(i): sıfat tamlaması

Saryja(s) / sandyk(i): sıfat tamlaması

Ýarym bogdajyk un(i) / dan başga(e): edat grubu

Hiç bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Hiç(s) / bir(i): sıfat tamlaması

335.CÜMLE: Üzükleriň deşiklerinden bolsa gün nayza tutup, hiç otyra ýer goýmaýardy. (s.20)

Üzükleriň(ty) / deşikleri(tn): belirtili isim tamlaması

Hiç otyra(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

336.CÜMLE: Sag dulunda tozмага az galan tatary halyçajyk, törde düýp keçesiniň deşiklerinden gum syraşyp ýatyrdy. (s.20)

Az galan(s) / tatar(i): sıfat tamlaması

Az(s) / galan(i): sıfat tamlaması

Az gal-(f) / an(sf): sıfat-fiil grubu

Düýp keçesiniň (ty) / deşikleri(tn): belirtili isim tamlaması

Düýp(s) / keçe(i): sıfat tamlaması

337.CÜMLE: Myhman işikden girende, oturjak ýerini pikirlense-de, bildirmedik bolan bolup, tatary halyçanyň tör gyrasyny basybraga-da, ýeňseräk oturdy welin, oturyşyndan asla oturmaga tebähediniň çekmändigi bildirdi. (s.20)

İşikden gir-(f) / ende(zf): zarf-fiil grubu

(Onuň) (ty) / oturjak ýerini(tn): belirtili isim tamlaması

Oturjak(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Bildir-(f) / medik bol-(bf): birleşik fiil grubu

Bol-(f) / an bol-(bf): birleşik fiil grubu

Halyçanyň(ty) / tör gyrasyny(tn): belirtili isim tamlaması

Ýeňseräk oturdy(i) / welin(bağ) / oturyşyndan(i): bağlama grubu

Ýeňseräk(s) / oturdy(i): sýfat tamlaması

Tebähediniň(ty) / çekmändigi(tn): belirtili isim tamlaması

338.CÜMLE: Orazsoltan eje gaýnyndan galan iki çäýneklijek garaja tüňçesini oda goýup, jüründiklenen gemrijek çäýneginiň diş açan agzyny süpürişdirip, çuňňur oý-pikir içinde oturdy. (s.21)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Gaýnyndan(u) / galan(i): uzaklaşma grubu

İki çäýneklijek garaja(s) / tüňçe(i): sýfat tamlaması

Oda(y) / goýup(i): yönelme grubu

Jüründiklenen gemrijek çäýneginiň diş açan agzy(z): zincirleme isim tamlaması

Jüründiklenen gemrijek(s) / çäýneg(i): sýfat tamlaması

Diş açan(s) / agz(i): sýfat tamlaması

Agzyny(yk.) / süpürişdirip(i): yükleme grubu

Oý-pikir(t): tekrar grubu

İçinde(b) / oturdy(i): bulunma grubu

339.CÜMLE: Myhman aýbogdaşyny gurup, gamçysynyň sapy bilen halyçanyn ýüzüni sypalap bolup otyrka, Uzugyň ýarty ýüzi dokma kepäniň, içinden ýaňy dogan ýarym aý ýaly, görnüp durýardy.(s.21)

Gamçysynyň sapy (i) / bilen(e): edat gubu

Gamçysynyň(ty) / sapy(tn): belirtili isim tamlaması

Bol-(f) / up otyr- (bf): birleşik fiil grubu

Uzugyň(ty) / ýarty ýüzi(tn): belirtili isim tamlaması

Ýarty(s) / ýüz(i) : sýfat tamlamasý

Dokma kepäniň(ty) / içi(tn): belirlili isim tamlamasý

Ýaňy dogan ýarym aý(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýaňy dogan ýarym(s) / aý(i): sýfat tamlamasý

Ýaňy(s) / dogan(i): sýfat tamlamasý

Ýarym(s) / aý(i): sýfat tamlamasý

Görn-(f) / üp dur-(bf): birleşik fiil grubu

340.CÜMLE: Uzugyň salgym atýan röwşen ýüzi myhmanyň mährini özüne çekip, seretmäýin diýse-de, bikarar edýärdi. (s.21)

Uzugyň(ty) / salgym atýan röwşen ýüzi(tn): belirlili isim tamlamasý

Salgym atýan röwşen(s) / ýüz(i): sýfat tamlamasý

Röwşen(s) / ýüz(i): sýfat tamlamasý

Myhmanyň(ty) / mähri(tn): belirlili isim tamlamasý

Özüne(y) / çekip(i): yönelme grubu

341.CÜMLE: Myhman bilen Orazsoltan ejäniň arasynda ýakyn sözleşik gitmeýärdi. (s.21)

Myhman bilen Orazsoltan ejäniň(ty) / arasy(tn): belirlili isim tamlamasý

Myhman(i) / bilen(v) / Orazsoltan ejä(i): wasita grubu

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

Ýakyn(s) / sözleşik(i): sýfat tamlamasý

342.CÜMLE: Bu wagt daşarda kuh-ha-kuh-ha-a edip, üsgülewük eşidildi.(s.21)

Bu(s) / wag(t)i: sıfat tamlaması

Daşarda(b) / kuh-ha-kuh-ha-a edip(i): bulunma grubu

Kuh-ha-kuh-ha-a(s) / edip(i): sıfat tamlaması

Kuh-ha-kuh-ha-a ed-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

343.CÜMLE: Bu üsgülewük uzyn hataryň ýaşulusy, aňyrsyz-bärsiz mal-mülküň eýesi Suhan baýyň üsgülewügi. (s.21)

Bu(s) / üsgülewük(i): sıfat tamlaması

Uzyn hataryň(ty) / ýaşulusy(tn): belirtili isim tamlaması

Uzyn(s) / hatar(i): sıfat tamlaması

Aňyrsyz-bärsiz(t): tekrar grubu

Mal-mülküň(ty) / eýesi(tn): belirtili isim tamlaması

Mal-mülk(t): tekrar grubu

Suhan baýyň(ty) / üsgülewügi(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan(i) / baý(u): unvan grubu

344.CÜMLE: Ol tükenmez baýlygyň eýesi bolsa-da, iýip-içip bilmän, malynyň daşyndan guwanyp ýören husyt süýthor bolansoň, ýüzüne «Suhan baý» diýseler hem, ýeňsesinden uly il oňa «Suhan gaty» diýerdi. (s.21)

Tükenmez baýlygyň(ty) / eýesi(tn): belirtili isim tamlaması

Tükenmez(s) / baýlyg(i): sıfat tamlaması

Iýip-içip(t): tekrar grubu

Malynyň(ty) / daşy(tn): belirtili isim tamlaması

Guwan-(f) / yp ýöre-(bf): birleşik fiil grubu

Süýthor(i) / bolansoň(e): edat grubu

Ýüzüne(y) / «Suhan bay» diýseler(i): yönelme grubu

Suhan(i) / bay(u): unvan grubu

Uly(s) / il(i): sıfat tamlaması

Oña(y) / «Suhan gaty» diýerdi(i): yönelme grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

345.CÜMLE: Hezir ol Durdynyň çakylygy boýunça howlugan kişi bolup gelýärdi. (s.21)

Durdynyň(ty) / çakylygy(tn): belirtili isim tamlaması

Howlugan(s) / kişi(i): sıfat tamlaması

Bol-(f) / up gel-(bf): birleşik fiil grubu

346.CÜMLE: Onus aýagyndaky ýag degmän, güne guran, hokga köwşüniň çagşyldysynyň güýçlenip, ýakynlap gelmesi hem hä diýmän öýe girjegini aýdyp durdy. (s.21)

Güne(y) / guran(i): yönelme grubu

Köwşüniň çagşyldysynyň güýçlenip, ýakynlap gelmesi(z): zincirleme isim tamlaması

Ýakynlap(s) / gelmesi(i): sıfat tamlaması

Ýakynlap gel-(f) / mesî(sf): sıfat-fiil grubu

Öýe(y) / girjegini(i): yönelme grubu

Aýd-(f) / yp dur-(bf): birleşik fiil grubu

347.CÜMLE: Salmyny bermän, togalak ýogyn burunly, gür çal sakgally, goçjak gorkajyk gözleriniň üstüne ösgün gaşlary dökülip ýatan, kelte boýly, garynlak, ýüzüni et basan adam gapyda peýda boldy. (s.21)

Salmyny(yk) / bermän(i): yükleme grubu

Togalak ýogyn(s) / burunly(i): sıfat tamlaması

Gür çal(s) / sakgally(i): sıfat tamlaması

Goçjak gorkajyk gözlerinin(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Goçjak gorkajyk(s) / gözler(i): sıfat tamlaması

Ösgün(s) / gaşlar(i): sıfat tamlaması

Dökülip(s) / ýatan(i): sıfat tamlaması

Dökülip ýat-(f) / an(sf): sıfat-fiil grubu

Kelte(s) / boýly(i): sıfat tamlaması

Garynlak, ýüzüni et basan(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Garynlak(s) / ýüz(i): sıfat tamlaması

Gapyda(b) / peýda boldy(i): bulunma grubu

348.CÜMLE: Bu adam myhmana gözi düşen badyna, howlukmaç: «Salawma...» diýip, salamyny soňlamanka, sag aýagyny aman-sag içeri atdy. (s.21)

Bu(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Myhmana (y) gözi düşen(i): yönelme grubu

Gözi(i) / düş-(bf): birleşik fiil grubu

Salamyny(yk.) / soňlamanka(i): yükleme grubu

(Onuň)(ty) / sag aýagy(tn): belirtili isim tamlaması

Sag(ty) / aýagy(tn): belirtisiz isim tamlaması

Aman-sag(t): tekrar grubu

349.CÜMLE: Emma çep aýagyny içeri atmanka, apgyrdyna basan hokga köwşüni daş işikte aýagyndan gaçyrdy.(s.21)

Emma(e) / çep aýagyny(i): edat grubu

(Onuň)(ty) / çep aýagy(tn): belirtili isim tamlaması

Çep(ty) / aýagy(tn): belirtisiz isim tamlaması

İçeri(yk.) / atmanka(i): yükleme grubu

Daş(s) / işik(i): sıfat tamlaması

Aýagyndan(u) / gaçyrdy(i): uzaklaşma grubu

350.CÜMLE: «Häý, peläket-eý...» diýip, köwşüne käýinjiräp, yzyna tagaşyksyz dolandy. (s.21)

Köwşüne(y) / käýinjiräp(i): yönelme grubu

Yzyna(y) / tagaşyksyz dolandy(i): yönelme grubu

Tagaşyksyz(s) / dolandy(i): sıfat tamlaması

351.CÜMLE: Gaçyran köwşüni aldy-da, «päheý...» diýip, iç işige gowuşgynsyz oklap goýberdi.(s.21)

(Onuň)(ty) / gaçyran köwşüni(tn): belirtili isim tamlaması

Gaçyran(s) / köwşün(i): sıfat tamlaması

İç(s) / işig(i): sıfat tamlaması

352.CÜMLE: Ýakasy kir bilen gatap, damagyny çaljak bolup duran biz köýneginiň üstünden ýasgynjaň atynan ala biz ýektaýynyň bir taýyny egninden gaçyrdy. (s.21)

Ýakasy kir (i) / bilen(e): edat grubu

Damagyny(yk) / çaljak bolup(i): ýükleme grubu

Çal-(f) / jak bol-(bf): birleşik fiil grubu

Bol-(f) / up dur-(bf): birleşik fiil grubu

Köýneginiň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Ýektaýynyň(ty) / bir taýyny(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / taý(i): sıfat tamlaması

Egninden(u) / gaçyrdy(i): uzaklaşma grubu

353.CÜMLE: Ony göterjek bolanda, garnynyň üstünden elini ýetirip bilmän, öz daşyna bir aýlandy. (s.21)

Ony(yk.) / göterjek(i): ýükleme grubu

Göter-(f) / jek bol-(bf): birleşik fiil grubu

Garnynyň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Elini(yk.) / ýetirip(i): ýükleme grubu

Ýetir-(f) / ip bil-(bf): birleşik fiil grubu

Öz(ty) / daşy(tn): belirtisiz isim tamlaması

Bir(s) / aýlandy(i): sıfat tamlaması

354.CÜMLE: Soňra ýektaýynyň egnini götermän: (s.21)

Soňra(e) / ýektaýynyň egnini(i): edat grubu

Ýektaýynyň(ty) / egni(tn): belirtili isim tamlaması

355.CÜMLE: — Essalawmaleýkim — diýip, iki elini uzadyp, myhman bilen görüşmäge ugrady.(s.22)

İki(ty) / eli(tn): belirtisiz isim tamlaması

İki(s) / el(i): sıfat tamlaması

Myhman(i) / bilen(e): edat grubu

356.CÜMLE: Myhman Suhan gaty içeri girenden, onuň bilen görüşmek için yerinden turup, taýýar bolup durdy. (s.22)

Suhan gaty: özel isim grubu

İçeri(yk.) / girenden(i): yükleme grubu

Onun(i) / bilen(v) : vasıta grubu

Görüşmek(i) / için(e): edat grubu

Yerinden(u) / turup(i): uzaklaşma grubu

Taýýar(s) / bolup(i): sıfat tamlaması

Taýýar bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Taýýar(i) / bol-(bf): birleşik fiil grubu

Bol-(f) / up dur-(bf): birleşik fiil grubu

357.CÜMLE: Bular görşüp, ikisi hem aşak oturdy.(s.22)

Aşak(y) / oturdy(i): yönelme grubu

358.CÜMLE: Myhman: — Soraşyň, Suhan aga — diýdi. (s.22)

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

359.CÜMLE: Suhan gaty myhmanyň, sarpasyny saklap: — Aýdyberiň — diýdi. (s.22)

Suhan gaty: özel isim grubu

Myhmanyň(ty) / sarpasy(tn): belirtili isim tamlaması

360.CÜMLE: Emma myhman açyk göwnünden has berk: Sizdendir diýensoň, Suhan gaty: — Amanlykmydyr? — diýip, ýaşululyk görkezdi. (s.22)

Emma(e) / myhman açyk göwnünden(i): edat grubu

Açyk(s) / göwn(i): sıfat tamlaması

Sizdendir(i) / diýensoň(e): edat grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

361.CÜMLE: Bular saglykamanlyk soraşansoňlar, Suhan gaty: — Ýaňy oglanlar: «Gözenekden bir atly geçdi» diýdiler welin, şol Siz ekeniňiz-dä? — diýip, Orazsoltan ejäniň demläp uzadan çäýneginiň birini myhmanyň öňüne süýşürüp, ikinjisini hem öz öňüne çekdi. (s.22)

Saglykamanlyk(i) / soraşansoňlar(e): edat grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Gözenekden bir atly geçdi diýdiler(i) / welin(e): edat grubu

Gözenekden(u) / bir atly geçdi(i): uzaklaşma grubu

Bir(s) / atly(i): sıfat tamlaması

Orazsoltan ejäniň demläp uzadan çäýneginiň biri(z): zincirleme isim tamlaması

Demläp uzadan(s) / çäýneg(i): sýfat tamlamasý

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

Myhmanyň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlamasý

Öz(ty) / öňü(tn): belirtisiz isim tamlamasý

362.CÜMLE: Gaýtarmak üçin käsesine guýan çäýynyň reňkini goýurak gördüminätdimi, käsäniň erňeginde burnuny goýup, ysgap gördi-de, bir hili sypaýyçylyk bilen raýyny tapan kişi bolup: (s.22)

Gaýtarmak(i) / üçin(e): edat grubu

Kâsesine(y) / guýan(i): yönelme grubu

Çäýynyň(ty) / reňki(tn): belirtili isim tamlamasý

Käsäniň(ty) / erňegi(tn): belirtili isim tamlamasý

Burnuny(yk.) / goýup(i): yükleme grubu

Sypaýyçylyk(i) / bilen(e): edat grubu

Raýyny(yk.) / tapan kişi(i): yükleme grubu

363.CÜMLE: — Orazsoltan, çäýň garamydy? Gök çäýyňyz bolmasa, bizden alaysaňyz bolmadymy? Bar, Durdy, bizden gök çäý alyp gel — diýip iberdi. (s.22)

(Siziň)(ty) / gök çäýyňyz(tn): belirtili isim tamlamasý

Bizden(u) / alaysaňyz(i): uzaklaşma grubu

Gök(s) / çäý(i): sýfat tamlamasý

Al-(f) / yp gel-(bf): birleşik fiil grubu

364.CÜMLE: Orazsoltan eje myhmanyna hiç bir hezzet-hormat edip bilmän, iki elini gowşuryp oturanyna gaty utanyardy. (s.22)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Myhmanyna(y) / hiç bir hezzet-hormat(i): yönelme grubu

Hezzet-hormat(t): tekrar grubu

Hiç(s) / bir(i): sıfat tamlaması

Ed-(f) / ip bil-: birleşik fiil grubu

İki(ty) / eli(tn): belirtisiz isim tamlaması

İki(s) / el(i): sıfat tamlaması

Gowşur-(f) / yp otur-(bf): birleşik fiil grubu

Gaty(s) / utanyardy(i): sıfat tamlaması

365.CÜMLE: Emma onuň çay hakynda aýtmagy urna boldy. (s.22)

Emma(e) / onuň çay hakynda aýtmagy(i): edat grubu

Onuň(ty) / çay hakynda aýtmagy(i): belirtili isim tamlaması

Urna(i) / bol-(bf): birleşik fiil grubu

366.CÜMLE: Orazsoltan ejäniň utanjyndan ýüzüniň ýedi gat derisi düşdi.(s.22)

Orazsoltan ejäniň utanjyndan ýüzüniň ýedi gat derisi düşdi(z): zincirleme isim tamlaması

Ýedi gat(s) / deri(i): sıfat tamlaması

367.CÜMLE: Şeýle bolsa-da, onuň ömür ýetmezçilikde Suhan gatylara salan dilegleri özünde bir berk gylyk döredipdi. (s.22)

Onuň ömür ýetmezçilikde Suhan gatylara salan dilegleri(z): zincirleme isim tamlaması

Suhan gatylar: özel isim grubu

Suhan gatylara salan(s) / dilegler(i): sıfat tamlaması

Özünde(b) / bir berk gylyk döredipdi(i): bulunma grubu

Bir berk(s) / gylyk(i): sıfat tamlaması

368.CÜMLE: «Dileg salmak üçin, şolaryň gapysyndan baryp, boýnumy buranymdan garyp öýümiň ortasynda ajymdan gatap galanymy has abraýlyrak görýän» diýip, ýekeje okarajyk uny dilemän, aç ýatyp ýören günleri hem bolardy, çünki iň bärkijesi, Orazsoltan eje ýetmez gününde diläp alan ýekeje atym çayyny wagtynda üzüp bilmände, baý aýallarynyň, ýetirýän şalpak dilleri Orazsoltan eje bilen onuň çagalarynyň içinde sönmez ot bolup, olarda berklik hem namyslylyk döredýärdi. (s.23)

Dileg salmak(i) / üçin(e): edat grubu

Şolaryň(ty) / gapysy(tn): belirtili isim tamlaması

Boýnumy(yk.) / buranymdan(i): yükleme grubu

Garyp öýümiň(ty) / ortasy(tn): belirtili isim tamlaması

Garyp(s) / öý(i): sıfat tamlaması

Ajymdan(u) / gatap galanymy(i): uzaklaşma grubu

Ýekeje okarajyk(s) / un(i): sıfat tamlaması

Aç ýatyp ýören(s) / günler(i): sıfat tamlaması

Aç(s) / ýatyp(i): sıfat tamlaması

Aç ýat-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Çünki(e) / iň bärkijesi(i): edat grubu

İň(s) / bärkijesi(i): sıfat tamlaması

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Ýetmez(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Diläp(s) / alan(i): sıfat tamlaması

Diläp al-(f) / an(sf): sıfat-fül grubu

Ýekeje atym(s) / çay(i): sıfat tamlaması

Wagtynda(b) / üzüp(i): bulunma grubu

Bay aýallarynyň(ty) / ýetirýän şalpak dilleri(tn): belirtili isim tamlaması

Şalpak(s) / diller(i): sıfat tamlaması

Bay(s) / aýallar(i): sıfat tamlaması

Orazsoltan eje(i) / bilen(e): edat grubu

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Onuň çagalarynyň içi(z): zincirleme isim tamlaması

Sönmez(s) / ot(i): sıfat tamlaması

Olarda(b) / berklik hem namyslylyk(i): bulunma grubu

Berklik(i) / hem(bağ.) / namyslylyk(i): bağlama grubu

369.CÜMLE: Orazsoltan eje hemişekiligi ýaly, agyr oý-pikirler içinde galdy.(s.23)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Hemişekiligi(i) / ýaly(e): edat grubu

Agyr(s) / oý-pikirler(i): sıfat tamlaması

Oý-pikirler(t): tekrar grubu

İçinde(b) / galdy(i): bulunma grubu

370.CÜMLE: Myhman Suhan gatynyň uzadan çäýnegini öňüne süýşürip, kâsesini doldurdy-da:— Suhan aga, henizem düýeleriňiz Hywa gatnaýandyr? — diýip söz gatdy. (s.23)

Suhan gatynyň(ty) / uzadan çäýnegi(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Öňüne(y) / süýşürip(i): yönelme grubu

Kâsesini(yk.) / doldurdy(i): yükleme grubu

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

(Siziň)(ty) / düýeleriňiz(tn): belirtili isim tamlaması

371.CÜMLE: — Hawa, Bekmyrat baý, düýelerimiz-ä gatnaýandyr. Gidenlerine ep-esli wagt boldy. (s.23)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

(Biziň)(ty) / düýelerimiz(i): belirtili isim tamlaması

Gidenlerine(y) / ep-esli wagt(i): yönelme grubu

Ep-esli(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

Ep-esli(t): tekrar grubu

372.CÜMLE: Her gün diýen ýaly gözümüz ýolda, gulagymyz jaňda; nesip bolsa, şu gün-erte inäýmezmikäler? (s.23)

Her gün diýen(i) / ýaly(e): edat grubu

Her(s) / gün(i): sıfat tamlaması

(Biziň)(ty) / gözümüz(tn): belirtili isim tamlaması

(Biziň)(ty) / gulagymyz(tn): belirtili isim tamlaması

Nesip(i) / bol-(bf): birleşik fiil grubu

373.CÜMLE: — Aý, inerler-le, ýükleri näme bolmalydyr? Dondur? — Hawa, biziňki don bilendir.(s.23)

Şu(s) / zaman(i): sıfat tamlaması

374.CÜMLE: — Donam şu zamanda haýyrsyz haryt däl. (s.23)

Haýyrsyz(s) / haryt(i): sıfat tamlaması

375.CÜMLE: — Aý, Bekmyrat baý, don-a haýyrsyz haryt däl welin, söwdasyny oňarmak gerek. (s.23)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Haýyrsyz haryt däl(i) / welin(e): edat grubu

Söwdasyny(yk.) / oňarmak gerek(i): yükleme grubu

376.CÜMLE: Biziň ýaşkiçilerimiz şony gaty oňarmaýalar. (s.23)

Biziň(ty) / ýaşkiçilerimiz(tn): belirtili isim tamlaması

Şony(yk.) / gaty oňarmaýalar(i): yükleme grubu

Gaty(s) / oňarmaýalar(i): sıfat tamlaması

377.CÜMLE: «Söwdada ataňy sylama» diýýä. (s.23)

Söwdada(b) / ataňy sylama(i): bulunma grubu

(Seniň)(ty) / ataňy(tn): belirtili isim tamlaması

378.CÜMLE: Onda näme bir köpügi üzüp-ýolup alyp bolsa, almak gerek. (s.23)

Bir(s) / köpüg(i): sıfat tamlaması

Üzüp-ýolup(t): tekrar grubu

379.CÜMLE: Emma biziň ýaşkiçilerimiz şoňa gezek galanda, gowşaksy geläýäler. (s.23)

Emma(e) / biziň ýaşkiçilerimiz(i): edat grubu

Biziň(ty) / ýaşkiçilerimiz(tn): belirtili isim tamlaması

Şoňa(y) / gezek(i): yönelme grubu

380.CÜMLE: Oňa görä men özümem şolaryň bir ýanynda bolmasam bolman. (s.23)

Oň-a(i) / görä(e): edat grubu

Şolaryň(ty) / bir ýany(tn): belirtili isim tamlaması

381.CÜMLE: Algy-bergi salyşjak adamlarynam oňat bilmeýärler. (s.23)

Algy-bergi(t): tekrar grubu

Salyşjak(s) / adamlar(i): sıfat tamlaması

Oňat(s) / bilmeýärler(i): sıfat tamlaması

382.CÜMLE: Il hem örän erbet bolupdyr, bir köpüklük zadyňy ynanmaly däl. (s.23)

Örän(s) / erbet(i): sıfat tamlaması

(Onuň)(ty) / zadyňy(tn): belirtili isim tamlaması

Bir köpükklik(s) / zad(i): sıfat tamlaması

383.CÜMLE: Arada biziň Orazdurdymyz don satyp otyrka, bir pes boýluragada guýlan ýaly, eginlek, gara gyrçuw ýaş ýigit oglan bir dony aldy welin, puluny sanap berende, bir rupyýasy ýetmedi. (s.23-24)

Biziň(ty) / Orazdurdymyz(tn): belirtili isim tamlaması

Sat-(f) / yp otyr-(bf): birleşik fiil grubu

Bir pes boýluragada guýlan(i) / ýaly(e): edat grubu

Eginlek gara gyrçuw ýaş ýigit(s) / oglan(i): sıfat tamlaması

Bir dony aldy(i) / welin(e): edat grubu

Bir(s) / don(i): sıfat tamlaması

Puluny(yk.) / sanap berende(i): yükleme grubu

Sanap(s) / berende(i): sıfat tamlaması

Sanap ber-(f) / ende(zf): zarf-fiil grubu

(Onuň)(ty) / bir rupyýasy(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / rupy(i): sıfat tamlaması

384.CÜMLE: Oturan adamlar: «Aý, bir rupyýasy ýetmeýän bolsa beräýiň; kişik hakyny iýjek adam dälidir; soň getirip berer» diýişdiler welin, menem ýeser ýaly, Orazdurda: «Aý, bolmasa beräýsene, soň getirip berer-dä» diýip aýdaýypdyryn. (s.24)

Oturan(s) / adamlar(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / rupy(i): sıfat tamlaması

Kişik hakyny iýjek(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Soň(e) / getirip berer(i): edat grubu

Diýişdiler (i) / welin(e): edat grubu

Menem ýeser(i) / ýaly(e): edat grubu

Soň(e) / getirip berer(i): edat grubu

385.CÜMLE: Ynha, bir aý dagy boldy welin, şol yzyny köwlemän gidişi. (s.24)

Bir aý dagy boldy(i) / welin(e): edat grubu

Şol(s) / yz(i): sıfat tamlaması

Köwlemän(s) / gidişi(i): sıfat tamlaması

Köwlemän gid-(f) / iş(if): isim-fül grubu

386.CÜMLE: Men-ä oglanlara: «Bazarda-ojarda göräýseňiz, masgara edip, ýakasyndan tutup alyň» diýýän welin, asyl duş gelmeýä. (s.24)

Bazarda-ojarda(b) / göräýseňiz(i): bulunma grubu

Bazarda-ojarda(t): tekrar grubu

Masgara(i) / ed-(bf): birleşik fül grubu

Ýakasyndan tutup alyň» diýýän(i) / welin(e): edat grubu

387.CÜMLE: Şol oglan öz-ä siziň töwerekleriňizdenmiş. (s.24)

Şol(s) / oglan(i): sıfat tamlaması

Siziň(ty) / töwerekleriňiz(tn): belirtili isim tamlaması

388.CÜMLE: Şony bir biziň, üçin görüp aýdarsyňyz-da, Bekmyrat baý! — Kimkänaýt ol? — Dyrryň diýdimi ýa Girriň ogludyrın diýdi... (s.24)

Şony bir biziň(i) / üçin(e): edat grubu

Bekmyrat(i) / baý!(ü): ünlem grubu

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

389.CÜMLE: — Dogry, tanadym. Men baran badyma, oglanlaryň birine aýtdyraýaryn. (s.24)

Oglanlaryň(ty) / biri(tn): belirtili isim tamlaması

390.CÜMLE: — Ah, şeydäýseňiz-ä, biziň ýumşumyzy bitirýäsiňiz, Bekmyrat baý — diýip, Suhan gaty oýmanjyrap, ýerinden gozganmady-da, eňeginiň aşagyna düýrläp oturan sakgalynyň bir çogmagynyň ujuny ýokaryk göterip, agzyna saldy. (s.24)

Biziň(ty) / ýumşumyzy(tn): belirtili isim tamlaması

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Ýerinden(u) / gozganmady(i): uzaklaşma grubu

Eňeginiň aşagyna düýrläp oturan sakgalynyň bir çogmagynyň uju(z): zincirleme isim tamlaması

Düýrläp oturan(s) / sakgal(i): sıfat tamlaması

Bir(s) / çogmag(i): sıfat tamlaması

Agzyna(y) / saldy(i): yönelme grubu

391.CÜMLE: Bekmyrat baý sypaýyçylyk bilen: — Aý, bular ýaly zadyň biz üçin işligi ýok-la — diýdi-de, Suhan gatynyň şunça zadyň arasynda taklap, iki şaýyň üstünde ugursyz gürrüň edip oturyşyna öz içinden gahary gelip, onuň bu

gürrüñini başga tarapa ýazdyrmak üçin — ýeri, Suhan aga, dünýäde näme gep-gürrüň eşidýäsiňiz? — diýdi. (s.24)

Bekmyrat baý sypaýyçylyk(i) / bilen(e): edat grubu

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Bular(i) / ýaly(e): edat grubu

Adyň(ty) / biz üçin işligi(tn): belirtli isim tamlaması

Biz(i) / üçin(e): edat grubu

Suhan gatynyň şunça zadyň arasynda taklap, iki şaýyň üstünde ugursyz gürrüň edip oturyşy(z): zincirleme isim tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Şunca(s) / zad(i): sıfat tamlaması

Ugursyz(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Ed-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

Öz(ty) / içi(tn): belirtisiz isim tamlaması

Gahary(i) / gel-(bf): birleşik fiil grubu

Bu(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Başga(s) / tarap(i): sıfat tamlaması

Başga(i) / tarapa(e): edat grubu

Ýazdyrmak(i) / üçin(e): edat grubu

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Dünýäde(b) / näme gep-gürrüň(i): bulunma grubu

Gep-gürrüň(t): tekrar grubu

392.CÜMLE: Suhan gaty sakgalynyň agzyna salan çogmagynyň ujundan dişi bilen kertip alan gyllaryny «tüf, tüf, tüf» edip, üç gezek yzly-yzyna tüfläp çykardy-da: (s.24)

Suhan gaty: özel isim grubu

Sakgalynyň agzyna salan çogmagynyň uju(z): zincirleme isim tamlaması

Dişi(i) / bilen(e): edat grubu

«Tüf, tüf, tüf»(s) / edip(i): sıfat tamlaması

«Tüf, tüf, tüf» ed-(f) / ip(zf): zarf-fül grubu

Üç(s) / gezek(i): sıfat tamlaması

Yzly-yzyna(s) / tüfläp(i): sıfat tamlaması

Yzly-yzyna tüflä-(f) / p(zf): zarf-fül grubu

Yzly-yzyna(t): tekrar grubu

393.CÜMLE: — Dünýä gürrüňi bolsa, Siz aýdyň.(s.24)

Dünýä(ty) / gürrüňi(tn): belirtisiz isim tamlaması

394.CÜMLE: Biziňki näme, Hywa ýoly bolmasa, ýa Mary bazarynyň söwdasy bolmasa, ýa-da çölde goýunlaryň ýagdaýy bolmasa, başga zatdan kän habarymyz bolmaz — diýip, ýene sakgalynyň ujuny agzyna saldy. (s.25)

Hywa ýoly bolmasa, ýa(bağ.) / Mary bazarynyň söwdasy bolmasa, ýa-da(bağ.) / çölde: bağlama grubu

Hywa(ty) / ýoly(tn): belirtisiz isim tamlaması

Mary bazarynyň(ty) / söwdasy(tn): belirtili isim tamlaması

Mary(ty) / bazarı(tn): belirtisiz isim tamlaması

Çölde(b) / goýunlaryň ýagdaýy(i): bulunma grubu

Goýunlaryň(ty) / ýagdaýy(tn): belirtili isim tamlaması

Başga(s) / zat(i): sıfat tamlaması

(Biziň)(ty) / kän habarymyz(tn): belirtili isim tamlaması

Kän(s) / habar(i): sıfat tamlaması

Sakgalynyň(ty) / uju(tn): belirtili isim tamlaması

Agzyna(y) / saldy(i): yönelme grubu

395.CÜMLE: — Aý, Suhan aga, gep-gürrüňem näme «Ilde gep köp, Mekgede— arap» diýenleri. (s.25)

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Gep-gürrüň(t): tekrar grubu

Ilde(b) / gep köp(i): bulunma grubu

Mekgede(b) / arap» diýenleri(i): bulunma grubu

396.CÜMLE: Onam diňläp ýörmäge bir boş wagt gerek — diýip, entek söze başlamanka, Suhan gaty: — Hany «Bu ýyl daýhanlara pagtalyk beriljekmiş» diýýäler-le, bu dogrumyka? — diýip, eliniň ýeňsesi bilen eneklerini gazaşdyrdy. (s.25)

Diňlä-(f) / p ýör-(bf): birleşik fiil grubu

Bir boş(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

Entek(s) / söz(i): sıfat tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Bu(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

Dayhanlara(y) / pagtalyk(i): yönelme grubu

Eliniň ýeňsesi(i) / bilen(e): edat grubu

Elinin(ty) / ýeňsesi(tn): belirtili isim tamlaması

Eneklerini(yk.) / gazaşdyrды(i): yükleme grubu

397.CÜMLE: Soňra gazap bulaşdyran sakgalyny barmaklary bilen daraşdyrды. (s.25)

Soňra(e) / gazap bulaşdyran sakgalyny(i): edat grubu

(Onuň)(ty) / gazap bulaşdyran sakgaly(tn): belirtili isim tamlaması

Gazap bulaşdyran(s) / sakgal(i): sıfat tamlaması

Barmaklary(i) / bilen(e): edat grubu

398.CÜMLE: Bekmyrat baý ardynyp: — Hawa, pagtalygam basym berip başlajak.(s.25)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Ber -(f) / ip başla-(bf): birleşik fiil grubu

399.CÜMLE: Şol meniň pagta alyp berýän hojaýynym «Gelen ýyla näçe alynsa, pagtalyk bermeli» diýýä.(s.25)

Meniň(ty) / pagta alyp berýän hojaýynym(tn): belirtili isim tamlaması

Gelen(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

400.CÜMLE: Şu gün hem şonuň ýanyna barmalydyryn — diýip, sözüni soňlap-soňlamanka, Suhan gaty: (s.25)

Şu gün hem(bağ.) / şonuň ýanyna barmalydyryn(bağ.): bağlama grubu

Şu(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Şonuň(ty) / ýany(tn): belirtili isim tamlaması

Sözüni(yk.) / soňlap-soňlamanka(i): yükleme grubu

Soňlap-soňlamanka(t): tekrar grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

401.CÜMLE: — Hawa, Siziň şol hojaýynyňzyň adyna näme diýýäler? Ady bellär ýalam däl — diýip sorady. (s.25)

Siziň şol hojaýynyňzyň ady(z): zincirleme isim tamlaması

Şol(s) / hoja(i): sıfat tamlaması

402.CÜMLE: — Onuň adyna Abanys diýýäler. — Hawa, hawa, Abanys.(s.25)

Onuň(ty) / ady(tn): belirtili isim tamlaması

403.CÜMLE: Şol Abanys ermeni şunça pagtany özi alýamy? — Aý, ýok, Abanys — meniň, hojaýynym. Onuňam hojaýyny bar. (s.25)

Şol(s) / Abanys(i): sıfat tamlaması

Şunca(s) / pagta(i): sıfat tamlaması

Özi(yk.) alýamy(i): yükleme grubu

Meniň(ty) / hojaýynym(tn): belirtili isim tamlaması

Onuňam(ty) / hojaýyny(tn): belirtili isim tamlaması

404.CÜMLE: — Eý-ho-oý, şey diýseňiz-le. Şunça pagta Siziň, eliňizden geçýä. Size-de haýyr galýa. (s.25)

Şunça(s) / pagta(i): sıfat tamlaması

Siziň(ty) / eliniz(tn): belirtili isim tamlaması

405.CÜMLE: Abanysyň elinden geçýä, oňa haýyr galýa. (s.25)

Abanysyň(ty) / eli(tn): belirtili isim tamlaması

Oňa(y) / haýyr galýa(i): yönelme grubu

406.CÜMLE: Iň soňunda şol uly hojaýyna-da haýyr galýandyr. (s.25)

Iň(s) / soň(i): sıfat tamlaması

Şol uly(s) / hoja(i): sıfat tamlaması

407.CÜMLE: Bu şu elden ele geçip, haýyr galyp gidip oturmaly-da... (s.25)

Şu(s) / el(i): sıfat tamlaması

Elden ele(s) / geçip(i): sıfat tamlaması

Elden ele geç-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Gid-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

408.CÜMLE: — Hawa-la, ol uly hojaýyna galýan haýryň ýanynda biziňkem bir haýyrmy? (s.25)

Uly(s) / hojaýyn(i): sıfat tamlaması

Uly hojaýyna galýan haýryň(ty) / ýany(tn) : belirtili isim tamlaması

409.CÜMLE: — Eý-ho-oý, şeý diýseňiz-le. Bu pagtalyk berilýän pullaryň ählisem-ä Siziň elinizden geçýä. (s.26)

Bu pagtalyk berilýän pullaryň(ty) / ähli(tn): belirtili isim tamlaması

Bu pagtalyk berilýän(s) / pullar(i): sıfat tamlaması

Bu(s) / pagtalyk(i): sıfat tamlaması

Siziň(ty) / eliniz(tn): belirtili isim tamlaması

410.CÜMLE: Ondanam-a haýyr galyandyr? — diýip, Suhan gaty bahyllyk bilen sorady. (s.26)

Suhan gaty: özel isim grubu

Bahyllyk(i) / bilen(e): edat grubu

411.CÜMLE: Bekmyrat baý onuň, bahyllyk bilen sorayanlygyna düşünse-de, düşünmediksirän bolup: — Hawa-la, «Bal tutan barmagyny ýalar» diýipdirler. (s.26)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Onuň(ty) / bahyllyk bilen sorayanlygy(tn): belirtili isim tamlaması

Bahyllyk(i) / bilen(e): edat grubu

Düşünmediksirän(s) / bolup(i): sıfat tamlaması

Düşünmediksirän bol-(f) / up(zf): zarf-fiil grubu

Düşün-(f) / mediksirän bol-(bf): birleşik fiil grubu

Bal tutan(s) / barmag(i): sıfat tamlaması

Barmagyny(yk.) / ýalar: yükleme grubu

412.CÜMLE: Haýyr galansoň, ugrunda ylgalya-da. Gury ýere siňek gonýamy näme? — diýip, hoşallyk bilen murtlaryny sypaşdyrdy. (s.26)

Haýyr(i) / galansoň(e): edat grubu

Ugrunda(b) / ylgalya(i): bulunma grubu

Gury(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Hoşallyk(i) / bilen(e): edat grubu

Hoşallyk(i) / bilen(e): edat grubu

413.CÜMLE: Suhan gaty: — He-e...— diýip, başyny aşak-ýokary ýaýkady. (s.26)

Başyny(yk.) / aşak-ýokary(i): yükleme grubu

Aşak-ýokary(t): tekrar grubu

414.CÜMLE: Ol pagtalygyň süýthorlyga zyýan ýetirýändigini bilýärdi. (s.26)

Pagtalygyň(ty) / süýthorlyga zyýan ýetirýändigi(tn): belirtili isim tamlaması

415.CÜMLE: — Pagtalyk almagyň süýdüne almakdan neneňsi-de bolsa, amatlyrak ýeri bar bolsa gerek — diýip, öňden pikirlenip ýördi. (s.26)

Süýdüne(y) / almakdan(i): yönelme grubu

Amatlyrak(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

Öňden(u) / pikirlenip(i): uzaklaşma grubu

Öňden(s) / pikirlenip(i): sıfat tamlaması

Öňden pikirlen-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Pikirlen-(f) / ip ýör-(bf): birleşik fiil grubu

416.CÜMLE: Ana, häzir şol pikir astynda sakgalynyň bir çogumyny iki barmagynyň arasy bilen gapjap, agzyna ýetirdi. (s.26)

Şol(s) / pikir(i): sıfat tamlaması

Sakgalynyň(ty) / bir çogumy(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / çogum(i): sıfat tamlaması

İki barmagynyň arasy(i) / bilen(e): edat grubu

İki barmagynyň(ty) / arasy(tn): belirtili isim tamlaması

İki(s) / barmag(i): sıfat tamlaması

Agzyna(y) / ýetirdi(i): yönelme grubu

417.CÜMLE: Gaty närazyçylyk bilen ýüzüni galdyrman: — Elbetde, pagtalyk almagyň, süýdüne almakdan bir amatlyrak tarapy bardyr-da? — diýip, ýüzüni keseräk sowdy. (s.26)

Närazyçylyk(i) / bilen(e): edat grubu

Ýüzüni(yk.) / galdyrman(i): yükleme grubu

Pagtalyk almagyň (ty) / süýdüne almakdan bir amatlyrak tarapy(i): belirtili isim tamlaması

Bir amatlyrak(s) / tarap(i): sıfat tamlaması

Ýüzüni(yk.) / keseräk sowdy(i): yükleme grubu

418.CÜMLE: Bekmyrat baý Suhan gatynyň göwnüniň bozulandygyny bildi. (s.26)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Suhan gatynyň göwnüniň bozulandygy(z): zincirleme isim tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

419.CÜMLE: Ony biraz ruhlandyrjak bolup: — Aý, Suhan aga, dogrusyny aýdanda, pagtalyk hem süýdüne berenden şeýle bir üýtgeşik däl. (s.26)

Ony(yk.) / biraz ruhlandyrjak(i): yükleme grubu

Biraz(s) / ruhlandyrjak(i): sıfat tamlaması

Biraz ruhlandyr-(f) / jak(sf): sıfat-fiil grubu

Ruhlandyr-(f) / jak bol-(bf): birleşik fiil grubu

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Dogrusyny(yk.) / aýdanda(i): yükleme grubu

Süýdüne(y) / berenden(i): yönelme grubu

Şeýle bir(s) / üýtgeşik(i): sıfat tamlaması

420.CÜMLE: Süýthor: «Ynha, saña bir tümen, gelen ýyl iki tümen edip getirsiň» diýýän bolsa, bizem: «Ynha, saña on tümen, pagtany başga adama satmaga hakyň ýok. (s.26)

Saňa(y) / bir tümen(i): yönelme grubu

Bir(s) / tümen(i): sıfat tamlaması

Gelen(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

İki(s) / tümen(i): sıfat tamlaması

Saňa(y) / on tümen(i): yönelme grubu

On(s) / tümen(i): sıfat tamlaması

Pagtany(yk.) / başga adama(i): yükleme grubu

Başga(s) / adam(i): sıfat tamlaması

421.CÜMLE: Özünem arzan bahadan aljak» diýýäs. (s.26)*Bahadan(s) / aljak(i): sıfat tamlaması**Bahadan al-(f) / jak(sf): sıfat-fiil grubu**Bahadan(u) / aljak(i): uzaklaşma grubu***422.CÜMLE: Ol on tümenlik pagtaň ýerine ýigrimi tümenlik pagta geçirse, biziň hem on tümenimiz ýigrimi tümen bolýa. (s.26)***On tümenlik(s) / pagta(i): sıfat tamlaması**Ýigrimi tümenlik(s) / pagta(i): sıfat tamlaması**Biziň(ty) / hem on tümenimiz(tn): belirtili isim tamlaması**On(s) / tümen(i): sıfat tamlaması**Ýigrimi(s) / tümen(i): sıfat tamlaması***423.CÜMLE. Ýene biriniň ady «süýdüne» bolsa, biriniň ady «pagtalykda ». (s.26)***Biriniň(ty) / ady(tn): belirtili isim tamlaması**Biriniň(ty) / ady(tn): belirtili isim tamlaması***424.CÜMLE:«Süýdüne pul almak hem dürs dälmiş» diýen öňden gelyän söz bar. (s.26)***Süýdüne(y) / pul almak(i): yönelme grubu**Öňden gelyän(s) / söz(i): sıfat tamlaması**Öňden(u) / gelyän(i): uzaklaşma grubu*

**425.CÜMLE: — Pagtalyk almak dürs dälmiş — diýen önden gelyän söz ýok.
(s.26)**

Önden gelyän(s) / söz(i): sýfat tamlaması

Önden(u) / gelyän(i): uzaklaşma grubu

**426.CÜMLE: Ana, ikisiniň tapawudy şol ýerde — diýip, ýah-ýah edip güldi;
ýüzleri ýagtylyp ruhlandy; sakgalyny sypalaşdyryp, murtuna timar berdi.(s.26-
27)**

İkisiniň(ty) / tapawudy(tn): belirtili isim tamlaması

Ýah-ýah(s) / edip(i): sýfat tamlaması

Ýah-ýah ed-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Ýah-ýah(t): tekrar grubu

Ýüzleri(yk.) / ýagtylyp(i): yükleme grubu

Sakgalyny(yk.) / sypalaşdyryp(i): yükleme grubu

Murtun(y) / timar berdi(i): yönelme grubu

427.CÜMLE: Suhan gaty hem oturyşyny üýtgetdi.(s.27)

Suhan gaty: özel isim grubu

Oturyşyny(yk.) / üýtgetdi(i): yükleme grubu

428.CÜMLE: Biraz ruhlanan ýaly boldy.(s.27)

Biraz ruhlanan(i) / ýaly(e): edat grubu

Biraz(s) / ruhlanan(i): sýfat tamlaması

Biraz ruhlan-(f) / an(sf): sýfat-fiil grubu

429.CÜMLE: Köne telpegini çykaryp, başyny, ýeňsesini sypalaşdyrdy.(s.27)

Köne(s) / telpeg(i): sıfat tamlaması

Başyny(yk.) ýeňsesini(yk.) / sypalaşdyrdy(i): yükleme grubu

430.CÜMLE: Bu mahal Bekmyrat baý tüýnügiň gününe seredip, gozgalaň tapdy: (s.27)

Bu(s) / mahal(i): sıfat tamlaması

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Tüýnügiň(ty) / günü(tn): belirtili isim tamlaması

431.CÜMLE: — Suhan aga, ondan-mundan gürrüňleşip, gaty köp oturaýdyk öýdýän; gün hem gijigip baryan ýaly-la.(s.27)

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Ondan-mundan(s) / gürrüňleşip(i): sıfat tamlaması

Ondan-mundan gürrüňleş-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Ondan-mundan(t): tekrar grubu

Gün hem gijigip baryan ýaly(e): edat grubu

Gijigip(s) / baryan(i): sıfat tamlaması

Gijigip bar-(f) / ýan(sf): sıfat-fiil grubu

432.CÜMLE: Indi habarymyzy alyp, rugsat berseňiz, men gaýdaýsam... (s.27)

Habarymyzy(yk.) alyp(i): yükleme grubu

433.CÜMLE: Şähere-de barmalydyryn, Abanys hojaýyny görmek işim bardyr. (s.27)

Şähere-de(i) / barmalydyryn(bağ.): bağlama grubu

Abanys(i) / hoja(u): unvan grubu

434.CÜMLE: Olam: «Beňkden birneme pul aljak, indiki ýyl üçin daýhanlara pagtalyk bermek gerek» diýýädi. (s.27)

Birneme(s) / pul(i): sıfat tamlaması

İndiki ýyl(i) / üçin(e): edat grubu

İndiki(s) / ýyl(i): sıfat tamlaması

Daýhanlara(y) / pagtalyk bermek(i): yönelme grubu

435.CÜMLE. Şol pul alan bolsa, görmegim gerekdir. (s.27)

Şol(s) / pul(i): sıfat tamlaması

436.CÜMLE: — Köp ýagşy iş, habarlyja gelen bolsaňyz, habaryňzy berip oturyň? — diýip, Suhan gaty hiç zatdan bihabar bolan boldy. (s.27)

Köp ýagşy(s) / iş(i): sıfat tamlaması

Habarlyja(s) / gelen(i): sıfat tamlaması

Habaryňzy(yk.) / berip(i): yükleme grubu

Ber-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Hiç(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Bihabar(s) / bolan(i): sıfat tamlaması

Bihabar bol-(f) / an(sf): sıfat-füil grubu

Bol(f) / an bol-(bf): birleşik füil grubu

437.CÜMLE. Bekmyrat baý sakgalyny sypaşdyryp, ýüzüni aşak saldy-da: — Biz-ä şu Myrat agalar bilen täzeden bir gatnaşyk açaly diýip çykypdyk — diýip, murtlaryny ýokarrak göterişdirdi. (s.27)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Sakgalyny(yk.) / sypaşdyryp(i): ýükleme grubu

Ýüzüni(yk) / aşak saldy(i): ýükleme grubu

Şu Myrat agalar(i) bilen(e): edat grubu

Myrat(i) / agalar(u): unvan grubu

Täzeden bir(s) / gatnaşyk(i): sıfat tamlaması

Murtlaryny(yk.) / ýokarrak göterişdirdi(i): ýükleme grubu

438.CÜMLE: Suhan gaty: — Aý, olar ýaly habaryňyz bar bolsa, örän ýagşy habar. (s.27)

Suhan gaty: özel isim grubu

Aý, olar(i) / ýaly(e): edat grubu

(Siziň)(ty) / habaryňyz(tn): belirtili isim tamlaması

Örän ýagşy(s) / habar(i): sıfat tamlaması

439.CÜMLE: Ynha, Orazsoltan bar. Hawa, Orazsoltan, myhmanyňzyň-a habaryny eşitdiňiz.(s.27)

Myhmanyňzyň(ty) / habary(tn): belirtili isim tamlaması

440.CÜMLE: **Indi siz näme diýýäsiňiz?— diýip, Orazsoltan ejäniň ýüzüne seretdi. (s.27)**

Orazsoltan ejäniň(ty) / ýüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Orazsoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

441.CÜMLE: **Orazsoltan eje birden üstüni aldyran ýaly bolup, näme diýjegini bilmän: (s.27)**

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Birden üstüni aldyran(i) / ýaly(e): edat grubu

Birden(u) / üstüni aldyran(i): uzaklaşma grubu

442.CÜMLE: **—Biziň-ä entek gatnaşyk açyp-açmaz ýaly, ýetişip oturan maşgalamyz ýok...— diýip, gepini soňlap-soňlamanka, Suhan gaty agzyndan kakyp: (s.27)**

Açyp-açmaz(i) / ýaly(e): edat grubu

Açyp-açmaz(t): tekrar grubu

Ýetişip oturan(s) / maşgala(i): sıfat tamlaması

Ýetiş-(f) / ip otur-(bf): birleşik fiil grubu

Gepini(yk.) / soňlap-soňlamanka(i): yükleme grubu

Soňlap-soňlamanka(t): tekrar grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Agzyndan(u) / kakyp(i): uzaklaşma grubu

443.CÜMLE: — **Ýetişip-ýetişmez ýaly aýal maşgaladyr-da, ony ýetişdirjek bolup oturmazlar. (s.27)**

Ýetişip-ýetişmez(i) / ýaly(e): edat grubu

Ýetişip-ýetişmez(t): tekrar grubu

Ony(yk.) / ýetişdirjek(i): ýükleme grubu

Bol-(f) / up otur-(bf): birleşik fiil grubu

444.CÜMLE: **Aýal maşgalany kebelek ýaly başyňdan aýlap goýberenden gowusy ýokdur—diýdi. (s.27)**

Maşgalany kebelek(i) / ýaly(e): edat grubu

Maşgalany(yk) / kebelek ýaly(i): ýükleme grubu

Başyňdan(u) / aýlap goýberenden(i): uzaklaşma grubu

445.CÜMLE: **Orazsoltan eje näme diýjegini bilmän, endişä galyp: — Men bir — aýal adam, meniň bilýän zadym ýok — diýip, bularyň öňünden sypjak boldy. (s.28)**

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Endişä(y) / galyp(i): yönelme grubu

Bir(s) / aýal adam(i): sıfat tamlaması

Meniň(ty) / bilýän zadym(i): belirtili isim tamlaması

Bularyň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlaması

Syp-(f) / jak bol-(bf): birleşik fiil grubu

446.CÜMLE: Emma Suhan gaty ony sypdyrmady: — Orazsoltan, «Bilýän zadym ýok» diýip, gümürtige saljak bolup oturma. (s.28)

Emma(e) / Suhan gaty(i): edat grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Ony(yk.) / sypdyrmady(i): yükleme grubu

(Meniň)(ty) / bilýän zadym(tn): belirtili isim tamlaması

Bol-(f) / up otur-(bf): birleşik fiil grubu

447.CÜMLE: Göwnüňi giň tut. Gyzly öýüň gapysy açylsa ýagşydyr. (s.28)

Göwnüňi(yk.) / giň tut(i): yükleme grubu

Gyzly öýüň(ty) / gapysy(i): belirtili isim tamlaması

Gyzly(s) / öý(i): sıfat tamlaması

448.CÜMLE: — Gyzly öýüň gapysy açylsa, ýagşydygyny bilýäs welin, entek açyljak wagty gelenok-da. (s.28)

Gyzly öýüň(ty) / gapysy(i): belirtili isim tamlaması

Gyzly(s) / öý(i): sıfat tamlaması

Ýagşydygyny bilýäs(i) / welin(e): edat grubu

Ýagşydygyny(yk.) / bilýäs(i): yükleme grubu

Entek açyljak(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

449.CÜMLE: Myhmanam ýoluny üýtgetmeli bolar-da — diýip, Orazsoltan eje sözünü soňlamanka, Suhan gaty onuň sözünü kesdirdi; gaharyna gara gany

ýüzüne urup gyzardy; ýene giňlige salan kişi bolup: — Orazsoltan, menem-ä siziň abraýly ýeriňize şarikdirin. (s.28)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Sözüni(yk.) / soňlamanka(i): yükleme grubu

Suhan gaty: özel isim grubu

Onuň(ty) / sözü(tn): belirtili isim tamlaması

Gaharyna(y) / gara gany(i): yönelme grubu

Gara(s) / gan(i): sıfat tamlaması

Ýüzüne(y) / urup(i): yönelme grubu

Giňlige salan(s) / kişi(i): sıfat tamlaması

Giňlige(y) / salan(i): yönelme grubu

Siziň(ty) / abraýly ýeriňiz(tn): belirtili isim tamlaması

Abraýly(s) / ýer(i): sıfat tamlaması

450.CÜMLE: Şu çaka çenli sizem öz birim hasaplap gelyädim. (s.28)

Şu çak(i) /a çenli(e): edat grubu

451.CÜMLE: Ýöne beýle zada sizden garaşmaýadym.(s.28)

Beýle(s) / zad(i): sıfat tamlaması

Sizden(u) / garaşmaýadym(i): uzaklaşma grubu

452.CÜMLE: Juda meniň diýenime gulak asmajak bolsan görersiň-dä. Gyz siziňki. (s.28)

Meniň(ty) / diýenim(tn): belirtili isim tamlaması

Diyenime(y) / gulak asmajak(i): yönelme grubu

Gulak(i) / as-(bf): birleşik fiil grubu

453.CÜMLE: Ene — sen — diýip, manysyna nenen düşünseň düşünäýmeli edip, keseräk-keseräk gepläp goýdy. (s.28)

Manysyna(y) / nenen düşünsen(i): yönelme grubu

Keseräk-keseräk(t): tekrar grubu

454.CÜMLE: Orazsoltan eje ýüzüni aşak salyp oturyşyna sarsman: — Gyzymyň ygtyýary özümde bolsa, entek çykarjak däl — diýip, Suhan gatynyň ýüzüne çala seredip, ýene gabagyny goýberdi. (s.28)

Orazsoltan(i) eje: unvan grubu

Ýüzüni(yk.) / aşak salyp(i): yükleme grubu

Aşak(s) / salyp(i): sıfat tamlaması

Aşak sal-(f) / yp(zf): zarf-fiil grubu

Sal-(f) / yp otur-(bf): birleşik fiil grubu

Gyzymyň(ty) / ygtyýary(tn): belirtili isim tamlaması

Özümde(b) / bolsa(i): bulunma grubu

Suhan gatynyň(ty) / yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Çala(s) / seredip(i): sıfat tamlaması

Çala sered-(f) / ip(zf): zarf-fiil grubu

Gabagyny(yk.) / goýberdi(i): yükleme grubu

455.CÜMLE: Suhan gaty näçe gahary gelse-de, ýene-de sypaýyçylyga salan bolup: — Aý, maşgalaňzyň ygtyýary özüňizdedir. (s.28)

Suhan gaty: özel isim grubu

Sal-(f) / an bol-(bf): birleşik fiil grubu

Maşgalaňzyň(ty) / ygtyýary(tn): belirtili isim tamlaması

456.CÜMLE: Orzasoltan. Maşgalanyň ygtyýary ene-atada bor. (s.28)

Maşgalanyň(ty) / ygtyýary(tn): belirtili isim tamlaması

Ene-atada(t): tekrar grubu

457. CÜMLE: Ýöne şonuň atasyny çagyraýsak näderkä? Atasy bilen hem öz araňyzda maslahatlaşyp görerdiňiz-dä... — diýip, Orzasoltan ejäniň ýüzüne gülümsirejek ýaly edip seretdi. (s.28)

Şonuň(ty) / atasy(tn): belirtili isim tamlaması

Atasy(i) / bilen(e): edat grubu

Araňyzda(b) / maslahatlaşyp(i): bulunma grubu

Orzasoltan ejäniň(ty) / yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Gülümsirejek(i) / ýaly(e): edat grubu

Orzasoltan(i) / ejä(u): unvan grubu

458.CÜMLE: Orzasoltan eje adamsynyň oba gelip gitmegine mydama şatdy, çünki ol oba örän az gelip gidýärdi. (s.29)

Orzasoltan(i) / eje(u): unvan grubu

Adamsynyň(ty) / oba gelip gitmegi(tn): belirtili isim tamlaması

Mydama(s) / şatdy(i): sıfat tamlaması

Çünkü(e) / ol oba(i): edat grubu

Ol(s) / oba(i): sıfat tamlaması

Örän az(s) / gelip gidýärdi(i): sıfat tamlaması

Örän(s) / az(i): sıfat tamlaması

459.CÜMLE: Şonda-da «Çagyrşañyz çagyryň» diýmekden başga hiç bir zat aýtmady.(s.29)

Hiç bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Diýmek(i) / den başga(e): edat grubu

460.CÜMLE: Bu sözden soň Suhan gaty: — Hawa, Bekmyrat baý, enesiniň sözünü diňlediňiz.

Bu söz(i) / den soň(e): edat grubu

Bu(s) / söz(i): sıfat tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Enesiniň(ty) / sözü(tn): belirtili isim tamlaması

461.CÜMLE: .Ene-dä, ene näme her wagtam gyzyny çykaranda gyýylýa-da. (s.29)

Her(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

Gyzyny(yk.) / çykaranda(i): yükleme grubu

462.CÜMLE: Atasynam çagyrsak maslahatlaşarlar, görerler.(s.29) Belki,razy bolarlar — diýip, myhmanyň ýüzüne syrly seretdi. (s.29)

Razy(i) / bol-: birleşik fiil grubu

Myhmanyň(ty) / yüzü(tn): belirtili isim tamlaması

Syrly(s) / seretdi(i): sıfat tamlaması

463.CÜMLE: Bekmyrat baý. Suhan gatynyň gözüne seredip, onuň syrly seredişinden köp zat aňdy: — Bolýa-da onda, Orazsoltan, sizem onda gaýşyp oturmaň. (s.29)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Suhan gatynyň(ty) / gözü(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Onuň(ty) / syrly seredişi(tn): belirtili isim tamlaması

Syrly(s) / serediş(i): sıfat tamlaması

Syrly sered-(f) / iş(iş): isim-fiil grubu

Köp(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Gaýş-(f) / yp otur-(bf): birleşik fiil grubu

464.CÜMLE: Ynha, gatnaşyk açarys; süýjülik bilen gatnaşarys. (s.29)

Süýjülik(i) / bilen(e): edat grubu

465.CÜMLE: Hawa, onda bizä rugsat berseňiz gaýdarys — diýip, turmak üçin elini ýere urdy. (s.29)

Bizä(y) / rugsat berseňiz(i): yönelme grubu

Turmak(i) / üçin(e): edat grubu

Elini(yk.) / ýere urdy(i): yükleme grubu

466.CÜMLE: Suhan gaty: — Turjakmysyňyz, otursaňyz bolmaýamy?.. Hawa, ugrajak bolsaňyz rugsatdyr. (s.29)

Suhan gaty: özel isim grubu

Ugra-(f) / jak bol-(bf): birleşik fiil grubu

467.CÜMLE: Orazsoltan, myhmanyň aýdanyny diňlediňizmi? Bekmyrat baýlar ýaly adamlar bilen gatnaşyk açyp bilseňiz, näme armanyňyz bar? — diýensoň, ýerlerinden turuşdylar. (s.29)

Myhmanyň(ty) / aýdany(tn): belirtili isim tamlaması

Bekmyrat baýlar(i) / ýaly(e): edat grubu

Bekmyrat(i) / baýlar(u): unvan grubu

Adamlar(i) / bilen(v): vasita grubu

Näme armanyňyz bar? — diýensoň(e): edat grubu

Ýerlerinden(u) / turuşdylar(i): uzaklaşma grubu

468.CÜMLE: Bekmyrat baý gamçysynyň sapyny oýnap duran ýerinden: — Ýagşy, hoş wagtyňyz — diýip ugrady.(s.29)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Gamçysynyň(ty) / sapy(tn): belirtili isim tamlaması

Oýnap(s) / duran(i): sıfat tamlaması

Oýnap dur-(f) / an(sf): sıfat-fiil grubu

Oýna-(f) / p dur-(bf): birleşik fiil grubu

469.CÜMLE: Orazsoltan eje: — Hoş geldiňiz — diýip, pikir penjesine girip galdy. (s.29)

Orazsoltan(i) / eje(u): unvan grubu

470.CÜMLE: Suhan gaty Bekmyrat baýy atardy. (s.29)

Suhan gaty: özel isim grubu

Bekmyrat(i) baý(u): unvan grubu

471.CÜMLE: Ony ugradan kişi bolup, tä obadan çykýança gapdallap gitdi. (s.29)

Ony(yk.) / ugradan kişi(i): yükleme grubu

Ugradan(s) / kişi(i): sıfat tamlaması

Obadan(u) / çykýança(i): uzaklaşma grubu

Gapdallap(s) / gitdi(i): sıfat tamlaması

472.CÜMLE: Obadan saýlanýança, mesawy gürrüň eden bolup gitdiler. (s.29)

Obadan(u) / saýlanýança(i): uzaklaşma grubu

Mesawy(s) / gürrüň(i): sıfat tamlaması

Gürrüň(i) / ed-(f): birleşik fiil grubu

473.CÜMLE: Obadan saýlanyp, çola çykansoňlar, Bekmyrat baý atynyň başyny çekip, töweregine bir seretdi-de: (s.29)

Obadan(u) / saýlanyp(i): uzaklaşma grubu

Çola(i) / çykansoňlar(e): edat grubu

Çola(y) / çykansoňlar(i): yönelme grubu

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Atynyň(ty) / başy(tn): belirtili isim tamlaması

Töweregine(y) / bir seretdi(i): yönelme grubu

474.CÜMLE: — Suhan aga, bir zady telegräk edäýdik öýdýän. (30)

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Bir(s) / zad(i): sıfat tamlaması

475.CÜMLE: Men şolaň göni öz öýüne düşäýdim welin, ilki siziňkä düşüp, soň bile barayan bolsak hem boljak ekeni — diýdi. (s.30)

Şolaň(ty) / göni(tn): belirtili isim tamlaması

Öz öýüne düşäýdim(i) / welin(e): edat grubu

Öz(ty) / öýü(tn): belirtisiz isim tamlaması

Soň(e) / bile barayan bolsak(i): edat grubu

476.CÜMLE: — Aý, ýok, göni öz öýüne baryp düşdüň, gowy etdiň. (s.30)

Göni(yk.) / öz öýüne(i): yükleme grubu

Öz(ty) / öýü(tn): belirtisiz isim tamlaması

Gowy(i) / et-(bf): birleşik fiil grubu

477.CÜMLE: Gaýtýp, ol has hormatladygyň bor. Olaryň öýüne är ömründe özüňiz ýaly atly-abraýly adam gelip düşen däldir.(s.30)

Olaryň(ty) / öýü(tn): belirtili isim tamlaması

Ömründe(b) / özüňiz ýaly(i): bulunma grubu

Özüňiz(i) / ýaly(e): edat grubu

Atly-abraýly(s) / adam(i): sıfat tamlaması

Atly-abraýly(t): tekrar grubu

478.CÜMLE: Gaýtýp, olar minnetdar bolar.(s.30)

Minnetdar(i) / bol-(bf): birleşik fiil grubu

479.CÜMLE: — Häý, başdan-a heleýiň tary çekikdi welin, Siz eýleş-beýleş diýeniňizsoň, gowşaşan ýaly etdi.(s.30)

Heleýiň tary çekikdi(i) / welin(e): edat grubu

Heleýiň(ty) / tary(tn): belirtili isim tamlaması

Eýleş-beýleş(i) / diýeniňizsoň(e): edat grubu

Eýleş-beýleş(t): tekrar grubu

Gowşaşan(i) / ýaly(e): edat grubu

480.CÜMLE: — Päheý, gowşamasa bolmaz ahyry. Ynha, äri bir gelsin bakaly, asyl mumly ýüplük ýaly bolarlar. (s.30)

Mumly ýüplük(i) / ýaly(e): edat grubu

Mumly(s) / ýüplük(i): sıfat tamlaması

481.CÜMLE: Bekmyrat baý Suhan gatynyň: «Mumly ýüplük ýaly bolarlar» diýen sözüne hoşal boldy; ýylgyryp, murtlaryny sypalaşdyrdy: — Aý, özüňiz bir zat edersiňiz-le, Suhan aga. (s.30)

Bekmyrat(i) / baý(u): unvan grubu

Suhan gatynyň: (ty) «Mumly ýüplük ýaly bolarlar» diýen sözü(tn): belirtili isim tamlaması

Suhan gaty: özel isim grubu

Mumly(s) / ýüplük(i): sıfat tamlaması

Murtlaryny(yk.) / sypalaşdyrdy(i): yükleme grubu

Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

482.CÜMLE: Wadada wepa bolmalydyr ahyry — diýip güldi.(s.30)

Wadada(b) / wepa(i): bulunma grubu

483.CÜMLE: — Päheý, wadada wepa gaty bolmalydyr.(s.30)

Wadada(b) / wepa(i): bulunma grubu

Gaty(s) / bolmalydyr(i): sıfat tamlaması

484.CÜMLE: .— Ýagşy, bolýa onda Suhan aga. Hoş wagtyňyz.— Hoş geldiňiz.— Onda bazarda görşeris-dä. — Hawa, bazarda görşeris. (s.30)

Suhan(i) / aga(u): unvan grubu

Bazarda(b) / görşeris(i): bulunma grubu

485.CÜMLE: Syrly çakylyk(s.30)*Syrly(s) / çakylyk(i): sifāt tamlaması***486.CÜMLE: Gün uzak ýoluny ýöräp, ikindi ýerine geldi.(s.30)***Uzak(s) / ýol(i): sifāt tamlaması**Ýerine(y) / geldi(i): yönelme grubu***487.CÜMLE: Asmanda gozgalaň ýok, çüýşe ýaly dup-dury. (s.30)***Asmanda(b) / gozgalaň ýok(i): bulunma grubu**Çüýşe(i) / ýaly(e): edat grubu**Dup-dury(t): tekrar grubu***488.CÜMLE: Töwregiňe seretseň, tükeniksiz aňňat-aňňat gumlardan, olaryň üstüne biten uşakly-irili ösümliklerden başga gözüne kaklyşýan hiç bir zat ýok. (s.30)***Töwregiňe(y) / seretseň(i): yönelme grubu**Aňňat-aňňat(s) / gumlar(i): sifāt tamlaması**Aňňat-aňňat(t): tekrar grubu**Olaryň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması**Uşakly-irili ösümlikler(i) / den başga(e): edat grubu**Uşakly-irili(s) / ösümlikler(i): sifāt tamlaması**Uşakly-irili(t): tekrar grubu**Gözüne(y) / kaklyşýan(i): yönelme grubu**Hiç bir(s) / zat(i): sifāt tamlaması*

489.CÜMLE: Ynha, şu giň meýdanyň göwsünde agdarylyp-dönderilip ýören sürüli goýnuň yzynda inçesagt, agrasragada uzyn boýly, selçeň mäs-bürünç sakgally bir pyýada egri taýagyny egnine atyp, itini yzyna tirkäp, goýunlaryň sagyndan aýlanyp ýörýärdi. (s.30-31)

Giň meýdanyň(ty) / göwsü(tn): belirtili isim tamlaması

Giň(s) / meydan(i): sıfat tamlaması

Agdarylyp-dönderilip(s) / ýören(i): sıfat tamlaması

Agdarylyp-dönderilip ýör-(f) / en(sf): sıfat-fiil grubu

Sürüli goýnuň(ty) / yzy(tn): belirtili isim tamlaması

Sürüli(s) / goýn(i): sıfat tamlaması

İnçesagt, agrasragada uzyn boýly, selçeň mäs-bürünç sakgally bir(s) / pyýada(i): sıfat tamlaması

Egri(s) / taýag(i): sıfat tamlaması

Egnine(y) / atyp(i): yönelme grubu

Yzyna(y) / tirkäp(i): yönelme grubu

Goýunlaryň(ty) / sagy(tn): belirtili isim tamlaması

Aýlan-(f) / yp ýör-(bf): birleşik fiil grubu

490.CÜMLE: Bu pyýadanyň beden gurluşynda, hereketinde berklik, zähmet söýenlik, çydamlylyk görnüp durýardy. (s.31)

Bu pyýadanyň(ty) / beden gurluşy(tn): belirtili isim tamlaması

Bu(s) / pyýada(i): sıfat tamlaması

Hereketinde(b) / berklik(i): bulunma grubu

Görn-(f) / üp dur-(bf): birleşik fiil grubu

491.CÜMLE: Onuň ikindisi-agşamy geçjek aladasy bolmasa-da, günüň ýaşmagyndan bir zat garaşýan ýaly, garşy güne seredip, ýene gündogara-da garaýardy, sebäbi onuň azyga giden çolugy Berdi şu gün-erte gelmelidi. (s.31)

Onuň(ty) / ikindisi-agşamy(tn): belirtili isim tamlaması

İkindisi-agşamy(t): tekrar grubu

Günüň ýaşmagyndan bir zat garaşýan(i) / ýaly(e): edat grubu

Günüň(ty) / ýaşmagy(tn): belirtili isim tamlaması

Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması

Garşy(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Sebäbi(e) / onuň azyga giden çolugy(i): edat grubu

Onuň(ty) / azyga giden çolugy(tn): belirtili isim tamlaması

Berdi(yk.) / şu gün-erte gelmelidi(i): yükleme grubu

492.CÜMLE: Çopanyň çörek garasyny görmänine iki gün bolup barýardy. (s.31)

Çopanyň(ty) / çörek garasy(tn): belirtili isim tamlaması

İki(s) / gün(i): sıfat tamlaması

Bol-(f) / up bar-(bf): birleşik fiil grubu

493.CÜMLE: Emma Berdi geljek wagtyny geçirdi, gelmedi. (s.31)

Emma(e) / Berdi geljek wagtyny(i): edat grubu

Berdi(yk.) / geljek wagtyny(i): yükleme grubu

Geljek(s) / wagt(i): sıfat tamlaması

494.CÜMLE: Belki, ýollarda azaşandyr.(s.31)*Ýollarda(b) / azaşandyr(i): bulunma grubu***495.CÜMLE: Berdiniň gelmezligi her bir tarapdan gorkuly: ol suwsuzlykdan ölse, bu ýerde çopan-çoluk açlykdan horlanmaly, goýunlaryň birine bir zat bolup, çopanlar aman gutulaýanda-da, soňra çopanlara eýgilik ýokdugy şübhesizdi.(s.31)***Berdiniň(ty) / gelmezligi(tn): belirtili isim tamlaması**Her bir(s) / tarap(i): sıfat tamlaması**Suwsuzlykdan(s) / ölse(i): sıfat tamlaması**Suwsuzlykdan(u) / ölse(i): uzaklaşma grubu**Bu(s) / ýer(i): sıfat tamlaması**Çopan-çoluk(t): tekrar grubu**Açlykdan(s) / horlanmaly(i): sıfat tamlaması**Açlykdan(u) / horlanmaly(i): uzaklaşma grubu**Goýunlaryň(ty) / biri(tn): belirtili isim tamlaması**Bir(s) / zat(i): sıfat tamlaması**Soňra(e) / çopanlara(i): edat grubu***496.CÜMLE: Çopan bu zatlary ýeke-ýekeden gözünüň öňünden geçirýär. (s.31)***Bu(s) / zatlar(i): sıfat tamlaması**Ýeke-ýekeden(t): tekrar grubu**Gözünüň(ty) / öňü(tn): belirtili isim tamlaması*

497.CÜMLE: Beýik alaňlaryň üstüne çykyp, Berdiniň ýoluna seredýär.(s.31)

Beýik alaňlaryň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Beýik(s) / alanlar(i): sıfat tamlaması

Berdiniň(ty) / ýolu(tn): belirtili isim tamlaması

498.CÜMLE: Howlugýar, darygýar... Gün ýaşyp, garaňky düşdi; asmanda ýyldyzlar patrak ýaly boldy. (s.31)

Asmanda(b) / ýyldyzlar(i): bulunma grubu

Patrak(i) / ýaly(e): edat grubu

499.CÜMLE: Beýik-beýik depeleriň üstünde çolugyň geljek ugruna ot ýakýarlar, emma çolukdan derek ýok. (s.31)

Beýik-beýik depeleriň(ty) / üstü(tn): belirtili isim tamlaması

Beýik-beýik(s) / depeler(i): sıfat tamlaması

Beýik-beýik(t): tekrar grubu

Çolugyň(ty) / geljek ugru(tn): belirtili isim tamlaması

Geljek(s) / ugru(i): sıfat tamlaması

Emma(e) / çolukdan derek ýok(i): edat grubu

Çolukdan(u) / derek ýok(i): uzaklaşma grubu

500.CÜMLE: Myrat aga wagtal-wagtal tamasyny üzüp, ýerine baryp oturýar. (s.31)

Myrat(i) / aga(u): unvan grubu

Wagtal-wagtal(t): tekrar grubu

Tamasyny(yk.) / üzüp(i): yükleme grubu

Ýerine(y) / baryp(i): yönelme grubu

Bar-(f) / yp otur-(bf): birleşik fiil grubu

2.2. HIDIR DERYAYEV'İN "IKBAL" ROMANINDAKİ KELİME GRUPLARI

2.2.1 Belirtili İsim Tamlaması

2.2.1.1. İki Kelimededen Oluşan Belirtili İsim Tamlaması

Obanyň ýeňsesi / 2	Teläriň üstü / 14
Obanyň ortasy / 2	Biriniň dili / 16
Obalaryň arasy / 3	Biriniň eli / 16
Obanyň içi / 3, 3, 75, 158	Dokmasynyň üstü / 17, 35
Zamansynyň nakyly / 4	Dermanynyň haýry / 18
Ýeriň ýüzi / 4	Göğüň ýüzi / 18
Çilläniň zäheri / 4	Agaçlaryň depesi / 19
Egenleriň üstü / 7	Obanyň duşu / 19
Guzularynyň ýany / 8	Myhmanyň aty / 20, 181
Çatmasynyň içi / 8	Eýeriň gaşy / 20
Garaçuňňulyň gyrasy / 8	Kepbämiziň aňyrsy / 20
Goýnuň öňü / 9, 14	Myhmanyň önü / 20, 22, 101
Adamlaryň arasy / 9, 247	Üzükleriň deşikleri / 20
Guzularyň ýany / 9	Tebähediniň çekmändigi / 20
Pişegiň zarbasy / 10	Gamçysynyň sapy / 21, 29
Gazanyň aşagy / 10	Myhmanyň mähri / 21
Gazanyň düýbü / 11	Malynyň daşy / 21
Gyzlaryň yzy / 13	Köýneginiň üstü / 21
Teläriň aşagy / 14	Garnynyň üstü / 21

Ýektaýynyň egni / 21	Goýunlaryň biri / 31
Myhmanyň sarpasy / 22	Gözüniň öňü / 31,43, 43, 90
Çaýynyň reňki / 22	İtleriň gözi / 31
Käsäniň ernegi / 22	Geleniň öňü / 32
Oglanlaryň biri / 24	Hojaýynyň öňü / 33
Eňeginiň aşagy / 24, 45	Söýgülisiniň ýüzü / 33
Goýunlaryň ýagdaýy / 25	Gumlaryň arasy / 34
Sakgalynyň uju / 25, 49, 56, 56, 81, 85	Barynyň ýüzi / 34
Eliniň ýeňsesi / 25	Günüň aşagy / 34
Biriniň ady / 26, 26	Öýleriniň tüýnükleri / 34
İkisiniň tapawudy / 26	Ejesiniň daragy / 35
Tüýnügiň günü / 27, 104	Daraklaryň sesi / 35
Myhmanyňzyň habary / 27	Kepbäniň içi / 35
Gyzymyň ygtyýary / 28	Daragyň sesi / 35
Maşgalaňzyň ygtyýary / 28	Kakasynyň taýajygy / 35
Maşgalanyň ygtyýary / 28	Öýüň ýeňsesi / 35, 230
Enesiniň sözü / 29, 107	Kakasynyň ýany / 35, 242, 244
Myhmanyň ýüzü / 29	Ojagyň başy / 36, 36, 101
Myhmanyň aýdany / 29	Dyzynyň üstü / 36, 242
Atynyň başy / 29, 100, 203	Eşegiň üstü / 36, 113, 239
Heleýiň tary / 30	Aýalynyň yzü / 37,27
Goýunlaryň sagy / 31	Atasynyň gelmäni / 37
Günüň ýaşmagy / 31	Atasynyň ýany / 37

- Adamyň öňü / 38
- Baýyň ýany / 38, 38,39
- Gyzynyň ýüzü / 40
- Ejesiniň dilegi / 40
- Alajasynyň düwnü / 40, 40
- Alajanyň düwni / 40
- Ejesiniň eli / 40
- Gyzynyň zyy / 40
- Hepdäniň içi / 40
- Derýanyň köprüsi / 40, 245
- Jemendäniň arasy / 41
- Ýoluň gyrasy / 41
- Atyň üstü / 41, 65, 66, 73
- Eýeriň ýeňsesi / 41
- Agajyň sahasy / 42
- Aýagyň burnu / 42
- Çagalarynyň gollary / 42
- Çagalaryň haky / 42
- Gözleriniň gytagy / 42
- Göreniň jübüsi / 42
- Kisepürleriň biri / 42
- Kisepüriň eli / 42
- Adamsynyň zyy / 43
- İşiň aňyrsy / 43
- Dükanylaryň agzy / 43
- Dükanyň içi / 43
- Dükanyň işigi / 44,44
- Saraýyň içi / 45, 144, 146, 146
- Çagyrmagymyzyň sebäbi / 45
- Ömrümiň ahyry / 46, 229
- İşiň magsady / 49
- Gürrüňdeşiniň ýüzü / 49
- Adamyň özü / 50
- Enesiniň eli / 50
- Kimiň maňlaýy / 51
- Atyň syrty / 51
- İşiň netijesi / 51
- Ýaşulynyň hatyrasy / 51
- Adamyň özi / 51, 137
- Taýagyň uju / 51
- Ulaglarynyň öňü / 52
- Kakasynyň ýolu / 53
- Öýüniň işigi / 53
- Garanyň ýany / 53
- Hemmämiziň närazyçylygymyz / 54
- Barymyzyň gargyşymyz / 54

- Gijäniň içi / 55, 89, 90, 208
- Öýüň ortarasy / 55, 132, 134, 139
- Köýneginiň etegi / 55, 81
- Ojagyň öňü / 55
- Başganyň sözi / 56
- Gapyrgalarynyň ýüzü / 56, 81
- Dükanyň ortarasy / 57
- Dyzynyň aşagy / 57
- Dükanlaryň öňi / 58
- Könelerimiziň aýdany / 58
- Atyň öňü / 60, 67, 102, 212
- Gepiň gysgasy / 61
- Erişleriniň bili / 61
- Obanyň itleri / 62
- Kepbäniň ilersi / 63
- Göwsüniň üstü / 63
- Gyzyň günü / 64, 79
- Obanyň aldajy / 64
- İtleriniň arasy / 64
- Obanyň arasy / 64, 67, 226
- Ýygnanyşanlaryň köpüsi / 64
- Aždarhanyň agzy / 65
- Atyň gapdaly / 65, 66
- İtleriň arasy / 66, 66
- Uýasynyň agzy / 66
- Atynyň boýnu / 66
- Aýallaryň sany / 66
- Aýallaryň hüjümi / 67
- Köýneginiň daşy / 67
- Gamçylarynyň zarby / 67
- Atlylaryň önleri / 69
- Ýaraglylaryň öňü / 69
- Ýaraglylaryň biri / 69
- Ýabylaryň bary / 69
- Enesiniň öýü / 69, 88
- Eltisiniň ýüzü / 70
- Ärimiň öňü / 70
- Kimiň öýü / 71, 229
- Gelnimiziň enesi / 71
- İlatyň içi / 71, 72
- Üýşenleriň maksatlary / 73
- Aýallaryň barjasy / 74
- Agyrlyklaryň barysy / 74
- Alyň sesi / 74
- Aýallaryň eli / 74
- Belanyň körügi / 75

Pyçagyň şirmaýy / 75	Gysymynyň içi / 85
Kazylygyň başy / 76	Adamlaryň maslahaty / 86
Pyçagyň sapy / 77	Oturanlaryň birnäçesi / 86
Depginiň asty / 77	Ýaşulularyň birnäçesi / 86, 98
Ejizleriň gözýaşy / 80	Ýaşulularyň diyeni / 86
Gözleriniň ýaşy / 80	Obanyň arçyny / 87
Oturanlaryň göwni / 81	Adamlaryň köpüsi / 88
Oturanlaryň biri / 81, 193, 196	Halkyň islegi / 88
Obanyň ýaşulusy / 81	Öýleriniň gözenegi / 88
Malyň ýaşulusy / 81	Enesiniň urulýany / 89
Gözüniň gytagy / 81	Kimiň ýany / 89
Kimiň süýräni / 82	Kepbäniň kölegesini / 90
Ýaraglyň eli / 82	Aýyň ýüzü / 90
Hökümetiň üstü / 82	Gyzynyň ýitişi / 90
Biriniň aýdany / 82	Taryhyň ýüzü / 90
Oturanlaryň hemmesi / 83, 195	Başbogsynyň uju / 91,240
Biriniň ýumşu / 83	Bendesiniň başy / 91
Habarçynyň habary / 84	Gyzyň golu / 92
Myhmanyň habary / 84	Öýüniň gözenegi / 92
İşiň özi / 84	Giýewisiniň ýany / 95
Öleniň yzy / 85	Gabagyň üstü / 95
Boýunlarynyň ýüzleri / 85	İşiň ugru / 96
Adamyň aýagy / 85	Ýodalaryň biri / 96

Tamynyň ilersi / 96	Haýatyň içi / 104, 104
Öýüniň arasy / 96	Howlynyň içi / 104
Tamynyň agzy / 96	Gapynyň aňyrsy / 105
İşigiň zülpesi / 97, 97, 224	Diwallaryň üstü / 105
Guduzyň üstü / 97	Gelniň jigeri / 105
Üçünjisiniň öýü / 97	Aýallarynyň üstü / 105
Gyzyň daşy / 97	Stoluň başy / 106, 146
Ýaşulularyň tary / 98	Gyzyň özi / 106, 213
Torbanyň içi / 98	Pristawyň dilmajy / 107
Arzanyň köpýesi / 99	Pristawyň sözü / 107, 108, 108
Ýaşulularyň ýüzü / 99	Diwallaryň hemmesi / 107
Atyň ganjygasy / 101	İşleriň hemmesi / 107
Eliniň üstü / 101	Sözüň dogrusy / 107
Öýüň gapdaly / 101	Meseläniň üstü / 108
Halyçanyň üstü / 101	Kimiň puly / 109
Körpençäniň üstü / 101, 101	Pygamberimiziň buýrugy / 109
Myhmanyň salamy / 101	Bibileriniň arasy / 109
Horjunyň köjügi / 101	İşanlaryň biri / 109
Aýalynyň öňü / 103	Biriniň ýany / 109
Adamyň ýany / 103	İşiniň garalmagy / 111
Sandygynyň sesi / 103	Aýalynyň yzy / 111
Sandygynyň ýany / 103	Burnunyň öňü / 111
Sandygyň açary / 103	Eliniň aýasy / 111

Eliniň arkasy / 111	Ejesiniň egni / 124
Biriniň dulu / 112, 218	Ejesiniň ýüzü / 124
Gürrüniň mazmuny / 112	Gyzlaryň ýany / 125
Gürrüňleriniň mazmuny / 112	Aýallaryň ýany / 125
Garrylaryň öňü / 113	Dawagärlerimiň ikisi / 127
Çukuryň üstü / 113	Krowatynyň üstü / 127
Baharyň güli / 113	Äriniň ýüzü / 128, 149, 149
Aýallaryň ýüzü / 113, 113	Tobanyň ulusy / 128
Gyzyň gözleri / 113	Gowulygynyň sebäbi / 128
Biriniň ogly / 114	Ayalynyň ýüzü / 129, 244, 244
Aýallaryň barysy / 115	Derdimiň başy / 129
Oturanlaryň ýüzü / 115, 196	Gözümiň öňü / 129, 129, 240
Namazlygynyň üstü / 117	Ýassygynyň aşagy / 129
Adamlarynyň atlary / 117, 117	Gözün öňü / 130
Garrylaryň ýüzü / 118	Ýigidiň gülleri / 131
Kimiň ygtyýary / 119	Baýlaryň özleri / 131
Gyzyňzyň pikiri / 119	Puluň güýji / 131, 133
Enesiniň ýüzü / 120	Diliň güýji / 131
Kükregiňiziň üstü / 121	Adamyň jany / 132
Kükregimiň üstü / 121	Ýorganyň aşagy / 132
Kimiň päli / 122	Puluň gudraty / 133, 133
Hüjräniň depesi / 123	Baýragyň ulusy / 133
Ýaňkynyň çigni / 123	Puluň güýji / 133

- Halkyň gözü / 133
- Murtlarynyň düýbü / 134
- Söýginiň zäheri / 134
- Şaapbasyň güni / 134
- Hüjresiniň kölegesi / 134
- Margiriň kükregi / 135
- İkisiniň arasy / 135
- Gapynyň agzy / 136, 136, 223
- Sözleşigimiziň şaýady / 136
- Sözüniň dowamy / 137, 137
- Adamlaryň eli / 138, 202
- Mahmalynyň ýüzü / 138
- Sözünň gysgasy / 142
- Hatyň yzy / 143
- Hüjräniň içi / 143, 173, 175
- Balahananyň üstü / 144
- Paýtunyň üstü / 145, 196, 197, 226
- Halylaryň üstü / 146
- Halylaryň öwüşgi / 146
- Torbalaryň üstü / 146
- Diwarlaryň ýüzü / 147
- Tamyň içi / 147, 198
- Kompaniýamyzyň şöhraty / 147
- Türkmenleriň adaty / 149
- Paltonyň laýyklygy / 149
- İnisiniň arkasy / 150
- Puluň gamy / 150
- Stolunyň başy / 150
- Pyçagyň sapy / 151
- Maksadyň düýbü / 152
- Agzynyň içi / 152
- Biriniň ýüzi / 153
- Ulynyň ýany / 154
- İşleriň başy / 155
- Duşuşmagyň ugru / 155
- Penjiräniň önü / 155
- Oglanyň eli / 155, 155
- Şaýlaryň hemmesi / 156
- Daýysynyň ýany / 156
- Nämäniň gürrüni / 157
- Ýigidiň ýigidi / 160
- Gumuň üstü / 161
- Kükreginiň üstü / 161, 162
- Pikiriniň ahyry / 163
- Gyzyň bukjasy / 163
- Howlynyň açary / 163

- Atlaryň ýany / 164
 Gabsanyň zülpesi / 164
 Sandygynyň öňü / 164
 Hazynasynyň ýany / 164
 Maşgalasynyň biri / 165
 Öýüň depesi / 166
 Öýüň nepagaty / 167
 Aýalynyň sandygy / 169
 Söýginiň ygtyýary / 170
 Söýginiň üstü / 171
 Atasynyň aýyby / 171
 Alagaraňkynyň içi / 172
 Mesileriniň gonju / 172
 Hudaýyň öňü / 172
 Keçäniň üstü / 173
 Piriniň buýrugy / 174
 Şeýtanyň ýolu / 175
 Biriniň maly / 177
 Derdiniň üstü / 177
 Oglunyň ýüzü / 177, 244
 Oglunyň sözü / 178
 Ejesiniň ýany / 178, 178
 Ejesiniň zähresi / 178
 Piriniň ýany / 180
 Ahyrzamanyň alamaty / 182
 Biriniň jany / 183
 Oturanlaryň barysy / 184
 Täterimiň aňyrsy / 185
 Oglanyň ejesi / 185, 201
 Adamyň pikiri / 185
 Çopanlaryň durmuşy / 186, 187, 189, 190
 Çoluklaryň biri / 187
 Atlylaryň ýany / 187
 Ýoldaşyňyzyň başy / 188
 Ukynyň arasy / 188
 Tejeniň çygry / 190
 Takyryň düzü / 190
 Myhmanlarynyň öňü / 192
 Sakgallarynyň uçlary / 193
 Ýoldaşlarynyň başy / 195
 Halkyň pulu / 196
 Gamçynyň namysy / 197
 Paýtunyň tigirleri / 197
 Daglaryň üstü / 198
 Dagyň başy / 198

Magunyň tagtasy / 199	Çaýyň ýüzü / 209
Atlarynyň başy / 200	Obanyň ýaşulusy / 209
Tamyň arasy / 200	Hataryň ýaşulusy / 210
Oýnuň başy / 202	Adamlaryň öňü / 211
Donunyň syýlary / 202	Jelladyň eli / 211, 211
Dagyň etegi / 203	Diniň wekili / 213
Atlylaryň göni / 203	Jemagatyň öňü / 213, 213, 214
Biriniň öýü / 203	Kelamullanyň ady / 213
Ýoluň üstü / 203	Adamyň takdyry / 214
Daýysynyň sarpasy / 203	Soragyň bary / 214
Erkekleriň görşü / 203	Gyzyň bedeni / 216
Erkekleriň arasy / 203	Jellatlaryň sözü / 216
Aýalyň ady / 204	Jemagatyň içi / 216
Halkyň ýagdaýy / 205	Atlaryň bahasy / 217
Ýegeniniň gürrüni / 205	Prisdewiň işigi / 219
Beýlekileriniň bary / 207	Ýoldaşlarynyň ýüzü / 219
Daýylarynyň biri / 207	İşiň anygy / 219
Ýegeniniň ýüzü / 207	Ölümiň üstü / 220
Barynyň ruhy / 207	Oglanyň gany / 220
Inileriniň biri / 207	Janymyň gymmaty / 222
Oturanlaryň köpüsi / 208	Pyçagymyň tygy / 223
Hemmämiziň myhmanymyz / 208	Kimiň ýakasy / 223
Adalatyň tarapy / 209	Duşmanyň öňü / 223, 223

- Polisiýanyň naçalnigi / 224, 224, 224,
225, 225, 227
- Íşigiň agzy / 224
- Öýüň gamşy / 225, 226
- Poliseýskiniň biri / 225
- Jigidiň kebzesi / 225
- Öýdäkileriň eli / 225
- Paýtunyň geleni / 226
- Atlarynyň gandyzy / 226
- Jigitleriň biri / 226
- Tüpeňleriniň gündagy / 226
- Çagalaryň gorkulary / 226
- Kelleleriniň gyzgy / 226
- Halkyň irginsizligi / 227
- Obalaryň adamlary / 227
- Dagynyň işi / 227
- Gelinleriň biri / 228
- İliň içi / 228
- Gelinleriniň biri / 229, 230
- Paýtunyň sesi / 230
- Gelinleriň barysy / 230, 230
- Dagyň özleri / 230
- Gelinlerimiň arasy / 231
- Enesiniň gözýaşy / 231
- Çorularyň çagalany / 231
- Buharyň bazary / 231
- Aýazyň asty / 233
- Hataryň ugru / 233
- Gelniň eli / 233
- Gözüniň ýaşy / 234
- Körpejiň içi / 235
- Çoluklarynyň öňü / 236, 236
- Hojaýynlaryň daýhany / 237
- Ýüzüniň ugru / 237
- Çoluklaryň ýüzü / 237
- Gözüniň okarajygy / 237
- Gürrüňiniň yzy / 239
- Donunyň syýyny / 241
- Adamyň inisi / 242
- Ojagyň ortasy / 243
- Bazaryň çeti / 245, 246
- Gapanyň duşu / 245
- Birenteginiň egni / 246
- Gaçanlaryň hemmesi / 246
- Bazarçylaryň özleri / 246
- Etiň üstü / 247

Horazlaryň gapdaly / 247	Gelinleriň arasy / 257
Duranlaryň biri / 247	Oturanlaryň ýüzü / 257
Bazaryň üstü / 248	Oturanlaryň hemmesi / 258, 323
Naspuruşlaryň biri / 249	Oturanlaryň arasy / 258
Abynyň başy / 250	Gözleriniň içi / 259
Maňlaýynyň gany / 250	Garybyň gyzy / 259
Ýigidiň ýoldaşy / 250	Gyzynyň süýreleni / 259
Hudaýyň ýolu / 250	Ejiziň maşgalasy / 259
Gyzynyň üstü / 252	Başynyň salgyny / 259
Ýabysynyň syrty / 254	Obanyň gapdaly / 259
Tumarynyň düwmesi / 254	Gözümiň awusy / 260
Egmesiniň halkasy / 254	Güzeriň başy / 261
Saçujusynyň şelpesi / 254	Gyzynyň nikasy / 261
Ussanyň öýü / 254	Şumluklaryň gapdaly / 261
Kimiň özü / 254	İkisiniň arasy / 261
Düşegiň üstü / 255, 266	Gyzynyň ýüzü / 261, 263
Öýüň kölegesi / 256	Bagtymyň çüwgü / 262
Hataryň işigi / 256	Gatyryň syrty / 263
Oturanlaryň biri / 256, 259, 356	Kakasynyň ýüregi / 263
Gelinleriň ady / 257	Gözümiň önü / 264, 273
Gyzlaryň tarapy / 257	Daýhanlaryň sözleşikleri / 265
Gelnejemiň sargany / 257	Könülhoşuň içi / 266
Depeleriň üstü / 257	Kepbäniň saýasy / 266

- Gabagymyzyň üstü / 267
- Garybyň eli / 268
- Nakylyň manysy / 269
- Aýalynyň ýüzü / 269, 299, 299
- Gulagyň başy / 269
- Suwuň akysy / 269, 269
- Enesiniň inirdisi / 270
- Böwediň ýeňsesi / 272, 272
- Piliň sapy / 272, 316
- Böwediň üstü / 272
- Adamlaryň birnäçesi / 272
- Guduzyň ömri / 273
- Ýaranyň agzy / 274
- Ýandagyň üstü / 274
- Arabanyň üstü / 274
- Ýorganlaryň üstü / 275
- Maşgalamyň içi / 275
- Gijäniň içi / 275, 275, 326
- Kakasynyň ýany / 275
- Oturanlaryň aňy / 279
- Adamlaryň agzy / 279, 297
- Pristewiň işigi / 279, 279
- Obanyň ýigitleri / 279
- Adamlaryň hemmesi / 280
- Diwallaryň ýany / 280, 287, 289
- Diwallaryň barysy / 280
- Türkmeniň işi / 281
- Halkyň agyrasy / 282, 296
- Pristewiň öňü / 282, 283
- Eneleriniň işigi / 283
- Adamlaryň arasy / 284, 284, 287
- Adamlaryň köpüsi / 284
- Adamlarynyň özi / 285
- Adamlaryň öňü / 285, 287, 296
- Adamlaryň ugrany / 285
- Toparyň arasy / 285
- Ýüreginiň üstü / 285
- Telefonyň trubkasy / 286
- Gelenleriň içi / 286
- Adamlaryň ýüzü / 286, 286
- Polisiýanyň naçalnigi / 286
- Zalyň içi / 286
- Tarapyň adamlary / 287
- Stollarynyň başy / 287
- Stoluň başy / 287, 296
- Pristawyň kabineti / 287

Şäheriň üstü / 287	Öldüreniň jezasy / 295
Melaýyklaryň ruhy / 287	Diwallaryň öňü / 296
Adamlaryň ýüregi / 287	Jemagatyň azmy / 296
Oturanlaryň howu / 289	Diwallaryň ýüzleri / 296
Adamlaryň ortasy / 289	Märekäniň öňü / 297
Adamyň ýüzü / 289	Meseläniň soňkusy / 297
Donuň üstü / 289	Kimiň igini / 298
Namazlygyň üstü / 290	Kimiň ýüňü / 298
Tarapynyň göwnü / 290	Äriniň ýüzü / 298
Enesiniň wüjüti / 291	Ejesiniň ýany / 300
Çöpüň başy / 291	Eýwanyň gyrasy / 300
Okuwlaryň aňyrsy / 291	Atyň ahyry / 301
Melgunyň tarapy / 291	Agylyň ýany / 302
Derisiniň arasy / 291	Agylyň töweregi / 302
Maşgalasynyň gyanjy / 292	İşleriň netijesi / 303
Stoluň üstü / 292, 292, 294	Sarynyň ýany / 303, 303
Gyzyň ýany / 293	Ekiniň çeti / 303
Gyzynyň galyňy / 293	Ekiniň eýesi / 303
Adamyň ýady / 293	Mallaryň ahyrlary / 304
Kazynyň ýüzü / 293	Mallaryň ýataklary / 304
Bazaryň söwdagäri / 294	Odunyň köpüsini / 305
Bazaryň dellallary / 294, 294	Tamdyryň üstü / 305
Adamymyň gany / 295	Kesewiniň ujy / 305

Tamdyrynyň içi / 305	Haramzadalaryň öňü / 317
Kesileniň ýany / 305	Kimiň gazysy / 317
Duşmanlaryň başy / 306	Kimiň odunyny / 317
Ýeriň yüzü / 308, 308, 308	Kakasynyň öldürilmegi / 317
Ýeriň yzy / 308	Uýasynyň süýrelmegi / 317
Otuň çeti / 308	Halkyň pulu / 318
Ýorunjanyň içi / 308	Adamlaryň biri / 318
Nesihatlaryň biri / 310	Märekäniň içi / 318
Oglanynyň öňü / 310	Sözün üstüni / 318
Heleýiň özi / 312	Oturanlaryň içi / 318
Öýün ýeňsesi / 314, 353	Adamlaryň gözi / 319
Böwediň başy / 314	Baýyň guly / 320
Petdeleriniň biri / 314	Kakamyň işi / 321
Ýüzüniň ugru / 314	Biriniň taýagy / 321
Suwuň öňü / 314, 315, 315	Prisdewiň işigi / 321
Suwuň hüjümi / 315	Jaýynyň çeti / 322
Ýandaklaryň öňü / 315	Oturanlaryň hyrçlary / 323
Suwuň güýji / 315	Dutaryň ýany / 323
Piliň zarby / 315	Gözüniň öňü / 324, 345, 346, 347, 367, 369
Ýapynyň aňyrsy / 315	Günortanyň garaňkysy / 324
Ýabyň anyrsy / 316	Ýoluň ugru / 324
Öýüniň gapdaly / 316	Ojagyň başy / 325, 335, 340
Agtyklarynyň biri / 317	

Duşmanyň kasty / 326	Yzymyň düşeni / 336
Ýekäniň çaňy / 326, 328	Hepdäniň içi / 337
Gazygynyň daşy / 327	Kimiň töwellasy / 337
Dükanyň işigi / 327	Garanyň başy / 337
Gynynyň halkasy / 328	Ýabynyň bahasy / 339
Atynyň ýany / 330, 330, 330	Gözümiň üstü / 339
Atynyň üzeňňisi / 330, 332	Aýdymynyň mazmuny / 340
Atyň başy / 331	Duşmanyň eli / 341
Ýabyň öwrümi / 331	Kynçylyklaryň öňü / 344
Atyň boynu / 331	Durmuşyň nesihaty / 346
Eýeriň üstü / 331	Atynyň duşu / 347
Aýagynyň burnu / 332	Atynyň ýüzü / 347, 347
Pikirleriniň içi / 332	Pyçagyň sapy / 347
Ýabyň syrty / 333	Öýüniň töweregi / 347
Çopanlaryň goşu / 334	Pyçagymyň tygy / 348
Oglunyň duşmany / 334	Pyçagyň uju / 348
Duşmanynyň hötdesi / 334	Eliniň şapbady / 349
Oturanlaryň barysy / 334	Pyçagyň sapy / 349, 349, 349
Gelniň äri / 334	Sözüniň üstü / 351
Gürründeşiniň ýany / 335	Ýylanlyň oýu / 351, 351, 353
Namysyň asty / 335	Öýüniň işigi / 353
Köpçüligiň içi / 336, 336	Öýüň gapdaly / 353
Yzçynyň öňü / 336	Sözüň dogrusy / 355

Enemiň eli / 356	Gybatynyň agyrlygy / 365
Obanyň ortasy / 356	Tamdyryň başy / 365
Kepbäniň aňyrsy / 356	Doganymyň ölümi / 366
Oglanlaryň oýnaýşy / 358	Zalymlaryň zulmü / 367
Goňşymyzyň kepbesi / 358	Gyňajynyň uju / 368
Öýümiziň içi / 358	Gaýanyň gyrasy / 368
Goýunlaryň hojaýyny / 359	Derýanyň girdaby / 369
Gürrüňçiniň sesi / 360	Ajalyň öňü / 370
Baýyň ogly / 360	Suwuň ýüzü / 371
Doganyň ýüzü / 364	Derýanyň arasy / 371
Doganyň aňyrsy / 365	Derýanyň aýlawy / 371
Äriniň eli / 365	Derýanyň kenary / 371

2.2.1.2. Tamlayanı Sıfat Tamlamasıyla Kurulan Belirtili İsim Tamlaması

Şol köpriniň üstü / 2	Bu gök maýsanyň içi / 5
Bu ýollaryň birisi / 2	Şol sagymçylaryň arasy / 5
Bu hataryň töweregi / 2	Beýik alaňlaryň üstü / 6, 31
Bu giň meýdanyň göwsü / 2	Belent ýapynyň üstü / 6
Gara gulak düýeleriniň çisni / 3	Ýazlagçy göçüniň kerweni / 6
Bölejik ekinlerin içi / 3	Uzakdan görnen kerweniň içi / 6
Dokma daragynyň sesi / 3	Ýatan guzularyň ýany / 8
Başga daraklaryň sesi / 3	Bu çuňňulyň ýakasy / 8
Ýurtda galan bir garybyň gyzy / 3	Bu ikisinin arasy / 9

- Birinji ýanlygyň ýagy / 10
- Bu ýagşa otlaryň ýüzleri / 11
- Ýazlagçy gyz-gelinleriň ruhlary / 12
- Belent-belent alaňlaryň üstü / 12
- Şatlyk uçgunynyň uçganaklany / 13
- Bu zatlaryň pikiri / 15
- Bütün jandarlaryň üstü / 17
- Üç ýüzüň üçüsi / 17
- Agyr gününiň derdi / 19
- Mele atyň başy / 19
- Şu dokmanyň ýüni / 19
- Dokma kepäniň içi / 20, 21
- Bu pagtalyk berilýän pullaryň ähli / 26
- İki barmagynyň arasy / 26
- Gyzly öýüň gapysy / 28, 28
- Giň meýdanyň göwsü / 30
- Şu garalaryň arasy / 31
- Sürüli goýnuň yzy / 31
- Beýik-beýik depeleriň üstü / 31
- Garaňky gijäniň içi / 31, 134,160
- Bu pyýadanyň beden gurluşy / 31
- Hamyr ýugurýan aýalyň ýumrugy / 34
- Şu dogan ýylgyzlaryň arasy / 34
- Ikinji gijäniň ýarymy / 34
- Giň meýdanyň bagry / 34
- Bütün daraklaryň sesi / 35, 61
- Köneje donunyň ýakasy / 36
- Gelip giden adamyň gürrüni / 37
- Şol obanyň gyzy / 38
- Gysga bazaryň bazarlanany / 40
- Her kimiň ýüzi / 40
- Dört sany pyýadanyň yzy / 41
- Gara telpeginiň sakagy / 41
- Edil adamyň üstü / 41
- Ýerden göteren telpeginiň gumu / 41
- Bir adamyň kisesi / 42
- Bir garybyň zady / 42
- Geýdiren donunyň bagjyklary / 44
- İki şaýynyň üstü / 44,44
- Bir donuň söwdasy / 44
- Şu donuň köpügi / 44
- Bu donuň jähegi / 44
- Şu donuň bahasy / 44
- Şu çayçynyň aňyrsy / 45
- İki heleýiň biri / 46
- Şol etjek ýagşylygymyň ýeri / 46

- Gelen döwletiň ýüzü / 47
- Her adamyň ömrü / 47
- Şeýle döwletiň içi / 47
- Şol ömrüniň ahyry / 47
- Şol döwletiň geldigi / 47
- Şol gyzyň geljekde dişi / 48
- Tegelejik gözleriniň içi / 49
- Ugursyz zatlaryň üstü / 50
- Ak bazaryň ortasy / 51
- Ýetmedik işleriň biri / 52
- Satlyk donlaryň birini / 57
- Haram ölen towugyň maslygy / 57
- Her aýagynyň üstü / 58
- ÜRkek goýnuň aýak urşy / 61
- Dokma kepäniň gapysy / 62
- Dokma kesmäniň küýü / 62
- Gyrmyzy donuň üstü / 63
- Biçäre gyzyň ahu-perýady / 64
- Bu zatlaryň hemmesi / 67
- Gysga wagtyň içi / 67, 141
- İki kebzesiniň arasy / 71
- Biçäre gyzyň ygtyýary / 73
- Biçäre gyzyň täleýi / 73
- Güýçli baýyň gyzy / 76
- Bu gijäniň özi / 79
- Hasratly gijäniň agyr labyry / 79
- Garry köpegiň butlary / 79
- Ýaraly ýüregiň üstü / 79
- Köp günleriň birisi / 80
- Giç öýläniň ortasy / 81
- Bu işiň netijesi / 81
- Uzyn adamyň ýüzü / 83
- Köne donunyň ýeňi / 84
- İki gözüniň üstü / 85
- Şu işiň gyrasy / 87
- Uly heleýiniň öýü / 89
- Otly habarynyň içi / 89
- Ýedinji gijäniň agyflan aýy / 90
- İki gözün üstü / 91
- Biçäre gyzyň ýolu / 97
- Kiçi aýalynyň öýü / 96
- Pružinaly krowatyň üstü / 96
- Kiçi aýalynyň ýany / 97, 97
- Berk söz aýtmagynyň sebäbi / 99
- Gür obanyň ortasy / 100
- Şu hataryň ýeňsesi / 100

- Bu noburlaryň ortasy / 100
- Ýaňky hataryň ýensesi / 100, 100
- Beýik haýatyň derwezesi / 100
- Ak öýüň gözenegi / 100
- Ullakan aýnaly şkaфыň öňü / 101
- Ullakan tüýnükli ýaglygyň arasy / 101
- Ak patşanyň ýany / 103
- Bu haýatyň gapdaly / 104
- Kowçum adamlaryň arasy / 104
- İki toparyň arasy / 104
- Ganly garşylygyň gaýnamagy / 104
- Ýaňky howlynyň içi / 104
- Ullakan tamyň içi / 104
- Ullakan tamyň koridory / 105
- Boş ýoluň iki tarapy / 105
- Bu tamyň içi / 105
- Bir böleginiň arasy / 105
- İkinji böleginiň arasy / 105
- Ýaňky aýdylýan sözleriň bary / 107
- Şu mahalyň özü / 108
- İki doganyň öýü / 109
- İki doganyň ulusy / 109
- Kiçi doganynyň ýany / 110
- Indiki zamanyň aýallary / 110
- Giň ekerançylykly meýdanyň ortarasy / 112
- Şol gürrüniň ortasy / 112
- Garry aýallaryň birisi / 112
- İkinji garrynyň hem gözi / 112
- İki garrynyň arasy / 112
- Garaňky gijäniň gabahat gatlagy / 116
- İki garrynyň habary / 117
- İki dyzynyň üstü / 121
- Birinji söýginiň ody / 124
- Garry aýalyň ýakasy / 126
- İki oglumyň ady / 126
- Öňki aýalynyň üstü / 126
- Gara sakgalynyň düýbü / 127
- Şol mahmalyň arasy / 129, 129
- Birinji puluň zikgesi / 132
- Senewber boýly gelniň öňü / 134
- Ýalaňgat donuň içi / 134
- Ak öýüň eýesi / 138
- Ýüpek körpeçäniň üstü / 138
- Ak öýüň içi / 138
- Ýaraly ýüregimiň ýarasyny / 140

- On ýylyň içi / 142
- Birinji paýtunyň üstü / 145
- Ikinji paýtunyň üstü / 145
- Şu adamyň eli / 146
- Ak patyşanyň saglygy / 147
- Garaköli paltonyň ýakasy / 149
- Garyp öýüň görki-görmegi / 151
- Şol gürrüniň dowamy / 152
- Şol gyzyň ugru / 152
- Bu ýoluň bir tarapy / 153
- Şu penjiräniň önü / 155
- Şol hüjräniň işigi / 157
- Ak telpegiň içi / 160
- Garaňky gijäniň içi / 160
- Iki goçuň kellesi / 178
- Hormatly myhmanlarynyň önü / 188
- Iki münň baş ýüz tümen puluň ýeri / 195
- Biçäre gyzyň takdyry / 196
- Garyndaşynyň bu sözleri / 198
- Ol alaňyň üstü / 202
- İki sany atlynyň atlary / 203
- Kiçi eltimň öýi / 205
- Kiçi eltiňiziň öýü / 205
- Kiçi eltisiniň öýü / 205
- İki göwsüniň üstü / 206
- Uly gyzyň ýany / 206
- Gyzyl çog keteniniň içi / 206
- Bu obanyň ýaşulusy / 209
- Şol adamlaryň gany / 210
- Kinaýaly sözüň nämedigi / 211
- Biçäre ejiz gyzyň gözýaşy / 212
- Şol gyzyň ýany / 212, 216
- Garry babanyň gykylygy / 219
- Gyzyl ganymyň akyşy / 223
- Ak saply jöwheriň şirmaýy / 224
- Şu zatlaryň barysy / 225
- Gowrak wagtyň içi / 227
- Goňşy obasynyň halky / 227
- Garyp ýeriň maşgalasy / 231
- Uzynly gijäniň aýazy / 233
- Garyp çatmasynyň işigi / 242
- Gara öýüň içi / 242
- Köneje donunyň ýeňi / 242, 242
- Gara gününiň gam derýasy / 242
- Agyr durmuşynyň tesbisi / 243

- Gara tünçesiniň külü / 243
- Bu ýyrtyk geýimlileriň arasy / 245
- Bu wakanyň takygy / 247
- Ýaralanan horazyň eýesi / 248
- Kiçijik terezisiniň bir tarapy / 249
- Bu adamlaryň haýsy biri / 251
- Şu ýeriniň orsy / 251
- Şol kepäniň içi / 254
- Bir agajyň düýbü / 259
- Hasratly günleriň gark eden gam derýasy / 260
- Gymmatly tapyşygyň şatlygy / 261
- Köneje donunyň syýy / 262
- Garry atasynyň perişan haly / 262
- Garyp ojagynyň baýy / 263
- Gara gününüň derdi / 263
- Iki gözünüň çikgesi / 263
- Köne donunyň syýy / 263
- Bu zalymlaryň rehimi / 264
- Garyp gyzyň arzyly enesi / 264
- Gür çöpleriň arasy / 265
- Hödürlenen çayynyň ýary / 267
- Köne donuň külü / 274
- Ak eşegiň üstü / 285
- Ýetim çagalaryň gözýaşlary / 294
- Kiçi aýalynyň tamdyr odu / 305
- Gara gününň içi / 306
- Gara güýjün garşysy / 315
- Köne saralygyň arasy / 322
- Köne tamlaryň içi / 322
- Giň meýdanyň ortarasy / 324
- Köne tamyň içi / 325
- Ak saply jöwheriň sapy / 327
- Uly bazaryň içi / 328
- Ak bazaryň ortasy / 334
- Ak saply jöwheriň şirmaýy / 345
- Ýanyk ýürekli ýakyn ýoldaşynyň ýangynly kükregi / 346
- Garyp enesiniň gapysy / 348
- Az wagtyň içi / 349
- Pružinaly krowatyň üstü / 353, 354
- Kümüş depäniň aňry ýany / 353
- Uly ýoluň üstü / 356
- Baý aýallarynyň inirdili sesleri / 359
- Hüýr gyzyň ýany / 361, 361, 362
- Garaňky öýünň içi / 366

Gara gününüň tesbisi / 366	Agyr gara döwrüň gurbany / 371
Zalym ganhorlaryň eli / 368	Köne durmuşyň agzy / 372
Uçut gaýanyň gyrasy / 368	Gara döwrüň gurbany / 372
Uçut gaýanyň üstü / 370	

2.2.1.3. Tamlananı Sifat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlaması

Ýurtda galan bir garybyň gyzy / 3	Atynyň gara derini / 100
Säheriň birinji açylan güli / 17	Heleýiň iki taňrysy / 109
Erişleriň näzik barmaklary / 18	Daglaryň gara daşlary / 121
Çolugyň geljek ugru / 31	Gyzymyň gül ýüzü / 121
Gyzynyň geljekdäki durmuşy / 43	Rehimdar adamlaryň hoşamaý sözleri / 123
Dükanelaryň tükenen ýeri / 45	Obanyň irräk ýatýan adamlary / 134
Aýalynyň ozalky aýdyşy / 49	Derwezäniň kiçi gapysy / 144
Obanyň uşajyk oglanlary / 52	Adatyň iň ýaman jezasy / 155
Çolugyň tutuljak günü / 61	Ýüzükleriniň iň gymmat bahalysy / 157
Halysynyň bütin çitimi / 62	Gijäniň bu wagty / 158
Güýz aýlarynyň bir günü / 62	Gijäniň bir wagty / 159
İşleriniň ýeňleşen wagty / 62	Hudaýyň iň ýakyn dosty / 162
Dokmasynyň iň soňky kakymy / 62	Dädemiň ýaman gahary / 176
Gamçylarynyň şarpyldap çykýan sesleri / 66	Obanyň baý adamlary / 181
Bazarçylaryň bu işi / 81	Obanyň iň degerli, iň agyzly baý adamlary / 192
Gürründeşiniň bu sözü / 94	

Garyndaşynyň bu sözleri / 198	Sarynyň gara deri / 303
Durmuşyň agyr batgasy / 245	Suwuň çişginli güýji / 315
Hakykatyň diri şaýady / 216	Bazryň giň meýdany / 326
Pälimiň ýaman ýeri / 245	Bazaryň gür ýeri / 328
Bazaryň bu giň meýdany / 252	Garagumuň mahluksyz giň çölü / 339
Kakasynyň beýle gaýgyly habary / 263	Eliniň ýumry eti / 350
Gyzynyň perişan haly / 273	Dagynyň gara ýatagy / 351

2.2.1.4. Tamlayanı Unvan Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması

Suhan baýlaryň obasy / 2	Orazsoltan ejäniň yüzü / 27, 28, 37, 94, 94, 124, 152
Myrat aganyň ýeke özi / 4	Myrat aganyň töweregi / 31
Myrat aganyň samyrdy-gürrüňleri / 4	Myrat aganyň gözi / 31
Orazsoltan ejäniň ýany / 7, 96	Myrat aganyň gulagy / 32, 35
Orazsoltan ejäniň gara gazany / 7	Myrat aganyň ýeňsesi / 34
Orazsoltan ejäniň çatmasy / 8	Orazsoltan ejäniň sözü / 39, 120
Orazsoltan ejäniň eli / 11	Orazsoltan ejäniň gulagy / 39
Ogulnyýaz ejäniň yüzü / 15	Myrat aganyň bulara näçe rehimini / 42
Ogulnyýaz ejäniň gürrüňi / 16	Myrat aganyň salamy / 44
Orazsoltan ejäniň gelmegi / 17	Myrat aganyň esasy maksady / 46
Myrat agalaryň gapysy / 19	Myrat aganyň agyr pikire gideni / 46
Orazsoltan ejäniň çep dulu / 20	Bekmyrat baýlaryň haýsy sandygy / 47
Suhan baýyň üsgülewügi / 21	Myrat aganyň yüzü / 47, 48, 241

- Myrat aganyň göwnü / 48
- Myrat aganyň bu sözü / 49
- Myrat aganyň bu bolşu / 51
- Myrat aganyň azarly jany / 51
- Orazsoltan ejäniň soragy / 53
- Myrat aganyň sözü / 54
- Ogulnyýaz ejeleriň topary / 55
- Orazsoltan ejäniň bu işi / 55
- Orazsoltan ejäniň maslahatdaşlary / 55
- Orazsoltan ejäniň biraz göwrümi / 56
- Bekmyrat baýyň jogaby / 56
- Bekmyrat baýyň yzy / 58
- Bekmyrat baýyň jebgesi / 58
- Orazsoltan ejäniň artykmaç sarpa goýmagy / 63
- Orazsoltan ejäniň daşy / 64
- Ogulnyýaz ejäniň: «Uruň, gelinler! Gaýdaýmaň! Döküň haram eşek ganlaryny!» diýip gygyrýan sesi / 67
- Amandurdy baýlar bilen Bekmyrat baýlaryň arasy / 72
- Bekmyrat baýyň aýaly / 72, 72, 73, 75, 78, 230, 231, 232, 232, 232, 232
- Amandurdy baýyň aýaly / 72, 74
- Amandurdy baýyň öýü / 73
- Bekmyrat baýyň Uzugy atdan gujaklap düşüren aýaly / 77
- Bekmyrat baýyň wekili / 84
- Bekmyrat baýyň iberen habarçysy / 89
- Orazsoltan ejäniň bütin agyr haly / 90
- Orazsoltan ejäniň gözü / 90
- Orazsoltan ejäniň ýüregi / 95
- Bekmyrat baýlaryň eli / 96, 99, 108, 137, 194, 194
- Mähriban enäniň gözü / 105
- Bekmyrat baýyň tabşyrygy / 109
- Uzuk janyň ýüregi / 112
- Orazsoltan ejäniň oturan ýeri / 113
- Bekmyrat baýyň tüýnügi / 120
- Orazsoltan ejäniň: «Maňa doga gerek däl» diýen sözi / 122
- Ogulnyýaz ejäniň ätişgiri / 123
- Bekmyrat baýyň tatar aýaly / 144, 146
- Bekmyrat baýyň arasy / 145
- Bekmyrat baýyň işi / 145
- Bekmyrat baýyň hormatly myhmanlary / 145
- Uýezd naçalniginiň aýaly / 146

- Bekmyrat baýyň çep gapdaly / 146
- Bekmyrat baýyň saglygy / 147
- Bekmyrat baýyň begenji / 148
- Bekmyrat baýyň gadyrly myhmanlary / 148
- Orazsoltan ejäniň perişan haly / 152
- Orazsoltan ejäniň ahyr özi / 152
- İşan aganyň ýany / 156
- İşan aganyň aýagy / 156
- Bekmyrat baýlaryň ganly penjesi / 158
- Bekmyrat baýlaryň etmişi / 162
- Bekmyrat baýyň atlarynyň her haýsy biri / 164
- Çerkez janyň güler ýüzi / 178
- Çerkez janyň aty / 181
- Bekmyrat baýyň ruhu / 182
- Weli baýyň ýüzü / 186
- Çopan aganyň ady / 187
- Bekmyrat baýyň howu / 192
- Bekmyrat baýyň bu sözleri / 197
- Bekmyrat baýyň gapdaly / 197
- Bekmyrat baýyň gumly garyndaşy / 197
- Bekmyrat baýyň ýüzü / 198, 214
- Serbaz baýyň bu sözü / 198
- Serbaz baýyň perwaýy / 198
- Serbaz baýyň gürrüni / 199
- Bekmyrat baýyň ýakyn garyndaşy / 208, 208
- Bekmyrat baýlaryň gelni / 209
- İşan aganyň sözü / 215
- Bekmyrat baýyň islegi / 216
- Bekmyrat baýyň gözi / 218
- Bekmyrat baýyň golu / 222
- Bekmyrat baýlaryň rehimleri / 226
- Bekmyrat baýlaryň topary / 227
- Bekmyrat baýyň ýekeje agyz sözü / 227
- Kynyş baýyň ahmyry / 228,
- Kynyş baýyň saly / 228
- Kynyş baýyň öýü / 228
- Kynyş baýyň göwnü / 229
- Kynyş baýyň göwrümi / 229
- Kynyş baýyň bu sözü / 232
- Kynyş baýyň buýrugy / 233
- Kynyş baýyň özi / 233
- Kynyş baýyň gelni / 233
- Kynyş baýyň gapysy / 233

- Orazsoltan ejäniň bu sözü / 235
- Myrat aganyň üstü / 235
- Baýram hojaýynynyň çep tarapy / 236
- Myrat aganyň gürrüňi / 241
- Myrat aganyň yzy / 241
- Myrat aganyň ýany / 241
- Myrat aganyň ýüregi / 242
- Myrat aganyň öňü / 243, 246
- Myrat aganyň hem maksady / 246
- Myrat aganyň ýaňky gelen ýolu / 246
- Myrat aganyň ýoly / 247
- Myrat aganyň ýany / 252, 271
- Bekmyrat baýyň inisi / 252, 332, 333, 339
- Myrat aganyň ýüzü / 252
- Myrat aganyň öňü / 253
- Annageldi ussanyň syry / 254
- Myrat aganyň bütinleý sözleri / 254
- Annageldi ussanyň hatary / 254
- Annageldi ussanyň aýaly / 254, 255
- Annageldi ussanyň maslahaty / 255
- Durdymuhammet aganyň ogly / 256
- Myrat aganyň başy / 260
- Myrat aganyň ýüzü / 260, 267
- Bekmyrat baýlaryň süýrän gyzy / 267
- Bekmyrat baýyň şu obadan ekendigini / 267
- Annageldi ussanyň özi / 258
- Myrat aganyň bu sözleri / 268
- Myrat aganyň depesi / 272
- Myrat aganyň üstü / 274
- Bekmyrat baýlaryň hatary / 274
- Myrat aganyň ýaralary / 274
- Annageldi ussanyň pikiri / 274
- Myrat aganyň daşy / 274
- Bekmyrat baýlaryň topary / 274
- Myrat aganyň gapdaly / 274
- Annageldi ussanyň arabasy / 274
- Myrat aganyň berdaşly bedenleri / 275
- Myrat aganyň yzy / 275
- Myrat aganyň garasy / 275
- Myrat aganyň ahyrky demi / 275
- Bekmyrat baýlaryň salan ýarasy / 276
- Orazsoltan ejäniň başy / 276, 293
- Bekmyrat baýlaryň eli / 276, 333
- Myrat aganyň öldürilişi / 279

- Myrat aganyň ölümi / 279, 283, 284
- Orazsoltan ejäniň işi / 281
- Bekmyrat baýyň işi / 281, 281, 297
- Orazsoltan ejäniň ýany / 283
- Ogulnyýaz ejäniň ýany / 283
- Orazsoltan ejäniň tarapdarlary / 285
- Bekmyrat baýlaryň işi / 286
- Myrat aganyň gandary / 286
- Bekmyrat baýyň ýüzü / 292
- Orazsoltan ejäniň aýdan sözleri / 294
- Orazsoltan ejäniň özi / 298
- Annatuwak ejäniň ýyly sözi / 306
- Ogulnyýaz ejäniň hatary / 316
- Ogulnyýaz ejäniň agtygy / 317
- Ogulnyýaz ejäniň ýaşı / 318
- Bekmyrat baýyň hojaýy / 321
- Bekmyrat baýyň bol pulu / 321
- Bekmyrat baýyň kakamy / 321
- Bekmyrat baýyň ol zulumlary / 321
- Bekmyrat baýyň puly / 332
- Orazsoltan ejäniň garyp göwnü / 334
- Bekmyrat baýyň gapysy / 336
- Weli baýyň ýabysy / 336, 347
- Weli baýlaryň asyl töweregi / 336
- Bekmyrat baýyň ýany / 341, 351, 353, 360
- Bekmyrat baýyň başy / 341
- Bekmyrat baýyň garyndaşy / 342
- Weli baýyň aty / 342
- Bekmyrat baýlaryň öýü / 345, 347
- Bekmyrat baýyň öýü / 345
- Weli baýyň eli / 351
- Bekmyrat baýyň mazary / 352
- Bekmyrat baýyň aty / 352
- Ogulnyýaz ejäniň bir wagtky / 363
- Bekmyrat baýyň göwnü / 364
- Bekmyrat baýyň daýhany / 365, 370

2.2.1.5. Tamlayan Eksiltelen Belirtili İsim Tamlaması

- (Onuň) bagtly durmuşy / 2
- (Onuň) göznel görnüşi / 2, 3
- (Ýeriň) uçurymly gaýalary / 2
- (Onuň) öz ugru / 2

- (Seniň) sag egniň / 2
- (Seniň) gözün / 2, 3
- (Meniň) kakymy / 3
- (Onuň) gürrüni / 3
- (Onuň) atasy / 3
- (Olaryň) tumşugy / 3
- (Biziň) üstümüz / 3
- (Onuň) başy / 4, 10, 16, 27
- (Onuň) sakgallary / 4
- (Onuň) içki dünýäsi / 4
- (Onuň) bütin bedeni / 4
- (Onuň) özü / 4, 12, 12
- (Onuň) taýagy / 5, 14
- (Meniň) bir yıl garaşan günüm / 5
- (Meniň) seretjek günlerim / 5
- (Onuň) öz göwnü / 6
- (Onuň) ýüregi / 6
- (Meniň) haýa-şerim / 6
- (Onuň) dünýäsi / 7
- (Seniň) ýanlyklaryňy / 7
- (Seniň) eliň-gözüň / 7
- (Seniň) ýoldaşyň / 7
- (Meniň) maksadym / 7
- (Onuň) düşegi / 8
- (Onuň) eli-gözi / 8
- (Onuň) gaýnadan gara tüňçesi / 8
- (Olaryň) süýt kädilerini / 8
- (Olaryň) kersençanaglary / 8
- (Olaryň) gaňraklary / 9
- (Olaryň) goýunlary / 9
- (Olaryň) baş sagymy / 9
- (Onuň) içi / 9, 10
- (Onuň) kädisi / 9, 16
- (Onuň) süýdü / 9
- (Olaryň) işikleri / 10
- (Onuň) pişegi / 10
- (Onuň) berdaşly elleri / 10
- (Onuň) ejesi / 10
- (Olaryň) ýüzleri / 12
- (Onuň) guzulary / 12, 15
- (Onuň) maksady / 12
- (Onuň) aýaklary / 12
- (Onuň) haşşyldyny / 12
- (Onuň) gözi / 12
- (Onuň) agzy / 12, 14
- (Onuň) gara gözleri / 13

- (Onuň) sesi / 13
- (Onuň) ýüzü / 13, 28
- (Meniň) goýun bakanym / 14
- (Seniň) Orazsoltan ejeň / 14, 15, 16
- (Seniň) Myrat agaň / 15
- (Onuň) sizden aýrylyp gitjek ýeri / 16
- (Seniň) ýasy ýanyň / 16
- (Uzугyň) utanjy / 16
- (Uzугyň) goşary / 16
- (Onuň) çeper elleri / 17
- (Meniň) ýarym / 18
- (Meniň) janym / 18
- (Meniň) ýanym / 18, 53
- (Meniň) peýkam / 18
- (Meniň) söýgülim / 18
- (Seniň) tüýdügin / 18
- (Seniň) goýnuň / 18
- (Onuň) ýady / 19
- (Meniň) kesen günüm / 19
- (Onuň) baý aýaly / 19
- (Olaryň) gamçylary / 19
- (Onuň) aty / 19
- (Onuň) gara maňlaýy / 19
- (Onuň) gara sakgaly / 19
- (Onuň) töweregi / 20
- (Onuň) külteri / 20
- (Onuň) duran ýeri / 20
- (Onuň) oturjak ýeri / 20
- (Onuň) sag aýagy / 21
- (Onuň) çep aýagy / 21
- (Onuň) gaçyran köwüşü / 21, 21
- (Siziň) gök çäýyňyz / 22
- (Onuň) açyk göwnü / 22
- (Siziň) düýeleriňiz / 23
- (Biziň) düýelerimiz / 23
- (Biziň) gulagymyz / 23
- (Seniň) ataňy / 23
- (Onuň) zady / 23
- (Onuň) bir rupyýasy / 24
- (Onuň) gazap bulaşdyran sakgaly / 25
- (Biziň) kän habarymyz / 25
- (Onuň) sözü / 25
- (Siziň) habaryňyz / 27, 27
- (Onuň) köne telpegi / 27
- (Onuň) ýeňsesi / 27

(Biziň) ýetişip oturan maşgalamyz / 27	(Olaryň) kakalary / 52
(Meniň) bilýän zadym / 28	(Onuň) kakasy / 53
(Siziň) özüňiz / 30	(Onuň) gulagy / 53
(Seniň) janyň / 33	(Seniň) ene-ataň / 53
(Meniň) ädigim / 42	(Biziň) uzak bazarymyz / 56
(Meniň) aýagym / 42	(Biziň) gysga bazarymyz / 56
(Meniň) betbagt gyzym / 42	(Siziň) aýdanyňyz / 59
(Seniň) aýdan zatlaryň / 48	(Siziň) bir eliniz / 60
(Onuň) daýhanlary / 51	(Meniň) soňky sözüň / 92
(Onuň) çopan-çoluklary / 51	(Meniň) agyr ýüküm / 92
(Onuň) ýaman gahary / 51	(Seniň) ataň-babaň / 112
(Onuň) bilindäki pyçagy / 51	(Meniň) gözümiň öňü / 238, 239
(Seniň) işiň / 52	(Meniň) kiçi eltim / 205

2.2.1.6. Tamlayany Zamir Olan Belirtili İsim Tamlaması

Onuň hoş gylygy / 3	Onuň ýüregi / 6, 74, 76, 110, 135, 171, 246, 250, 250
Onuň sesi / 3, 165, 183	Onuň ak gollary / 6
Onuň gyzy / 3	Olaryň boýunlary / 9
Olaryň yzy / 5	Onuň ol islegi / 9
Olaryň önü / 5	Bularyň arasyndaky söýgi / 10
Siziň ogluňyz / 6	Meniň gowy görýändigimi / 10
Meniň gitjek ýerim / 6	Onuň maksady / 12, 155, 249

- Onuň öňü / 12
- Onuň ýeňsesi / 12
- Onuň nurana ýüzü / 12
- Seniň özüň / 13
- Seniň bir bakysyň / 13
- Onuň ýüzü / 13, 13, 15, 15, 48, 73,
105, 111, 111, 111, 138, 158, 162, 250
- Meniň senden bir zat sorasym / 13
- Meniň şuny bilسیم / 13
- Onuň ýany / 14, 102, 110, 111, 116,
153, 194, 203
- Olaryň hemmesi / 15
- Meň başga äkitjek ýerim / 15
- Meniň olardan gizlin syrym / 15
- Olaryň menden gizlin syry / 15
- Onuň dünýäsi / 16
- Onuň gamgyn hiňňildisi / 18
- Meniň hem dokmam özüm / 19
- Meniň dokmajygymy / 19
- Onuň çay hakynda aýtmagy / 22
- Biziň ýaşkiçilerimiz / 23,23, 83
- Biziň Orazdurdymyz / 23
- Siziň töwerekleriňiz / 24
- Biziň ýumşumyz / 24
- Onuň bu gürrüňi / 24
- Meniň pagta alyp berýän hojaýynym /
25
- Onuň ady / 25, 98
- Meniň hojaýynym / 25
- Onuň hojaýyny / 25
- Siziň eliniz / 25, 26
- Onuň bahyllyk bilen sorayanlygy / 26
- Biziň hem on tümenimiz / 26
- Meniň bilýän zadym / 28,28
- Onuň sözü / 28, 217
- Siziň abraýly ýeriňiz / 28
- Meniň diyenim / 28
- Onuň syrly seredişi / 29
- Olaryň öýü / 30
- Olaryň üstü / 30, 97, 184
- Onuň ikindisi-agşamy / 31
- Onuň azyga giden çolugy / 31
- Olaryň her biri / 31
- Onuň gözü / 31, 225, 225
- Meniň ýüregim / 33, 121, 129, 161,
161, 161, 170, 171,171, 172, 172, 174,
174, 178

- Onuň başy / 33, 41,73, 124, 126, 127, 157, 173, 178, 248
- Onuň tarapy / 33
- Onuň gylygy / 36, 37, 72, 73, 229
- Onuň iyeni / 36
- Onuň gelmegi / 37
- Olaryň ýany / 37, 230
- Onuň bütin oý-pikiri / 37
- Onuň maşgalasy / 38
- Olaryň baýlygy / 38
- Meniň maşgalam / 38
- Meniň entek ýetişip oturan gyzym / 38
- Seniň ýaňky aýdanlaryňy / 38
- Onuň kellesi / 40
- Onuň eşegi / 41
- Biziň Türkmenlerimiz / 42
- Meniň şäheri görmänim / 43
- Onuň yzy / 45,70, 105, 116, 123, 156, 250
- Siziň gyzyňyz / 46
- Seniň gadyryňy / 46
- Meniň malym / 46,46
- Siziň maşgalaňyz / 47, 153
- Meniň ýadym / 47
- Siziň hataryňyz / 47
- Siziň üstüňiz / 47, 139
- Onuň gapysy / 47
- Onuň hasaby / 47,47
- Meniň sözüm / 48, 59, 139
- Biziň köpümüz / 48
- Onuň oglan-uşagy / 49
- Onuň tutup oturan eşek taýagy / 49
- Meniň abraýym / 50
- Siziň abraýyňyz / 50
- Onuň gaty gahary / 51
- Meniň çöregimi / 51, 51
- Meniň duzum / 51
- Meniň maňlaýym / 51
- Seniň ýanyň / 51, 221
- Seniň aýdyşyň / 53
- Biziň göwnümüz / 53
- Meniň diý diyenlerimi / 54
- Meniň çagam / 54
- Biziň iru-giç maksadymyz / 54
- Onuň hökümi / 54
- Onuň doly salamy / 55
- Siziň salgydyňyz / 56

- Meniň hem olara ýykgyň etmegim / 56
 Onuň egni / 57
 Biziň bu işimiz / 58
 Meniň gözüm / 58, 141, 177, 223
 Meniň şu ömrüm / 59
 Meniň ozalky sözüň / 59
 Siziň gaty gadyryňyzy / 59
 Meniň şol mele atym / 59
 Siziň hatyraňyz / 59
 Onuň doganoglany / 59
 Meniň maslahatymy / 60
 Meniň ýerimi / 60
 Siziň bir eliniz / 60
 Onuň bitdigi / 60
 Onuň özi / 60, 107, 129
 Meniň başdan garaşýan zadym / 60
 Onuň çeper çalasyn elleri / 61
 Onuň bu gün bütin paýhas-parasaty / 62
 Meniň dokmamymy / 62
 Onuň heniz ynsan tenine tyg çekmedik tejribesiz gollary / 64
 Onuň gulaç gara saçlary / 65
 Onuň gözi / 66, 67, 105, 128, 203
 Meniň elimi-aýagymy / 66
 Onuň rehimsiz haram gany / 66
 Onuň çigni / 67, 204
 Olaryň köpüsi / 67
 Onuň demi / 68
 Meniň ygtyýarym / 70, 170
 Meniň birinji diýjegim / 71
 Siziň öýüňiz / 72
 Meniň yzym / 72
 Onuň töweregi / 73
 Onuň beýle haly / 73
 Meniň ärim / 74
 Siziň başyňyz / 75, 137, 250
 Siziň içiniz / 75
 Meniň kükregim / 77
 Seniň jigeriňi / 77
 Meniň etimi / 78
 Meniň dilim / 78
 Onuň ýaş bedeni / 78
 Onuň üstü / 79, 136
 Meniň bu perişan halymy / 80
 Seniň astyň / 80
 Meniň günüm / 80

- Onuň habary / 83
- Biziň bähbidimiz / 83
- Olaryň hiç biri / 84, 96
- Seniň maşgalaň / 85
- Meniň maslahatym / 85, 195
- Meniň gyzym / 85, 85, 86, 86
- Meniň zorum / 87
- Meniň gargyşym / 87
- Onuň ugry / 87
- Siziň şahyňzy / 87
- Onuň namysy-ary / 87
- Seniň ilatyň / 87
- Biziň habarymyzy / 87
- Olaryň habary / 87
- Onuň maslahaty / 88
- Meniň eziz balam / 89
- Meniň uçuran guşum / 89
- Meniň gara bagtym / 89, 157
- Meniň iň ýakynym / 89
- Seniň görjegiň / 89
- Seniň öňüň / 89, 160, 161
- Onuň garşysy / 90
- Meniň şum takdyrym / 91
- Seniň ýazgydyň / 91
- Meniň ol pikirim / 91
- Meniň üstüm / 92, 243
- Onuň hem aýdan sözü / 92
- Onuň nesihaty / 92
- Meniň şunça sözü / 92
- Meniň ýükümi / 92
- Biziň gara maňlaýymyz / 92
- Meniň elim / 93, 95, 170, 182
- Onuň bu sözü / 94
- Meniň ýaňky eden gürrüňim / 94
- Olaryň eli / 94, 95, 95, 137, 223
- Onuň zülpi / 95
- Siziň şu maslahatyňyz / 95
- Siziň haýryňyz / 95
- Meniň aýdanlarym / 95
- Onuň kiçi aýaly / 97
- Olaryň arasy / 97
- Onuň köpügi / 99
- Meniň ýanym / 99, 117, 155
- Biziň obamyz / 102
- Onuň kari / 102
- Meniň aýdýan atbekadym / 103, 103

- Onuň arzadan başga işi / 103
- Biziň şu işimizi / 103
- Onuň içi / 104, 205
- Onuň şapbady / 105
- Onuň dilmajy / 107
- Seniň näme sözün / 108
- Meniň aýtjak sözüm / 108
- Meniň gyzymy / 108
- Siziň kararyňyz / 108
- Biziň kararymyz / 108
- Onuň adam ýüzü / 109
- Onuň aýallary / 109
- Onuň ugru / 109
- Meniň ymmatym / 110
- Onuň dabanlary / 111
- Olaryň üstesi / 111
- Meniň gelnim / 113
- Meniň ýekeje gyzym / 113
- Onuň öz gamy / 115
- Olaryň gözü / 116
- Olaryň ýüzleri / 117
- Olaryň howlary / 117
- Siziň adyňyz / 118
- Biziň şerigatymyz / 118, 212
- Onuň bu sözi / 118
- Onuň eli / 123, 155, 160, 180, 225
- Onuň maňlaýy / 123
- Onuň gulagy / 123, 182
- Onuň pikiri / 126, 195
- Meniň bu murtum / 127
- Onuň bir ýüzü / 129
- Meniň akylmy / 129
- Onuň şany / 129
- Biziň şanymyz / 130
- Seniň şanyň / 130
- Meniň wadam / 131
- Meniň hem aýtjagym / 132
- Seniň ol aýdanlaryňy / 132
- Meniň janymy / 132
- Seniň kelläni / 132
- Seniň äriň / 132
- Meniň heleýimi / 132
- Meniň hiç kim bilen nikam / 133
- Meniň başym / 134, 245
- Onuň kükregi / 135
- Onuň gujagy / 135

- Onuň lapy / 135
- Meniň maksadym / 137
- Meniň gökdäki dilegim / 138
- Seniň gyzyň / 138
- Onuň bugdaý reňkden ak öwüşginli ýüzü / 138
- Seniň özün / 140
- Meniň adymy / 142
- Meniň ýeke özüm / 142
- Meniň ömrüm / 142
- Meniň adym / 143
- Meniň hatymy / 142, 143
- Seniň takdyryň / 143
- Meniň takdyrym / 143, 221
- Onuň aýaly / 145, 149
- Onuň maşgalalary / 146
- Meniň zawodym / 146
- Meniň birinji dostum / 146
- Onuň agzy / 147, 153
- Onuň ýakyn dosty / 147
- Siziň aýdýan adamlaryňyz / 148
- Onuň gara gözleri / 151
- Onuň iň ýokarky maksady / 152
- Onuň ökjesini / 152
- Onuň dili / 152, 188
- Meniň ajalym / 153, 223
- Siziň maşgalaňyz / 153
- Olaryň biri / 154
- Siziň bu aýdan zatlaryňyz / 154
- Seniň barmagyň / 158
- Meniň garamatym / 159
- Seniň başyň / 159
- Onuň gözleri / 160
- Meniň günämi / 161
- Meniň önüm / 161, 162, 162
- Seniň günäň / 161
- Meniň päk bedenlerim / 161
- Meniň bagtym / 161
- Meniň hatam / 161
- Seniň başyňy / 162
- Seniň ahlagyň / 162
- Onuň aýaklary / 164
- Onuň hazynasy / 164
- Onuň sandygy / 165, 180
- Meniň akylym / 165
- Onuň elleri / 166

Onuň bütinleý ukusy / 169	Seniň şu hatyň / 186
Seniň atyň / 169	Onuň saçy / 188
Meniň öz elim / 170	Olaryň gürrüňi / 191
Onuň sütemi / 170	Onuň pikiri / 195
Meniň dädem / 171	Onuň jübü / 195
Seniň bu aýdýanlaryň / 171	Biziň jübimiz / 196
Seniň garaň / 172	Onuň ýoly / 199, 249
Onuň aýagy / 172	Meniň özüm / 200, 214
Siziň öňüňiz / 172, 172	Onuň aňry tarapy / 200
Onuň boýny / 173	Siziň şol obaňyz / 201
Siziň beýle günüňiz / 174	Biziň ol obamyz / 201
Meniň azyz sopym / 174	Onuň gany / 201
Siziň ýüregiňiz / 174	Olaryň jezasy / 201
Biziň myhmanymyz / 174	Siziň aýdanyňyz / 201
Biziň ýanymyz / 174	Onuň daşy / 202, 227
Meniň size aýtjak sözüň / 75	Onuň şonça göwni / 202
Onuň şeýle bir gahary / 177	Olaryň göni / 203
Siziň maslahatyňyzy / 177	Meniň ýoldaşym / 205
Meniň şu bolşum / 178	Meniň ädigimi / 206, 206
Onuň ruhy / 179	Olaryň özleri / 210
Biziň maksadymyz / 181	Meniň dogan ýegenim / 211
Meniň etjegim / 183	Meniň keramatym / 211
Meniň agzym / 186, 213	Meniň jübim / 212

Onuň manysy / 213	Onuň enesi / 228
Onuň bedeni / 216, 233	Onuň haly / 228
Onuň ölçegsiz puly / 216	Onuň öýü / 228
Siziň jogabyňyz / 216	Siziň göwnüňiz / 230
Siziň ýegeniňiz / 217, 217, 217	Onuň jany / 231
Meniň ýegenim / 217, 218	Siziň gözüňiz / 231
Meniň wyždanym / 218	Meniň dürdäne gelnim / 231
Onuň üstesi / 219	Onuň göwnü / 231
Meniň içim / 220	Onuň serpigini / 233
Onuň jezasy / 222	Onuň goltugy / 233
Onuň golu / 222, 222, 230	Onuň çaresi / 234
Seniň ellerini / 222	Onuň guýusy / 234, 234
Seniň gollaryň / 222	Seniň guýyňy / 235
Meniň bedenim / 223	Onuň gykylygy / 235
Seniň bedeniň / 223	Meniň döwletim / 235, 235
Biziň adatymyz / 224	Meniň aýalym / 235
Onuň iki tarapy / 224	Biziň işimiz / 236
Meniň myhmanlarymy / 224	Onuň arkalary / 238
Onuň taýagy / 225	Seniň eneň-ataň / 238
Biziň üstümüz / 225	Seniň gözleriň / 238
Biziň ganymyzy / 225	Meniň alajym / 238
Siziň rehimiňiz / 226	Seniň gara gözleriň / 238
Onuň takdyry / 227	Onuň aýlygy / 238

- Onuň rugsady / 238
- Olaryň gözi / 238
- Meniň çolugym / 240
- Onuň aşyny-suwuny / 240
- Onuň beýle gapdaly / 242
- Meniň meýidimi / 244
- Meniň dilegim / 245, 245
- Olaryň zahmeti / 246
- Onuň kekejini / 247
- Onuň sözi / 250
- Onuň gözi / 252, 328, 371
- Meniň duşmanym / 252, 347
- Siziň işiniz / 253
- Siziň şol aýdýanyňyz / 253
- Onuň öz öýi / 254
- Onuň özi / 254, 331
- Onuň iň kiçi gyzy / 254
- Onuň ýany / 255, 255, 278, 308, 338, 347
- Olaryň adamçylyklary / 255
- Meniň ýanym / 255
- Onuň öňü / 255, 285, 289, 289
- Onuň sözü / 256, 283, 311
- Olaryň ýüzü / 257
- Olaryň çalajadan edýän gürrüňleri / 258
- Onuň gulagy / 258, 360, 368
- Olaryň bu eden gürrüňleri / 259
- Onuň agyr derdi / 259
- Olaryň ýüzleri / 261
- Olaryň ýüzi / 261
- Onuň perişan haly / 261, 366
- Meniň ýesir düşenim / 262
- Meniň derdimi / 262
- Seniň garry süňkleriň / 262
- Meniň garry kakam / 262
- Meniň agzymdan çykan ýalyňly sözlerim / 262
- Meniň odum / 262, 264
- Seniň öz jigeriň / 262
- Seniň jigeriň / 262
- Seniň eziz, mähriban gyzyň / 262
- Meniň ömrüm / 262
- Seniň gözden döken ýaşlaryň / 262
- Meniň ejem / 263
- Biziň gözýaşymyz / 263
- Seniň goýunlaryň / 263

- Onuň haly / 263
- Meniň mertlik habarymy / 264
- Olaryň aýdymlary / 265
- Meniň günüm / 266, 337
- Olaryň önleri / 266, 279
- Seniň aýdanlaryň / 268
- Meniň maslahatymy / 268
- Meniň ýerjagazymy / 268
- Olaryň towugy / 268
- Meniň ýerimi / 269
- Meniň şu maslahatymy / 269
- Onuň enesi / 270
- Biziň toparymyz / 270, 335
- Seniň Myrat agaň / 271
- Meniň bütin süňklerim / 273
- Meniň ajalym / 273
- Onuň ýüzü / 273, 308
- Meniň maslygym / 273
- Onuň kakasy / 274
- Onuň eli / 274, 349
- Onuň gany / 274
- Onuň aýylganç sesi / 275
- Meniň halym / 276
- Meniň adymy / 276
- Onuň gürründeşi / 276
- Onuň golamançylary / 277
- Meniň ýörejek ýolum / 277
- Biziň oýnumyz / 277
- Olaryň gözleri / 278
- Seniň ogluň / 278
- Biziň ýüregimiz / 280
- Olaryň janlary / 280
- Meniň şu ýerde aýtjak zatlarymy / 280
- Meniň işimi / 281, 294, 294, 294
- Biziň keramatly işanymyz / 282, 288
- Meniň aýdanlarymy / 283
- Olaryň gybaty / 284
- Onuň gapdaly / 286
- Siziň töwellaňyzy / 290, 337
- Onuň sanalgysyny / 291
- Onuň janyny / 291
- Siziň adamyňyz / 291
- Onuň weji / 291
- Biziň pulumyz / 293
- Meniň tüýnügim / 293
- Meniň ýadym / 293, 320, 321, 356

- Meniň adamymy / 293
 Meniň önüm / 293, 294, 311
 Siziň baýlygyňyz / 293
 Meniň ýegşermez buýsanjym / 294
 Meniň gymmatym / 294
 Meniň buýsanjym / 294
 Siziň perwaýyňyz / 294
 Meniň golum / 294
 Meniň bu haýyşymy / 294
 Meniň elimi / 294
 Meniň arzymy / 294
 Seniň işini / 297
 Onuň agryysy / 298
 Meniň oglumy / 298
 Onuň uly aýaly / 298
 Onuň agzy / 299, 372
 Onuň eýwany / 299
 Seniň kakan / 301
 Olaryň gazygy / 302
 Seniň ekiniň / 303
 Onuň kellesi / 303, 304, 304
 Onuň höwes edýän günleri / 304
 Onuň ýagyrnysy / 305
 Seniň günün / 305
 Onuň gözü / 305, 309, 358, 370
 Meniň öýüm / 305
 Onuň göwnü / 306
 Seniň ýaş başyň / 306
 Seniň zarbyň / 306, 306
 Seniň duşmanlaryň / 306
 Meniň öz ýüregim / 306, 306
 Onuň başy / 307, 331, 331, 331, 331,
 347, 349, 369
 Biziň Türkmenlerimiz / 307
 Seniň öňüň / 307, 310, 343, 350
 Seniň başyň / 307
 Seniň duşmanyň / 307
 Meniň ynanjym / 307
 Meniň kelläm / 308
 Onuň ýüzlerini / 309
 Meniň maksadym / 311
 Meniň şu işim / 311
 Meniň işim / 311
 Onuň ölümi / 311
 Meniň ygtyýarym / 311
 Meniň yzym / 312, 351

- Meniň aýdanymy / 312
 Meniň şu aýdanymy / 312
 Seniň dillerini / 312
 Onuň açyk gözi / 313
 Onuň eltisi / 313
 Meniň başymy / 313, 351
 Seniň gözün / 313
 Onuň ýylgyryşy / 313
 Onuň aýaklary / 315
 Onuň üstü / 315, 337
 Seniň aýdanyň / 318, 343
 Onuň bütin gapyrgalary / 318
 Onuň ady / 318, 328
 Biziň aýallarymyz / 318
 Biziň hatarymyz / 319, 319
 Onuň ýüregi / 319, 349, 367
 Biziň gapymyz / 320
 Onuň gara saçlary / 321
 Meniň şu bolşumy / 323
 Onuň ýady / 324
 Onuň butgasy / 324
 Olaryň puly / 326
 Onuň ýürekleri / 327
 Onuň pyçagy / 327
 Olaryň yzlary / 327
 Onuň ak saply jöwheri / 328
 Onuň ýeňsesi / 328, 337
 Onuň gürrüni / 328
 Seniň ýeriň / 329
 Onuň aty / 329
 Onuň suwu / 331
 Onuň maksady / 331
 Meniň arkamy / 332
 Meniň arkam / 332
 Seniň ýanyň / 332
 Siziň obaňyz / 333
 Onuň çay-çörek işdäsi / 333
 Onuň pikiri-zikiri / 333
 Seniň saragtly myhmanlaryň / 335
 Onuň işi / 336
 Meniň ogrym / 336
 Onuň salamy / 336
 Siziň ýanyňyz / 336, 337
 Seniň boýnuň / 338
 Onuň akly / 339
 Seniň şu aýdymyňy / 341

- Seniň derdini / 341
 Meniň gara başymy / 341
 Meniň köneje maslahatymy / 341
 Onuň puly / 341
 Onuň özü / 341
 Olaryň başy / 341
 Meniň dostum / 341, 362
 Siziň aýdýanyňyz / 343
 Biziň aýdýanymyz / 343
 Seniň goşaryň / 344
 Onuň bütün hüý-häsiýetini / 344
 Onuň pikiri / 345
 Onuň mejaly / 346
 Onuň boýnuny / 347
 Onuň ýaragy / 347
 Meniň günämi / 348
 Meniň günäm / 348, 350
 Seniň berk bedeniň / 348
 Meniň ýüregimi / 348
 Meniň ýüzüm / 350, 362
 Meniň elim / 350
 Olaryň düşüňjeleri / 350
 Olaryň öz ynançlary / 350
 Onuň mazary / 352, 354
 Seniň gaýynlaryň / 355
 Olaryň arasy / 356, 371
 Onuň başuju / 358
 Meniň gören günlerim / 358
 Onuň aýaly / 359
 Meniň üstüm / 361
 Onuň içi / 361
 Meniň doganym / 362
 Meniň ýoldaşym / 362
 Onuň günü / 362
 Meniň içim / 362
 Meniň ýüregim / 364
 Siziň adyňyzy / 364
 Meniň ykbalym / 366, 370, 370
 Meniň ýaş ömrüm / 369
 Meniň nähak ganym / 369
 Meniň białal ölümi / 369, 369, 369
 Biziň ýüzüjimiz / 371, 372
 Onuň iki aýagyny / 371
 Onuň arasy / 372

2.2.1.7. Tamlayany Özel İsim Olan Belirtili İsim Tamlaması

Uzugyň artykmaç maşgaladygy / 3	Berdiniň getirendigi / 10
Uzugyň atasy / 3	Berdiniň eli / 11, 158, 158
Uzugyň owadan ýüzü / 5	Uzugyň bu günlükçe işi / 11
Uzugyň ak elleri / 5	Berdiniň ýüregi / 12, 152
Suhan gatyň goýnu / 6	Berdiniň ýylgyryp duran güler ýüzü / 12
Berdiniň ruhu / 6	Uzugyň bu bakyşy / 12
Berdiniň göwnü / 6	Uzugyň uzadan gül dessesi / 12
Uzugyň ýolu / 6, 6, 8, 136, 162, 220, 220	Berdiniň ýylgyryp duran yüzü / 13
Uzugyň geljek ugru / 6	Berdiniň yüzü / 15, 158, 189, 204, 221
Berdiniň durmuşy / 6	Berdiniň bu ýagdaýyny / 15
Uzugyň önü / 6, 207	Uzugyň ýady / 19
Uzugyň gülümsiräp duran yüzü / 7	Uzugyň ini / 19
Uzugyň yüzü / 7, 7, 13, 13, 138, 139, 189, 222	Myradyň öýi / 20, 20, 87
Suhan gatynyň ýazlagy / 8	Durdynyň tapyp beren ýylgyny / 20
Murgap derýasynyň aýagy / 8	Uzugyň ýarty yüzi / 21
Uzugyň ýany / 8, 79, 126, 152, 159, 220, 225	Durdynyň çakylygy / 21
Uzugyň hyzmaty / 9	Uzugyň salgym atýan röwşen yüzi / 21
Berdiniň doly kädisi / 9	Suhan gatynyň uzadan çäýnegi / 23
Uzugyň hem gijede-gündizde edýän pikiri / 10	Mary bazarynyň söwdasy / 24
	Abanysyň eli / 25
	Suhan gatynyň yüzü / 28, 38, 58

- Suhan gatynyň gözü / 29, 54, 58
- Suhan gatynyň: «Mumly ýüplük ýaly bolarlar» diýen sözü / 30
- Berdiniň gelmezligi / 31
- Berdiniň ýolu / 31
- Uzugymyň ýüzü / 33
- Suhan gatynyň küdeleri / 34
- Uzugyň ýeke özi / 35, 135
- Uzugyň gulagyna degip, duran ýeri / 37
- Orazmuhammediň aýaly / 38
- Oguljereniň özi / 38
- Suhan gatynyň ýany / 42, 43, 53, 55, 243
- Suhan gatynyň garny / 43
- Suhan gatynyň çep gapdaly / 45
- Suhan gatynyň özü / 46
- Suhan gatynyň jogaby / 46
- Suhan gatynyň bu bolsadysy / 48
- Suhan gatynyň bijaý gahary / 49
- Suhan gatynyň kükregi / 51
- Suhan gatynyň ýazgydy / 52
- Uzuklaryň öýleri / 52
- Berdiniň ýigit kemi / 54
- Ogulnyýazyň öýü / 54, 55
- Myradyň ýeke özü / 56
- Suhan gatynyň bu sözü / 56
- Suhan gatynyň bu sözleri / 56
- Suhan gatynyň aýdan sözleri / 57
- Berdiniň gaýdyp guma gitmegi / 57
- Suhan gatynyň öňü / 58
- Suhan gatynyň ugursyz dürsürän bolup oturyşy / 58
- Allagyň atasy / 59
- Suhan gatynyň çoluk tutjak gysga bazar günü / 61
- Uzugyň dokmasynyň kesiljek günü / 61
- Uzugyň ruhy / 61
- Amanmyradyň ýoldaşy / 64, 67
- Kowusyň wagşy güýjü / 64
- Amanmyradyň üçünji ýoldaşy / 64
- Amanmyradyň öňü / 64, 65
- Uzugyň gapdaly / 65, 79, 111
- Durdynyň beýle perişan haly / 65
- Uzugyň aýagy / 66, 203
- Uzugyň agzy / 66, 78
- Guwwanyň kellesi / 66

- Saparyň aty / 67
- Orazsoltanyň ýany / 68
- Meret arçynlaryň atlary / 69
- Meret arçynyň aýaly / 69, 70, 70
- Amanmyradyň sag gapdaly / 70
- Kowusyň soragy / 71
- Amanmyradyň bu sözi / 71
- Saparyň gulagy / 71
- Amanmyradyň çep tarapy / 71
- Amanmyradyň öňki aýaly / 72
- Amanmyradyň sesi / 73
- Uzugyň takdyry / 73
- Uzugyň gara gözleri / 73
- Uzugyň başy / 74, 160, 160, 161, 205
- Täçsoltanyň eli / 74
- Uzugyň üstü / 74, 75, 79, 80, 162, 112, 229
- Uzugyň bu wagtky / 74
- Uzugyň kellesi / 75
- Uzugyň maňlaýy / 77
- Uzugyň bütin synasy / 77
- Amanmyradyň eli / 77
- Uzugyň huşsuzlygy / 78
- Amanmyradyň ikinji aýaly / 78
- Suhan gatynyň işigi / 81
- Suhan gatynyň öýü / 81
- Suhan gatynyň gepleýşi / 81
- Arçynyň ýüzü / 85
- Baýramgulyjyň ýüzü / 86
- Suhan gatynyň gahary / 86
- Suhan gatynyň sözü / 86, 93
- Arçynyň aýdanlaryny / 88
- Suhan gatynyň islegi / 88
- Suhan gatynyň öňküden hem beter gahary / 88
- Suhan gatynyň indiki sözleri / 89
- Meret arçynyň zyy / 90
- Suhan gatyň aýaly / 94
- Suhan gatynyň ygtyýary / 95
- Suhan gatynyň bu işe gatyşmagy / 99
- Suhan gatynyň köpügi / 99
- Uzugyň süýrelmegi / 100
- Suhan gatynyň çopançylygy / 102
- Rahym diwalyň ýany / 103
- Rahym diwalyň ruhy / 103
- Uzugyň beýle jogap berşi / 107

- Uzugyň ene-atasy / 110
- Seýidahmet işanyň dudu / 110, 111
- Seýidahmet işanyň edýän gorkuly dini gürrüňleri / 111
- Seýidahmet işan-laryň memmeri / 112
- Uzugyň saglygy / 111
- Işanyň aýaly / 111
- Ogelnäziň nämäni göwnü / 112
- Işanyň keramaty / 115
- Uzukjemalyň ejesi / 116
- Seýidahmet işanyň ýany / 116, 154, 181
- Uzukjemalyň enesi / 117
- Uzugyň ejesi / 117
- Işanyň mapraç ýüzü / 117
- Işanyň ýüzü / 118, 201, 202, 210, 214
- Allanyň salany / 121
- Işanyň ýalçylaryndan biri / 123
- Enekütiniň eli / 123, 178
- Uzugyň bu sözleri / 125
- Uzugyň yzy / 127, 139, 228
- Uzukjemalyň yşgy / 130
- Çerkeziň aýdýany / 131
- Uzukjemalyň dili / 131
- Çerkez işanyň ýüzü / 131, 132, 133
- Uzukjemalyň Amanmyrat bilen nikasy / 132
- Enekütiniň bu sözü / 133
- Çerkez işanyň göwni / 133
- Enekütiniň ýüregi / 133
- Uzukjemalyň öz aýdan sözleri / 133
- Enekütiniň gündizden taýýarlap goýan hüjresi / 134
- Enekütiniň şumjaryp duran şumroý ýüzü / 135
- Uzugyň egni / 135
- Meret arçynyň eli / 137
- Enekütiniň sözü / 139, 169
- Uzugyň aglap oturyşy / 139
- Işanyň bibisi / 141
- Polkownigiň aýaly / 146
- Naçalnigiň aýaly / 146, 147, 148, 149
- Awanesiň ýany / 147
- Naçalnigiň maşgalalary / 149
- Awanesiň eli / 149
- Baýarymyzyň hanymy / 149
- Amanmyradyň nebsi / 149
- Amanmyradyň gelni / 150

- Garagumuň şeýle agyr ýollary / 152
- Işanyň ýany / 153
- Seýidahmet işanyň aýagy / 154
- Berdiniň howu / 154
- Enekütiniň zýy / 155
- Enekütiniň özi / 157
- Berdiniň barmagy / 157
- Uzugyň gözleri / 158, 160
- Ogelnäzigiň ýany / 158, 179
- Ogelnäzigiň ýüzü / 159
- Berdiniň ýany / 160
- Uzugyň agyr haly / 161, 233
- Uzugyň bu sözü // 161
- Berdiniň bu mahal bütün damarlary /
163
- Berdiniň pikiri / 163
- Uzugyň ygtyýary / 163
- Çerkez işanyň aty / 163
- Jereniň sözü / 167
- Enekütiniň öýü / 169
- Enekütiniň salamy / 169
- Uzugyň suraty / 170, 177
- Ogelnäzigiň töhmeti / 171
- Enekütiniň öňü / 171
- Çerkez işanyň ýany / 172
- Piriniň ýüzü / 173
- Seýidahmet işanyň gözi / 174
- Seýidahmet işanyň hujresi / 174, 180
- Seýidahmet işanyň ogly / 175
- Enekütiniň ýaraşyksyz ullakan gara
ýüzü / 178
- Çerkeziň ejesi / 178
- Ogelnäzigiň güler ýüzi / 179
- Enekütiniň aýaklary / 180
- Ogelnäzigiň bütün ygtyýary / 180
- Enekütiniň esasy maksady / 180
- Ogelnäzigiň ygtyýary / 180, 180
- İşanlaryň başy / 180
- Seýidahmet işanyň öňü / 181
- Işanyň önü / 181
- Işanyň ýüregi / 181
- Berdiniň başy / 188
- Uzugyň sellesi / 188
- Berdiniň her sözü / 189
- Aşgabadyň ýolu / 193
- Öwezämmediň işigi / 200

- Nurmämmediň uýasy / 201
- Nurmämmediň ýegeni / 201
- Öwezämmediň ýüzü / 202
- Nurmämmediň edil gapdaly / 203
- Nurmämmediň ýiti gözleri / 203
- Berdiniň garry babasy / 204
- Berdiniň maňlaýy / 204
- Berdiniň ejesi / 204
- Berdiniň babasy / 204
- Marynyň ýagdaýy / 205
- Ogelnuruň ýüzü / 205, 206
- Uzugyň ýeňsesi / 205
- Uzugyň ädigi / 206
- Uzugyň sözü / 206, 221
- Berdiniň oturan öýü / 206
- Berdiniň daşy / 207
- Uzugyň oturan öýü / 207
- Berdiniň gyz alyp gaçyp geleni / 207,
- Işanyň bir gapdaly / 208
- Uzugyň arkasy / 209
- Ahunýň sözü / 209
- Işanyň kowmagy / 210
- Nurmämmediň ýaman gahary / 210
- Işanyň bu sözü / 213
- Nurmämmediň gaty gahary / 213
- Bekmyradyň ýüzü / 214
- Nurmämmediň sözü / 218, 224, 224
- Marynyň özü / 218
- Berdiniň ýany / 221
- Uzugyň eli / 222
- Nurmämmediň dogan-garyndaşlary / 224
- Saparyň maňlaýy / 225
- Nurmämmediň başy / 225
- Öwezämmediň öýü / 225
- Amanmyradyň ýany / 226
- Nurmämmediň bu sözü / 226
- Nurmämmediň gulagy / 227
- Berdiniň gazamatdaky ykbalý / 227
- Amanmyradyň ýaşı / 231
- Uzugyň ömrü / 232
- Pahyryň öýü / 233
- Uzugyň goltugy / 233
- Suhan gatynyň sylagy / 234
- Suhan gatynyň ogly / 234, 234, 239
- Berdiniň ýeri / 234

- Suhan gatynyň guýusy / 234
- Suhan gatynyň özi / 234
- Baýramyň berk sözü / 236
- Garagumuň giň çölleri / 236, 237
- Suhan gatynyň dili / 237
- Garagumuň giň sähralygy / 237
- Suhan gatynyň soňraky sözleri / 237
- Garagumuň içi / 237
- Eseniň ýany / 238
- Suhan gatylaryň rehimi / 238
- Suhan gatynyň iň uly ogly / 238
- Suhan gatynyň goýnu / 238, 239
- Suhan gatynyň uly ogly / 239
- Hudaýyň özi / 244, 244
- Murgap derýasynyň gündogar ýakasy / 245
- Allanyň ýolu / 250
- Hudaýyň üstü / 250
- Meret arçynyň obasy / 253
- Abadanyň ejesi / 255
- Abadanyň ýany / 255
- Durdymammediň ogly / 256
- Abadanyň böwrü / 256
- Abadanyň bu sözleri / 257, 258
- Uzugyň «ýandym» diýen sözi / 263
- Uzugyň ýüzü / 264, 369
- Annageldi ussanyň örkli duran sygry / 265
- Annageldi ussanyň ýany / 266
- Çarynyň buluç daýhany / 270
- Myradyň ýany / 271
- Gulamanyň bu sözü / 271
- Çarynyň gaty gahary / 271
- Annageldi ussalaryň neberesi / 274
- Suhan gatynyň ýurdu / 275
- Sirgeýiň ömri / 277
- Orazsoltanyň arzasy / 278
- Sergeýiň sözü / 282
- Orazsoltanyň başy / 282, 288
- Meret arçynyň iberen oglany / 283
- Uzugyň süýrelmegi / 284
- Meret arçynyň ýüzü / 285, 285
- Uzugyň işi / 286, 307
- Seýidahmet işanyň kiçi aýaly / 287
- Seýidahmet işanyň keramaty / 287
- Işan ýektaýlarynyň syýlary / 290

- Orazsoltanyň bagty / 292
- Orazsoltanyň üstü / 295
- Orazsoltanyň agzy / 298
- Orazsoltanyň şu günki aýdan sözleri / 298
- Meret arçynyň uly aýaly / 299, 300, 305
- Durdynyň tarypyny / 299
- Meret arçynyň işigi / 299
- Meret arçynyň aýaly / 300
- Durdynyň öňü / 300
- Meret arçynyň uly ogly / 300
- Durdynyň ýüzü / 302, 307, 329, 329, 330
- Meret arçynyň aýdyşy / 302
- Durdynyň boynu / 303, 316
- Meret arçynyň otag otag ýören daýhany / 303
- Durdynyň gulagy / 303, 317, 317, 323
- Sarynyň ýüzü / 304
- Durdynyň gözýaşy / 304
- Durdynyň işi / 304
- Meret arçynyň gapysy / 304, 359, 359
- Durdynyň gözi / 304, 314
- Meret arçynyň kiçi aýaly / 305
- Durdynyň güýji / 305
- Meret arçynyň maşgalasy / 306
- Durdynyň ýaş başy / 306
- Sarynyň näçe nebsi / 306
- Sarynyň özi / 306, 330
- Meret arçynyň döw ýaly oglanlary / 306
- Mommugyň gözi / 308
- Durdynyň dulugy / 308
- Mommugyň ejesi / 309
- Meret arçynyň ýeri / 310
- Annatuwagyň bu sözü / 311, 312
- Durdynyň çeken jebri / 311
- Durdynyň endamy / 311
- Durdynyň ýüregi / 311, 311, 348
- Durdynyň çigni / 311, 312, 312
- Annatuwagyň duzagy / 313
- Sarynyň kellesini / 313
- Annatuwagyň eltisi / 313, 313, 313
- Durdynyň gözü / 313, 331
- Sarynyň başy / 313
- Durdynyň sözi / 313

- Durdynyň butlary / 314
- Durdynyň bedeni / 315, 349, 361
- Durdynyň durşy / 315
- Durdynyň aýaklary / 315
- Durdynyň üstü / 316
- Durdynyň kellesi / 316
- Durdynyň yzy / 316, 316
- Meret arçynyň oglanlary / 317, 317
- Meret arçynlaryň topary / 317
- Annaoraz işanyň agtygy / 320
- Söýüniň enesi / 320
- Meret arçynyň daýhany / 321
- Uzugyň agzy / 322
- Amanmyradyň gapdaly / 322
- Durdynyň bozuk göwni / 322
- Durdynyň göwni / 323
- Çarynyň ýany / 323
- Durdynyň gapdaly / 324
- Uzugyň perişan halý / 325, 366, 369
- Çarynyň özüni / 327
- Durdynyň ýady / 327
- Durdynyň bady / 327
- Çarynyň yzy / 328
- Sarynyň talaban bazary / 328
- Sarynyň ýany / 328
- Gylyçlynyň ýany / 332, 340
- Gylyçlynyň göwni / 333
- Gylyçlynyň ýüzü / 333, 343, 344
- Durdynyň sesi / 334
- Durdynyň ykbaly / 334
- Allagyň ýüzü / 336, 355
- Allagyň damarlary / 339, 349
- Garagumuň çölü / 341
- Durdynyň aýdyşy / 343
- Durdynyň goşary / 344
- Allagyň ýüzi / 344
- Durdynyň başuju / 345, 345
- Durdynyň kükregi / 345, 361
- Durdynyň öz durmuşy / 345
- Durdynyň başy / 346, 347, 360
- Allagyň endamlary / 346
- Durdynyň ýany / 346, 355
- Durdynyň ölümi / 348
- Allagyň sözleri / 350
- Allagyň eli / 350
- Durdynyň dogany / 350

Durdynyň maslahatyny / 351	Täçsoltanyň ýüzü / 363
Durdynyň goşlary / 351	İşanyň bu sözü / 363
Gylyçlyň ýany / 352	Täçsoltanyň bu sözü / 364
Allagyň yzy / 353	Täçsoltanyň eli / 364
Sarynyň ejesi / 359	Täçsoltanyň çyrynaýşy / 365
Durdynyň ýoldaşy / 361	Torlynyň aýaly / 365
Durdynyň jany / 361, 362	Gurbanjemalyň garyp göwni / 366
Allagyň sözü / 362	Uzugyň bu hiňlenmesi / 367
Täçsoltanyň gözü / 362	Uzugyň ýüregi / 367
Seýidahmet işanyň aýagy / 362	Uzugyň atasy / 368
Täçsoltanyň tüýs ýüregi / 363	Durdynyň syçrap çykan gyzyl ganlary / 369
Çerkez işanyň sakgaly / 363	Durdynyň ölüm habary / 370
Çerkez işanyň atlary / 363	

2.2.1.8. Tamlayamı İşaret Zamiriyle Oluşan Belirtili İsim Tamlaması

Bularyň gürrüňi / 17	Şolaň göni / 30
Bularyň birinji sapy / 17	Bularyň hiç biri / 33
Bularyň ýüzü / 17	Şolaryň gürrüňleri / 37
Şolaryň gapysy / 23	Bularyň biri-ikisi / 41
Şolaryň bir ýany / 23	Şonuň yzy / 41
Şonuň ýany / 25, 181	Şonuň aňyrsy / 46
Bularyň öňü / 28	Şolaryň ulusyndan kiçisi / 46
Şonuň atasy / 28	Şonuň ýeri / 46, 60, 131

- Bularyň öýleri / 53
- Munuň başy / 54
- Şunuň öňü / 54
- Munuň sözü / 67, 119
- Bularyň atlary / 70
- Olaryň üstü / 80
- Bularyň jogaby / 72
- Bularyň ikisi / 95, 144
- Şonuň aýdan sözleri / 106
- Şonuň aýdanlary / 107
- Şolaryň golu / 107
- Bularyň mesawy gepleşigi / 112
- Şonuň enesi / 117
- Bularyň ýüregi / 121, 241
- Munuň ajaly / 127
- Şonuň ýüzü / 129
- Şonuň hut özi / 129
- Şonuň hemmesi / 132
- Munuň ýüregi / 139
- Bularyň arasy / 140, 140
- Şolaryň özleri / 141
- Munuň içi / 144
- Munuň saraýy / 146
- Munuň ahy / 155
- Şolaryň demir penjesi / 158
- Şunuň sesi / 165
- Şolaryň arasy / 179, 183
- Şolaryň başy / 179
- Bularyň arasyndaky gürrüň / 186
- Bularyň gürrüňçiligi / 187
- Munuň soragy / 197
- Şonuň gany / 201
- Bularyň ýany / 203
- Bularyň ýumuşlary / 209
- Şonuň webaly / 210
- Şolaryň aýdany / 220
- Şonuň namysy / 222
- Şolaryň eli / 223
- Şonuň goýnu / 240
- Bularyň agyr derdi / 241
- Şonuň içi / 253, 353
- Bularyň gürrüňleri / 258
- Bularyň arasy / 261, 262
- Bularyň bu haly / 263
- Bularyň ýüzleri / 264
- Bularyň haly / 264

Bularyň agyr haly / 264	Bularyň öýjügi / 322
Bularyň dawasy / 272	Bularyň ak saply pyçaklary / 323
Şonuň üsti / 280	Şonuň aty / 329
Bularyň önleri / 288	Şonuň ýany / 330
Munuň ýany / 289	Munuň geljegi / 331
Şonuň üstü / 293, 361	Munuň pikiri / 331
Bularyň başy / 304	Şonuň ýabysy / 352
Bularyň gürrüni / 310	Şonuň teni / 355
Şolaryň deregi / 318	Şonuň ýassygy / 362
Bularyň hemmesi / 320, 320	

2.2.1.9. Tamlayan ile Tamlanan Arasında Unsur Bulunan Belirtili İsim Tamlaması

Dokuň açdan habary / 4	Çopanyň çörek garasy / 31
Baharyň bar gözelligi / 4	Atasynyň bu gezekki gelmegi / 37
Dilegimiň duş geljegi / 14	Baýyň näme üçin çagyrandygy / 37
Halyçanyň tör gyrasy / 20	Gyranyň Urukdan aýrylmagy / 40
Ýektaýynyň bir taýy / 21	Derýanyň çep goltugy / 40
Adyň biz üçin işligi / 24	Kakasynyň: «Çöş-ş...» diýip, daşarda eşegini durzan sesi / 53
Pagtalygyň süýthorlyga zyýan ýetirýändigini / 26	Arabanyň hapa tigri / 58
Sakgalynyň bir çogumy / 26	Soňunyň çigit ýaly pikiri / 60
Biziň hem on tümenimiz / 26	Gapynyň birden iki taraplaýyn açylyşy / 74
Adamsynyň oba gelip gitmegi / 29	

Hazanyň bimahal öwsen şemaly / 79	Adamyň nikaly aýaly / 211
Obanyň ýedi-sekiz sany ýaşulusy / 100	Çopanlaryň aýdan sözleri / 237
Äriniň buýran işini / 111	Bu öýleriň in ýokarky çetkisi / 254
Biriniň nikaly heleýi / 201	Egniň täze donly / 309
Ýaşulularyň oturan öýü / 208	Aýagyň täze çokaýly / 309

2.2.1.10. Tamlayanı Dönüslük Zamiri ile Kurulan Belirtili İsim Tamlaması

Özüniň gözbaşy / 2	Özüniň wagşy penjeleri / 67
Özüniň güýç -kuwwaty / 2	Özüniň erk-ygtyýary / 79
Özüniň öwşunli bezegi / 4	Özüniň gül lalesi / 79
Özünden özi / 4	Özüniň nurana ýüzü / 90
Özüniň getiren sowgadyňy / 4	Özüniň dokan halyçasy / 94
Özüniň aýratyn gözelligi / 4	Özüniň bagry / 95
Özüniň gargy tüýdügi / 5	Özüniň ýaşajyk gyzy / 95
Özüniň durmuşy / 19	Özüniň bir golu / 100
Özüniň ýoldaşy / 32	Özleriniň uzak ýollary / 112
Özüniň bir aşnasy / 37	Özüniň kesbi-käri / 116
Özüniň ýetişip, ötüşip oturan gyzy / 37	Özüniň aýdýan sözleri / 137
Özleriniň bazarçysy / 52	Özüniň synçy gözleri / 138
Özüniň razyçylygy / 54, 78, 125	Özüniň eli / 150
Özüniň garyp göwnü / 63	Özüniň agyr haly / 161
Özüniň garry güýjü / 64	Özüniň mylaýym sözleri / 195
Özüniň on dört ýaşly oglu / 65	Özüniň hormatly myhmanlary / 200

Özüniň ýiti gözleri / 202	Özleriniň zahmeti / 252
Özüniň hapa penjesi / 212	Özüniň maşgala durmuşy / 255
Özleriniň mynasyp bolmadyk elleri / 212	Özüniň durmuşy / 255, 345, 360
Özüniň işi / 218	Özüniň kesbi-käri / 261
Özüniň birnäçe adamlary / 227	Özüniň döwülmez demir çybygy / 261
Özüniň berk sözü / 227	Özüniň ganly penjesi / 261
Özüniň sözi / 231	Özüniň gürrüni / 279
Özleriniň zahmetlerini / 246	Özüniň keramaty / 287
Özleriniň baýragy / 247	Özüniň naýzalary / 315
Özüniň gara zahmeti / 249	Özüniň gandary / 323
Özüniň bala-çagasyny / 251	Özüniň dostluk maslahaty / 328
	Özüniň demir penjesi / 362

2.2.1.11. Tamlayanı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması

Mal-mülkün eýesi / 21	Gelen-giden aýallaryň önü / 109
Ene-atasynyň ýany / 37	Ata-enäniň ýaraşygy / 175
Ata-enesiniň näme gürrüň edýändikleri / 37	Aýal-gyzlaryň arasy / 204
Ýag-ýüpegiň arasy / 47	Gelin-gyzlaryň gürrüňleri / 258
Baş-altý aýyň içi / 47	Gelin-gyzlaryň bu gürrüňleri / 259
Daýhan-deşdiwanlarynyň önü / 50	Ene-atanyň mähri / 260
Çopan-çoluklarynyň hakyny / 50	Gaýgy-gamyň içi / 265
Taýak-syryklaryň sesi / 66	Arsyz-namysyzlaryň ýüzü / 349

2.2.1.12. Tamlanamı Tekrar Grubundan Oluşan Belirtili İsim Tamlaması

Özüniň güýç-kuwwaty / 2	Gyzyň el-aýagyny / 68
(Seniň) eliň-gözüň / 7	İşiň ary-namysy / 98
(Onuň) eli-gözi / 8	Sakgalyň elini-aýagyny / 101
Onuň ikindisi-agşamy / 31	Ejesiniň ýüz-gözünü / 124
Bularyň biri-ikisi / 41	Saraýyň içini-daşyny / 144
Onuň oglan-uşagy / 49	Gyzynyň agyr hal-ýagdaýy / 242
Kömege gelýän aýallaryň sany-sajagy / 67	Obanyň gyz-gelinleri / 254
	Oglunyň täzeje köýnek-balagyny / 359

2.2.1.13. İlgi Hâl Eki Yerine Uzaklaşma Hâl Eki ile Yapılan Belirtili İsim Tamlaması

Başga öýlerden arasy / 3	Aýallardan biri / 11
Özünden özi / 4	Ýolagçylardan biri / 41

2.2.1.14. Tamlanamı Eksiltilen Belirtili İsim Tamlaması

Berdiniňkiden (Berdiniň ýüregi) / 6	Bediniňki (Berdiniň ýüregi) / 6
Bekmyrat baýyňky / 212	

2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlaması

Göz başy / 2	Çep aýagy / 21
Ýele ýany / 2	Öz daşy / 21
Öz ugru / 2	İki eli / 22,22
At aýagy / 3, 63, 72, 72, 223	Öz öňü / 22
Bahar howasy / 4	Dünýä gürrüni / 24
Öz göwnü / 6	Hywa ýoly / 24
Şatlyk derýasy / 6	Öz içi / 24
Ýürek joşguny / 6	Öz öýü / 30,30, 72
Adat güýji / 7	Öz maýdaljygy / 34
Ýabaly agajy / 7	Çep dyzy / 36
Kese agajy / 7	Sag dyzy / 36
Göz gytagy / 8	Öz peýwagty / 41
Bahar aýlary / 8	İki egni / 43
Öz pişegi / 10	Don bazary / 43
Deniz suwy / 10	Goýun bazary / 43
Gül dessesi / 12, 12, 12, 13, 75, 161, 368	İki barmagy / 45
Öz bary / 14	Türkmen çayçysy / 45
Öz ýumşu / 15	Öz başy / 47, 205
Öz göbegi / 15,15	Öz obalary / 53, 203
Öz gyzy / 19, 38	Öz çagasy / 53
Sag aýagy / 21, 154	Öz pikiri / 54
	Öz ogly / 59

- Öz işi / 62
- Öz eli / 63
- Öz islegi / 64
- Sag goly / 64
- Sag eli / 67
- At gulagy / 67
- Öz ygtyýarlary / 67
- Söweş meýdany / 68
- At öňü / 68
- Ekin meýdany / 68
- Jeň meýdany / 68
- Öz heleýi / 76
- Zöhre ýyldyzy / 79
- Bazar ýoly / 82
- Öz jany / 82
- Sag tarapy / 84
- Öz ýany / 88
- Öz maksady / 93, 93
- Türkmen adaty / 95
- Mary şäheri / 104, 322
- Puşkin köçesi / 104
- Murgap derýasy / 104
- Karamzin köçesi / 104, 104
- Syrat köprüsi / 111, 111, 361
- Süýr depesi / 111
- Öz möçberi / 134
- Garagum çölleri / 152, 159, 212, 268
- Tejen aýagy / 164, 185, 185, 187
- Öz döwrü / 175
- Öz obasy / 201
- Öz ýüregi / 209
- Öz maşgalasy / 212
- Öz ýaradarlary / 226
- Öz sözü / 227
- Towuk bazary / 247
- Talaban bazary / 248, 249, 249, 251, 251, 252, 328, 329
- Türkmen ýigidi / 251
- Pikir derýasy / 252, 340
- Talaban dagy / 252
- Tal agajy / 264
- Garagum çölü / 268
- Türkmen ölçügi / 281, 281
- Hakykat ýolu / 281
- Öz edarasy / 285
- Türkmen dili / 285

Ýag gaby / 322, 324, 324

Töhmet belasy / 334

Garagum çöllügi / 334, 341

2.2.3. Zincirleme İsim Tamlaması

Kimiň daragynyň sesi / 2

Şu berk gaýaly, uçurymly ýeriň ýele ýany / 2

Obanyň ýeňsesini syryp geçýän gyrasy / 2

Ýap-salmalaryň gyrasynda bitip oturan agaçlaryň arasy / 2

Haha-Ma-a-w-w!!!» diýip gygyrýan çopanlaryň sesi / 3

Ýañky küdeli hataryň çep tarapy / 3

Maýryjak, garaja öýden çykýan daragyň sesi / 3

Obanyň bütin dokmaçy gyz-gelinleri / 3

Onuň ýigrimi-otuz ýyldan bäri çopançylygy / 3

Suhan baýyň gara gulak düýeleriniň çişni / 3

Uzugyň daragynyň sesi / 3, 35

Suhan baýyň hatarynyň çeti / 3

(Onuň) daşky dünýäsinde ýanýan durmuş oduny / 4

Onuň ýangynynyň labyrdysydygy / 4

Baharyň dürli gülleriniň ysyna gatyşan ýakymly şemaly / 4

Ýazyň şeýle gözəl görnüşli paslynda al-elwan gülälekleli giň meýdanyň ortasyndaky
yaşyl donuny ýapynan öwüşginli depäniň üstü / 5

Bularyň belli bir ýerde durman, ýüzleri haýsy ýana bolsa, şaýraşyp gidip barmaklary
/ 5

Berdiniň alaňyň üstü / 5

Döwrüniň düzgüniniň göterişi / 7

Siziň gazanyňyzyň ölçegi / 7

Ýanlyk agaçlaryň çukurynyň arasy / 7

Uzugyň şähdi açyk, şatlyk bilen suwarylan, oýnaklap duran gara gözleri / 7

Çaý içip oturan aýallaryň Berdiden başga gürrüňleri / 8

Berdi hakynda edilen gürrüňleriň biri / 8

Aýallaryň Berdi hakynda eden gürrüňleri / 8

Uludan-kiçä bar kişiniň arasy / 8

Uzuklaryň çatmasynyň dikileni / 8

Kökerilgi goýunlaryň her haýsy bir çeti / 9

Şu pursatyň her gün içinde sansyz gaýtalanmagy / 9

(Onuň) düýnki goýun seçilip durka eden gürrüňi / 10

Teläriň üstünde serginleşip duran gatyklary / 10

Düýnki gaýnadan çökeliğiň suwu / 10

Uzugyň «Size goýup gitjek» diýen sözü / 11

Şunuň bilen bularyň arasyndaky söýgi sözleşigi / 13

Köpden bäri edip ýören pikiriň şu gün aňyrsy / 14

Bu habary eşiden gününüň ertesi / 16

Düýn dokmasynyň iň soňky gölü / 17

Düýnki gutaryp goýan gölüniň ýüzü / 17

Gijäniň bütin jandarlarynyň üstü / 17

Özüniň çeper golunyň, ýiti pikiriniň, agyr zähmetiniň döreden gymmatly dokmasynyň ýüzü / 7

Suhan baýlaryň gyzlarynyň dokmalarynyň özleri / 19

Orazsoltan ejäniň «Öýe giräýiň» diýen sözi / 20

Jüründiklenen gemrijek çäýneginiň diş açan agzy / 21

Uzugyň salgym atýan röwşen ýüzi / 21

Köwşüniň çagşyldysynyň güýçlenip, ýakynlap gelmesi / 21

Orazsoltan ejäniň demläp uzadan çäýneginiň biri / 22

Orazsoltan ejäniň utanjyndan ýüzüniň ýedi gat derisi / 22

(Onuň) käsesine guýan çayynyň reňki / 22

Onuň ömür ýetmezçilikde Suhan gatylara salan dilegleri / 22

Onuň çagalarynyň içi / 23, 23

Baý aýallarynyň, ýetirýän şalpak dilleri / 23

Sakgalynyň bir çogmagynyň uju / 24

Suhan gatynyň şunça zadyň arasynda taklap, iki şaýyň üstünde ugursyz gürrüň edip oturyşy / 24

Suhan gaty sakgalynyň agzyna salan çogmagynyň ujundan dişi bilen kertip alan gyllary / 24

Eňeginiň aşagyna düýrläp oturan sakgalynyň bir çogmagynyň uju / 24

Sakgalynyň agzyna salan çogmagynyň uju / 24

Siziň şol hojaýynyňzyň ady / 25

Ol pagtalygyň süýthorlyga zyýan ýetirýändigini / 26

Pagtalyk almagyň süýdüne almakdan bir amatlyrak tarapy / 26

Suhan gatynyň göwnüniň bozulandygy / 26

Adamsynyň oba gelip gitmegine mydama şatdy / 29

Suhan gatynyň: «Mumly ýüplük ýaly bolarlar» diýen sözü / 30

Agdarylyp-dönderilip ýören sürüli goýnuň yzy / 30

Bu pyýadanyň beden gurluşy / 31

Eşegiň aýagynyň sesi / 34

- Beýik-beýik depeleriň, ýasy-ýasy ýapylaryň duşu / 34
- Uzugyň dokma daragynyň sesi / 34
- Gyzynyň daragynyň sesi / 34,35
- Gyzynyň, daragynyň sesiniň beýle sus çykmagy / 35
- Özüniň ömür gülüniň gunçasynyň üzülmegi / 37
- Uzugyň boýnundaky gyranjyklaryň biri / 39
- Onuň ýüzünde özleriniň agyr durmuşlarynyň tagmasy / 40
- Şu lezgininiň sary ýapragynyň, Kábiliň lükgi gyranynyň arasy / 40
- Güýzüň açyk günleriniň biri / 40
- Bu pyýadalaryň zeýrenişip edýän gürrüňlerini / 41
- Myrat aganyň öňüne düşüp barýan pyýadalaryň biri / 41
- Jellabynyň üç tümene alan ýalta eşegini / 43
- Şu ýykylyp barýan bozuk dünýäniň bir gorpunyň aşagy / 43
- Myrat aganyň tozgalap duran köne donunyň egni / 44-45
- Maşgalaňzyň öz maşgalamdan tapawudy / 48
- Siziň maşgalaňzyň azajyk ynjajak ýeri / 48
- Olaryň aýdan sözleriniň yrýasy / 50
- Suhan gatynyň nähak ýere gykylyklap, masgara bolup oturyşy / 51
- Gürründeşiniň göwnüniň üstü / 51
- Onuň ene-atasynyň iýýäni / 51
- Onuň dükanynyň işigi / 52
- Biziň barymyzyň islegimiziň tersi / 54
- Siziň bular ýaly pikiriniziň bary / 56

- Köýneginiň ýakasynyň kiri / 57
- Jambörüginin kiriniň derdi / 57
- (Biziň) obamyzda doganoglanynyň eli / 59
- (Meniň) barjak bolmagymyň sebäbi / 60
- Onuň çykarýan halysynyň ýöne ýüzü / 60
- Onuň daragynyň sesi / 61
- Dokmasynyň dutaryň tary / 61
- Durmuşyň in näzik, in nepis gülüniň baldagy / 62
- Adamlaryň birnäçesiniň bazarlyk işi / 62
- Suhan gatynyň hatarynyň ýokary çeti / 62
- Adamyň iki gözünüň arasy / 63
- Orazsoltan ejäniň iki kebzesiniň arasy / 64
- Orazsoltan ejäniň öýüniň işigi / 64
- Amanmyradyň atynyň öňü / 66
- Atyň dört aýagynyň aşagy / 66
- Atlylaryň biriniň başy / 66
- Uzugyň atyň öňü / 67
- Onuň halynyň ganymatdygy / 68
- Biziň atlarymyzyň münüp gitmäge esbasy / 70
- Meret arçynyň aýalynyň ýüzü / 70
- Amanmyradyň öýleriniň töweregi / 71
- Amandurdy baýyň aýaly bilen Bekmyrat baýyň aýalynyň enesi / 72
- Atyň aýagynyň sesi / 72

Gözel gyzyň gül bezegli gözel durmuşynyň parlak geljeginiň altyn bosagasy / 73

Uzugyň önki agyr halynyň üstesi / 74

Özüniň Zöhre ýyldyzynyň batyşy / 79

Amanmyradyň daşary çykaryna mähetdel baýlaryň ýaş gelin-gyzlary / 79

Olaryň hiç biriniň sözü / 80

Biziň hatarymyzyň çeti / 81

Obanyň ýaşulularynyň hemmesi / 83

Obanyň arçynyň ýüzü / 84

Suhan gatynyň gepiň manysy / 87

Orazsoltan ejäň öýüniň ýany / 88

Meret arçynyň we onuň ýanyndaky birnäçe ýaşulularyň sözü / 88

Meniň agyr durmuşymyzyň ozalky ýüki / 89

Onuň gözüniň öňü / 90, 170

Özüniň ters takdyrynyň ýorgudy / 90

Meniň hatarymyň çeti / 92

Suhan gatynyň hatarynyň çeti / 93

Munuň haýsysynyň gowudygy / 95

Gezeginiň boşja geçmeginiň sebäbi / 97

Kiçi aýalynyň şu gijeki gezeginiň köýmegi / 97

Obanyň agyzlyrak ýaşuly adamlarynyň hemmesi / 98

Suhan baýyň düýnki Bekmyrat baýyň iberen adamsyna aýdyp oturan sözü / 98

Meret arçynyň dört ýüz tümeniniň bahasy / 108

Aýallarynyň ikisiniň hem ugru / 109

- Meniň sakgalymyň garalygynyň sebäbi / 110
- Onuň sakgalynyň çuw akdygy / 110
- Meniň sakgalymyň aklygynyň sebäbi / 110
- Uly-uly noburlaryň, ululy-kiçili ýaplaryň, näçe jarlyk-çarkandaklaryň arasy / 112
- Ayallaryň barysynyň egni / 113
- Onuň oturýan düşekçeleriniň üstü / 117
- İşanyň ýüreginiň eremejegi / 121
- Siziň ýalbarmagyňyzyň bary / 121
- Meniň gözümiň ajy damjalary / 121, 121
- Meniň ýanyk ýüregimiň howru / 122
- Meniň köýük kükregimiň sowuklyk dogasy / 122
- Ejesiniň egniniň üstü / 123
- Olaryň ikisiniň hem eli / 127
- Şonuň gatynyň arasy / 132
- Puluň gatynyň arasy / 132
- Puluň gorpunyň aşagy / 132
- Puluň gudratynyň güýçlüdigi / 133
- Seniň sapagyň ýokarydygy / 133
- Onuň başynyň üstü / 135
- Heleýiň güýjüniň ölçegsizdigi / 136
- Munuň diliniň süýjüdigi / 142
- Naçalnigiň aýalynyň çep gapdaly / 146
- Naçalniginiň aýalynyň tost aýtmagy / 147

- Onuň egniniň üstü / 147
- Biziň ak patyşamyzyň ömri / 148
- Naçalnigiň aýalynyň ýany / 149
- Polkownigiň kabinetiniň gapysy / 150
- Uzugyň ejesiniň gürrüni / 152
- Onuň haýsynyň garaşyany / 153
- Berdiniň oturan ýeriniň duşu / 153
- İşanyň hüjresiniň bosagasy / 154
- Kişiniň goýnunyň zyy / 154
- Şol hüjräniň penjiresiniň öňü / 155
- Uzugyň mahmalynyň uju / 157
- Meniň ýanyk ýüregimiň üstü / 161
- Meniň ýaradar ýüregimiň üstü / 161
- Meniň derdimiň üstü / 161
- Çerkez işanyň tamynyň gapysy / 169
- Onuň ömrüniň iň gőzel bir parçasy / 170
- Piriniň iki aýagynyň üstü / 172
- Täret suwuňzyzyň gijä galanynyň sebäbi / 172
- Seýidahmet işanyň mesisiniň daşy / 172
- Seýidahmet işanyň iki goşarynyň üstü / 173
- Meniň azyz sopymyň ýüregi / 174
- Obanyň ýedi-sekiz sany baý adamynyň ady / 174
- Meniň sizi çagyrmagymyň sebäbi / 174

Seýidahmet işanlaryň obasynyň iň baý adamlarynyň biri / 175

Sakgalyň her gylynyň düýbü / 176

Meniň guran zyndanymyň içi / 183

Bularyň ikisiniň hem aýaklary / 187

Myhmanlaryň biriniň ýeňsesi / 188

Meret arçynyň sözünüň äheňi / 195

Atlarynyň her haýsynyň gandyzy / 197

Şu siziň gaýraky otly ýolunyň aňyrsyndaky obaňyz / 201

Obanyň çetindäki alaňyň güneşi / 202

Berdiniň ejesiniň ady / 204

Atlylaryň iki sanysynyň başy / 208

Marynyň atly-abraýly, men diýen uly baýlarynyň biri / 208

Gumuň iň baý adamlarynyň biri / 208

Haýsy biriniň webaly / 211

Jelladyň hanjarynyň uju / 211

İliň maşgalasynyň näzik bedeni / 212

Siziň wyždanyňyzyň kabul edeni / 218

Meniň wyždanymyň kabul edeni / 218

Babanyň howsalasynyň täsiri / 219

Garry babanyň howsalasynyň täsiri / 219

Uzugyň mahmalynyň gyrasy / 221

Meniň namysymyň öňü / 222

Saparyň iki kebzesiniň arasy / 224

- Nurmämmediň tarapdarlarynyň eli / 225
- Nurmämmediň öýüň gapdaly / 225
- Atalarynyň, agalarynyň gara ganlary / 226
- Nurmämmediň öz obasynyň adamlary / 227
- Bekmyrat baýyň pulunyň saldyran galasy / 227
- Bekmyrat baýyň pulunyň labyrynyň asty / 227
- Gaýynynyň göwnüniň üstü / 229
- Bekmyrat baýyň aýalynyň egni / 231
- Kynuş baýyň gelinleriniň biri / 233
- Amanmyradyň ölen aýalynyň öýüniň açary / 233
- Gyzynyň süýrelendiginiň habary / 234
- Suhan gatynyň goýnunyň yzy / 237
- Biziň ýalynyň yzy / 237
- Bularyň hemmesiniň ýürekleri / 241
- Meniň pälimiň näme ýaman ýeri / 244
- Meniň pälimiň ýaman ýeri / 245
- Bu bazaryň adamlarynyň hemmesi / 246
- Towuk bazarynyň üstü / 247
- Uruşýan horazlaryň biriniň kekeji / 247
- Uruşýan adamlaryň weli ikisiniň hem agzy-burny / 247
- Bularyň daşyndan syn edip duran adamlardan biri / 247
- Urşup duranlaryň her haýsynyň ýagyrnysy / 247

Bu zatlaryň hemmesiniň bozuk döwräň ýüze çykyp, görnüp duran gara hallarydygy /
248

Türkmen dermanlarynyň ýagşysy / 249

Bu ýerde satylýan zatlaryň haýsy biri / 249

Her kimiň özüniň maksady / 249

Nas bazarynyň üstü / 249

Oruslaryň birýarymynyň saçlary / 251

Egrigüzer bendiniň desetniginiň ogly / 251

Bekmyrat baýlaryň süýrän gyzynyň kakasy / 251

Doganoglanynyň hem daşkyrak garyndaşlarynyň öýleri / 254

Annageldi ussanyň öýüniň işigi / 254

Annageldi ussalaryň aýal-erkekleriniň hüý-häsiýeti / 255

Annageldi ussanyň dükan kepbesiniň kölegesi / 255

Gyzlaryň köpüsiniň utanjyndan ýüzi gyzardy / 257

Şol gyzyň atasynyň hojaýyny / 259

Annageldi ussanyň ekininiň başy / 259

Annageldi ussanyň ýeriniň aşak ýany / 259

Ýañky obanyň ýanyndaky suw güzeriň başy / 260

Onuň tutaşan buýralarynyň arasyndaky sütükleri / 260

Özüniň ýekeje gyzynyň ýaş başy / 260

Bedräniň gulpunyň jygyldap gelen sesi / 260

Onuň pikiriniň gapdaly / 260

Meniň agyr ýükümiň asty / 262

- Söýginiň ýaňy açylan gülüniň nepis baldagy / 263
- Tomsuň soňky aýlarynyň bir günü / 265
- Annageldi ussanyň ýorunjasynyň içi / 265
- Meniň kem akylymyň kesişi / 268
- Olaryň salan minaralarynyň çukury / 269
- Çarynyň piliniň sapy / 272, 272
- Kimiň piliniň sapy / 272
- Duşmanyň gözüniň öňü / 273
- Uzugyň kakasynyň gany / 274
- Annageldi ussanyň bedräniň içi / 274
- Çarynyň ganhor gollarynyň salan ýaralary / 275
- Meret arçynyň hossar çykmagynyň bir emmasynyň bardygy / 276
- Olaryň barysynyň garagy / 281
- Uzuk janyň gulaç gara saçlarynyň at toýnagynyň arasy / 283
- Meniň gözümiň öňü / 283
- Ogulnyýaz ejäniň öýlişikli eden oganlarynyň barysy / 283
- Orazsoltan ejäniň öýüniň töweregi / 284
- Onuň obasynyň daýhanlary / 286
- Siziň adamyňyzyň kysmaty / 291
- Meniň adamymyň ölümi / 291
- Meniň adamymyň ganyny / 294
- Meret arçynyň aýalynyň hödür eden bir käse çaýy / 300
- Meret arçynyň uly aýalynyň öz tarapy / 305

- Durdynyň ýüzüniň ýaralary / 309
- Annatuwagyň günüsiniň uran ýerleri / 311
- Annatuwagyň günüsiniň häzir jany / 311
- Onuň gözleriniň garasy / 312
- Heleýiň kellesiniň ýeri / 313
- Ýandagyň sansyz sanjylýan naýzasynyň yzasy / 315
- Onuň iki kebzesiniň arasy / 315
- Onuň burnunyň üstü / 316
- Onuň her çalan ýumrugynyň täsiri / 316
- Ogulnyýaz ejäniň hatarynyň adamlary / 316
- Meret arçynyň ýakyn garyndaşlarynyň biri / 317
- Birnäçesiniň başyndaky telpeginiň her bir buýrasy / 318
- Siziň gürrüňiňiziň çyzygy / 318
- Meniň inilerimiň biri / 319
- Meniň edil iki garagymyň arasy / 319
- Derýanyň pyýada köprüsiniň ýany / 322
- Meniň duşmanymyň gözi / 323
- Seniň duşmanyň boýnu / 323
- Ýabynyň aýagynyň sesi / 324
- Durdynyň atynyň boýnu / 325
- Atynyň kellesiniň üstü / 325
- Çarynyň atynyň gaňtarylgy / 327
- Ýalylaryň eden sütemleriniň bary / 327

- Ak saply jöwheriň kümüş gynynyň alty / 328
- Meniň salymyň gowşaklygynyň sebäbi / 328
- Meret arçynyň iki heleýiniň bir-birine duşmançylygynyň uçugy / 329
- Onuň iki kebzesiniň arasy / 330
- Ogulnyýaz ejäniň hatarynyň aýal-erkegi / 334
- Meniň elimden geljek kömegiň işi / 335
- Obanyň çaklanaýanrak adamlarynyň bary / 336
- Şolaryň ýabylarynyň ýatagy / 336
- Özüniň ters takdyrynyň ýorgudy / 346
- Meniň ömrümiň gymmaty / 346
- Meniň pyçagymyň tygy / 348
- Özüniň çep eliniň ýumry eti / 350
- Ýalylaryň ýüpüniň üstü / 351
- Ýylanlynyň oýunyň demirgazyk ýakasy / 351
- Ylanlyň oýunyň ýokary çeti / 352
- Paslyň şu döwürleriniň açyk, salkyn bir gijesi / 352
- Bekmyrat baýyň Durdynyň meýidi / 354
- Dolananymyň eşekgeriş kepbesiniň kölegesi / 356
- Kakamyň doganoglanynyň aýaly / 357
- Obanyň oglan-uşaklarynyň barysy / 358
- Durdynyň janynyň üstü / 361, 362
- Bekmyrat baýlaryň toparynyň barysynyň gözü / 362
- Onuň gül ýaly inisiniň başy / 364

Meniň gara bagtymyň garalan günü / 366

Bagtly durmuşyň höwesli gününüň el degmedik parçasý / 368

Onuň gözünüň öňü / 369

2.2.4. Sıfat Tamlaması

2.2.4.1. Niteleme Sıfatı

Bagtly durmuş / 2	Dokma darag / 3
Gözel görnüş / 2, 3	Ýañky küdeli hatar / 3
Alys ýollar / 2	Başga öýler / 3
Mele suw / 2	Has açygrakda dikilen / 3
Berk gaýa / 2	Gara daňdandan / 3
Uzak ýerler / 2, 2, 4, 100	Bütün dokmaçy gyz-gelinler / 3
Hellewläp duran / 2	Has zarplyrak çykyp / 3
Giň meydan / 2, 4, 5, 30, 34, 262, 324, 324, 326	Başga daraklar / 3
Nämälim uzak ýerler / 2	Uzyn boýly / 3, 74, 83, 123, 238, 260
Kowalaşyp gelýän / 2	Bugdaý renk / 3, 260
Bezelen giň meydan / 2	Hoş gylyg / 3
Alys ýollara ugran / 2	Artykmaç maşgala / 3
Köprä sesýetim ýer / 2	Ýokary tutýan / 3
Mydama ýaýraşyp / 2	Gara bulut / 3, 11
Gara gulak düýeler / 3	Dürli ýomaklar / 4
Oňat maşgala / 3, 51	Keýpohon samyrdy-gürrüňler / 4
Gara gulak / 3	Daşky dünýä / 4
İşdämen agyz urup / 3	İçki dünýä / 4
Misli ýol / 3	Ýagşy düşünip / 4
Bölejik ekinler / 3	Her ýurd / 4
	Dürli nagyşlar / 4

Dürli görnüş / 4	Garyp sagymçylar / 5
Öwşünli bezeg / 4	Owadan ýüz / 5
Dyngysyz ýuwutmak / 4	Ak eller / 5, 124
Gök keten / 4	Her adam / 6, 47
Bütün beden / 4	Belent ýapy / 6
Uzak ýerlerden gelýän / 4	Ýazlagçy göçü / 6
Mylaýym şemal / 4	Ak gollar / 6
Dürli otlar / 4	Beýle isleg / 7
Dürli renk / 4	Güýçli bolup / 7
Gül bezegli / 4, 73	Beýle etmäg / 7
Ýakymly şemal / 4	Derrew düýeleri çökerip / 7
Dürli güller / 4, 12, 144	Gara gazan / 7, 233
Bezegli giň meydan / 4	Daňmaly ýer / 7
Dürli yslar / 4	Ýabaly agaj / 7
Şeýle gözəl görnüşli / 5	Kese agaj / 7
Ýaşyl don / 5	Ak gyz / 7
Öwüşginli depä / 5	Gara gözler / 7, 73, 151, 238, 238, 273, 367, 368, 368
Gargy tüýdüg / 5	Gara göz / 7
Ýaş bedenler / 5	Bütünleý dolup / 7
Joşgunly güýç / 5	Çökelik torba / 8
Uzak takat / 5	Goňşy aýallar / 8
Belli bir ýer / 5	Dyngysyz çay gaýnadyp / 8
Dyngysyz tüýdük çalyyp oturmag / 5	

Hiç zatdan bihabar gümürdenen bolup / 8	Berdaşly eller / 10
Ýagşy gum / 8	Berk tutup / 10, 141, 361, 367
Garaçunňul atly bir köw / 8	Ýanlykdaky gatyk / 10
Gyzgalaňly gürrüň / 8	Goýy gatyklar / 10
Günorta wagt / 8	Asly sünňi berk adam / 10
Tokar guzuly goýunlar / 8	Bütün göwre / 10
Hol ýapy / 8	Hol odun / 10
Derrew ildirip / 9	Azajyk galan / 11
Sürüli goýun-guzy / 9	Uzyn gije / 11, 36, 36, 232, 334, 358, 358
Ýylgyn çybykly goýunlar / 9	Çala gülümsiräp / 11,11
Çybykly goýunlary / 9	Tüýs ýürek / 11
Ýazlag wagt / 9	Salkyn şemal / 11
Her kim / 9, 14, 40	Gaty gowy bolup / 11
Kökerilgi goýunlar / 9	Gaty gowy / 11, 54, 55, 116
Sansyz gaýtalanmag / 9	Ýañy başlayan / 12
Mydam durmag / 9	Ýazlagçy gyz-gelinler / 12
Doly kädi / 9	Belent alanlar / 12
Özi äkidip / 9	Beýleki gyz-gelinler / 12
Arasyndaky söýgi / 10	Her dürli güller / 12
Şeýle görnüş / 10	Her dürli / 12
Gowy görýändigim / 10	Başyna kowup / 12
Öz gürrüňim / 10	Ýekeräk ýer / 12

- Beýle oňat güller / 12
- Çalaja baş / 13
- Munça gül / 13
- Şunca gül / 13
- Şatlyk ruh / 13, 48
- Gyzgylt öwüşgin / 13
- Şatlyk uçgun / 13
- Aşak oturyp / 13
- Ullakan oý-pikir / 13
- Artykmaç söz / 14
- Şeýle gyz / 13
- Şeýle bir ynsan / 13
- Şeýle bir söýýän / 14
- Beýle söýgi / 14
- Hiç wagt / 14
- Bütün ömrüm / 14, 54
- Oňat kömek / 14
- Gaty minnetdar / 14
- Gowy görýärler / 15
- Agyr görýändig / 15
- Çekinmedejik aýd / 15
- Ýetim oglan / 15, 15, 207, 305
- Oňat ganalga / 15
- Aşak salyp / 15, 28
- Çekinmän aýdybiýrler / 15
- Gaty oňat söz / 15
- Arkaýynja geziber / 15
- Görmegeý gyz / 16
- Beriñdejik oturyberiň / 16
- Aýrylyp gitjek / 16
- Bütünleý dolup galdy / 16
- Şaha el / 16
- Beýle ýakymly habar / 16
- Ýuwaşja ses / 17
- Garaşylmadyk sawçy / 17
- Otly tütün / 17
- Bütün jandarlar / 17, 17
- Garaňky asmandaky ýyldyzlar / 17
- Gaflat uku / 17
- Çeper gol / 17
- Ýiti pikir / 17, 37
- Agyr zahmet / 17
- Gymmatly dokma / 17
- Röwşen ýüz / 17, 21
- Ýaldyrap çykyp / 17
- Çeper eller / 17, 37

- Çopan oglan / 18
- Gök çüýşe / 18
- Dograp düzseler / 18
- Näzik barmaklar / 19
- Çopan gyz / 19
- Şeýle pikirler / 19, 40
- Ýakyn geldigiçe / 19
- Sakar suw / 19
- Mele at / 19, 59
- Gyrmyzy don / 19, 63, 160, 206, 323, 335
- Gara silkme telpek / 19
- Maşat gülli jorap / 19
- Gyrma köwüşli / 19
- Galyň ýüzli adam / 19
- Galyň ýüz / 19
- Gara sakgal / 19, 127
- Dokma kepbe / 20
- Dokma kepä / 20, 62, 62, 62
- Saryja sandyk / 20
- Düýp keçe / 20
- Ýeňseräk oturdy / 20
- Ýarty ýüz / 21
- Ýaňy dogan / 21
- Ýarym aý / 21
- Salgym atýan röwşen ýüz / 21
- Ýakyn sözleşik / 21
- Kuh-ha-kuh-ha-a edip / 21
- Uzyn hatar / 21, 259
- Uly il / 21, 64, 76
- Howlugan kişi / 21
- Ýakynlap gelmesi / 21
- Ösgün gaşlar / 21
- Kelte boýly / 21
- Garynlak ýüz / 21
- Dökülip ýatan / 21
- Daş işik / 21
- İç işig / 21, 39, 74
- Suhan gatylara salan dilegler / 22
- Açyk göwn / 22
- Ýedi gat / 22
- Taýýar bolup / 22
- Gök çay / 22, 22, 97, 192, 300
- Gaty utanýardy / 22
- Diläp alan / 23
- Aç ýatyp / 23

Garyp öý / 23, 151	Gaty närazyçylyk / 26
Baý aýallar / 23, 359	Başga adam / 26
Şalpak diller / 23	Öňden pikirlenip / 26
Haýyrsyz haryt / 23	Biraz ruhlandyrjak / 26
Gaty oňarmaýalar / 23	Bahadan aljak / 26
Oňat bilmeýärler / 23	Şeýle bir üýtgeşik / 26
Ýekeje okarajyk un / 23	Biraz ruhlanan / 27
Ýekeje atym çay / 23	Köne telpeg / 27
Şunça zad / 24	İndiki ýyl / 27
Ugursyz gürrüň / 24	Habarlyja gelen / 27
Başga tarap / 24	Hiç zat / 27
Sanap berende / 24	Bihabar bolan / 27
Köwlemän gidiş / 24	Gijigip barýan / 27
Ýakasyndan tutup / 24	Gyzly öý / 28,28
«Tüf, tüf, tüf» edip / 24	Gara gan / 28, 73, 123, 247, 247, 272
Başga zat / 25	Beýle zad / 28
Kän habarymyz / 25	Abraýly ýer / 28
Şunça pagta / 25,25	Çala seredip / 28
Gelen ýyl / 25,26	Mydama şatdy / 29
Uly hojaýyn / 25	Her wagt / 29
Entek söz / 25	Syrly seretdi / 29
Gury ýer / 26	Oýnap duran / 29
Amatlyrak ýer / 26	Ugradan kişi / 29

Gapdallap gitdi / 29	Başga ses / 34
Mesawy gürrüň / 29	Ýuwaşja şemal turup / 34
Syrly çakylyk / 30	Biraz güýçlenip / 34
Uzak ýol / 30	Çopan ýol / 34
Mumly ýüplük / 30, 30	İnçejik tilki / 34
Gaty bolmalydyr / 30	Her el / 35
Egri taýag / 31	Bütün daraklar / 35
Garşy gün / 31	Köneje don / 36, 242, 242, 262
Her bir tarap / 31, 47	Agras ýüz / 36, 48, 336
Garaňky gijä / 31, 33, 92, 116, 160	Agyr oý-pikirler / 37
Her bir / 31, 31, 31, 31	Bütün oý-pikir / 37
Sürüli goýn / 31	Bozuk ýer / 38
Üýtgeşik gara / 31	Dirije ýakyp / 38
Suwsuzlykdan ölse / 31	Ýañky aýdanlar / 38
Açlykdan horlanmaly / 31	Ejiz adam / 38
Beýik alanlar / 31	Agyr durmuşlar / 40
Birneme wagtrag / 32	Şelpeli dag / 40
Bazar gün / 32,32	Gylyçly gyran / 40
Gül ýüz / 33, 121	Ysgynsyz el / 40
Her zat / 33	Açyk günler / 40
Ýagşy ýorgut / 33	Uzak bazar / 40,40, 56, 56, 57, 62
Giň ýürek / 33	Gysga bazar / 40,40, 56, 56, 61
Tiz baryp / 34	Günbatar tarap / 40

- Beýle pikir / 41
- Şeýle uly bazar / 41
- Eslije wagt / 41
- Ala gaýyşly / 41
- Gara telpeg / 41
- Aldajy gurt / 42
- Her bir zad / 42
- Bozuk dünýä / 43
- Geljekdäki durmuş / 43
- Boguk ses / 44, 151
- Köne don / 45, 84, 263, 274, 274
- Uly guşluk wagtlar / 45
- Esasy maksad / 46
- Kyn görüp / 46
- Agyr pikir / 46, 93, 160, 160, 260
- Beýle diýip / 46
- Gaty ýagşy tanaýan / 46
- Gökdäki dileg / 47
- Şeýle döwlet / 47
- Bal tutan barmag / 47
- Gorkajyk gözler / 48
- Ozalky aýdyş / 49
- Tegelejik gözler / 49, 51,
- Agyzly kişi / 50
- Ugursyz zatlar / 50
- Berk bir zat / 50
- Ýekelli adam / 50
- Öňki pikir / 50
- Gaty gahar / 51, 271
- Boguk sesler / 51
- Ak bazar / 51, 334
- Nähak ýer / 51
- Ýaman gahar / 51, 176, 210
- Ýetim galjag / 51
- Azarly jan / 51
- Çykgynsyz agyr hal / 52
- Ýetmedik işler / 52
- Orta ýaşan adam / 52
- Uşajyk oglanlar / 52
- Bazar ýol / 52
- Bazardan gelýän kakalar / 52
- Ak nan / 52
- Sansyz bazarçy / 53
- Durzan ses / 53
- Göwünsiz berlen jogab / 53
- Gizlin syrlar / 53

- Giç öýlänler / 53
- Ýaman gaýgy / 53
- Edil guduzlan it / 53
- Zor bilen bir iş / 54
- Ep-esli pikirlenip / 54
- Íru-giç maksad / 54
- Däli suw / 54
- Gatap galan / 54, 54
- Ýagşy garry söz / 54
- Doly salam / 55
- Dik oturdy / 55
- Ýagşy iş / 56, 83, 83,102, 103
- Baý adamlar / 56, 181
- Garyp adam / 56, 356
- Gaty akyl / 56
- Satlyk donlar / 57
- Haram ölen towug / 57
- Edil mum / 57
- Uly guşluk / 57
- Gaty gyzgalaňly / 57
- Silkme telpeg / 57
- Ýiti seredip / 58
- Her aýag / 58
- Pyşdyl ýöriş / 58
- Ýagşy ornaşyp / 58, 253
- Hiç bir / 58
- Göwher daş / 58
- Gaty dogry söz / 58, 211
- Gysga söz / 58
- Açyk jogab / 58
- Gizlin zat / 58
- Gaty gadyr / 59
- Agyr maşgalaly bir garyp adam / 59
- Uly söz / 60
- Ýekeje ýol / 60
- Gaty dogry / 61
- Diri berip / 61
- Al asman / 61
- Ürkek goýn / 61
- Nusgasyz görüp / 62
- Ýeňleşen wagt / 62
- Giň jahan / 62, 273
- Ýuwaşja seslendi / 62
- Gaty ýakyn oturyp / 62
- Tükeniksiz gürrüň / 62
- Egni ýaragly / 62

- Dokma kesmä / 62
- Berdaşly barmaklar / 63
- Garyp göwn / 63, 323, 334, 366
- Ýañky işik / 63
- Gara ädikli / 63, 203, 323, 327
- Ýüpek guşak / 63
- Gyýyk gara gözli / 63
- At ýüzli / 63, 260
- Gara gyrçuw adam / 63
- Sakar gan / 64
- Biçäre gyz / 64, 67, 73, 73, 74, 78, 79, 79, 94, 119, 120, 138, 196, 267
- Wagşy penje / 64
- Tejribesiz gollar / 64
- Wagşy güýj / 64
- Ýatan darty / 64
- Gaty azdy / 64
- Beýle perişan hal / 65
- Altmyş ýaşlaryndaky garry adam / 66
- Garry baba / 66, 204, 204, 219, 219, 219, 220, 220
- Uzyn syryg / 66
- Haram eşek ganlar / 67
- Gygyrýan ses / 66
- Gysga wagt / 67, 141
- Wagşy penjeler / 67
- Gaýduwsyz söweşip / 67
- Ak eşeg / 68, 285
- Derrew atlanyp / 69
- Orta ýol / 69
- Ýolsuz ýer / 70
- Gymmatly zat / 71
- Zor ýerler / 72
- Gözel gyz / 73
- Gözel durmuş / 73
- Parlak geljeg / 73
- Altyn bosaga / 73
- Gara gyýkmak / 74
- Agaç et / 74, 250
- Çirkin ses / 74, 74
- Önki agyr hal / 74
- Peýdasyz ýer / 75
- Belent daglar / 75
- Namysly daglar / 75
- Sarpaly sözler / 75
- Ak ýaglyk / 75
- Kümüş gynly jöwher / 75

- Güýçli baý / 76
- Bilezikli el / 77
- Ökjeli ädig / 77
- Ýaş beden / 78
- Gymmatly hazyna / 79
- Beslegli gunça / 79
- Näzik baldag / 79
- Hasratly gijä / 79
- Garry köpeg / 79
- Ýaraly ýüreg / 79, 140
- Sabyrly gije / 79
- Ýaş gelin-gyzlar / 79
- Perişan hal / 80, 121, 152, 261, 262, 273, 325, 362, 366, 366, 369, 369, 369,
- Ajy ýaş / 80, 121, 262
- Giç öýlän / 81
- Uzyn adam / 83
- Gaty jogap / 85
- Kirli ýakalar / 85
- Gapana düşen tilki / 88
- Köne duşakly / 88
- Köne duşag / 89
- Uly heleý / 89, 89
- Kiçi heleý / 89
- Eziz bala / 89
- Otly habar / 89
- Gara bagt / 89, 366
- Gara daş / 89
- Agyr durmuş / 89, 242
- Ozalky ýük / 89
- Garyllyk ses / 90
- İç işik / 90, 162
- Agyr hal / 90, 161, 161, 264
- Gyrmyzy gan / 90, 346
- Nurana ýüz / 90, 345
- Agyr ýük / 92, 262
- Gara tünek / 92
- Gara maňlaý / 92, 179, 262
- Kyn iş / 94
- Ak saç / 95
- Giň gujag / 95, 151, 341
- Gaty agyr hal / 96
- Kiçi ayal / 97, 97, 97, 97, 111, 128, 305, 305, 365
- Pružinaly krowat / 97, 353, 354
- Uly ayal / 97, 298, 299, 300, 305, 305

- Uzynly gijä / 97, 233, 233
- Gaty sowuk / 97
- Düynki iş / 98
- Berk söz / 99, 227, 236
- Ýañky sözler / 99
- Gaty ýagşy pikir / 99
- Gür oba / 100
- Gara бага / 100
- Uly ýol / 100, 112, 156, 203, 331, 356
- Ýañky hatar / 100, 100
- Demir gyr atly adam / 100
- Gara deri / 100
- Beýik hayat / 100
- Ak öý / 100, 138, 138, 334
- Ullakan aýnaly ş kaf / 101
- Çal sakgal / 101, 101
- Maral gözli ýaş gelin / 101
- Al ýañaklar / 101
- Ullakan tüýnükli ýaglyg / 101
- Çaýly çäýnegi / 101
- Mert adam / 102
- Zor atbekat / 103
- Ak patyşa / 103, 147, 148, 148
- Ýaş gelin / 103, 105, 334
- Kowçum adamlar / 104, 104
- Güýçli sözleşik / 104
- Ganly garşylyg / 104
- Ýañky howly / 104
- Ullakan tam / 104, 105
- Bezegli stol / 105
- Boş ýol / 105
- Nämährem gözler / 105
- Ejiz gul / 105
- Gaty ýagşy / 106
- Sandyrawuk ses / 106
- Ýañky aýdylýan sözler / 107
- Dini gürrünler / 109
- Gaty mekirlilik / 109
- Her gije / 109
- Uly taňry / 109
- Kiçi taňry / 109
- Ak sakgal / 109
- Kiçi dogan / 110, 110, 110
- Uly dogan / 110
- Görkuly dini gürrünler / 111
- Garry aýal / 112, 126

- Uzak ýollar / 112
- Uly-uly noburlar / 112
- Ululy-kiçili ýaplar / 112
- Giň ekerançylykly / 112
- Garry aýallar / 112
- Ejiz gyz / 112
- Başa düşen iş / 112
- Diri ýer / 115
- Diri dag / 115
- Uly bibi / 115, 116
- Gara gün / 116, 242, 263, 264, 306, 366
- Mapraç ýüz / 117
- Sowuklyk dogasy / 118, 121, 122
- Ajy damjalar / 121
- Gara daşlar / 121, 121, 121, 306
- Ýanyk ýüreg / 121, 122, 161
- Ýanyk ysy / 121
- Hoşamaý sözler / 123
- Gymmatly söz / 124
- Gara köwş / 124
- Goçaman ýigit / 126
- Gyzyl gan / 126, 223, 239, 273
- Öňki ayal / 126
- Ýakymly habar / 127
- Berk owkalaşdyryp / 129
- Duýdansyz bir bakys / 129
- Ak ýüz / 130
- Akylly gyz / 131
- Ogry jüb / 133, 133
- Garyp söýgi / 134
- Senewber boýly / 134
- Írräk ýatýan adamlar / 134
- Gaty içgin oturyp / 134
- Ýalaňgat don / 134
- Garaňky gije / 134, 134, 333
- Şumjaryp duran şumroý ýüz / 135
- Ýaramaz gözler / 136
- Şlytyk diller / 136
- Ýaramaz göz / 137
- Ýüpek körpeçä / 138
- Per ýassyk / 138
- Ýelek ýassyk / 138
- Synçy gözler / 138
- Ajy ýaşlar / 139
- Gorkunç sözler / 141

Altyn bosagaly öý / 141	Gara saçlar / 160, 205, 321, 369
Gadyrly myhman / 144	Ak telpeg / 160, 205
Kiçi gapy / 144	Ýagşy alkyşlar / 160
Hormatly myhman / 145	Päk beden / 161
Ýakyn dost / 147	Ýaradar ýüreg / 161
Ýagşy adamlar / 148	Täze ýara / 161
Gadyrly myhmanlar / 148	Sowuk suw / 162
Gaty ýaman / 149	Gylyçly manat / 163, 163
Garaköli palto / 149	Ak ýol / 163
Agyr ýollar / 152	Gaty gowy ýigit / 163
Uzynly gije / 152	Kinaýaly sözler / 169, 169
Başga ýol / 153	Ýagşy habar / 169
Gysga boýly ayal / 154	Berk urup / 170
Gara adat / 155	Gara ýüz / 173, 178
Paýtyk ayaklar / 156	Baý adam / 174
Belleşilen wagt / 157	Ýuwaş ses / 178
Berk gysymlap / 157, 224, 327, 349	Agras ses / 179
Ganly penje / 158, 261	Ak guş / 181
Demir penje / 158, 368	Ejiz gün / 182
Berk gysyp / 158	Paýtunly öý / 184
Ganly ýol / 158	Ýaş ýigid / 184, 323
Gara ädig / 160	Gara jan / 185
Tirme guşak / 160	Hrom ädikli / 187

Ak telpekli / 187	Uzyn boýly aýal / 204
Gyrmyzy donly / 187, 327	Kiçi elti / 205, 205, 205, 205
Hormatly myhmanlar / 188	Uly gyz / 205, 206, 206
Ak keçä / 188	Tirme guşag / 206
Gara saç / 188	Gyzyl çog keten / 206
Gara ýylan / 188	Erkek geýmli ýoldaş / 206
Ajaýyp iş / 188	Täzeje köýnek / 207
Ak ýyldyzy / 191	Bezegli toý / 207
Ajy çaylar / 192	Uly baýlar / 208
Mylaýym sözler / 195	Ýakyn garyndaş / 208
Galyň ýüzli / 197	Ýaman iş / 209
Togalak ýogyn burunly / 197	Bozuk adam / 209
Giň kükreg / 197	Dogan ýegen / 211
Uzyn sakgally adam / 197	Täzeje adam / 211
Gumly garyndaş / 197	Keramatly adamlar / 211
Köse sakgal / 197	Kinaýaly söz / 211, 211
Köne adamlar / 197	Näzik beden / 212, 216
Gara öý / 200, 242, 242	Goragsyz garyp gyz / 212
Gara sakgally / 202	Mynasyp bolmadyk eller / 212
Açyk ýüzli / 202	Biçäre ejiz gyz / 212
Uly syrgyn oba / 203	Ýagşy ynsanlar / 212
Ýiti gözler / 203	Nähak sözler / 213, 213
Agyr ýagdaý / 204, 313	Soňky sözler / 213, 237

- Gazyk ýer / 213
- Dogry söz / 214, 279
- Gaty gaharlanyp / 215
- Diri şaýad / 216
- Rehimsiz gollar / 216
- Ölçegsiz pul / 216
- Kowahat ýüz / 218
- Agyr sözler / 220
- Bir gara maksat / 220
- Ak saply jöwher / 224, 327, 328, 328, 344, 345
- Ak saply / 224, 331
- Gara ganlar / 226
- Gowrak wagt / 227
- Goňşy oba / 227
- Ak gülli ýaglyg / 228
- Täze demlenen / 228
- Otly köýnek / 229, 274, 363
- Beýle ýagdaý / 230
- Garyp ýer / 231
- Gara daňdan / 233
- Gyzyl gül / 234
- Giň çöller / 236, 237, 362
- Köneje telpeg / 236, 239, 299
- Kirlije ýaglyg / 236, 239
- Giň sähralyg / 237
- İnçejik ýol / 237
- Rehimdar göz / 237
- Garry ata / 238, 262, 262, 264, 273
- Dürli bahanalar / 238
- Uly ogl / 239, 239, 300
- İnçeräk ýol / 241
- Ýaman sözler / 241
- Agyr hal-ýagdaý / 242
- Gara tüňçe / 243
- Oňat adam / 244, 255
- Ýüp guşag / 244
- Ýaman ýer / 245, 245, 245
- Ýyrtyk geýimli / 245, 246, 246
- Täze geýimli / 246, 246
- Dik bazar / 246
- Köne donly / 248
- Kiçijik haltajyklar / 248
- Kiçijik terezi / 249, 249
- Kiçijik daş / 249
- Garaňky bazar / 249

Gara zähmet / 249	Garry kaka / 262
Ak paşsa / 251	Ýalynly sözler / 262
Sygmysyz derd / 252	Biperwaý agaçlar / 262
Gaýratly ýaş adam / 253	Eziz, mähriban gyz / 262
Kän iş / 253	Garyp ojak / 263
Kümüşçi ussa / 253	Gaýgyly habar / 263
Ýaş ölüm / 254	Nepis baldag / 263
Gaty agyr / 254	Garry ene / 264
Gaty ýiti adam / 254	Garyp gyz / 264
Bütünleý sözler / 254	Arzyly ene / 264
Uly gyzlar / 255	Gür çöpler / 265
Zor ýer / 255	Dürli owaz / 265
Ýaşmakly bir gelin / 256	Dürli sesler / 265
Ýüwseli barmag / 257, 258	Garry eşeg / 265
Derrew gülüşdirip / 258	Gamgyn hal / 265
Agyr derd / 259	Agyr dükan / 266
Dadysyz durmuş / 259	Gara dag / 268
Gara baş / 259, 348	Ysgynsyz ses / 273
Pylança ýyllar / 260	Kapasa düşen guş / 273
Gara köwüşli / 260	Sarsgynly ses / 273
Döwülmez demir çybyg / 261	Biçäre garyp adam / 274
Gymmatly tapyşyg / 261	Aýylganç ses / 275, 371
Garry süňkler / 262, 272	Ak kagyz / 284

Atly baý / 287	Çişginli güýj / 315
Kiçi ayal / 287	Baý ogl / 315
Kirli kelle / 293	Batymsyz sözler / 319
Ugusyz ayal / 295	Güýçli işanlar / 320
Adalatly adamlar / 296	Köne bazar / 322
Ýaş oylan / 298, 302, 307	Köne saraylyg / 322
Güllü keçä / 300	Köne tamlar / 322
Täze desse / 301	Ýagşy gyzlar / 322
Köşekli düýe / 302	Köne tam / 322, 325
Ýyly sözler / 306	Bozuk göwn / 322
Gara günler / 306, 307, 307, 348	Ak saply pyçaklar / 323
Agyr gün / 307, 362	Köne kössä / 326
Birnäçe adam / 307	Görülmedik güýç / 327
Berk ynany / 307, 307, 307	Kümüş gyn / 328
Mele toprak / 308	Gymmatbaha daşlar / 328
Täze donly / 309	Gür ýeri / 328
Täze çokaýly / 309	Edil dag / 328
Edil baý ogly / 309	Uly bazar / 328
Birnäçe wagt / 310	Başga ýer / 330
Ýaman söz / 310	Birneme pikirlenip / 331
Açyk göz / 313	Sowuk günler / 334, 356
Aňsat tapdyrmaz / 314	Gara tankalar / 334
Gara güýj / 315, 372	Sümükli oylan / 335

Mahluksyz giň çöl / 339	Az wagt / 349
Garaňky gijeler / 339	Ýumry et / 350, 350
Syrly çöller / 340	Gara ýatag / 351
Beýewan çöller / 340	Ýagşy bişip / 352
Gara başym / 341	Kümüş depä / 353
Köneje maslahat / 341	Öli ten / 355
Oňat iş / 343	Gara ýatak / 356
Mert dur / 344	Garaja tüňçä / 356
Kyn günler / 344	Gyzyl ot / 358
Örän uzak ýol / 345	Üýtgeşik duygu / 360
Ýanyk ýürekli / 346	İnce syrilar / 360
Ýakyn ýoldaş / 346	Hüýr gyz / 361, 361, 362
Ýangynly kükreg / 346	Gara perde / 361
Rehimsiz jöwher / 346	Gök bulutlar / 362
Gangynsyz gara ýer / 346	Tüýs ýüreg / 363
Gara dere / 346	Garaňky öý / 366, 367
Sowuk ýurd / 347	Hasratly gün / 367
Garaňky ýer / 347	Agyr döwür / 368
Ýagşy gün / 348, 348	Gara durmuş / 368
Kyn işler / 348	Zalym ganhorlar / 368
Gara ýer / 348, 348, 362, 367	Ganly penjä / 368
Berk beden / 348	Uçut gaýa / 368, 370
Garyp ene / 348	Garyp ýurd / 369

Garyp sakçy / 369

Ýaş ömr / 369

Biajal ölüm / 369, 369, 369

Uzak wagt / 369

Gara bagr / 370

Garyp ýurt / 370

Berdaşly beden / 371

Köne durmuş / 372

Gara döwr / 372

2.2.4.2. Belirtme Sıfatı

Şu berk gaýa / 2

Ýüz kilometr / 2

Bir näçe / 2, 2, 6, 9

Bir belentlik / 2

Bu ýer / 2, 12, 31, 43, 47, 54, 57, 67,
88, 115, 137, 137, 150, 154, 159, 210,
221, 229, 236, 237, 249, 249, 249,
252, 260, 267, 268, 269, 270, 313, 319

Bir köpri / 2

Şol köpri / 2

Bu ýollar / 2

Şol nobur / 2

Ol ýol / 2

Şu ýol / 2

Bu hatar / 2

Birnäçe ýüz kilometr / 2

Bu giň meydan / 2, 252

Şol noburdan öwrülen ýer / 2

Dört tarapdan gelýän ýol / 2

Bu ýol / 3, 100, 153, 153, 203

Bu yoldan geçende / 3

Bir näçeleri / 3,3, 34

Bu darak / 3, 16

Bir garyp / 3

Şol oý-pikir / 4

Bir ýer / 4,4, 9, 11, 17, 66, 32, 36, 98,
204, 249, 249, 273

Her daýym / 5

Bir ýigit / 5, 162, 162, 250

Bu ýigit / 5

Şol sagymçylar / 5

Bir ýyl garaşan günüm / 5

Dört ýyl / 6

- İki ýyl / 6, 254, 258
- Alty ýyl bolýa / 6
- Alty ýyllyk hakym / 6
- Alty ýyl / 6
- Birnäçe gün / 6, 354
- Bu pikir / 6, 99, 195
- Şu gün / 6, 6, 8, 14, 15, 25, 45, 61, 69, 80, 83, 100, 103, 175, 189, 229, 244, 244, 255, 267, 268, 286
- Bu gün / 6, 8, 10, 34, 40, 52, 61, 61, 61, 62, 64, 72, 72, 87, 96, 104, 104, 105 127, 127, 144, 145, 157, 157, 164, 169, 172, 187, 189, 199, 245
- Bu mahal / 6,8, 27, 44, 188
- İki kebze / 7, 64, 71
- İki ýanlyg / 7
- İki sany / 7
- Şu mahal / 7, 42, 82, 108, 216
- Bu wagt / 8, 16, 17, 21, 74, 158, 170, 222, 223, 225, 225, 257
- Bir köw / 8
- Şol çuňňuly / 8
- Üç gün / 8, 40, 59, 193
- «Şu gün goýun seçiljekmiş» diyen habar / 8
- İki günlük iş / 8
- Her gün / 9, 9, 23
- Birinji gün / 9
- Bir çeti / 9
- Bu ýakynlyk / 9
- Birinji ýakynlyk / 9
- İkinji ýakynlyk / 9
- Şu pursat / 9
- İki gezek / 9, 11, 56, 74
- Bir gün / 10, 54, 61, 62, 111, 143, 238, 239, 244, 255, 289, 308, 309, 320
- Dokuz gezek / 10
- Bir gezek / 10, 47, 64, 83, 144
- Bir düýe / 10
- İkinji ýanlyg / 10
- Birinji ýanlyg / 10
- Bu gara bulut / 11
- Bir çogmak / 11
- Bir buyan / 11
- İki gezek batyryp / 11
- Bu günlükçe iş / 11
- Bir dag / 11
- Bu ýagşa otlar / 12

- Bu günki howa / 12
- Bir dem / 12, 44, 48
- Bu ikiçäk duşuşyk / 12
- Bu bakys / 12
- Şu halat / 12, 134
- Bir gülçe / 13
- Bir bakys / 13, 79
- Bu sözler / 13, 56, 177, 197, 198, 198, 257
- Bir hili / 13,22
- Şol halat / 13,32, 53, 66, 75, 105, 129, 233
- Bir zat / 13, 15, 19, 30, 31, 31, 36, 37, 45, 47, 49, 54
- Şol oturan ýer / 13
- Kyrk ýyl / 14
- Bir telär / 14
- Bu ýyl / 14, 14, 25, 43
- Bir goýun / 14
- Bir ýumşum / 15
- Bu ýagdaý / 15, 66, 73, 155, 156, 173, 203, 221, 242, 275
- Bu zatlar / 15, 31, 42, 67,67,
- Hiç bir zat / 16, 20, 29, 30, 49
- Hiç bir / 16, 16, 20, 22, 33, 49
- Hiç bir gürrüň / 16
- Şonuň gürrüňi / 16
- Üçimiz oturyp / 16
- Bir ýyl / 16, 47, 60, 114, 292
- Bu zeýilli / 16
- Bu habar / 16, 151, 240, 273
- Birinji sap / 17
- Üç ýüz / 17
- Bir hepde / 18
- İki kesip / 19
- Bu garyplyk / 19
- Bu agyr gün / 19
- Bu wagtlar / 19, 37,37, 57, 57, 62, 64, 67, 73, 87, 145, 150, 164, 204, 241, 241
- Bu ýaby / 19
- Bir atly / 19, 22
- Bir goýup / 19
- Bu adam / 19,19, 21, 253
- Hiç otyra ýer / 20
- İki başy / 20
- Üç sanyjak köneje ýorgan / 20
- İki çäyneklijek garaja tünçe / 21

Bu üsgülewük / 21	Bir çoğum / 26
Bir taý / 21	İki barmag / 26
Bir aýlandy / 21	Bir amatlyrak tarap / 26
İki el / 22,22, 36, 54, 54, 63, 74, 112, 122, 122, 123, 128, 128, 173, 174, 180, 180, 181, 182, 188,	Bu pagtalyk berilýän pullar / 26
Bir berk gylyk / 22	Şol pikir / 26, 127
Ýedi gat deri / 22	Bir tümen / 26
Şu zaman / 23	İki tümen / 26, 292
Bir köpüg / 23	On tümen / 26, 26
Bir köpüklik zad / 23	On tümenlik pagta / 26
Bir don / 23, 44	Ýigrimi tümenlik pagta / 26
Bir rupy / 24,24	Ýigrimi tümen / 26, 103, 292
Bir aý / 24, 227, 227	Şol ýer / 26, 36, 71, 141, 175, 202, 213
Şol yz / 24	Hiç zat / 27
Şol oğlan / 24	Birneme pul / 27
Bu gürrüň / 24	Şol pul / 27
Üç gezek / 24, 56	Bir aýal adam / 28
Bir çoğmag / 24	Ol oba / 29, 201
Bir boş wagt / 25	Bu söz / 29, 56, 71, 94, 94, 118, 133, 161, 198, 232, 235
Şol hoja / 25	Bir zad / 30
Şol uly hoja / 25	İki gün / 31, 145
Ol uly hoja / 25	Bu pyýada / 31
Şu el / 25	Her bir tarap / 31

Bir ýaman gep-gürrüň / 33	Dört tümen / 43
Şu dogan ýyldyzlar / 34	Üç tümen / 43
Bu mahallar / 34, 74	Bäş tümen / 43, 292
Ikinji gijä / 34	Şol aýdanym / 44
Bir darak / 35	İki şaý / 44
Bir el / 36, 60, 60, 263	Şu don / 44,44
Ol wagt / 35, 35, 69	Bu don / 44
Bu gezek / 37,37	Bir daýhan oglan / 44
İki gulag / 37	Şu oglan / 44
Bu gürrüňler / 37,38	Bäş dogan dag / 46
Bir ayal / 37, 69	Şol maksat / 46
Bir köpüklük haýyr / 38	İki heleý / 46,46
Bir köpük pul / 39	Ol tarap / 46
İki gaýra bazar / 40	Ol zatlar / 46,46
Dördünji gün / 40	Şol etjek ýagşylyg / 46
Biri kümüş jylaw / 41	Bir gelinlik maşgala / 47
Bir saray / 42	Bir üýtgeşik maşgala / 47
Ýetmiş ädim / 42	Şol söz / 47
Elli ädim / 42	Bir maşgala / 47
Bir adam / 42, 43, 50	Şu gelen döwlet / 47
Bir garyb / 42,43	Bir gelende / 47
Bir eşek / 43	İkinji bir gelende / 47
Şu eşeg / 43	Bir ýyl iýerlik zat / 47

- Bir çekenele adam / 47
- Şol döwlet / 47, 175
- Şol oturyş / 48, 54, 173
- Şol ayal / 49
- Şu zatlar / 50, 50, 225
- Bir öý / 50
- Ýigrimi-otuz ýyl / 51
- Şol maşgala / 51, 59
- Ol adamlar / 51
- Bir gapdal / 52, 208
- Şu ýer / 53, 100, 104, 108, 139, 152, 159, 172, 251, 284, 319, 320
- Şol ugryş / 53
- Bu gidiş / 53
- Bu iş / 54, 55, 55, 56, 71, 81, 82, 81,92, 94, 96, 96, 99, 99, 100, 119, 119, 192, 219, 220, 234, 235, 302
- Her ýer / 54, 197
- Iki garry / 55
- Dört-baş gün / 55
- Her zad / 55, 56
- Bir maslahat / 55
- Dört ayak / 55, 87
- Bir baş / 55, 87
- Şu maslahat / 55
- Bir il / 56
- Ol oglan / 56
- Ol ýer / 56, 59
- Ýarym gün / 57, 157
- Şu iş / 59, 83, 87, 94, 103, 195, 195
- Şu ömrüm / 59
- Şu maşgala / 59, 60
- Bir ýetim oglan / 59, 154
- Bir ýurt / 60
- Şu söz / 60, 178
- Bir iş / 61, 83, 83
- Bütün da-raklar / 61
- Şol asman / 61
- Bütün çitim / 62
- Bir erkek adam / 62
- Şu wagtlar / 63
- Üç sany ýaragly pyýada / 63
- Ikinji gezek / 64, 64, 90
- Üçünji ýoldaş / 64
- İkinji ýaglyk / 64
- İki gol / 64
- On dört ýaşly ogl / 65

Bütün oba / 65	Bu hasratly gije / 79
Bir gol / 65, 100	Bir ýaş gelin / 80, 240
Bir orta ýaşly ayal / 66	Şeýle bir iş / 81
Bir oslanmadyk iş / 68	Her wagt / 82, 127, 157, 159, 245
Şol meydan / 68	Şu mahallar / 82
Bu bir bolaýjak iş / 69	Şu adamlar / 85
Üç sany adam / 69	Ýedinji gijä / 90
Dört ýaragly / 69	Üçünji ýol / 96
İki sany garry ýaby / 69	Bu gijä / 97
İki göz / 70, 85, 123	Üçünji aýal / 97, 125
Şeýle gün / 70	Şol maksad / 97
Birinji diýjegim / 71	Bir münň tümen gowrak pul / 99
Beýle hal / 73	Beýle baýlyg / 100
Beýle adamlar / 73	Şu hatar / 100, 172
Bu öý / 73, 204, 232	Bu noburlar / 100
Beýle ýagdaý / 74, 78	Bu atly ýol / 100
Şu ýurd / 76	Bir garyp adam / 102
Şu günler / 77	Dört ýüz tümen pul / 103
Bu horluklar / 77	Bu hayat / 104
Bu wagşylyg / 78	İki topar / 104
Bu zulum / 78	Bu tam / 105
İkinji ayal / 78	Bir böleg / 105
Bu gije / 79, 79, 79, 97, 127, 165	İkinji böleg / 105

Birinji setir / 105	Başga ýerler / 132
Dört yüz tümen / 108	Birinji pul / 132
Bu karar / 108	Ýedi ýyl / 134, 245
İki ayal / 109	Şol hüjre / 140
Bir wagt / 109, 134, 159, 238	Baş ýyl / 142, 142
İki dogan / 109, 109	On ýyl / 142, 292, 292
Ýedi gezek / 110	Ýüz ädim / 144
Indiki zaman / 110	Dördünji köçe / 144
Şol gürrüň / 112, 152, 190	Dört sany ayal / 144, 145
İkinji garry / 112	İki sany paýtun / 145
İki garry / 112, 117	Birinji paýtun / 145, 145
İkinji bir ayal / 113	Ikinji paýtun / 145
Şu oba / 114, 270	Şu adam / 146
Bir göz / 114	Birinji dost / 146
Bir gulag / 115	İkinji tost / 147
Şol gyz / 119, 131, 153, 181, 201, 212, 212, 267, 269	Üçünji tost / 147
İki dyz / 121, 173	Şeýle ýagdaý / 155
Şol wagt / 123, 123, 131, 131, 161, 204, 247, 273	Şu penjirä / 155
Birinji söýgi / 124	Birnäçe wagt / 156, 232, 235, 237, 239, 334, 343, 357, 357, 357
İki ogl / 126	Şol hüjrä / 157
Şol mahmal / 129, 129	Şu hüjre / 157
Ýigrimi ýaşlaryndaky ýigit / 132	Ol hüjre / 157

- Şu gije / 158, 158, 190
- Şu garry işan / 159
- Şu garry är / 159
- Hiç bir wagt / 161
- Beýle sözler / 162
- Hiç wagt / 162, 162
- Başga bir ýer / 172
- İki goç / 178
- Bir gazan / 178
- Ýedi günlük / 185
- İki müň baş ýüz tümen pul / 195, 195, 195
- Ýarym sagat / 197
- Bir gije / 201
- Şol oba / 201
- Ol alaň / 202
- Şol mahal / 203
- İki sany atly / 203
- Bu atlylar / 203
- Bir ýaş oğlan / 203
- İki göws / 206
- Bir ýaş ýigit / 207
- İkinji gapdal / 208
- Bir uly iş / 208
- Bu oba / 209
- Şol adamlar / 210, 210
- Birnäçe jigit / 219
- Birnäçe atly / 223, 223
- Bir jigit / 226
- Şol gulag / 227
- Birnäçe gezek / 232
- Otuz ýyl / 235, 235, 236, 237
- İkinji gün / 236
- Şu ýyl / 237
- Sekiz ýyl / 239
- Birinji gezek / 240
- Şu agyr gün / 242
- Ýetmiş ýer / 243
- Bu gara günler / 245
- Bu ýyrtyk geýimliler / 245
- Bu bazar / 246, 248
- Bu waka / 247
- Bir ýarym kilometr / 248
- Bir uzyn boýly / 250
- Şu ýerler / 251
- Bu adamlar / 251

Alty tümen pul / 254	Kyrk tümen / 292
Bu öýler / 254	Kyrk baş tümen / 292
Şol kepä / 254	On sekiz desse ot / 301, 301
Birnäçe aý / 255	On sekiz desse / 301
Ikinji bir ýaş gelin / 256	Ýigrimi desse ot / 308, 308
Üçünji bir ýaş gelin / 257	Ýedi kelleli aždarda / 311
Bir agaj / 259	Şu sözler / 319
Ikinji bedre / 260	Ýüzlerçe ýollar / 331
Iki göz / 263	Birnäçe ýaşulular / 337
Bu zalymlar / 264	Birnäçe pikirler / 347
Üç tümen pul / 275	Bir oňat adam / 359
Ýigrimi adam / 286	Bir agyr gün / 361
Sekiz tümen / 292, 292	Bu agyr pursat / 366
Segsen tümen / 292	

2.2.4.3. Tamlayanı Sıfat-fiil Eki Alan Sıfat Tamlaması

Syryp geçýän gyra / 2	Ýeke gezip ýören ýerlerin / 3
Tä ýeňseki gözýetimden görüňän agaçlar / 2	Atyşyp gülüşýän adamlar / 4
Haha-Ma-a-w-w!!!» diýip gygyrýan çopanlar / 3	Ýanýan durmuş odun / 4
Maýryjak, garaja öýden çykýan darag / 3	Ýanýan odun / 4
Tumşugyny ýokary tutyan baýlar / 3	Har düşen agaçlar / 4
	Dürli yslara gatyşan bahar howasy /4
	Seretjek günlerim / 5

- Tüýs diyen wagt / 6
- Gitjek ýer / 6, 54
- Döreýän şatlyk / 6
- Geljek ugr / 6, 31, 31
- Urýan ýürek / 6
- Öň gazyp goýan ojagy / 7
- Gülümsiräp duran yüz / 7
- Gazyp goýan çukurlar / 7
- Ýatan guzular / 8
- Gelen aýallar / 8
- Çaý içip oturan aýallar / 8
- Dazlap çykýan goýunlar / 9
- Çykyp gaçan guzulary / 9
- Seçilen goýunlary / 9
- Meni gowy görýämikä?» diyen pikiri / 10
- Gijede-gündizde edýän pikir / 10
- Düýnki goýun seçilip durka eden gürrüň / 10
- Serginleşip duran gatyklar / 10
- Garagurt ýalap oturan ýer / 11
- «Size goýup gitjek» diyen söz / 11
- Öten aňsam / 11, 60, 169, 169, 178, 179, 180, 181, 189, 199
- Ýylgyryp duran güler ýüzü / 12
- Güler yüz / 12, 178, 179, 179
- Ýylgyryp duran yüzü / 13
- Köpden bäri edip ýören pikirim / 14
- Başga äkitjek ýer / 15
- Sizden aýrylyp gitjek ýer / 16
- Ullakan höwes / 16
- Göze görnen gyz / 17
- Beýle mesgen tutan söýgi / 14
- Köprü gelyän ýol / 19
- Şatyrdaş çykýan ses / 19
- Duran ýer / 20
- İki başyna kerpiç goýlan tagta / 20
- Oturjak ýer / 20
- Diş açan agzy / 21
- Tükenmez baýlyg / 21
- Göterjek bolanda / 21
- Gaçyran köwş / 21
- Raýyny tapan kişi / 22
- Ýetmez gün / 23
- Ýetirýän şalpak diller / 23
- Salysjak adamlar / 23
- Sönmez ot / 23

Oturan adamlar / 24	Edil suwsan goýun / 40
Düýrläp oturan sakgal / 24	Ullakan bazar / 40
Kişik hakyny iýjek adam / 24	İçinden eden pikirler / 41
Gazap bulaşdyran sakgal / 25	Ýerden göteren telpeg / 41
Gelen ýyl / 25, 26	Ýekeje gyran pul / 42
Berilýän pullar / 26	Ýykylmyş dünýä / 43
Bal tutan barmag / 26	Geýdiren don / 44
Öňden gelýän söz / 26,26	Tükänen ýer / 45
Ýetişip oturan maşgala / 27	Öten ýyl / 46
Entek açyljak wagt / 28	Gelen döwlet / 47
Giňlige salan kişi / 28	Geljek döwlet / 48
Ony ugradan kişi / 29	Gelmejek döwlet / 48
Azyga giden çolug / 31	Gelýän adam / 52
Geljek wagt / 31	Pikir alyşýan adamlar / 55
Garalyp görünýän çeti-çerkezler / 31	Haýyr bolan iş / 59
«Ýolbars! Aždar!» diýen ses / 32	Tutuljak gün / 61
Demli duran çay / 32	Kesiljek gün / 61
Bolmaz iş / 33, 84, 84	Şarpyldap çykýan sesler / 66
Hamyr ýugurýan ayal / 34	Üýşen aýallar / 68
Ürken goýun / 34	Ýygnanyşan aýallar / 68
Misli deňze dökülen daş / 34	Barjak ýer / 71
Görünmez bolup / 34	Baryljak ýer / 71
Gurgunçylyk bolan ýer / 36	Gygyran ses / 77

Ýaramaz işler / 148, 248

Ýaramaz habar / 219

Ýaramaz adamlar / 210

Ýaralanan horaz / 248

2.2.4.4. Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlaması

Geçi, goýun, düýe, sygyr ýaly mallar /
2

Bir çogmak hyşa bilen çalmag / 11

Syza, selme, syrkyň ýaly otlardan
bezelen giň meydan / 2

Ejap bilen ýer / 12

Ýylgyrjak ýaly çekilişende / 12

Syza, selme, syrkyň ýaly otlar / 2

Jany bir, teni bir bolup / 13

Zat gözleýän ýaly ysyrganyşyp / 3

Bir zat aýdaýjak ýaly edip / 15

Gara bulut sowlan ýaly boljak / 3

Ýüzükden ötme mele çäkmen geýen /
19

Jybar astynda galyp ýumşaşan ýaňky
seňnerli küdeler / 3

Mumly ýüplük ýaly / 30

Ýaňky seňnerli küdeler / 3

Ýel berlen tulum ýaly çişip / 51

Maýryjak, garaja öý / 3

Gül ýaly oylan / 54

Belli bir ýerde durman, ýüzleri haýsy
ýana bolsa, şaýraşyp gidip barmaklar /
5

Çigit ýaly pikir / 60

Ýumruk ýaly bolup / 73

Açyk, şatlyk bilen suwarylan / 7

Oňa garşy uzadyp / 100

Berdiden başga gürrüňler / 8

Gylyçly atly bir ýüpek ýaly ýumşak
oglan / 142

Berdi hakynda edilen gürrüňler / 8

Dag ýaly ýigit / 151

Berdi hakynda eden gürrüňleri / 8

Buz ýaly suw / 171

Eneleri bilen çykan guzular / 9

Olar ýaly adam / 251

2.2.4.5. Tamlayany ya da Tamlanany Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlaması

Egrem-bugram bolup / 2	Eräp-eräp akar / 18
Beýik-beýik daragtly nobur / 2	On iki-on üç ýaşlar / 20
Küde-küde ýandaklar / 2	Ep-esli wagt / 23
Ýap-salmalaryň gyrasynda bitip oturan agaçlar / 2	Agyr oý-pikirler / 23
Ýaş-garry aýallar / 3	Yzly-yzyna tüfläp / 24
Dogan-garyndaşsyz ýeke adam / 3	Ýah-ýah edip / 26
Al-ýaşyl bolup / 4	Ondan-mundan gürrüňleşip / 27
Uzakdan-uzaga seredip / 4	Keseräk-keseräk gepläp / 28
Al-elwan güläleki giň meydan / 5	Atly-abraýly adam / 30
On üç-on dört ýaşlaryndaky oğlanlar / 9	Aňňat-aňňat gumlar / 30
Dim-dik durşu / 10	Uşakly-irili ösümlükler / 30
Eýleň-beýleň söz / 11	Agdarylyp-dönderilip ýören sürüli goýn / 30
Dürli-dürli gülleri ýygyp / 12	Selçeň mäş-bürünç sakgally bir pyýada / 30-31
Dürli-dürli güller / 12	Beýik-beýik depeler / 31
Ýelmik-ýuwa çöpleşip / 12	Bir hymyr-symyr gürrüň / 33
Gyzgylt-garamtyl öwüşgin / 15	Tazeden-täze ýyldyzlar / 34
Ap-ak dişler / 12	Ýeňil-ýeňil basyp / 43
Bir elli-aýakly maşgala / 14	On üç-on dört ýyl / 43
Kem-kemden sazaryp / 17	Käte-käte pikir / 41
Ýeke-ýekeden ýuwutmag / 17	Bäş-alty tylla / 47
Gaýra-gaýra bakar / 18	Dört-bäş tylla / 47

Baş-alty aý / 47	Üç-dört ýüz adam / 104
Bir-iki ýyl / 50	Owadan gelin-gyz / 129
Ýer- ýesir bolup / 51	Ýigrimi-otuz ädim / 144, 246
Ýigrimi-otuz ädimlikde / 53	Ýedi-sekiz ýyl / 238
Hynnyk-mynnyk eden / 58	Elli-altmyş ädim / 245
Mäş-bürünç sakgally adam / 83	Dört-baş öý / 254
Mäş-bürünç sakgally / 100	On sekiz-ýigrimi desse / 302
Dört-baş gün / 102	Gaty agyr oý-pikirler / 334
Ýigrimi-otuz ýyl / 102	Üç-dört ýyl / 338
Altyn-kümüşli saçbag / 103	İki-üç ýyl / 356
Dört-baş ýüz ädim / 104	Täzeje köýnek-balag / 359
Otuz-kyrk ädim / 104	Üç-dört metr / 371, 371

2.2.4.6. Tamlayanı Birden Çok Sıfat Unsurundan Oluşan Sıfat Tamlaması

Birnäçe ýüz kilometr uzaklyga / 2	Bir gara bokurdak / 3
Bökdenmän, uçurymly gaýalary ýaryp / 2	Bu pasly synlamaga / 4
Şu berk gaýaly, uçurymly ýer / 2	Bu gök maýsa / 5
Bir uzyn hatar öýler / 2	Ýaş bedenlerindäki joşgunly güýç / 5
Bir uzun hatar / 2	Ýuwaşja, gamgyn owaz / 19
İnçesagt, at ýüz / 3	İki çäyneklijek garaja tünçe / 21
Göze görnen belli owadan bir gyz / 3	Jüründiklenen gemrijek çäyneg / 21
Bir garyp adam / 3	Salgym atýan röwşen ýüz / 21
	Togalak ýogyn burunly / 21

Gür çal sakgally / 21	Kelte boýly, etlegräk, kömür ýaly ýylçyr gara ayal / 116
Goçjak gorkajyk gözler / 21	Ýetişiksiz gara gün / 116
Garynlak, ýüzüni et basan adam / 21	Bugdaý reňkden ak öwüşginli ýüz / 138
Eginlek gara gyrçuw ýaş ýigit oylan / 23	Üzüm suwy ýaly sarkyp barýan gözellig / 138
İnçesagt, agrasragada uzyn boýly, selçeň mäs-bürünç sakgally birpyýada / 31	Uzyn boýly inçe tap gelin / 153
Döwletli, köpçülik ýer / 46	Ürkek, goňurbaş goýunlar / 302
Ugursyz dürsürän bolup / 58	Agyr gara döwr / 371
	Deňsiz gara güýçler / 372

2.2.4.7. Miktar ve Derecelendirme Anlamı Taşıyan Sıfat Tamlaması

Biraz togtadan wagty / 5	İň soňky goýn / 9
Biraz togtadan / 5	İň ýakynlyk halaty / 9
İň bagtly adam / 6	Biraz bulutlaşyp / 11
Örän gowy görýä / 6	Köp ýelmik-ýuwa / 12
Örän gowy / 6	Biraz gyzgylyt öwüşgin / 12
Köp gozgalaň / 6	Biraz raslap / 12
İň gymmatly halat / 6	Azajyk ýüzüni galdyryp / 12
İň ýokary ýetjek derejesi / 7	Biraz kese bakdy / 13
İň soňky iş / 8	Azajyk gülümsirejek / 13
Biraz ýagjak / 8	Köp edip / 14
Örän çalasyn / 9	Köp gaýnatdylar / 14

- İň ýokarky / 16
 İň soňky iki goýn / 16
 İň soňky / 16
 İň soňky göl / 17
 Köp agyrlyklary / 19
 Az galan tatory / 20
 Az galan / 20
 İň bärkijesi / 23
 Örän erbet / 23
 İň soň / 25, 47, 53, 61, 92, 186
 Köp ýagşy iş / 27
 Köp ýagşy / 27, 102
 Örän ýagşy habar / 27
 Örän az gelip gidýärdi / 29
 Örän az / 29
 Köp zat / 29
 Birazajyk nan / 32
 Köp wagt / 37, 41, 134
 İň ulusy / 37, 37, 49, 149
 Köp pikir / 41, 93
 Köpük çörek pul / 42
 Köp zatlar / 42, 42
 Köp dymyp / 46
 Biraz pikir / 47, 50, 50
 Azajyk ynjajak ýer / 48
 Köp garaşdy / 53
 Biraz göwürüm / 56
 Köp hoşal bolup / 57
 İň nazik, in nepis gül / 62
 İň soňky kakym / 62
 Biraz arkaýynlaşyp / 67
 Azajyk saklanaýan / 68
 Birazajyk saklanylanda / 69
 İň yzky ýoldaşy / 71
 İň bark / 71
 İň gymmatly / 73
 Köp günler / 80
 Köp ýyllar / 81, 187
 İň ýakyn / 89
 Örän agyr şert / 95
 İň kyn görülyän zat / 95
 Biraz köşeşip / 99
 Örän ýagşy iş / 99, 236
 Köp zad / 100
 Örän ýaramaz iş / 102
 Köp aýallylyk / 109

- Köp garaşyp / 116
- İň güýçli gudrat / 133
- İň berk çigşen düwnüni / 133
- İň güýçli zat söýgi / 134
- İň süýji zat söýgi / 134
- İň ajy zat söýgi / 134
- Biraz ýagtyldyp / 134
- Biraz oýlanyp / 136
- Örän güýçlü / 139, 168
- Köp ýerler / 142
- İň gowy matalardan / 148
- İň ýokarky / 152
- İň ýaman jeza / 155
- İň soňky gezek / 157,157
- İň ýakyn dost / 162
- İň gözeli bir parça / 170
- İň bagtly ýigit / 170
- İň baý adamlar / 175, 208
- İň degerli, iň agyzly baý adamlar / 192
- Köp ýaşan / 198
- Köp gezen / 198
- Örän ýagşy / 201
- İň baý adamlar / 208
- İň uly gelin / 230
- İň soň / 236, 237, 238, 239
- İň ýakyn dostlug / 237
- İň uly ogl / 238
- Köp pul / 249
- Köp ýagşy / 253
- İň ýokarky çetkisi / 254
- İň kiçi gyz / 254
- Köp pikir / 255
- Köp wagt / 255
- İň bärkije / 261
- İň soň / 263, 264, 272, 310, 313, 314, 331
- İň aşak / 263
- Soňky aýlar / 265
- İň soňky dem / 275
- Köp pikirlenip / 329
- İň ýakyn dost / 333
- İň gowu / 338

2.2.4.8. Tamlayanı Uzaklaşma Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması

Tälkede bermän / 5	Demläp uzadan çäýneg / 22
Uzakdan görnen / 6	Elden ele geçip / 25
Gaýnadan gara tüñcesini / 8	Täzeden bir gatnaşyk / 27
İrden turup / 17	

2.2.4.9. Tamlananı Çokluk Ekinden Oluşan Sıfat Tamlaması

Birnäçe ýyllar / 2	Birnäçe ýaşulular / 88
Birnäçe guzular / 9	Birnäçe adamlar / 227
Köp pikirler / 41	Munça ýyllar / 245
Birnäçe işler / 83	

2.2.4.10. Tamlayanı Birleşik Fiil Grubundan Oluşan Sıfat Tamlaması

İşleşip ýören dayhanlar / 3	Ýetişip oturan maşgalamyz / 27
Aç ýatyp ýören günler / 23	Keykerip duran çys eşek / 43
Düşünmediksirän bolup / 26	Ýetişip oturan gyz / 59

2.2.5. İsim-Fiil Grubu

Gözel görnüş / 2, 3, 5

Dyngysyz ýuwutmak / 4

Dürli görnüş / 4

Bu pasly synlamaga / 4

Dyngysyz tüydük çalyň oturmag / 5

Beýle etmäg / 7

Sansyz gaýtalanmag / 9

Mydam durmag / 9

Şeýle görnüŝ / 10

Bir çogmak hyşa bilen çalmag / 11

Bu bakys / 12

Bir bakys / 13, 79

Ýeke-ýekeden ýuwutmag / 17

Köwlemän gidiş / 24

Syrly serediş / 29

Şol oturyş / 48, 54

Ozalky aýdyŝ / 49

Şol ugryş / 53

Bu gidiş / 53

Pyşdyl ýöriŝ / 58

Gara gyýkmak / 74

Duýdansyz bir bakys / 129

2.2.6. Sıfat-Fiil Grubu

Hellewläp duran / 2	Ýüzükden ötme mele çäkmen geýen / 19
Kowalaşyp gelýän / 2	Az galan / 20
Alys ýollara ugran / 2	Ýañy dogan / 21
Ýokary tutýan / 3	Ýakynlap gelmesi / 21
Gara bulut sowlan ýaly boljak / 3	Dökülip ýatan / 21
Has açygrakda dikilen / 3	Diläp alan / 23
Uzak ýerlerden gelýän / 4	Biraz ruhlandyrjak / 26
Biraz togtadan / 5	Bahadan aljak / 26
Uzakdan görnen / 6	Biraz ruhlanan / 27
Açyk, şatlyk bilen suwarylan / 7	Habarlyja gelen / 27
Biraz ýagjak / 8	Bihabar bolan / 27
Örän çalasy / 9	Gijgip barýan / 27
Gowy görýändigim / 10	Oýnap duran / 29
Azajyk galan / 11	Agdarylyp-dönderilip ýören / 31
Gowy bolan / 11	Gylyçly gyran / 40
Ýañy başlayan / 12	Gaty ýagşy tanaýan / 46
Azajyk gülümsirejek / 13	Ýetim galjag / 51
Aýrylyp gitjek / 16	Gatap galan / 54, 54
Gaýra-gaýra bakar / 18	Azajyk saklanaýan / 68
Dokma-darak kakar / 18	Birinji diýjegim / 71
Eräp-eräp akar / 18	Köp ýaşan / 198

Köp gezen / 198

Aňsat tapdyrmaz / 314

Täze demlenen / 228

2.2.7. Zarf-Fiil Grubu

Egrem-bugram bolup / 2	Derrew ildirip / 9
Bökdenmän, uçurymly gaýalary ýaryp / 2	Berk tutup / 10, 141
Mydama ýaýraşyp / 2	Agyr bolýa / 11
Has zarplyrak çykyp / 3	İki gezek batyryp / 11
Bu yoldan geçende / 3	Gaty gowy bolup / 11
Bir garyp / 3, 16	Biraz bulutlaşyp / 11
İşdämen agyz urup / 3	Biraz raslap / 12
Zat gözleýän ýaly ysyrwanyşyp / 3	Ejap bilen ýere bakanda / 12
Ýagşy düşünip / 4	Ýylgyrjak ýaly çekilişende / 12, 12
Al-ýaşyl bolup / 4	Azajyk ýüzüni galdyryp / 12
Uzakdan-uzaga seredip / 4	Dürli-dürli gülleri ýygyp / 12
Tälkede bermän / 5	Ýelmik-ýuwa çöpleşip / 12
Alty ýyl bolýa / 6	Başyna kowup / 12
Örän gowy görýä / 6	Jany bir, teni bir bolup / 13
Güýçli bolup / 7	Aşak oturyp / 13
Bütünleý dolup / 7	Artykmaç söz aýdyp / 13
Derrew düýeleri çökerip / 7	Köp edip / 14
Dyngysyz çay gaýnadyp / 8	Aşak salyp / 15, 28, 28
Hiç zatdan bihabar gümrüdenen bolup / 8	Bir zat aýdaýjak ýaly edip / 15
Yzly-yzyna tutup / 9	Üçimiz oturyp / 16
Özi äkidip / 9	İrden turup / 17
	Ýaldyrap çykyp / 17

Kem-kemden sazaryp / 17	Kyn görüp / 46
Bir goýup / 19	Beýle diýip / 46
İki kesip / 19	Bir gelende / 47
Ýakyn geldigiçe / 19	İkinji bir gelende / 47
Gamgyn owaz bilen hiňlenip / 19	Ýer- ýesir bolup / 51
Kuh-ha-kuh-ha-a edip / 21	Ep-esli pikirlenip / 54
Taýýar bolup / 22	Köp hoşal bolup / 57
Aç ýatyp / 23	Ýiti seredip / 58
Sanap berende / 24	Ýagşy ornaşyp / 58
«Tüf, tüf, tüf» edip / 24	Ugursyz dürsürän bolup / 58
Yzly-yzyna tüfläp / 24	Diri berip / 61
Elden ele geçip / 25	Nusgasyz görüp / 62
Düşünmediksirän bolup / 26	Gaty ýakyn oturyp / 62
Öňden pikirlenip / 26	Biraz arkaýynlaşyp / 67
Ýah-ýah edip / 26	Gaýduwsyz söweşip / 67
Ondan-mundan gürrüňleşip / 27	Birazajyk saklanylanda / 69
Keseräk-keseräk gepläp / 28	Derrew atlanyp / 69
Çala seredip / 28	Ýumruk ýaly bolup / 73
Tiz baryp / 34	Biraz köşeşip / 99
Ýuwaşja şemal turup / 34	Oňa garşy uzadyp / 100
Biraz güýçlenip / 34	Köp garaşyp / 116
Dirije ýakyp / 38	Berk owkalaşdyryp / 129
Ýeňil-ýeňil basyp / 43	Gaty içgin oturyp / 134

Biraz ýagtyldyp / 134

Biraz oýlanyp / 136

Berk gysyp / 158

Berk urup / 170

Gaty gaharlanyp / 215

Berk gysymlap / 224

Ýagşy ornaşyp / 253

Derrew gülüşdirip / 258

Berk ynanyp / 307, 307, 307

Berk gysymlap / 327

Köp pikirlenip / 329

Birneme pikirlenip / 331

Berk gysymlap / 349

Ýagşy bişip / 352

Berk tutup / 361, 367

2.2.8. Tekrar Grubu

2.2.8.1. Eş Ve Yakın Anlamli Tekrar Grubu

Az-kem / 2, 175, 187, 249, 300	Elli-aýakly / 14, 14
Güýç-kuwwaty / 2	Ýaňy-ýakynda / 15
Gyz-gelinleri / 3, 12, 12, 12, 12	Sessiz-üýnsüz / 16, 242
Aman-sag / 3, 21, 33	Mal-mülk / 21
Oý-pikir / 4, 13, 21, 23, 37, 37	Íyip-içip / 21, 94
Samyrdy-gürrüňler / 4, 4	Saglyk-amanlyk / 22, 101, 208
Dumly-duşa / 4	Hezzet-hormat / 22
Boý-kaddyna / 4	Gep-gürrüň / 24, 25, 33
Saz-söhbetde / 4	Ene-atada / 28
Owlak-guzulara / 4, 5, 5	Atly-abraýly / 30, 56
Boýuna-syratyna / 5, 125	Çöl-beýewanda / 33
Al-elwan / 5	Oý-pikirler / 33, 334
Haýa-şerim / 6	Ses-üýn / 34
Eliň-gözüň / 7	Ene-ata / 37, 51, 51, 51, 53, 54, 56, 56, 60, 104, 108, 108, 110, 175, 212, 212, 260
Şek-şübhe / 7, 203, 287	Ata-ene / 37, 119
Ýorgan-ýassygyny / 8	Deňine-duşuna / 38, 159
Eli-gözi / 8, 112, 112	Toýda -tomaşada / 40
Oglan-uşak / 9, 64, 154, 207, 226, 301, 316	Deň-duş / 40
Goýun-guzyny / 9	Başy-aýagy / 42
Eneň-ataň / 13	Altyn-kümüş / 47, 138

- Aňyrsyny-bärsini / 47
- Çym-gyzyl / 49
- Çopan-çoluk / 50, 51, 185, 185
- Önüp-ösen / 51
- Ata-enesi / 52, 58, 108
- Akyl-huşumy / 53, 92
- Toba-tagsyr / 60
- Boýy-göwresi / 60
- Höwes-isleg / 62
- Gaýgy-gubar / 63
- Ahu-perýad / 64
- Gyzu-aýal / 64
- Gyran-jyrana / 65
- Eli-aýagy / 66
- Elimi-aýagymy / 66, 67, 114
- Taýak-syryk / 66
- Taýak-syryklar / 66
- Sany-sajagy / 67
- El-aýagyny / 68, 226, 307
- Ýüzi-gözi / 73, 204, 244
- Akyl-huşuny / 73, 82
- Ilde-günde / 77
- Zowky-sapa / 79
- Namys-aryndan / 79
- Akyl-huşundan / 79
- Sabru-karar / 79
- Gelin-gyzlar / 79, 79, 255, 255, 258, 259
- Namysy-ary / 87
- Atyşjak-çapyşjak / 88
- Atyşyp-çapyşmakdan / 88
- Ary-namysy / 97, 276, 346, 349
- Kada-kanun / 99
- Arpa-bugdaý / 99
- Utançly-haýaly / 107
- Keýpi-sapasy / 110
- Atañ-babaň / 112
- Ahyrýet-kyýamat / 115
- Daglara-daşlara / 121
- Ýüz-gözünü / 124
- Akylyna-huşuna / 125
- Gahar-gazaplaryny / 125
- Keýp-sapasyny / 126
- Ýüzünü-gözünü / 141
- Enem-atam / 142
- Oglan-gyzlar / 142

- Ar- namys / 152, 153, 153
- Gaýgy-gam / 152, 250, 265
- Íyip-içmedi / 152
- Gahar-gazap / 153, 182, 184, 196
- Horluk-zorluk / 153
- Maksat-myradý / 160
- Saglyk-salamatlyk / 169
- Güýç-kuwwat / 171, 280
- Deñiniň-duşunyň / 175
- Ylym-yrpan / 175, 175
- Gepe-gürrüňe / 176
- Ses-seza / 195, 215, 230
- Hal-ahwal / 200, 200, 205
- Aýal-gyzlar / 204
- Aýal-erkek / 207
- Boýuna-syraty / 212
- Namys-ar / 220
- Dogan-garyndaşlary / 224
- Aç-suwsuz / 237
- Bahar-ýaz / 238
- Gaýgy-gama / 238
- Gap-çanak / 239
- Çaý-çörek / 239, 333, 333
- Aşyny-suwuny / 240
- Otsuz-ojaksyz / 242
- Hal-ýagdaýyny / 242, 261
- Ýüzüne-gözüne / 244
- Ýol-yz / 248
- Gyz-gelinler / 254, 254
- Gyzlar-gelinler / 255, 256, 257
- Aýal-erkekler / 255
- Hüý-häsiýet / 255
- Gyz-gelin / 256
- Ene-atadan / 259, 325
- Sessiz-sezasyz / 261
- Saçy-sakgaly / 263, 370
- Arzy-halym / 265
- Maksat-myradyna / 266
- Oda-köze / 274, 365
- Oglan-uşaklar / 274
- Gaýgy-hasratlar / 276
- Arly-namysly / 276
- Geým-eşigi / 292
- Íýjek-içjegi / 292
- İsleglerine-soraglaryna / 296
- El-aýak / 298

Gaýgy-gamdan / 300

Alnyň-bagtyň / 300

Ít-guş / 302, 302

Gawun-garpyz / 302

Ýolda-yzda / 304

Íýýäsiň-içýäsiň / 309

Gözüni-gaşyny / 310

Saýlap-seçip / 310

Gahar-gazaplar / 311

Elini-aýagy / 315

Seçip-saýlap / 318

Tanyş-biliş / 322

Tanyş-bilişden / 325

Íl-günden / 325

Güýç-kuwwatyny / 327

Pikiri-zikiri / 333

Dogan-garyndaş / 335, 335

Bergi-borç / 337

Gördüm-bildim / 343

Arsyz-namyssyzlar / 349

2.2.8.2. Zıt Anlamlı Tekrar Grubu

Ýaş-garry / 3

Dogan-garyndaşsyz / 3

Aşak-ýokary / 4, 26,43, 151, 313

Günmi-ertemi / 5

Uludan-kiçä / 8, 207

Aýal-erkek / 9, 55, 69, 274

Gije-gündizde / 10, 172

Gijede-gündizde / 10, 129, 329

Otursa-tursa / 14

Girip-çykyp / 16, 94, 116

İçine-daşyna / 19, 49

Algy-bergi / 23

Soňlap-soňlamanka / 25,27

Açyp-açmaz / 27

Ýetişip-ýetişmez / 27

Uşakly-irili / 30, 254

Açjakmy-açmajakmy / 48

Ýylgyrjakmy-ýylgyrmajakmy / 48

Diýip-diýmän / 49

Bilip-bilmän / 49

Bolar-bolmaz / 50

Oýnanyň-oýnamanyň / 52

Bararys-barmarys / 71	Uly-kiçi / 204, 353
Ugurly-ugursyz / 71, 71	Barşyp-gelşip / 204
Bardy-geldi / 72	Içerde-daşarda / 207
Gygyrjagyny-gygyrmajagyny / 73	Ýagşy-ýamana / 212, 219
İru-giç / 78	Öni-soňy / 226
Gelim-gidimli / 109	Irde-giçde / 232
Gelen-giden / 109, 109	Daşary-içeri / 234
Käpir-musulmany / 110	Sowuk-yssyny / 237
Ululy-kiçili / 112, 138	Sokup-çykaryp / 239
Jennet-dowzah / 115	İr ertir-giç agşam / 243
İr-giç / 116	Aljak-goýjak / 254
Göwünli-göwünsiz / 121	Ýagşysyna-ýamany / 254
Gelýäler-gidýäler / 141	Gyşyn-ýazyn / 255, 356
Ýagşydan-ýamandan / 141, 179, 209	Oturyşy-turşy / 259
Gije-gündiz / 142, 167, 215, 228, 237, 253, 306, 325, 347	Girişip-girişmän / 266
Içini-daşyny / 144	Aşak-ýokaryk / 268
Daşda-içde / 154, 171	Geler-gider / 268
Gelim-gidimi / 159	Ýetip-ýetmänkä / 270
Ýatsa-tursa / 169	Ýerde-gökde / 275
Ýagşa-ýamana / 174, 209	Gidende-gelende / 278
Ýagşyny-ýamany / 175, 212	Dost-duşmany / 307, 307
Daşdan-içden / 200, 269	Ogul-gyz / 317
	Köpçülikde-ýekelikde / 329

Aýal-erkegi / 334

Sowugy-yssyny / 339

Ýatyp-turup / 339, 362

Ýatyp-turardy / 340

Ogul-gyzlardan / 340

Ýygnanyşyp-ýygnanyşman / 343

İndimi-inmedimi / 348

Ýatsam-tursam / 367

İRde-giçde / 370

2.2.8.3. Aynen Tekrar Grubu

Beýik-beýik / 2, 31

Küde-küde / 2

Wagtal-wagtal / 5, 31, 111, 154, 197,
362

Ogryn-ogryn / 5, 142

Ýakynlaşa-ýakynlaşa / 9

Dürli-dürli / 12

Bir-bir / 17, 19, 43, 259, 264, 265,
322, 325, 369

Gaýra-gaýra / 18

Eräp-eräp / 18

Säpjide-säpjide / 19

Keseräk-keseräk / 28

Aňnat-aňnat / 30, 34

Ýygyja-ýygyja / 34

Birin-birin / 38, 43, 152, 242, 278,
363, 367

Käte-käte / 41,41

Ýeňil-ýeňil / 43

Şeýle-şeýle / 47, 83

Gars-gars / 56, 81, 167

Ýeke-ýeke / 57, 165, 208, 236, 347

Tanada-tanada / 59

Güpür-güpür / 61, 61

Dars-dars / 61, 61

Kültem-kültem / 63

Diriň-diriň / 66

Uludan-uludan / 74, 151, 152, 166

Tegmil-tegmil / 77

Dogram-dogram / 78

Boýur-boýur / 80, 124, 151

Syh-syh / 80, 218, 308

Pert-pert / 89

Çybyş-çybyş / 89, 151	Baka-baka / 241
Hatar-hatar / 105, 248	Hork-hork / 242
Uly-uly / 112	Çüme-çüme / 245
Görka-gorka / 112, 160, 220	Oturyp-oturyp / 255
Çagyra-çagyra / 114	Aşyrym-aşyrym / 263
Ýegşerilip-ýegşerilip / 114	Şygyr-şygyr / 264
Şeýde-şeýde / 114	Neneňsi-neneňsi / 268
Gyýçak-gyýçak / 121, 366	Güýç-güýç / 268
Jykyr-jykyr / 128, 256	Başga-başga / 268
Şabram-şabram / 130	Aýylganç-aýylganç / 275, 369
Garaşa-garaşa / 134, 153	Íyip-íyip / 277
Ata-ata / 135	Ýuwaş-ýuwaş / 285
Gart-gart / 137, 162, 166	Gat-gat / 289
Ýekän-ýekän / 152, 313	Dürtüp-dürtüp / 291
Serede-serede / 155, 241	Öldürip-öldürip / 295
Monjuk-monjuk / 158, 368	İleri-ileri / 296, 296, 296
Ýáýdana-ýáýdana / 163	Burçak-burçak / 300
Gargyna-gargyna / 165	Gür-gür / 301
Ýelpäp-ýelpäp / 167	Aýdyp-aýdyp / 310, 328
Görkeze-görkeze / 183	Çalt-çalt / 311, 314
Şakyrdyň-şakyrdyň / 199	Ýana-ýana / 322
Dylym-dylym / 207	Gide-gide / 322
Oturan-oturan / 230	Gaty-gaty / 322

Duran-duran / 322

Erbet-erbet / 348

Garama-garama / 328

Bir zat-bir zat / 357

Tuta-tuta / 331

Urup-urup / 357

Tyrk-tyrk / 340

Para-para / 361

Çuññul-çuññul / 345

Ýiti-ýiti / 364

Şirin-şirin / 346

2.2.8.4. Sayılı Tekrar Grubu

Ýigrimi-otuz / 3, 33, 51, 87, 102, 144,
246

İki-üç / 61, 356

On üç-on dört / 9, 43

Ýedi-sekiz / 100, 174, 192

Üç-dört / 14, 104, 181, 207, 286, 286,
303, 331, 338, 358, 371, 371

Kyrk-ellä / 100

On iki-on üç / 20

Otuz-kyrk / 104

Ýüz-müň / 33

Alty-ýedi / 145, 155

Dört-baş / 37 47, 102, 104, 184, 202,
254

On baş-on alty / 194

Bir-iki / 39, 50, 119, 199

Elli-altmyş / 245

Baş-alty / 47, 47, 316

On sekiz-ýigrimi / 302

On-on iki / 331

2.2.8.5. Araya Unsur Giren Tekrar Grubu

Höwes üstüne höwes / 4

Söýgi üstüne söýgi / 8

2.2.8.6. Çokluk Eki ile Oluşan Tekrar Grubu

Soň-soňlar / 111

2.2.8.7. Diğer Tekrar Grubu

Egrem-bugram / 2	Ýuwup-ardyp / 10
Onda-munda / 2, 34, 64, 264, 360	Dim-dik / 10
Tiz-tizden / 3	Eýleş-beýleş / 11, 30, 194
Uzyndan-uzak / 4	Ýelmik-ýuwa / 12, 12, 12
Görk-görmeginden / 4	Ýelmik-ýuwaly / 12
Agdarylyşyp-dönderilişip / 4	Ap-ak / 12
Böküşip-oýnaşyp / 4	Gyzgylt-garamtyl / 15
Çuňňurdan-çuňňur / 4	Bir-birine / 16
Müşk-anwar / 4	Kem-kemden / 17, 241, 260, 308, 323, 323, 323, 325, 326, 331
Dumly-duşa / 4	Ýeke-ýekeden / 17, 31, 208, 324
Çym-pytrak / 5	Dokma-darak / 18
Çalam-çaş / 5	Aňyrsyz-bärsiz / 21, 34, 252
Eýlesini-beýlesini / 7, 81	Ep-esli / 23
Garşyma-garşy / 7	Üzüp-ýolup / 23
Ýerli-ýerden / 9, 44, 69, 69, 69, 70, 82, 99, 279, 288, 290, 292	Bazarda-ojarda / 24
Ýanma-ýan / 9,16	Ondan-mundan / 27, 59, 117, 205, 243, 279, 285, 338, 343
Gapdalma-gapdal / 9	Dup-dury / 30
Yzly-yzyna / 9, 24, 347, 369	Agdarylyp-dönderilip / 30

- Egrip-egripler / 31
- Mäş-bürünç / 31
- Çopan-çoluk / 31
- Çeti-çerkezlere / 31
- Hymyr-symyr / 33, 56, 240, 357, 365
- Ýekeden-ýeke / 33, 339, 340
- Tazeden-täze / 34
- Hypyr-sypyr / 34,34
- Çeti-çerkez / 34
- Selin-sazak / 34
- Çöp-çalamlar / 34
- İbirtde-zibirt / 40
- Özünden-özi / 41
- Ýer-ýesir / 42
- Gümmüň-sümmüne / 46,49, 149
- Ekläpdir-saklapdyr / 50
- Eýlesine-beýlesine / 51
- Ekläp-saklap / 53
- Ýaş-ýuş / 54, 74
- Atly-abraýly / 56
- Galyň-palyň / 56
- Deňine-duşuna / 56
- Hynnyk-mynnyk / 58
- Paýhas-parasaty / 62
- Ýekläň-tükläň / 62, 246, 258, 326
- Ýüzbe-ýüz / 63
- Argan-dargan / 63, 252
- Bukdak-sukdak / 72
- Şark-şurk / 76, 114
- Ahu-zar / 79
- Dadu-perýat / 79
- Ýasu-hasrat / 79
- Ýalt-ýult / 81, 115
- Aňk-taňk / 82, 242
- Entirek-tentirek / 83
- Onuň-munuň / 91, 359
- Hilliň-silliňe / 95
- Eýläk-beýläk / 113
- İnderip-göterip / 127
- Çytyşdyrypý-azyşdyrды / 127
- Küti-süti / 130, 130, 130
- Lopbuk-sopbuk / 130
- Aňka-taňka / 135, 156
- Demi-demine / 164
- Ara-çara / 168
- Gyrp-çyrp / 168

Töñnesi-söñnesi / 175	Hyşyr-wyşyr / 256
Uzakdan-uzaga / 202	Ony-muny / 268
Şapba-şupba / 204	Kakyş-kukuş / 272
Şagyr-şugur / 207	Onusy-munusy / 292, 312
Şagalaň-şugalaň / 207	Bölüp-biçip / 293
Goşa-goşadan / 231	Wagtly-wagtynda / 302, 319
İçi-içine / 242	Öldüm-öldümde / 314
Bir aýdan-iki aýdan / 244	Ýykma-ýykylma / 317
Hyrin-dykyn / 248, 286, 322, 326	Pete-pet / 330
Aňyrsy-bärsi / 248	Uzakdan-uzak / 333
İlsiz-günsüz / 251	Oña-muňa / 337
Çenden-çakdan / 252	Birek-birege / 344
Iliňiz-günüňiz / 253	Köýnek-balagyny / 359
Maşgalaňyz-zadyňyz / 253	Gelip-geçip / 360
Aýlaň-çaylaň / 253	Küf-çüf / 365
Ajyny-süýjini / 254	

2.2.9. Edat Grubu

2.2.9.1. Ayrılma Hal Ekiyle Birleşen Edat Grubu

Birnäçe ýüz kilometr uzaklyga çekilenden sonra / 2	Bazara barandan soň / 41
Mundan ozal / 2, 59, 132, 326, 337	Eslije wagtdan bäri / 41
Uzak ýerlerden bäri / 2	Agyrmakdan başga / 42
Şol noburdan öwrülen ýerinden bäri / 2	Şundan başga / 43, 331
Bulardan başga / 2-3, 220	Ondan soň / 51, 55, 95, 108, 110, 131, 133, 141, 142, 143, 153, 168, 301, 302, 302, 309, 310, 310, 330, 344, 344, 357
Ukudan oýarmagyndan başga / 3	Jogabyndan soň / 53
Ýigrimi-otuz ýyldan bäri / 3, 51, 102	Mundan soň / 54, 119, 344, 357
Birnäçe günden bäri / 6	Şondan soň / 55, 64, 327, 357, 358, 359
Berdiden başga / 8	Gidenden soň / 55
Köpden bäri / 14, 62	Girenden soň / 55
Ýarym bogdajyk undan başga / 20	Bu sözünden soň / 56, 94, 364
Ýylgynyna atyny daňandan son / 20	Bu sözlerinden soň / 56
Bu sözden soň / 29, 364	Gysgadan soň / 56
Uşakly-irili ösümliklerden başga / 30	Bazardan soň / 57, 354
İki günden bäri / 32, 101, 171	Bu işden soň / 71, 234, 357
Eşegiň aýagyňyň sesinden başga / 34	Ondan soňra / 72, 168, 196, 213, 222, 302, 338
Dogup tirkeşenlerinden soň / 34	Sesi eşidilenden soň / 72
Çykyp gidensoň / 39	
Ertirden bäri / 39, 62, 72, 100, 241, 365	

- Orramsyhana edeniňden soňra / 74
- Birhaýukdan soň / 78, 84, 188, 261, 329, 358
- Darandan sonň / 80
- Köp ýyllardan bäri / 81, 187
- Çaý goýlandan soň / 83
- Habary alyn-mazdan ozal / 83
- Bolandan soň / 83
- Häliden bäri / 87
- Ondan bäri / 92, 258
- Dagandan soň / 92
- Suhan gatydan başga / 93
- Ondan başga / 93, 181, 244
- Aglamakdan başga / 93
- Bereninden soň / 95
- Íkisinden başga / 95
- Gitmezinden ozal / 97
- Mal ýygnamakdan başga / 99
- Düýnki işden bäri / 99
- Sözleri aýdandan soň / 99
- Köpüginde başga / 99
- Mundan başga / 99, 192
- Eýe bolanymyzdan soň / 99
- Myhman gelenden soň / 101
- Arzadan başga / 103
- Sandyga girenden soň / 103
- Nika gyýlandan soňra / 108
- Pristawyň sözünden soň / 108
- Rowaýatlardan soň / 110
- Gowrak wagtdan bäri / 110
- Şondan bäri / 113, 172, 173, 338, 348, 363
- Gürründen başga / 115
- Ondan ötri / 119
- Şondan başga / 122, 332
- İş bitireniňden soň / 133
- Menden başga / 143, 143, 177, 240
- Syryp-süpürilenden soň / 144
- Geýdirip sylaglandan soň / 149
- Ertirden soň / 152, 335
- Biraz oýlanandan soň / 155
- Giçden soň / 157, 328, 356
- Uzugyň ertirden bäri / 163
- Kinaýaly sözlerinden başga / 169
- Nalyş edenden soň / 174
- Namazdan soňra / 174

Çykyp gidenden soň / 174	Ugranlaryndan soň / 248
Diýmekden başga / 179	Oturandan soň / 252
Habardan soň / 183	Pylança ýyllardan bäri / 260
Nahardan soň / 188	Äre barandan soňra / 261
Ýagşy ýagtylandan soň / 188	Ölmezden ozal / 262, 267, 267
Saçdygyny bilenden soň / 188	Ýörmekden başga / 262
Üç günden bäri / 193	Kowlanymyzdan soň / 268
Gaty gyzyşandan soň / 200	Bu sözlerinden soňra / 268
Düzzümiň bir utluşygyndan soň / 202	Bu maslahatdan soňra / 269
Görşenden soň / 203	Bu sözünden soňra / 271
Uly gyzdan başga / 205	Ajaldan ozal / 273
Gelmezden öň / 209	Bu işlerden soňra / 273
Diňländen soň / 209	Meret arçyndan son / 285
Öz işleri düzelenden soň / 227	Özümden başga / 288, 328
Başyny ýaýkandan soň / 232	Gol silkmekden başga / 294
Gelenden soň / 233	Öldürilenden soň / 298
Ýitirim bolandan soň / 234	Gaýgy-gamdan başga / 300
Aýrylyşanlaryndan soň / 241	Gyş düşenden soň / 302
Gözünden ýitirenden soň / 241	Indiden soň / 308
Gideniňden soň / 242	Urşup gaýdandan soň / 317
Garaňky düşenden soň / 242	Bismilladan başga / 319
Geçeniňden soň / 245	Oturmaklaryndan başga / 323
Bu wakadan soň / 247, 350	Garalandan soň / 324

Pikirlenenden soň / 325	Öldürmekden başga / 346
Gün dogmazyndan ozal / 326	Çenänden soň / 347
Gyzandan soň / 326	Birnäçe wagtdan soň / 357, 357
Etmezinden ozal / 331	Bir aýdan soň / 358
Duşmany öldürmekden başga / 331	İllerden soň / 358
Geçenden soň / 336	Näçe wagtdan bäri / 359
Ýatandan soň / 339	Şol halatdan bäri / 362
Öldürenenden soň / 339, 362, 362	Wagtdan bäri / 362, 362
Öňräkden bäri / 343	Diýşinden soň / 366

2.2.9.2. Yönelme Hal Ekiyle Birleşen Edat Grubu

Tä ýeňseki gözýetimden görünyän agaçlara çenli / 2	Ýorganyna görä / 85
Ona çenli / 6	Oňa garşy / 100
Döwrüniň düzgüniniň göterişine görä / 7	Ahyra çenli / 144
Ertirden agşama çenli / 11	Salam iberendigine çenli / 152
Oňa görä / 23, 51, 61, 83, 93, 98, 107, 108,109, 119,126, 148, 195, 238, 285, 286, 319, 343, 343, 345	Depesinden dabanyňa çenli / 162, 174
Şu çaka çenli / 28, 121, 183, 218, 267	Aňyrsyna çenli / 190
Bazar gününe çenli / 32	Gije ýaryma çenli / 200
Henize çenli / 51, 224, 231	Öýläne çenli / 219
Agşama çenli / 69, 184, 248, 250, 250	Bu güne çenli / 245, 253
	Sellelä çenli / 248
	Gallaçlara çenli / 248
	Agşama gadar / 250

Şu güne çenli / 267, 350, 360

Kesişine görä / 268

Günorta çenli / 270, 301

Ahyryna çenli / 281, 281, 360

Aýtmagyna görä / 286

Agşam salkynyna çenli / 302

Güýzüň soňuna çenli / 302

Henize-bu güne çenli / 310

Düýşüne çenli / 325

Demiňe çenli / 326

Urjagyna çenli / 327

Şoňa çenli / 355

Şu mahala çenli / 360

2.2.9.3. - An Sıfat-Fiil Ekiyle Birleşen Edat Grubu

Durdy oturansoň / 11

Aýratyn görmegeý gyz ýetişensoň / 16

Sizdendir — diýensoň / 22

Saglykamanlyk soraşansoňlar / 22

Haýyr galansoň / 26

Çola çykansoňlar / 29

Näme armanyňyz bar? — diýensoň /
29

Eýleň-beýleň diýeniňizsoň / 30

Gaty salyk bolansoň / 37

Şeýdäysene bolmasa — diýensoň / 39

Pikir astyna düşensoň / 41

Ýaş bolansoň / 49

Sorap geläysene» diýensoň / 53

Ýagşy gyzmansoň / 57

Ýeňleşen wagty bolansoň / 62

Aýal-oglanuşak bolansoň / 64

Ganymatdygyny görensoňlar / 68

Gulagyna degensoň / 71

Tireden bolansoň / 72

Gyzy bolansoň / 76, 116

Pesräk bolansoň / 87

Tarapyna dolansoň / 104

Biz maslahatlaşalyň — diýensoň / 108

Ýere sokuň» diýensoň / 115

Geliň! — diýensoň / 117

Üstüne alyp gidensoňlar / 118

Garagyňy çykaransoň / 120

- Ýeke ogly bolansoň / 126
- Íşanyň ogly bolansoň / 126
- Maýkyldap ýören zat bolansoň / 130
- Salşyp görmänsoň / 133
- Birsyhly gaýtalap duransoň / 133
- Gürrüni gutaransoň / 144
- Çep tarapyňa dolanaňson / 144
- Paltony geýensoň / 149
- Olköýnegi tarapyňa geçireňsoň / 150
- Ýüzleri açyk bolmansoň / 153
- Ürpünjekli bolansoň / 153
- Berk tutup baransoň / 153
- Bir ýetim oğlan bolansoň / 154
- Uzugy görmek bolansoň / 155
- Birden üstüni aldyransoň / 162
- Hiç bir alaç bolmansoň / 168
- Sopy bolan bolup ýörensöň / 169
- Öten aňsam gidensöň / 169
- Bu gürrüni eşidensöň / 173
- Gözi ýetensöň / 180
- Eline alansöň / 180
- Geçip duransöň / 186
- Ýalan sözläp görmänsoň / 188
- Gaty ýadansoňlar / 188
- Öz durmuşy bolansöň / 189
- Bir baraňsoň / 190
- Howlukmaç bolansöň / 192
- Görnüp başlansöň / 192
- Nika gyýlansöň / 194
- At çapmakdan geçensöň / 199
- Gelip düşensoňlar / 202
- Gözleri ýiti bolansöň / 202
- Giribereli diýensöň / 204
- Agyr ýagdaýda ölensoň / 204
- Mahmal bürenensöň / 206
- Gürrüň berip gutaransöň / 207
- Oğlan-uşak üýşensöň / 207
- Taýýarlyksyz toý bolansöň / 207
- Adam bolansöň / 209
- Talap güýçlenensöň / 214
- Äri bolmansöň / 219
- Şeýle gelensoň / 223
- Netijesiz çykansöň / 227
- Aýazyň astynda geçirensöň / 233
- Sözi eşidensöň / 234
- Sözünü eşidensöň / 235

Gezip ýörensoň / 238	Ol ölensoň / 311
Olam gutaransoň / 244	Uruşmaga başlansoň / 316
Zor ýeri bolansoň / 255	Adamlar bolansoň / 323
Howa garaňkyransoň / 266	Suw içip bolansoň / 331
Ýanyna baransoň / 266	Garaňky düşensoň / 332
Eltin diýensoň / 275	Ýeňsededen çagyransoň / 334
Aradan çykansoň / 276	Tanap başlansoň / 340
Ýazyp duransoň / 284	Ýadaw bolansoň / 345
Gije ýarymdan agansoň / 301, 302	Ýagşy garaňkyransoň / 358
Öýländen soň / 304	Aglap oturansoň / 358
Düşünmäge başlansoň / 307	Özüni raslansoň / 358, 366
Gaty howlugansoň / 308	Hudaýýola gidensoňlar / 358
Dört ýaş uly bolansoň / 309	İçini gowzadansoň / 364
Ýaşlygyndan ulalansoň / 310	

2.2.9.4. Eksiz Birleşen Edat Grubu

Mele suwy bilen / 2	Geçi, goýun, düýe, sygyr ýaly / 2
Ýylan ýaly / 2, 80	Zat gözleýän ýaly / 3
Beýik-beýik daragtly nobur bilen / 2	Misli ýoldan geçeni tükelleýän ýaly / 3
Obanyň ortasy bilen / 2	Ertir bilen / 3, 168
Dag ýaly / 2, 6, 151	At aýagynyň sesi ýaly / 3
Syza, selme, syrkyň ýaly / 2	Daşyna talaň urlan ýaly / 3
Ýer bilen gök birleşen ýaly / 2	

- Uzugyň artykmaç maşgaladygy
hakynda / 3
- Höwes bilen / 3
- Göklän taýhar ýaly / 3
- Aman-sag abraý bilen / 3
- Sowlan ýaly / 3
- Şol oý-pikir bilen / 3-4
- Emma Myrat aganyň samyrdy-
gürrüňleri / 4
- Edil märekede gürrüň edişip oturan
ýaly / 4
- Myrat aganyň ýanýan oduna bilen / 4
- Özüniň aýratyn gözelligi bilen / 4
- Jomartlyk bilen / 4
- Dürli nagyşlar bilen / 4
- Özüniň öwşünli bezegi bilen / 4
- Çilläniň zäherinden dyngysyz
ýuwutmak bilen / 4
- Şadyýanlyk bilen / 4
- Tagzým bilen / 4, 154, 208, 210
- Ruhubelentlik bilen / 5
- Şol sagymçylaryň arasy bilen / 5
- Emma (Meniň) haýa-şerim / 6
- Siziň ogluňyz ýaly / 6
- Ýazlagçylar geläýjek ýaly / 6
- Bulut dek / 6
- Berdi beýle / 6
- Soňra egenleri alyp / 7
- Soňra derrew düýeleri çökerip / 7
- Egenler üçin / 7
- İki ýanlygyňy asar ýaly / 7
- Çökellik torbaňy asar ýaly / 7
- Bu wagt ýagyş biraz ýagjak ýaly / 8
- Berdi hakynda / 8,8
- Bu hakda / 8, 169, 201, 227, 317
- «Goýun gelyär! Goýun gelyär!» diýen
gykylyk bilen / 8
- Emma onuň ol islegi / 9
- Dazlap çykýan goýunlar bilen / 9
- Goýun sagmaga kömekleşmek üçin / 9
- Öz gürrüňim bilen / 10
- Tupan turandaky deňiz suwy ýaly / 10
- Uzuk ýaly / 10, 13, 16, 96
- İki eliniň hereketi bilen / 10
- Bir çogmak hyşa bilen / 11
- İlerden bir dag ýaly / 11
- Uzyn gije diýen ýaly / 11

- Mylaýymlyk bilen / 11
- Soňra her dürli güllerden / 12
- Emma ara näçe ýakynlaşdygyça / 12
- Bahar ýaňy başlayan ýaly / 12
- Uzuk ejap bilen / 12
- Dodaklary ýylgyrtjak ýaly / 12
- Emma şol halatda / 13
- Soňra Berdi / 13
- Näz bilen / 13, 130
- Özüň ýaly / 13, 140, 307
- Şular ýaly / 13, 201, 219, 248
- Şatlyk ruhy uçganaklan ýaly / 13
- Azajyk gülümsirejek ýaly / 13
- Şeýle gyz bilen / 13
- Sonra gurt edişmäge / 14
- Goýun bakanym üçin / 14
- Uzuk hakyndaky / 14
- Meniň üçin / 14, 15, 199
- Biziň ýaly / 14, 253
- Bir zat aýdaýjak ýaly / 15
- Özi hem ýaýdanaklan ýaly / 15
- Ýöne eşitmedik ýaly / 16
- Ullakan höwes bilen / 16
- Hemişekileri ýaly / 16
- İkimiz hakda / 16
- Ýuwaşja ses bilen / 17
- Garagurum ýaly / 17
- Çeper elleri bilen / 17
- Ýuwaşja, gamgyn owaz bilen / 19
- Şu dokmanyň ýüni bilen / 19
- Şeýle pikirler bilen / 19
- Köprä gelyän ýol bilen / 19
- Bir zat syzan ýaly / 19, 208
- Sakar suwdan çykan ýaly / 19
- Onda-munda çekjek ýaly / 20
- Gazyk gözleýän ýaly / 20
- Ýene bir hili tama bilen / 20
- Ýaňy dogan ýarym aý ýaly / 21
- Durdynyň çakylygy boýunça / 21
- Ýakasy kir bilen / 21
- Emma çep aýagyny / 21
- Soňra ýektaýynyň egnini / 21
- Emma myhman / 22
- Bir atly geçdi» diýdiler welin / 22
- Myhman bilen / 22
- Görüşmek üçin / 22, 343

- Gaýtarmak üçin / 22
- Sypaýyçylyk bilen / 22, 24
- Emma onuň çay hakynda / 22
- Dileg salmak üçin / 23
- Çünki iň bärkijesi / 23
- Orazsoltan eje hemişekiligi ýaly / 23
- Her gün diýen ýaly / 23
- Haýyrsyz haryt däl welin / 23
- Emma biziň ýaşkiçilerimiz / 23
- Bir pes boýluragada guýlan ýaly / 23
- Bir dony aldy welin / 23
- Soň getirip berer» diýişdiler welin / 24
- Ýeser ýaly / 24
- Soň getirip berer / 24
- Bir aý dagy boldy welin / 24
- Ýakasyndan tutup alyň» diýýän welin / 24
- Biziň üçin / 24
- Bular ýaly / 24, 50, 51, 51, 53, 56, 59, 71, 98, 118, 210, 219, 223, 231, 240, 274
- Biz üçin / 24, 24, 127
- Ýazdyrmak üçin / 24
- Eliniň ýeňsesi bilen / 25
- Soňra gazap bulaşdyran sakgalyny / 25
- Bahyllyk bilen / 26
- Hoşallyk bilen / 26
- İki barmagynyň arasy bilen / 26
- Gaty närazyçylyk bilen / 26
- Biraz ruhlanan ýaly / 27
- İndiki ýyl üçin / 27
- Birden üstüni aldyran ýaly / 27
- Açyp-açmaz ýaly / 27
- Ýetişip-ýetişmez ýaly / 27
- Kebelek ýaly / 27, 49, 49, 50
- Ýagşydygyny bilýäs welin / 28
- Gülümsirejek ýaly / 28
- Çünki ol oba / 29
- Süýjülik bilen / 29, 160
- Turmak üçin / 29
- Bekmyrat baýlar ýaly / 29, 47
- Adamlar bilen / 29
- Öz öýüne düşäýdim welin / 30
- Özüňiz ýaly / 30
- Heleýiň tary çekikdi welin / 30
- Mumly yüplük ýaly / 30
- Çüýşe ýaly / 30

- Garaşýan ýaly / 31
- Sebäbi onuň azyga giden çolugy / 31
- Emma Berdi geljek wagtyny / 31
- Patrak ýaly / 31
- Emma çolukdan derek ýok / 31
- Bir üýtgeşik gara görnen ýaly / 31
- Emma ol üýtgeşik gara / 31
- Myrat aganyň gözi düşmezden ozal / 31
- Itler ok ýaly / 32
- Alňasan ýaly / 32
- Öküziň ýüzi ýaly / 32
- Çaý bilen / 32
- Men gitjekdim welin / 33
- Olar ýaly / 33, 50, 59, 71, 71, 92, 99, 104, 118, 135, 159, 185, 185, 211, 251, 252
- Myrat agany çagyrdylar welin / 33
- Şonuň üçin / 33, 37, 188, 195, 224, 288, 311
- Näme iş üçin / 33
- Emma ýagşy ýorgut / 33
- Aýalyň ýumrugy ýaly / 34
- Ýesir düşen ýaly / 34
- Ürken goýun ýaly / 34
- Daş ýaly / 34
- Ülker, Aralyk, Ýaldyrak, Üç ýyldyz ýaly / 34
- Töwerek giňän ýaly / 34
- Soňrak gün / 34
- Onuň bilen / 34, 59, 102, 127, 142, 155, 168, 169, 170, 173, 175, 241, 228
- Günüň aşagy bilen / 34
- Bilini ýazmak üçin / 35
- Ejap bilen / 35, 62
- Usullyk bilen / 36, 85, 96, 96, 121, 122, 164, 164, 260, 261, 331, 335, 340, 345, 347
- Agras ýüzi bilen / 36
- Gülümsirän ýaly / 36
- Aldyran ýaly / 36
- Näme üçin / 36, 36
- Emma aýalynyň ýüzi / 37
- Hemişekisi ýaly / 37, 37, 333
- Emma bu gezek / 37
- Sebäp boljak ýaly / 37
- Emma onuň bütin oý-pikiri / 37
- Baýyň näme üçin çagyrandygyny / 37

- Aşak çeken ýaly / 37
- Şäher bilen / 37, 148
- Özleri üçin / 38
- Öz deňi bilen / 38
- Özüm ýaly / 38
- Öz elim bilen / 38
- Hiç kim bilen / 38, 107
- Suhan gaty bilen / 38
- Eşidilen ýaly / 39
- Kakaň, bazara gitjek welin / 39
- Soňra herekete gelip / 40
- Elini usullyk bilen / 40
- Deň-duş bilen / 40
- Ysgynsyz eli bilen / 40
- Emma alajanyň düwni / 40
- Närazyçylyk görkezýän ýaly / 40
- Edil suwsan goýun ýaly / 40
- Özi ýaly / 41, 153
- Gözi ýok ýaly / 41,41
- Seredibräk basaymaly welin / 42
- Çagalaryň haky üçin / 42
- Emma şeýle-de bolsa / 42
- Aldajy gurt ýaly / 42
- Gözleriniň gytagy bilen / 42
- Goýun bazarynyň üsti bilen / 43
- Boguk ses bilen / 44, 151
- İki barmagy bilen / 45
- Saraý bilen / 45
- Näme üçin çagyrylandygyňy / 45
- Suhan gatynyň özüne saljak ýaly / 46
- Şol maksat bilen / 46, 372
- Şolaryň ulusyndan kiçisi üçin / 46
- Kim üçin gelýändiklerini / 46,48
- İki heleýi bardy welin / 46
- Emma ol beýle diýip / 46
- Ýatdan çykmaz ýaly / 46,47
- Neneňsi ýol bilen / 46
- Bekmyrat baýlar bilen / 47, 153, 368
- Emma ony tutup bilmän / 47
- Agras ýüz bilen / 48
- Ýöne ozal hem bir aýaly / 49
- Şol aýaly bilen / 49
- Emma hiç bir zat / 49
- Dogry welin / 49
- Kim bilen / 50,50
- Bir özi diýen ýaly / 50

- Enesi bilen / 50
- Eminden düşjek ýaly / 50
- Ýel berlen tulum ýaly / 51
- Ýumruk ýaly / 52, 64, 73, 112, 259, 303, 304, 325, 325, 358
- Halwa ýaly / 52
- Ýol bilen / 53
- Bazara gidenler geldiler, emma Myrat aga gelmedi / 53
- Durdy öýlerine girdi, emma kakasyndan tamasyny üzmedi / 53
- Eşidäýjek ýaly / 53
- Döküşmek üçin / 53
- Seniň aýdyşyň ýaly / 53
- Bolar ýaly / 53
- It ýaly / 53, 74, 87
- Gül ýaly / 54, 85, 118, 228
- Zor bilen bir iş / 54
- Zähmeti bilen / 54
- Maşgalalary bilen / 55, 146
- Şu maslahat bilen / 55
- Arka tapynan ýaly / 56
- Obada gezer ýaly / 56
- Toý üçin / 56
- Towugyň maslygy ýaly / 57
- Pyşdyl ýörişi bilen / 58
- Dükanlaryň öňi bilen / 58
- Gaharym gelşi ýaly / 59
- Gelýändiris welin / 59
- Doga-noglany bilen / 60
- Çigit ýaly / 60, 169, 326, 329
- Bir iş üçin / 61
- Aýak urşy ýaly / 61
- Tary ýaly / 61
- Maksady bilen / 61, 331
- Berdi bilen / 62, 155, 189, 195
- Aldajy ýaly / 62, 64
- Dökülip duran ýaly / 63
- Boýy bilen / 63
- Uzuk bilen / 63, 95, 152, 166, 204, 205
- Darak bilen / 63
- Ýatan darty bilen / 64
- İkinji ýaglyk bilen / 64
- Derde ýarar ýaly / 64
- Düşen ýaly / 65
- Oda atylan ýaly / 65

İtleriň arasy bilen / 66	Çirkin ses bilen / 74
Elinden alayjaklar ýaly / 66	Gurt ýaly / 74, 79
Hasasy bilen / 66	Mertlik bilen / 74, 112, 121, 368
Gamçysy bilen / 66	Alyň sesi ýaly / 74
Uzyn syrygy bilen / 66	Ýuwaş ses bilen / 75, 178
Eli bilen / 67	Goşa golum bilen / 75
Wagşy penjeleri bilen / 67	Ak ýaglyk bilen / 75
Göwünleri ýetmeýän ýaly / 70	Gamçy bilen / 76, 226
Ilmeýän ýaly / 70	Sen ýaly / 77
Eltisi bilen / 70	Bilezikli eli bilen / 77
Gelnimiziň enesi ýaly / 71	Aýagy bilen / 77
Deprişi ýaly / 72	Pyçagyň sapy bilen / 77
Kast bilen / 72	Ökjeli ädigi bilen / 77
Aragatnaşyk bahanasy bilen / 72	Şonuň bilen / 78, 102, 112, 117, 159
Her kim bilen / 72	Hemmeler üçin / 79
Sesi gelen ýaly / 72	Kimler üçin / 79, 79
Wäh! — diýlen ýaly / 73	Suwsuz biýara ýaly / 79
Aljyrajak ýaly / 73	Bilbil ýaly / 79
Bir ynsan üçin / 73	Garaşylmak bilen / 79
Seňse bolan ýaly / 73	Hasrat bilen / 79, 326
Açylyşy bilen / 74	Özleri bilen / 80
Ezraýyl ýaly / 74	Güýji bilen / 80
Ýylan giren ýaly / 74	Umysyzlyk bilen / 80, 90

- Guşuny gaçyran awçy ýaly / 81
- Ýykym bilen / 81
- Hemmämiz üçin / 81
- Gözüniň gytagy bilen / 81
- Ot basylan ýaly / 82
- İş üçin / 83
- Öňküsi ýaly / 83, 83
- Agyzdan gaçan söz ýaly / 83
- İki tarap üçin / 83
- Berkitmezlik maksady bilen / 84
- Baýramgylyç baý ýaly / 84
- Bit gözleýän ýaly / 85
- İki gözünüň üsti bilen / 85
- Mis ýaly / 88
- Tilki ýaly / 88
- Tulum ýaly / 89
- Aýak sesi gelen ýaly / 89, 151
- İşigi açmak maksady bilen / 90
- Tüýküligine düwnen ýaly / 90
- Howlugaň ýaly / 90, 151, 204, 263
- Meret arçynyň zyy bilen / 90
- Emaý bilen / 90, 161
- Ýas tutýan ýaly / 90
- Gyzynyň ýitişi ýaly / 90
- Orazsoltan eje üçin / 95, 95
- Ýaşajyk aýaly bilen / 95
- Meret arçyn ýaly / 95
- Ýyldyz ýaly / 95, 315
- Öýüne girjek ýaly / 96
- Tama bilen / 97
- Suw sepen ýaly / 97
- Maksadyna ýetmek üçin / 97
- Mumyýa ýaly / 97
- Düýnki iş üçin / 98
- Edil kastly ýaly / 99
- Gahar bilen / 99
- Şäherde barar ýaly / 100
- At ýaly / 100
- Aňyrsyna çykaýjak ýaly / 100
- Öýüň gapdaly bilen / 101
- Çal sakgal bilen / 101
- Agyr kerwen ýaly / 101
- Bir ýumruk ýaly / 102, 368
- Bir eli bilen / 103
- Karamzin köçesi bilen / 104
- Kowçum adamlar bilen / 104

- Daşyndakylar ýaly / 105
- Onuň yzy bilen / 105
- Suw ýaly / 105, 251
- Diwallar bilen / 106
- Öz razyçylygy bilen / 106, 106
- Eneň razyçylygy bilen / 107
- Bolşy ýaly / 107, 240
- Sandyrawuk ses bilen / 107
- Gaty mekirlilik bilen / 109
- Her hili ýollar bilen / 109
- Allany agyrtdygy ýaly / 109
- Uly dogany ýaly / 110
- Keýpi-sapasy üçin / 110
- Gödeklik bilen / 110
- Göwnüni döndermek üçin / 110
- Ýeldirgän ýaly / 111
- Aýalynyň yzy bilen / 111
- Dem alýanyňy bilmek üçin / 111
- İki eli bilen / 112, 122, 122, 128, 128, 173, 181, 188
- Guş ýaly / 112
- Metjidiň gapdaly bilen / 112
- Aýyň bir bölegi ýaly / 113
- Baharyň güli ýaly / 113
- Apbasy ýaly / 113
- İşanyň keramaty hakynda / 115
- Eneň göwni üçin / 116
- Onuň hakynda / 116, 116
- Uzugyň ejesi bilen / 117
- Öňki ýaly / 118
- Ol gyz bilen / 119
- Biçäre gyz üçin / 119
- Hayallyk bilen / 121
- Gözleri bilen / 121
- Bütün oturyşy bilen / 122
- Özüni ýitirjek ýaly / 122
- Gözýaşlarym bilen / 122
- Ejesi bilen / 124, 155
- Ak elleri bilen / 124
- Ýuwaşlyk bilen / 124
- Şol iş üçin / 127
- Ertir ir bilen / 127, 237
- Araky sabyn bilen / 127
- Uzukjema bilen / 127
- Uzukjema ýaly / 127, 131, 133
- Aýtmazlyk maksady bilen / 128

- Saz bilen / 130
- Syn etmez ýaly / 131
- Başga biri bilen / 131, 169
- Hamyrdan gyl sogrulan ýaly / 132
- Amanmyrat bilen / 132, 140, 201
- Öz äriň bilen / 132
- Entek pul bilen / 132
- Puluň gudraty bilen / 133
- Şähdaçyklyk bilen / 133
- Meniň bilen / 133, 155, 183
- Aýdan sözleri bilen / 133
- Seniň bilen / 136, 157, 157, 161
- Gyrgy gören serçe ýaly / 136
- Ýüňli ganar ýaly / 136
- Seniň bilen iki agyz sözleşmek üçin / 136
- Güýç bilen / 136, 225
- Mylaýym ses bilen / 136
- Suhan gaty ýaly / 137
- Oylanar ýaly / 137
- Çerkez jan ýaly / 138
- Üzüm suwy ýaly / 138
- Öz razyçylygyňyz bilen / 138
- Özüniň synçy gözleri bilen / 138
- Seniň özüň ýaly / 140
- Çykan ýaşlaryň öt ýaly / 140
- Oglan-gyzlar bilen / 142
- Bir ýüpek ýaly / 142
- Seretmez ýaly / 142
- Aýdyşy ýaly / 143
- Gylyçly bilen / 143
- Öz gyzlary ýaly / 143
- Atam ýaly / 143
- Dürli güller bilen / 144
- Bekmyrat baý bilen / 145
- Dört sany aýal bilen / 145
- Meniň zawodym üçin / 146
- Maşgalasy bilen / 146
- Basgançak bilen / 146
- Şolar ýaly / 148, 201, 209, 259, 317, 324, 342
- Siziň aýdýan adamlaryňyz ýaly / 148
- Geýimli edeni bilen / 149
- Ýylgyrjak ýaly / 149
- Wagtyhoşluk bilen / 150
- Misli dagdan inen ýaly / 152

- Öt atylan ýaly / 152
- Är ýaly / 153
- Edep bilen / 154
- Edil jan agyryly ýaly / 154
- Dakynmak üçin / 154
- Goýun öldürmek ýaly / 155
- Aždarha ýaly / 155
- Gara adat bilen / 155
- İki ýumrugy bilen / 155
- Biline taýak degen ýylan ýaly / 155, 325
- Şol ýigit bilen / 156
- Çerkez işan bilen / 156
- Paýtyk aýaklary bilen / 156
- Işan agaňyz bilen / 156
- Şunuň bilen / 158, 194, 293, 309
- Meniň ýaly / 158, 158, 337
- Şu garry işan bilen / 159
- Onuň üçin / 159, 168
- Erkek ýaly / 160
- Tirme guşak bilen / 160
- Bilek ýaly / 160, 188
- Ýagşy alkyşlar bilen / 160
- Deň paýlaşmak maksady bilen / 161
- Öz sözleriň bilen / 161, 161, 161
- Göz agyrysy ýaly / 162
- Sowuk suw guýlan ýaly / 162
- Bu ýigit bilen / 162, 162
- Öz aýaly bilen / 162
- Dünýä inmedik ýaly / 163
- Ýüregi ýarylan ýaly / 164
- Ejesi çyny bilen / 165
- Sogan ýaly / 165
- Bermek üçin / 166
- Öň aýagy ýaly / 166
- Olar özi üçin / 167
- Turbasyndan çykan ýaly / 167
- Kinaýaly sözler bilen / 169
- Aýalynyň sandygy hakynda / 169
- Enekütiniň girmegi bilen / 169
- Şapbady bilen / 170
- Eneküti bilen / 170, 173
- Buz ýaly / 171
- Ýaşyrmak maksady bilen / 171
- Ýuwusgadan gorkan ýaly / 173
- Towlanan öküzçäniňki ýaly / 173

Basyk owazy bilen / 174	Bir zat bilen / 188
Edilýän iş bilen / 177	Toý ýaly / 190
Çerkez işan üçin / 177	Çopanlar bilen / 191
Munuň bilen / 177	Bu iş hakynda / 192
Tupan basyp barýan ýaly / 178	Gök çay bilen / 192
Keçebazlyk bilen / 178	Kaýyl bolmaz ýaly / 194
Alamat syzan ýaly / 178	Mylaýym sözleri bilen / 195
Güler ýüz bilen / 179	Şu iş hakynda / 195
Agras ses bilen / 179	Serbaz baý üçin / 197
Ak guş ýaly / 181	Gara öý bilen / 200
Äwmezlik bilen / 181	Ýagdaýy hakynda / 200, 200
Abraý bilen / 181, 329	Bir çoluk bilen / 201
As ýaly / 181	Şol çoluk oglan bilen / 201
Işanyň ýüregi ýarylan ýaly / 181	Uly ýol bilen / 203
Gahar-gazap bilen / 182, 184, 196	Edil aýdyşymyz ýaly / 203
Ýene gazap bilen / 183	Bir ýaş oglan ýaly / 203
Çopan-çoluk bilen / 185	Uzuk üçin / 203
İnmedik ýaly / 185	Erkekleriň görşüşi ýaly / 203
Gaýdyp agzyna alan ýaly / 186	Bu geýmim bilen / 204
Durar ýaly / 186	Bir söz bilen / 204
Çopanlaryň goşy ýaly / 187	Ýitirip tapan ýaly / 204, 329
Çopançylyk bilen / 187	Misli doňan ýaly / 205
Ýanynda çoluklary bilen / 187	Doňan ýaly / 206

Törde ýapy ýaly / 206	Kowahat ýüzi bilen / 218
Garasar ýaly / 207	Namys-ar üçin / 220
Çöl bilen / 207	Bir gara maksat bilen / 220
Hormat bilen / 208	Köşeşjek ýaly / 221
Beyleki myhmanlar bilen / 208	Uruşmak üçin / 225
Her haýsyny eli bilen / 208	Amanmyradyň ýany bilen / 226
Bir uly iş bilen / 208	Tüpeňleriniň gündagy bilen / 226
Bir gelin bilen / 209	Kepile almak üçin / 227
Meýdan möjegi ýaly / 209	Berilmeýşi ýaly / 227
Razyçylyklary bilen / 210	Oturan gül ýaly / 231
Bular bilen / 212, 212	Gül pürçügi ýaly / 231
Mynasyp bolmadyk elleri bilen / 212	Özüniň sözi bilen / 231
Mary ýaly / 212, 215, 220	Birz köşeşen ýaly / 232
Nähak sözler bilen / 213	Uzuk hakynda / 233, 362, 363
Kelamullanyň ady bilen / 213	Dözmeýän ýaly / 233
Meniň özüm ýaly / 214	Bir düýe uny bilen / 234
Şulardaky söýgi bilen / 215	Myrat aga bilen / 234
Nika razyçylygyny almak üçin / 216	Suw giden ýaly / 235
Tagmalary gözleri bilen / 216	Tutulan ýaly / 237
Atlar hakynda / 217, 217, 217	Siziň ýaly / 237
Münüp gaýdanlary üçin / 217	İnçejik ýol bilen / 237
Gyz hakynda / 217	Rehimdar göz bilen / 237
Siziň bilen / 218	Bahar-ýaz ýaly / 238

- Dürli bahanalar bilen / 238
- Nahar etmek için / 239
- Hyrçyny dişlejek ýaly / 239
- Paýlaşýan ýaly / 241
- Köz ýaly / 241
- Hoşlaşmak için / 241
- Deňze atylan daş ýaly / 241
- Gahar edýän ýaly / 241
- Hassalygyna ýatan ýaly / 242
- Ol guzular ýaly / 243
- Myrat aga ýaly / 246
- Bulujystan ýaly / 248
- Jemendäniň arasy bilen / 248
- Kiçijik terezi bilen / 249
- Düşünjek ýaly / 249
- Şu maksat bilen / 249
- Gumbaýrak palçyk ýaly / 249
- Pitirburg ýaly / 251
- Kakam için / 252
- Çapraz-çaňňajyk ýaly / 253
- Gyzyllamak ýaly / 254
- Ýeňselik ýaly / 254
- Suhan gatynyňky ýaly / 255
- Özüniň durmuşy hakynda / 255
- Öz sözi bilen / 258
- Ýüwseli barmagy bilen / 258
- Näbeletlik eder ýaly / 258
- Suw sepilen ýaly / 258
- Gyz süýrär ýaly / 259
- Gatyk bilen / 259
- Basyrganyp turan ýaly / 259
- Pitiklän ýaly / 260
- Hopugan ýaly / 260
- Jandarsyz ýaly / 261
- Demir şarpygy bilen / 261
- Demir çybygy bilen / 261
- Sandyrawuk owaz bilen / 261
- Ony kepetmek için / 262
- Howlugan ýaly / 263
- Gözýaşlaryny kepetmek için / 264
- Bir görgi için / 264
- Dürli sesler bilen / 265
- Öňräk gyzy bilen / 265
- Onuň çigit ýaly / 265
- Ýangynly ýaly / 265
- Endiräp duran ýaly / 266

Jany agyryly ýaly / 266	Şol işan hakynda / 288
Meniň bilen / 267	Göz görkezmek üçin / 288
Elindäki oragy bilen / 267	Amangeldi ogly bilen / 292
Derdiňi deň paýlaşan ýaly / 267	Hezil etdirişi ýaly / 293
Bir sebäp bilen / 267	Bekmyrat baý hakynda / 297
Göçüp gelmek ýaly / 269	Meseläniň soňkusy hakynda / 297
Gahar bilen / 271	Üýrülen ýaly / 302
Böwedi saklamak üçin / 272	Meret arçynyň aýdyşy ýaly / 302
Mähriban eneň bilen / 273	Durdy ýaly / 302, 306
Kapasa düşen guş ýaly / 273	Ýaş oglan üçin / 302
Sarsgynly ses bilen / 273	Bökeleklän eşek ýaly / 304
Ganlary saklamak üçin / 274	Suwa ýakmak ýaly / 304
Köýnek geýen ýaly / 274	Kesewiniň ujy bilen / 305
Şöhle bilen / 276	Hoşamaýlyk bilen / 306
Ýekeje ogly bilen / 276	Durdy ýaly / 306
Maşlahatlaşmak üçin / 278	Durdy urlany üçin / 308
Bu iş üçin / 280	Bir iş bilen / 309
Şonuň üsti bilen / 280	Edil baý ogly ýaly / 309
Şu iş üçin / 280	Bäbenegi çykaýjak ýaly / 312
Sülgün han ýaly / 282	Gazap bilen / 313
Gyzzyrma degen ýaly / 284	Dag aýrylan ýaly / 313
Zäk atylan ýaly / 285	Tisginen ýaly / 314
Atly baý bilen / 287	Howlukmaçlyk bilen / 314

- Çalasyňlyk bilen / 315, 327, 331
- Öňki ýyllardakysy ýaly / 315
- Uýasynyň süýrelmegi hakynda / 317
- Meret arçynlaryň topary ýaly / 317
- Perzent hakynda / 317
- Gylyçly hum ýaly / 319
- Gepläni üçin / 319
- Ýaralanan guş ýaly / 322
- Köprüden geçmek maksady bilen /
322
- Misli özi üçin / 323
- Suw guýlan ýaly / 323, 357
- Özünden giden ýaly / 324
- Ýüregi ýarylan ýaly / 325
- Jalaýlar bilen / 328
- Alşar ýaly / 328
- Söýenen ýaly / 328
- Howum basyлаýan ýaly / 328
- Wejim gaçan ýaly / 328
- Göwrümi giňän ýaly / 328
- Şähti açylan ýaly / 328
- Düşünmez ýaly / 329
- İşleri hakynda / 331
- Howp düşen ýaly / 332
- Çaryny öldürişi hakynda / 334
- Bet pikir / 345
- Öldürmek kasty bilen / 346
- Aýrylmak maksady bilen / 347
- Misli eýesi bilen / 347
- Çep eli bilen / 349
- Öler ýaly / 359
- Gujaklajak ýaly / 360
- Öz durmuşy bilen / 360
- Ot ýapyşan ýaly / 360
- Guduzlan it ýaly / 360
- Engam etmek üçin / 361
- Syrat köprüsi ýaly / 361
- Şol ýol bilen / 361
- Haýýarlyk bilen / 363
- Dertdeşi bilen / 364
- Ýetmek üçin / 364
- Bu doga hakynda / 365
- Birneme gowzadan ýaly / 367
- Süpürmek bilen / 368
- Kepetmek üçin / 368
- Garaguş ýaly / 368

Güýçli hasrat bilen / 368

Misli aźdarha ýaly / 369

Bulut ýaly / 369

Keýik owlagy ýaly / 370

Saklamak üçin / 371

Edermenlik bilen / 371

Aýylganç ses bilen / 371

Gaýraty bilen / 371

Gara ýylan ýaly / 372

2.2.9.5. Zarf-Fiil eki (-alı /-eli+bäri edati) ile Oluşan Edat Grubu

Geleli bäri / 109, 145

Gideli bäri / 110, 228

Görelî bäri / 115

Gireli bäri / 115, 127

Dakynaly bäri / 118

Gelelim bäri / 131

Düşeli bäri / 169

Turaly bäri / 243

Çykaly bäri / 204

Duraly bäri / 255

Eşideli bäri / 270

Çykaly bäri / 278

Eşidelim bäri / 366

2.2.9.6. Diğer Edat Gruplary

Dört tarapdan / 2

Köprä tarap / 2,2

Ýañky küdeleriň içinden / 3

Ýañky küdeli hataryň çep tarapynda /
3

Öň gazyp goýan ojagyna / 7

İki gün öň / 306

Öň gazyp goýan çukurlaryna / 7

Sürüli goýun-guzyny ýañky

Garaçuňňula / 9

Onsoň oňa-da / 50

Ol heleýem bolsa getiriň, onsoň
nätjegimizi özümüz bileris./ 185

İki gün soň / 306

2.2.10. Bağlama Grubu

Bu ýerde hem bökdenmän, uçurymlygaýalary / 2

Daýhançylyk hem maldarçylyk / 2

Ýer bilen gök / 2

Bu Orazsoltaneje bilen onuňgyzy / 3

Birden hem daşyndan / 4

Uzугyňşähdiaçyk, şatlyk bilen suwarylan / 7

Uzuk bilen Berdi / 9

Utanyandygynyýa-da ýumuşbuýurmany / 15

Hem giýew hem ogul / 16

Ýeňseräkoturdywelinoturyşyndan / 20

Myhman bilen Orazsoltanejäniňarasynda / 21

Onuň bilen görüşmek / 22

Berklik hem namyslylyk / 23

Hywaýolybolmasa, ýa Mary bazarynyňsöwdasybolmasa, ýa-da çölde / 25

Şu gün hem şonuňyanabarmalydyryn / 25

Şähere-de barmalydyryn / 27

Penşenbehemduşenbegünlerinde / 40

Orazsoltan eje bilen Uzuk / 53

Orazsoltan eje bilen Ogulnyýaz eje / 62, 63

Amandurdy baýlar bilen Bekmyrat baýlaryň arasynda / 72

Meret arçynyň we onuň ýanyndaky birnäçe ýaşulularyň sözü / 88

Diwal agany soraýyn hem bir göreýin / 102

Diwal agany sorayıñ hem onuñ bilen bir maslahatlaşayıñ / 102

Orazsoltan eje bilen Ogulnyýaz ejä / 113

Uzuk bilen işanyñ arasynda / 115

Bekmyrat baý bilen Meret arçyn / 127

Ogulnäzik bilen Uzuk öýüñ ortarasynda / 134

Uzuk bilen Ogulnäzig / 135

Eneküti bilen Çerkez işan / 140

Naçalnik bilen onuñ aýaly / 249

Erkek bilen ayal / 159

Çerkez işan bilen Bekmyrat baý / 164

Maşgalalarynyñ doly we deñ dem alyp ýatyşyndan / 164

Jögi gezlerine we edýän nadaraçylyklaryna / 173

Ullakan howsala we alada astynda / 178

Çerkez janyñ aty bilen myhmanyñ atyny / 181

Aýaly hem inisi / 184

Amanmyrat bilen Sapar / 185

Berdi bilen Uzuk / 188

Bekmyrat baý bilen Weli baý / 198

Öwezmämmet işan bilen ahuny / 200

Şol oğlan bilen şol gyz / 201

Işan bilen ahun / 202, 202 , 214

Ahun bilen işan / 209, 219

Şol gyz bilen şol ýigit / 212

Işan aga bilen ahun aga / 215, 219

Sapar bilen Amanmyrat / 223

Berdi hem obada galdy, çoluk hem onuň ýerine geldi / 234

Esen bilen Baýram / 240

Baýram bilen Esen / 241

Gylyçly bilen Sergeýiň yzlaryndan yetip / 251

Annageldi ussa bilen Myrat aga / 254

Assyrynlyk bilen Myrat aga / 258

Myrat aga bilen Uzuk / 261

Bekmyrat baýlar bilen biziň oýnumyz / 277

Ogulnyýaz eje bilen Orazsoltan ejä / 288

Mommuk bilen Durdy / 301

Sary bilen Durdynyň arasynda / 310

Annatuwak Durdy bilen iki baş oturyp / 310

Durdy bilen Mommuk / 315

Bekmyrat baý bilen Weli baý / 336

Durdy bilen Allak / 345

Bekmyrat baý bilen Weli baý / 361, 361

Orazsoltan eje bilen Ogulnyýaz ejäniň bir wagtky / 363

Berdi bilen Uzuk / 363

Bekmyrat baý bilen Çerkez işanyň atlar / 363

2.2.11. Unvan Grubu

Abanys hoja / 27

Suhan aga / 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 30, 30, 52, 53, 58, 58, 59, 59, 59, 59, 60, 60, 61, 61, 61, 61

Bekmyrat baý / 23, 23, 24, 24, 24, 25, 26, 26, 27, 27, 29, 29, 29, 29, 29 30, 47, 47,47, 47, 48, 56, 57, 58, 58, 58, 58, 58, 59, 60, 72, 72, 72, 72, 73, 75, 76, 77, 78, 82, 84, 84, 87, 89, 92, 95, 96, 98, 102, 108, 108, 109, 110, 120, 127, 131, 137, 139, 144, 145, 145, 145, 145, 145, 145, 146, 146, 146, 146, 146, 147, 147, 147, 148, 148, 148, 148, 148, 148, 149, 149, 150, 150, 150, 150, 150, 150, 161, 161, 161, 162, 162, 174, 180, 181, 181, 181, 182, 182, 182, 182, 182, 183, 183, 183, 184, 184, 184, 185, 185, 185, 186, 186, 192, 192, 192, 192, 192, 193, 193, 194, 194, 194, 197, 197, 197, 197, 197, 197, 198, 198, 198, 198, 198, 199, 199, 200, 200, 202, 208, 208, 209, 209, 210, 212, 212, 212, 216, 216, 216, 217, 217, 217, 218, 219, 220, 220, 222, 222, 222, 222, 223, 223, 224, 224, 224, 225, 225, 227, 227, 227, 228, 230, 231, 231, 231, 232, 232, 232, 232, 242, 252, 265, 267, 267, 267, 268, 268, 268, 268, 268, 268, 269, 276, 276, 276, 277, 280, 280, 281, 281, 281, 283, 284, 286, 286, 286, 287, 288, 289, 292, 292, 293, 293, 293, 293, 294, 297, 297, 297, 297, 297, 298, 298, 307, 321, 321, 321, 321, 321, 332, 332, 332, 333, 334, 335, 336, 336, 336, 336, 336, 337, 337, 338, 339, 339, 339, 341, 341, 341, 342, 345, 345, 347, 347, 347, 347, 351, 351, 351, 351, 351, 351, 351, 351, 352, 352, 352, 353, 353, 353, 353, 353, 354, 354, 354, 354, 354, 354, 360, 360, 361, 361, 361, 362, 362, 363, 363, 363, 364, 364, 364, 365, 366, 368, 368, 368, 368, 369, 369, 370, 370

Serbaz baý / 197, 197, 197, 197, 197, 198, 198, 198, 198, 198, 198, 198, 198, 199, 199, 199, 199, 208, 225, 230, 240, 240

Öwezmämmet baý / 200, 200, 208

Weli baý / 197, 198, 198, 198, 198, 199, 199, 199, 200, 208, 335, 336, 336, 336, 336, 337, 337, 342, 347, 347, 347, 247, 351, 360, 361, 361, 361

Myrat aga / 3, 4, 4, 4, 6, 6,15, 27, 31,31, 32, 32, 32, 32, 32, 33, 33,33, 33, 34, 34,34, 35, 35, 35, 36, 36, 37, 37, 38, 39, 39, 39, 40, 41, 41, 41, 41, 41, 42, 42, 42, 42, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 45, 45,45, 45, 45, 46 46, 46, 46, 47, 48, 48, 48, 48, 48, 49, 49, 49, 49,

49, 49, 50,50, 51, 51, 51, 52, 52, 52, 52, 53, 53, 53,54, 54, 54, 54, 55, 55, 152, 234,
 234, 234, 234, 234, 234, 235, 235, 236, 236, 236, 236, 236, 236, 236, 236, 237, 237,
 237, 237, 238, 238, 239, 240, 241, 241, 241, 241, 241, 241, 241, 241, 241, 242, 242,
 242, 242, 242, 242, 242, 243, 243, 244, 244, 245, 246, 246, 246, 246, 246, 246, 246,
 246, 247, 247, 248, 248, 248, 248, 248, 249, 249, 249, 251, 251, 251, 251, 252, 252,
 252, 252, 252, 252, 252, 252, 253, 253, 254, 254, 254, 254, 254, 255, 255, 255, 255,
 258, 258, 258, 259, 260, 260, 260, 261, 261, 262, 262, 263, 263, 264, 264, 265, 265,
 265, 265, 266, 266, 267, 267, 268, 268, 269, 269, 269, 270, 270, 270, 270, 270, 271,
 271, 271, 271, 272, 272, 272, 272, 273, 273, 274, 274, 275, 275, 275, 275, 275, 275,
 276, 276, 279, 284, 286, 298, 362

Suhan baý / 2, 3, 21, 84, 84, 98, 98, 98, 184, 184

Berdi jan / 7, 8, 14,14, 14, 15, 16, 369, 369, 370, 370, 370

Durdy jan / 20,35, 300, 305, 306, 325, 329, 334, 340, 341, 342, 350

Uzuk jan / 68, 162

Guwwan jan / 72

Amanmyrat jan / 72

Amandurdy baý / 72, 72, 73, 74

Baýramgylyç baý / 84, 84, 86, 86, 86, 87

Meret aga / 88, 88

Diwal aga / 102, 102, 102, 103, 103

Molla-işan / 109

İşan aga / 111, 112, 113, 113, 113, 113, 114, 114, 114, 114, 114, 114, 114, 115, 116,
 116, 118, 118, 119, 119, 119, 119, 119, 120, 120, 154, 154, 154, 154, 156, 156, 156,
 176, 181, 181, 182, 182, 182, 183, 200, 200, 201, 201, 201, 201, 201, 201, 201, 202, 210,
 210, 210, 211, 211, 211, 212, 212, 213, 213, 213, 213, 214, 214, 215, 215, 215, 216,
 218, 287, 289, 290, 290, 290, 290, 363

Ahun aga / 200, 200, 201, 202, 211, 211, 211, 211, 213, 214, 214, 215, 215

Uzuk jan / 112, 157, 157, 157, 160, 161, 161, 161, 221, 222, 282

Eneküti baý / 131

Çerkez jan / 133, 138, 139, 169, 170, 178, 179, 181

Uzukjemał jan / 137, 138, 163, 163

Berdi jan / 153, 189, 190, 221, 221, 222, 222, 222, 223

Küti baý / 168

Amandurdy baýlar / 72, 72, 72, 72

Weli baý / 186, 186, 186

Çopan aga / 187, 187, 187, 187, 187, 188, 188, 188, 188, 188, 188, 188, 188, 189, 189,
189, 189, 190, 190, 190, 190, 191

Orazsoltan ejä / 9, 20, 22, 56, 63, 64, 64, 64, 68, 86, 88, 88, 90, 90, 94, 94, 95, 96, 113,
119, 120, 122, 123, 123, 123, 152, 152, 152, 152, 235, 235, 242, 242, 275, 276, 276,
281, 281, 281, 283, 284, 284, 285, 285, 287, 288, 293, 293, 294, 299, 334

Orazsoltan eje / 3, 4, 6, 7, 7, 7, 7, 7, 8, 10, 10, 11, 14, 15, 15, 16, 16, 20, 20, 21, 22, 23,
23, 23, 27, 27, 28, 28, 28, 28, 29, 29, 36, 38, 39, 39, 39, 53, 53, 53, 53, 53, 54, 54, 55,
55, 55, 55, 55, 55, 56, 56, 57, 62, 63, 63, 63, 65, 85, 86, 86, 88, 89, 89, 89, 90, 90, 90,
90, 91, 92, 93, 94, 94, 94, 94, 95, 95, 95, 95, 96, 96, 107, 112, 113, 116, 116, 117,
117, 118, 118, 118, 119, 120, 120, 120, 121, 121, 121, 122, 123, 124, 150, 151, 151,
151, 152, 152, 152, 153, 153, 234, 234, 235, 235, 242, 242, 242, 243, 244, 244, 275,
276, 279, 281, 283, 283, 285, 286, 287, 290, 290, 291, 293, 293, 294, 298, 298, 299,
299, 299, 299, 300, 300, 317, 326, 326, 334, 363

Ogulnyýaz ejä / 14, 63, 67, 113, 123, 124, 124, 155, 242, 316, 316, 317, 318, 334,
363

Ogulnyýaz eje / 14, 14, 14, 14, 15, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 55, 62, 63, 63, 63, 64, 65, 67, 67,
68, 68, 113, 113, 117, 119, 119, 122, 123, 123, 124, 124, 136, 152, 152, 276, 278,
282, 283, 283, 283, 284, 285, 286, 287, 287, 288, 288, 288, 316, 317, 334

Mähriban enä / 105

Eneküti eje / 162, 163, 163, 166, 166

Ogulnur daýza / 205

Molla Oraz / 210, 210, 210

Kynys baý / 228, 228, 228, 228, 228, 228, 229, 229, 230, 230, 230, 230, 230, 230,
230, 231, 232, 232, 232, 232, 232, 232, 233, 233, 233, 233

Esen jan / 236, 238, 241, 352, 352

Baýram hoja / 236

Annageldi ussa / 253, 253, 254, 254, 254, 254, 254, 254, 254, 254, 255, 255, 255,
255, 255, 255, 255, 256, 259, 259, 267, 267, 268, 269, 270, 270, 274, 274, 274, 275,
275, 292

Ussa aga / 253, 253, 254

Amangözel eje / 255, 258, 269

Durdymuhammet aga / 256

Uzuk aga / 261

Çary jan / 272

Ogulnyýaz eže / 280

Sülgün han / 282

Annatuwak eje / 305, 306, 310, 310, 313

Sary aga / 314, 329, 329

Allak jan / 344, 350

Oraz aga / 359

Sary jan / 360

Durdy han / 301

2.2.12. Özel İsim Grubu

Meret arçyn / 88, 88, 90, 90,95, 95, 95, 95, 103, 104, 108, 108, 108, 124, 124, 127, 131, 137, 137, 138, 150, 152, 181, 192, 192, 193, 193, 194, 194, 195, 195, 195, 195, 196, 196, 196, 253, 276, 276, 276, 276, 277, 279, 279, 280, 280, 283, 283, 284, 284, 284, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 285, 286, 286, 298, 298, 299, 299, 299, 299, 299, 299, 299, 299, 300, 300, 300, 300, 301, 302, 302, 302, 302, 303, 304, 304, 305, 305, 305, 306, 307, 307, 307, 310, 310, 317, 318, 327, 329, 359, 359

Mämmedoraz işan / 200

Saparguly ahun / 200

Suhan gaty / 5,6,6,8,21, 22,22,22,22,23,24, 24,24,25,25, 26,26,26,27,27,27,28,28, 28, 29,29,29,29,30, 34, 38, 41, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 45, 45, 45,46, 46, 46, 46, 48, 48, 48, 48, 48, 49, 49, 49, 50, 50, 51, 51, 51, 51, 52, 52, 52, 52, 53, 53, 54, 54, 55, 55, 55, 55, 56, 56, 56, 56, 57, 57, 57, 58, 58, 58, 58, 58, 58, 58, 58, 58, 62, 81, 81, 81, 81, 82, 83, 83, 85, 85, 85, 86, 86, 86, 87, 87, 87, 88, 88, 88, 89, 89, 92, 92, 92, 93, 93, 93, 93, 93, 93, 93, 94, 95, 99, 99, 99, 102, 137, 234, 234, 234, 234, 234, 235, 235, 235, 235, 237, 237, 237, 238, 238, 238, 238, 239, 239, 239, 239, 239, 241, 243, 243, 253, 255, 263, 265, 266, 266, 275, 275, 284, 284, 284, 293, 293, 307, 319, 319, 327

Rahym diwal / 103, 103, 103, 104, 106, 106, 107, 107, 108, 108, 282, 287, 287, 290, 295, 295, 296

Seýidahmet işan / 109,109, 109, 109, 110, 110, 111, 111, 111, 111, 111, 111, 112, 116, 126, 126, 186, 200, 200, 202, 227, 282, 287, 287, 287, 289, 289, 289, 289, 290, 290, 291, 296, 307, 362, 362, 363, 363, 364, 366, 366

Çerkez işan / 126, 126, 126, 126, 126, 127, 128, 128, 128, 128, 129, 130, 130, 131, 131, 131, 132, 132, 132, 133, 133, 133, 134, 134, 135, 135, 135, 136, 137, 137, 138, 138, 138, 138, 139, 139, 139, 139, 140, 141, 156, 163, 163, 164, 169,1 69, 169, 169, 170, 170, 170, 171, 172, 172, 176, 176, 176, 176, 176, 177, 177, 177, 178, 178, 178, 184, 363, 363

İşan ahun / 201

Annaoraz işan / 320

2.2.13. Ünlem Grubu

Haha-Ma-a-w-w!!! / 3

Ge-e-e-l, gülüm, ge-e-e-l! Ge-e-el, Uzum, ge-e-e-l! / 5

Gel, gülüm, gel; gel, balym, gel; gel, Uzum, gel! / 6

Jan! / 6

Geldiñmi, Uzuk jan! / 6

Goýun gelyär! Goýun gelyär!» / 8

He-e, garagurt, ýalap gör! / 11

Hiý! / 13,13

Ah! / 19, 43

Ah, garyplyk nämeler etdirmeýä?! / 19

Aý, bolýa-da! / 19

Hiý gutulmak barmyka?!» / 19

«Ýolbars! Aždar!» / 32

Uzuk! Aý, Uzuk! Hany bäri gel, keýgim! / 39

Eý-ho-oý! / 43

Eý, betbagt gyzym! / 43

Eý-ý-ý!.. Ýazgyt!.. Ýazgyt!.. / 52

Ýok!.. Ýok!.. Bermerin!.. / 52

Waý!.. — diýip / 63

Eý-waý-eý-ý!!! / 63

Taňrydan tapanlar-eý-ý!!! / 63

Eý-waý, ýetiň-eý! / 65

Waý-eý, nädeýin-eý?! / 65

Waý, aga-eý! / 65

Jan aga-eý! / 65

Beýtme-eý, goýber-eý! / 65

Wah, degmäň-eý! / 66

Ýetiň-eý! / 66

Tutuň-eý! / 66

Uruň, gelinler! / 67

Gaýdaýmaň! Döküň haram eşek ganlaryny! / 67

Wah, goýbermäň! / 67

Wah, wah, wah, Uzuk janym bir adama-iki adama at öňüne aldyrmazdy! / 68

Wah, wah, gyz gitdi, uz gitdi! Uz gitdi, gyz gitdi!.. / 68

Waý, heleý-eý!.. Gid-eý!.. / 74

Güm bol-uw-w!!! / 74

Wah, başga är tapmadyňmy?! / 74

Ärsiräp tapanyň meniň ärim bol-dum-e-eý!.. / 74

Ah, günüm! / 75

Waý, jan eje jan-eý! / 76

Gyzyň nä güne düşde-eý!... he-he-he-we-e! / 76

Waý, kazylygyň başyňy iýsin-e-e-eý!!! / 76

Öz heleýiňi äre berip, pyýada kazyçylygyňy edäý!!! / 76

Wah!.. Eje jan!.. / 78

Men öldüm-le!!! / 78

Ýüregim ýaryldy-la!!! / 78

Ah!.. Wah!!! / 78

Eý meniň eziz balam! / 89

Eý meniň uçuran guşum! / 89

Ah! Meniň gara bagtym! / 89

Eý-wa-ýeý-ý!.. / 101

Waý, balam! / 105, 105

Waý, eje! / 105

Waý, işan aga! / 111

Waý, ýandym-eý! / 11

Waý, bişdimeý! / 111

«Waý, taňrym!.. / 111

Wah, wah, wah! / 112

Wah, wah! / 112

Waý, işan aga, waý, işan aga! / 114

Eý-waý, çykaryň! / 123

Waý, hudaý-eý!.. / 128

Toba-tagsyr-eý!.. / 128

Wah, wah!.. / 165

Waý, tobeý! / 178

Wah, ol-a şeýle-le! / 185

Wah, olar ýalyň tohumyny kesmelidir-le! / 185

Waý! — diýip / 205

Waý!.. Ol neneňsi gan?! / 220

Wah!.. Wah! / 236

Wah, Myrat aga! / 236

Haý! Haý! / 239

Hudaý!!! Eý hudaý!!! / 245

Ka... Ka-ka!.. / 260

Eý meniň garry kakam! / 262

Wah!!!. Sen doga maňlaýy gara ekeniň, kaka jan!.. / 273

Wah! Men nädeýin indi?! / 273

Wah!.. Güýç!.. Kuwwat!.. Arka!.. / 273

Wah, elleriň, hudaýym, şeller açsyn! / 273

Waý, eje, ýeteweri! / 274

Ah!.. Wah!.. Eý!.. Waý / 275

U-uw-uw-uw!.. Wew-we-uw-u!! / 275

Waý-eý! Waý-eý! / 303

Ur taýagyň bilen! Ur! Sanap ur! / 303

Eý, eziz doganym! / 324

Eý, oglum! / 325

Waý, oglum! / 326

Wah, seretsene!.. Hiý, görsene!.. / 365

Wah, dogan, Gurbanjema! / 366

Eý mähriban atam! / 368

Eý eziz doganym! / 368

2.2.14. Sayı Grubu

Üç yüz / 17

Alty yüz / 192, 195

On alty / 60

Yüz segsen / 192

On baş / 60

İki mün baş yüz / 192, 195, 195, 195

On dörd / 105

Baş yüz / 193, 193, 195

On sekiz / 106, 126, 142, 301, 301,
301, 328

Bir mün bir yüz / 195

Yetmiş iki / 213

Dört yüz / 108

Altmyş dört / 253

On iki / 126, 145

Elli dört / 292

Yigirmi baş / 126, 131, 293, 294, 318

Yüz kyrk baş / 292, 293, 294, 294

On yedi / 126

Kyrk baş / 293

On dört / 145

2.2.15. Birleşik Fiil Grubu

2.2.15.1. İsim ve Yardımcı Fiil ile Kurulan Birleşik Fiil Grubu

Umyt ed- / 2	Gerek bol- / 13
Adam bol- / 3	Nesip et- / 14, 44
Gürrüñ ed- / 4,4, 8,17, 29, 29,41	Sep ed- / 19
Talap ed- / 6	Tayýar bol- / 22
Razy bol- / 6,29, 47, 54, 54, 55, 56, 58, 59, 59, 59, 60, 77, 77, 77, 84, 85, 86, 87, 92, 94, 95, 95, 95, 100, 108, 120, 124, 137, 139, 141, 153, 166, 169, 237, 240, 254, 264, 264, 273, 319	Urna bol- / 22 Nesip bol- / 23 Erbet bol- / 23 Minnetdar bol- / 30
Gark et- / 6	Gowy et- / 30
Zor bol- / 7	Gaýrat et- / 39
Çopan bol- / 9	Dowam et- / 44
Ejap ed- / 9	Garyp bol- / 52
Hereket ed- / 10	Sag bol- / 57, 58, 61, 124, 125, 149, 157
Syn et- / 12	Arz et- / 82, 124, 132
Miýesser bol- / 12	Razy ed- / 127, 230
Haş ed- / 12	
Peýda bol- / 12, 21	

2.2.15.2. Varma veya Ulaşma Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Kowalaşyp gel- / 2, 100	Edip gel- / 3
Uzalyp gel- / 2	Çökerip bar- / 7

Alyp gel- / 8,9, 22, 75, 208, 320	Bilip gel- / 68
Ýakynlaşyp bar- / 9	Alyp bar- / 71, 203
Boşadyp gel- / 9,9	Tutup gel- / 100
Geçip bar- / 9	Owranyp gel- / 101
Gutaryp bar- / 9	Ýuwup gel- / 127
Gidip bar- / 12, 34, 34, 34, 259	Gizlenip gel- / 132
Çykyp gel- / 20	Gaýdyp gel- / 182
Bolup gel- / 21, 69, 128, 162, 204, 251	Geçirip gel- / 187
Bolup bar- / 31	Gaçyp gel- / 205, 207, 208, 209, 210, 211, 211
Sürüp bar- / 33	Ýygnanyşyp gel- / 227, 227
Dolanyp gel- / 39, 47, 137	Ykdyryp gel- / 243
Ýetip gel- / 42	Göçüp gel- / 255, 319
Daýanyyp gel- / 52	Gaýtaryp gel- / 303
Çapyp gel- / 67	Atyp gel- / 316
Sürüp gel- / 67, 203	Çöküşip bar- / 318
Ylgaşyp gel- / 68	Öldürip gel- / 339

2.2.15.3. Süreklilik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Edip otur- / 2, 24, 60, 229	Otlaşyp ýöre- / 2,5
Bitip otur- / 2	Otlaşyp dur- / 3
Alşyp dur- / 2	Seredişip dur- / 3, 124, 359
Bolup dur- / 2, 6, 21, 22, 37, 73, 159, 183, 216, 340	İşleşip ýöre- / 3

Ýaňlanyp dur- / 3	Aýdyp dur- / 21
Gezip ýör- / 3, 59, 210, 231, 360, 366	Dökülip ýat- / 21
Sonarlap ýöre- / 5	Gowşuryp otur- / 22
Çalyp otur- / 5	Satyp otyr- / 23
Garaşyp dur- / 6, 149	Gidip otur- / 25
Oýnaklap dur- / 7, 7	Diňläp ýör- / 25
Berip dur- / 8, 246, 248	Pikirlenip ýör- / 26
Girip ýör- / 8	Berip otur- / 27, 190, 254
Doýşup ýat- / 8	Ýetişip otur- / 27
Degşip otur- / 9	Bolup otur- / 27, 28, 51, 58, 58, 118, 119, 148, 206
Seçilip dur- / 10, 10	Salyp otur- / 28, 240
Alyp dur- / 10, 311	Gaýşyp otur- / 29
Çalyp otyr- / 11	Oýnap dur- / 29
Öwsüp dur- / 11	Aýlanyp ýör- / 31, 198
Bogup dur- / 12	Baryp otur- / 31, 101, 286
Edip ýöre- / 14,	Gepleşip otur- / 32
Edip otyr- / 14, 51, 76	Gögerişip otur- / 34
Ýygyp ýör- / 17	Girip dur- / 39
Çitip otyr- / 19	Aýdyp ýöre- / 46
Bolup otyr- / 21, 171, 242, 243, 323, 323	Bolup ýöre- / 50, 274
Görnüp dur- / 21, 31, 113, 211, 300	Keserilip otur- / 51
Guwanyp ýöre- / 21	Seredip dur- / 53, 158

Pikirlenip otur- / 54, 339	Galyp ýör- / 104
Çekip ýör- / 54, 111	Basyp dur- / 112
Diýip dur- / 54	Sözleşip otur- / 117, 234
Geçip otur- / 55, 57	Eşidip dur- / 125
Seredip otur- / 55, 113, 115, 202, 358	Sürüp ýör- / 126
Basyp otyr- / 57	Edip dur- / 131, 319
İşip otur- / 57	Çyrpynyp dur- / 135
Ornaşyp otur- / 58	Garaşyp otur- / 136, 306
Çommalyp otur- / 58	Çekip dur- / 137
Ýetişip otur- / 59	Açyp dur- / 138, 153
Dökülip dur- / 63	Çözülip dur- / 139
Tutup dur- / 67, 136	Gelip dur- / 145, 258
Eşidilip dur- / 67	Dikip dur- / 153
Gaýşaryşyp dur- / 70	Gurup otur- 154
Çytylyşyp dur- / 74	Düşüp otyr- / 154
Ýanyp dur- / 77, 111	Dürtülip dur- / 160
Horlanyp otur- / 77	Dikip otur- / 160
Girip otur- / 81, 204	Sözleşip dur- / 170, 286
Aýdyp otur- / 81	Batyp otur- / 171
Dymşyp otur- / 81	Söndürip otur- / 171
Bürelip otur- / 100	Dayanyp dur- / 173
Soraşyp otur- / 101	Gülüp otyr- / 179
Gelip otur- / 101, 287, 290	Gygyryşyp otyr- / 193

Paýlaşyp otur- / 195	Bakyp dur- / 241
Garaşyp otyr- / 196, 196	Aýlanyşyp ýör- / 246
Ýapyp dur- / 197	Bolşup dur- / 248
Çöküp otyr- / 198, 198	Tutup otur- / 251, 331
Oynaşyp otyr- / 202	Börtüşip dur- / 259
Gürrüňleşip otyr- / 205	Íyip otur- / 259
Dolduryp otur- / 206	Düşüp otur- / 290
Geýip otyr- / 207, 229, 229	Dürtüp dur- / 302
Bakyp otur- / 207,	Çöküp dur- / 319
Üýşüp otur- / 208, 211	Beýdip ýör- / 321
Ölşüp ýör- / 211	Bulaýlaşyp dur- / 322
Guwanyp otur- / 212	Dykylyp otur- / 323
Baryp gör- / 216	Süpürüp otyr- / 323
Dolup otur- / 217	Çugutdyryp otur- / 325
Edişip otur- / 223	Aýlanyp dur- / 327
Urşup ýöre- / 226	Ýáykanyşyp ýöre- / 327
Gürrüňleşip otur- / 228	Eşidip otur- / 333
Kowalaşyp ýör- / 228	Dymyp otyr- / 335
Berip otyr- / 231	Ýanyp dur- / 335
Direnip dur- / 236	Bolup ýör- / 338, 342, 342,342
Soraşdyryp otyr- / 239	Gurup otyr- / 340
Gyzaryp dur- / 241	Ýaplanyp otyr- / 358

2.2.15.4. Mecâzi İsim ve Mecâzi Fiil ile Kurulan Birleşik Fiil Grubu

Göze görn- / 3	Masgara ed- / 24
Baş eg- / 4	Gahary gel- / 24
Gözden ýit- / 6	Gulak as- / 28, 67, 80
Ýol ber- / 7	Gulak salma- / 38
Salam ber- / 7, 21	Göz deg- / 46
Gözi düş- / 7, 7, 21, 66, 67, 112, 152, 157, 174, 188, 203, 333	Masgara bol- / 51, 228
	Nika gyý- / 54, 54, 55, 55

2.2.15.5. Yeterlilik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Seljerip bil- / 6	Doýup bil- / 37
Durup bil- / 6, 42, 75, 173, 263, 271	Ýakyp bil- / 38
Şatlandyryp bil- / 7	Atyp bil- / 38
Ýaýyp bil- / 10	Tutup bil- / 47
Aýdyp bil- / 11, 44, 51, 210, 217, 255	Çykyp bil- / 48, 66, 96, 158, 198, 341, 367
Bolup bil- / 13, 38, 92, 143, 161, 195, 335, 335	Girip bil- / 51
Güldürüp bil- / 17	İýip bil- / 54, 54, 313, 313
Ýetirip bil- / 21, 235	Ýygnanyşyp gel- / 64
Edip bil- / 22, 42, 119, 126, 139, 201, 255, 267	Ýetişip bil- / 64, 304
Üzüp bil- / 23	Çözüp bil- / 67
Çykaryp bil- / 33, 111, 142, 221, 224, 227, 363	Tapyp bil- / 93
	Bilip bil- / 95, 97

Ýazyp bil- / 103, 143	Görnüp bil- / 171
Tanadyp bil- / 106	Diýip bil- / 183
Ýatyp bil- / 113, 226	Baryp bil- / 194
Seredip bil- / 118, 173, 175, 214	Alyp bil- / 195, 303, 342
Oturyp bil- / 119, 196, 214, 318	Sygdyryp bil- / 209
Ýetip bil- / 131, 221	Berip bil- / 211, 311
Tükedip bil- / 134	Alyp gel- / 219
Getirip bil- / 135, 135	Düşünip bil- / 220, 246
Görüp bil- / 138, 153	Öwrüp bil- / 223
Dönüp bil- / 153	Salyp bil- / 247
Tapşydyryp bil- / 156	Goşulyşyp bil- / 255
Gysyp bil- / 158	Gelip bil- / 268, 358
Gezip bil- / 160	Gygyryp bil- / 322
Gidip bil- / 165, 275	Öldürip bil- / 354

2.2.15.6. Öncelik Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Gümürdenen bol- / 8	Salan bol- / 28, 55, 209
Çykarmaýan bol- / 9	Eden bol- / 29, 58, 60, 94, 185
Bolan bol- / 10, 11, 20, 27, 59, 168, 280, 329	Giden bol- / 39
Bildirmedik bol- / 20	Sereden bol- / 51, 104
Ýetmeýän bol- / 24	Tutýan bol- / 51
Gelen bol- / 27	Oturýan bol- / 51
	Gelýän bol- / 52

Çagyran bol- / 59

Duran bol- / 194

Giren bol- / 60, 259

Gaçan bol- / 194, 195

Ýeten bol- / 60

Bolýan bol- / 210

Getiren bol- / 78

Tapylýan bol- / 218

Ýören bol- / 80, 127

Soraýan bol- / 219

Ýazdyran bol- / 103

Hamsygjyran bol- / 230

Tutan bol- / 122, 137

Gyşarýan bol- / 288

Oturan bol- / 165

Ýazylan bol- / 338

Beren bol- / 168

Çykan bol- / 343

Bilmeyän bol- / 178

Geçen bol- / 350

Düşünen bol- / 185

Eşiden bol- / 370

2.2.15.7. Deneme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Turup gör- / 10

Maslahatlaşyp gör- / 50

Ýalap gör- / 11

Oylanyp gör- / 139, 139, 139

Setirlenişip gör- / 12

Çykyp gör- / 152

Seredip gör- / 31

Berip gör- / 203

Bolup gör- / 31,55, 55, 100, 173, 197

Bahaladyp gör- / 246

2.2.15.8. İsteklenme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Sorasym gel- / 13

Bilesim gel- / 13

2.2.15.9. Niyetlenme Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Asmajak bol- / 18	Barjak bolmag / 60
Çaljak bol- / 21, 57	Aýtjak bol- / 60, 137, 163, 256, 283
Göterjek bol- / 21	Türkületjek boldy / 71
Ruhlandyrjak bol- / 26	Köšetjek bol- / 75
Ýetişdirjek bol- / 27, 49, 149	Utandyrjak bol- / 77
Sypjak bol- / 28	Galdyrjak bol- / 77
Saljak bol- / 28	Ýuwutjak bol- / 79, 155, 311
Ugrajak bol- / 29, 172, 219, 172, 219, 271, 330	Sorajak bol- / 82
Aňşyrjak bol / 31	Berjek bol- / 86, 233, 262, 274, 293, 320
Eşitjek bol- / 34, 37	Gitmekçi bol- / 87
Tutjak bol- / 35, 87, 228, 252	Dagamakçy bol- / 88
Gitjek bol- / 39, 53, 87, 128, 163, 269	Çykmajak bol- / 91
Gaýtarjak bol- / 44, 44, 47, 138	Gorkuzjak bol- / 92
Aýtmajak bol- / 48, 309	Bildirmejek bol- / 93
Etjek bol- / 49, 51, 85, 86, 124, 162, 317	Çykjak bol- / 98, 136, 197
Boljak bol- / 50, 71, 83, 159, 162, 257, 257	Bolmakçy bol- / 104
Depjek bol- / 51	Ylgamakçy bol- / 105
Oýnajak bol- / 52	Gyrlyşjak bol- / 108, 108, 108
Gykylyklajak bol- / 54	Çekjek bol- / 109, 140
Aljak bol- / 59, 152, 193, 217	Saklajak bol- 109, 235
	Gelmejek bol- / 111

Ynanmajak bol- / 115	Oýarmajak bol- / 164
Etmejek bol- / 120, 199, 305	Gabajak bol- / 165
Ýarylaýjak bol- / 122, 224	Zaryňnyldatmajak bol- / 165
Çykarjak bol- / 125, 227, 227	Oturmajak bol- / 167
Syrjak bol- / 128	Aldajak bol- / 168
Düşündirjek bol- / 132, 296	Turjak bol- / 168
Dolanjak bol- / 136	Öpjek bol- / 171
Aljyrajak bol- / 136, 330	Gapjak bol- / 171
Basylmajak bol- / 139	Dökjek bol- / 171
Köşeşdirjek bol- / 140	Bermekçi bol- / 176
Degirjek bol- / 141, 312	Sokuranjak bol- / 176
Çekelejek bol- / 141	Diýjek bol- / 177
İbermekçi bol- / 143	Ýetirjek bol- / 183, 234, 244
Gaçjak bol- / 144, 159, 162, 163, 165, 166	Asyljak bol- / 183
Almajak bol- / 144	Bermejek bol- / 196, 225, 360
Gaýtmakçy bol- / 148	Galmajak bol- / 196
Gaýtjak bol- / 148, 275	Sürjek bol- / 199
Geýdirtmejek bol- / 149	Düşjek bol- / 206
Ýetjek bol- / 152, 311, 345	Gyýdyryljak bol- / 210
Gezjek bol- / 154	Tabşyrjak bol- / 211
Bozuljak bol- / 157	Bozjak bol- / 213
Duşuşjak bol- / 162	Çözüljek bol- / 214
	Öwürjek bol- / 218

Haýykdyrjak bolý- / 218	Aýyrjak bol- / 301
Ugratjak bol- / 224	Uklajak bol- / 303, 346
Süýrejek bol- / 228	Sypdyrjak bol- / 304
Baýrynjak bol- / 228	Oýkajak bol- / 308
Gorkuzmajak bol- / 230	Oýkalatmajak bol- / 308
Galjak bol- / 233	Açmakçy bol- / 310
Görkezjek bol- / 245	Süýşmejek bol- / 315
Barjak bol- / 249	Ýaraşdyrjak bol- / 321
Çekindirmejek bol- / 255	Ýaraşmajak bol- / 321
Kepetjek bol- / 262	Geçjek bol- / 324, 350
Biljek bol- / 267	Münjek bol- / 330
Çydajak bol- / 274	Dilemejek bol- / 337
Goýjak bol- / 274	Asjak bol- / 338
Geplemek bol- / 280	Tirkeşjek bol- / 343
Oturtjak bol- / 284	Ýatmakçy bol- / 345
Öldürjek bol- / 286, 329, 345, 350	Çözmekçi bol- / 345 Öljek bol- / 358
Sowjak bol- / 288	İbertjek bol- / 360
Aýlajak bol- / 293	İberjek bol- / 361
Gutarjak bol- / 301, 371	Tolgunjyrajak bol- / 362, 362
Orjak bol- / 301	Üzüläýjek bol- / 362
Basjak bol- / 301	Saklanjak bol- / 370

2.2.15.10. Yapmacık Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Düşünmediksirän bol- / 26

Bilmediksirän bol- / 46, 96

2.2.15.11. Zorunluluk Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Çitmeli bol- / 37

Sözlemeli bol- / 212

Gitmeli bol- / 39,39, 178

Ýatmaly bol- / 227

Ýalamaly bol- / 47

Aýrylyşmaly bol- / 241

Gözlemeli bol- / 59, 314

Etmeli bol- / 244

Galmaly bol- / 78

Ölmeli bol- / 273, 273, 339, 369

Ýörmeli bol- / 94

Seretmeli bol- / 284

Çykmaly bol- / 96

Geplemeli bol- / 287

Çagyrmaly bol- / 98

Turuzmaly bol- / 302, 302

Ýazdyrmaly bol- / 103

Dökmeli bol- / 303

Aýtmaly bol- / 133

Getirmeli bol- / 304

Düşmeli bol- / 156

Görmeli bol- / 338

Batmaly bol- / 158

Bitirmeli bol- / 338

Geçirmeli bol- / 159, 362

Geçmeli bol- / 340

Gutulmaly bol- / 159

Öçmeli bol- / 340

Ýapşymaly bol- / 199, 199

Bolmaly bol- / 348, 348

2.2.15.12. Başlama Anlamı Taşıyan Birleşik Fiil Grubu

Berip başla- / 25, 358

Eşidilip başla- / 123

Bolup başla- / 34, 87, 316

Bilip başla- / 141

Gelşip başla- / 97

Gelip başla- / 147

Görnüp başla- / 192

Alyp başla- / 313

Geçip başla- / 234

Uçganaklaşyp başla- / 370

Güýçlenip başlady / 295

2.2.16. Kısaltma Grupları

2.2.16.1. İsnat (İyelik) Grubu

Eli hünärli / 3	Egni ala ýektaýly / 216
Eli gaňrakly / 9	Aýagy mesili / 216
Eli pürli / 9	Başy telpekli / 216
Egni gymyzy donly / 19, 203	Aýagy çarykly / 216
Başy gara silkme telpekli / 19	Egni donly / 216
Aýagy maşat gülli joraply / 19	Ýüzi-gözi nurly / 244
Eli kündükli / 36	Maňlaýy giň / 244
Eli dolý / 36	Gaşlary açyk / 244
Başy silk-me gara telpekli / 63	Sözleri ýumşak / 244
Elleri taýakly / 67	Egni ýüpek donly / 248
Eli ýaragly / 69	Egni göwderi köýnekli / 260
Gollary üç goşma bilezikli / 73	Başy göwşülräk daraky / 260
Başlary ürpünjekli / 109	Egni keteni köýnekli / 334
Başy ak telpekli / 203	Alny egmeli / 334
Başy açyk / 207	Gollary dört goşa bilezikli / 334
Başy ak selleli / 216	

2.2.16.2. Yükleme Grubu

Kakymy tiz-tizden / 3	Ony şatlyk derýasyna / 6
Meni örän gowy görýä / 6	Göçi görüp / 6
Ýüzüni Uzugyň geljek ugruna / 6	Uzugy saýgarjak / 6

- Elini kölegeledip / 7
 Uzugy şatlandyryp / 7
 Durdyny gujaklady / 7
 İçeri girip / 8
 Sürüli goýun-guzyny / 9
 Şony Berdi getiripdir / 10
 Gazany düşürüp / 11
 Muny maña berýäsiň / 12
 Başyny galdyryp / 15, 56, 111, 171, 257, 328
 Berdini itekledi / 17
 Özi gelsin ýükleme grubu / 18
 Berdini görmesem / 18
 Goltugyny syryp / 19
 Ýarysyny bermeli / 19
 Agzyny süpürişdirip / 21
 Salmyny bermän / 21
 Salamyny soňlamanka / 21
 İçeri atmanka / 21
 Damagyny çaljak bolup / 21
 Ony göterjek / 21
 Elini ýetirip / 21
 İçeri girenden / 22
 Burnuny goýup / 22
 Raýyny tapan kişi / 22
 Boýnumy buranymdan / 23
 Kâsesini doldurdy / 23
 Söwdasyny oňarmak gerek / 23
 Şony gaty oňarmaýalar / 23
 Puluny sanap berende / 24
 Eneklerini gazaşdyrды / 25
 Sözüni soňlap-soňlamanka / 25
 Özi alyamy / 25
 Barmagyny ýalar / 26
 Başyny aşak-ýokary / 26
 Ýüzüni galdyrman / 26, 45
 Ýüzüni keseräk sowdy / 26
 Ony biraz ruhlandyrjak / 26
 Dogrusyny aýdanda / 26
 Pagtany başga adama / 26
 Ýüzleri ýagtylyp / 27
 Oturyşyny üýtgetdi / 27
 Başyny ýeňsesini sypalaşdyrды / 27
 Habarymyzy alyp / 27
 Habaryňyzy berip / 27
 Sakgalyny sypaşdyrды / 27, 27

- Ýüzüni aşak saldy / 27
- Murtlaryny ýokarrak göterişdirdi / 27
- Gepini soňlap-soňlamanka / 27
- Ony ýetişdirjek / 27
- Maşgalany kebelek ýaly / 27
- Ony sypdyrmady / 28
- Göwnüni giň tut / 28
- Ýagşydygyny bilýäs / 28
- Sözüni soňlamanka / 28
- Ýüzüni aşak salyp / 28
- Gabagyny goýberdi / 28
- Gyzyny çykaranda / 29
- Elini ýere urdy / 29
- Ony ugradan kişi / 29
- Göni öz öýüne / 30
- Murtlaryny sypalaşdyrды / 30
- Berdi şu gün-erte gelmelidi / 31
- Berdi geljek wagty / 31
- Eşegini münüp / 33
- Uzagy çykarajaklarmyka / 33
- Eşejigini dikgirdedip / 33
- Eşegini näçe depgiläp sürýär / 34
- Tozanyny turzup / 34
- Ogluny gujaklap / 35
- Eşegi tut / 35
- Eşegini daňyp / 42
- Dony aldy / 44
- Puly alyp / 44
- Biri öten ýyl öldi / 46
- İleri omzap / 48
- Ýüregi takat bermän / 49
- Ýüzüni ýokary galdyrmady / 49
- Ýüzüni ýokary galdyрман oturды / 50
- Dodaklaryny ýalaşdyryp / 51
- Ýokary galdyрман / 52
- Gözlerini gyzardyp / 53
- Başyny silkip / 53
- Berdini ibärin / 54
- Garnyny sypalaşdyrды / 55
- Gapdallaryny gaşaşdyryp / 55
- Gözüni agdardy / 58
- Allagy çagyryp / 59
- Dokmany kesip / 63
- Uzagy gujaklady / 63, 274
- Uzagy süýräp / 65
- Başyny göterip / 65

Boyunlaryny burup / 65	Agzyňy tutýasyň / 128
Uzugy gujaklap / 66	Uzugy saýgarmak / 134
Uzugy boşatmaga / 67	Uzugy saýgardy / 134
Atyny çapyp / 67	Başyny göterdi / 135
Gözýaşyny süpürdi / 68	Ony gujaklady / 139, 160
Gözýaşlaryny süpürişip / 68	Gözlerini süpürişdirip / 140
Başyny egdi / 69	Gözüni ýum / 141
Gapyny ýapyp / 73, 114	Gulagyňy dyk / 141
Jigerini çykar / 77	Paltony geýensoň / 149
Uzugy depip / 77	Berdini gören / 151
Durşuny görüp / 79	Başyny egip / 151
Maňlaýyny tutup / 85, 175, 259, 349	Berdini gördi / 155
Başyny ýaýkalap / 107, 152, 182	Gapyny açdy / 155, 159, 232
Uzugy gyssadylyr / 107	Başyny ýaýkady / 157, 161, 327, 346
Sözünü gutarmanka / 113	Başyny galdyrman / 176, 258
Ejesini gujaklady / 123	Íşany köşeşdirdi / 182
Başyny goýup / 124	Berdini oýardy / 188
Berdini göräýseňiz / 124	Ony alyp / 197
Ýüzünü ýuwup / 127	Berdini gujaklady / 204, 223
Gözlerini agdaryp / 127	Berdini görse / 204
Gaşlaryny inderip-göterip / 127	Uzugy alyp / 205, 242
Maňlaýyny çytyşdyryp-ýazyşdyrды / 127	Ony tutup / 211
	Boýunlaryny süýndürip / 212

Berdini tapdy / 219	Uzugy süýrediler / 276
Başyny gutarsyn / 221	Durdyny sypdyrды / 303
Başyny tutup / 222	Agzyny açyp / 311
Gapyny açyp / 230	Durdyny gyssady / 311, 312
Başyny tutdy / 230	Sakgalyny syrıp / 317
Gözünü aýlap / 233	Ýüzünü goýup / 347
Gözlerini süpürişdirdi / 236	Bazary doldurypdy / 352
Ýüzünü sypalap / 239	Muny geýersin / 359
Burnuny çekip / 239	Ýüzünü galdyrды / 360
Gözlerini süzüp / 241	Durdyny öldürip / 360
Ýüregini gowzadyp / 242	Durdyny öldüripdir / 366, 368
Ýokary galdyrıp / 260	Berdini ýatlady / 366, 369

2.2.16.3. Bulunma Grubu

Aňyrsynda ýer bilen gök / 2	Gapdalynda goýdy / 16
Gulagyňda ýaňlanyp / 3	Gaýrada galdy / 18,18
Ýurtda galan / 3	Ýarada galdy / 18
Dünýäde in bagtly adam / 6	İçinde oturды / 21
Onda näçe güýçli bolup / 7	Daşarda kuh-ha-kuh-ha-a edip / 21
Berdide şu halat / 12	Gapyda peýda boldy / 21
Dünýäde Uzuk ýaly perizat / 13	Özünde bir berk gylyk döredipdi / 22
Ýürekde beýle mesgen tutan / 14	Wagtynda üzüp / 23
Dünýäde hiç bir zat / 16	Olarda berklik hem namyslylyk / 23

İçinde galdy / 23	Ýollarda azaşandyr / 31
Söwdada ataňy sylama / 23	Asmanda ýyldyzlar / 31, 34, 34
Bazarda-ojarda göräýseňiz / 24	Ýerde çeti-çerkez / 34
Dünýäde näme gep-gürrüň / 24	Ýerde gowuşýar / 47
Çölde goýunlaryň ýagdaýy / 25	Öýde çagalar / 53
Ilde gep köp / 25	Obada gezer / 56
Mekgede arap» diyenleri / 25	Dükanda otur / 58
Ugrunda ylgaly / 26	Şäherde bolsa / 60
Özümde bolsa / 28	Gumda bolmaly / 60
Araňyzda maslahatlaşyp / 28	Öýde oturan aýallar / 74
Ömründe özüňiz ýaly / 30	Obada adam ýokka / 102
Wadada wepa / 30,30	Şäherde bir atbekada / 103
Bazarda görşeris / 30,30	Öýde oturan / 113
Asmanda gozgalaň ýok / 30	Obada galyp / 234
Hereketinde berklik / 31	Dükanda ses-üýn-ä ýok / 256

2.2.16.4. Uzaklaşma Grubu

Gözýetimden görünyän / 2	Kebzesinden basyp / 7
Otlardan bezelen / 2	Zordan sözünü soňlady / 13
Ukudan oýarmag / 3	Atdan düşti / 20
Üstümüzden gara bulut / 3	Gaýnyndan galan / 21
Aýdan aşa / 5	Aýagyndan gaçyrdy / 21
Açdan habary / 4	Egninden gaçyrdy / 21

- Ýerinden turup / 22, 39, 90, 105, 107,
111, 127, 147, 173, 183, 240, 244,
264, 270, 295, 296, 300, 331
- Gözenekden bir atly geçdi / 22
- Bizden alaýsaňyz / 22
- Ajymdan gatap galanymy / 23
- Ýerinden gozganmady / 23
- Öňden pikirlenip / 26
- Bahadan aljak / 26
- Öňden gelýän / 26, 26
- Birden üstüni aldyran / 27
- Agzyndan kakyp / 27
- Başyňdan aýlap goýberenden / 27
- Sizden garaşmaýadym / 28
- Ýerlerinden turuşdylar / 29
- Obadan çykýança / 29
- Obadan saýlanýança / 29
- Obadan saýlanyp / 29
- Suwsuzlykdan ölse / 31
- Açlykdan horlanmaly / 31
- Çolukdan derek ýok / 31
- Bazardan gaýdan öküz / 32
- Gündogardan günbatara / 34
- Ýerden göteren / 41
- Sizden pesräk / 46
- Ýerden sogurdy / 51
- Ýerinden turdy / 52,77, 96, 108, 108,
152, 153, 168, 168, 178, 184, 222,
230, 242, 243, 261, 264, 270, 274,
293, 313, 324, 325, 353
- Dükandan çykdy / 52
- Obadan açygrak saýlanyp / 52
- Bazardan gelýän / 52
- Goltuklaryndan çykaryp / 52
- Bazardan çykyp / 53
- Golumdan tutup / 54
- Bagryndan geçip / 64
- Ýerden süýrenip / 65, 322
- Elinden alajjaklar / 66
- Çigninden tutup / 67
- Daşardan gelip / 75
- Uzukdan çykmady / 76
- Obadan gyz süýreseler / 87
- Öýden çykyp gitdi / 87
- Öýden çykyp / 90, 245
- Şäherden gelýän / 102
- Ýeriňden tur / 107
- Ýerinden turmady / 107

Önünden çykyp / 109

Gözünden ýitirdi / 116

Agzyndan aýyrdy / 131

Maňlaýyndan öpdi / 158

Öýünden çykaryp / 160

Öýünden çykyp / 169

Menden gaçyp / 182

Erkeklerden aýrylyp / 203

Gumdan çykyp / 237

Gapdallaryndan geçdi / 251

Kabinetinden çykdy / 286

Çaýhanadan çykyp / 324

Bazardan çykardy / 328

Bazardan çykmady / 328

Ýeriden galdy / 349

2.2.16.5. Yönelme Grubu

Öýlere gözün düşýärdi / 2

Daşlaryna garym çekilen / 2

Daşyna talaň urlan / 3

Özüne hyrydar ederdi / 3

Aňyrsyna çyksam / 4

Taýagyna söýenip / 5

Ýazlamaga geler / 5

Topraga garyşyp / 5

Üstüne çykyp / 6

Ýanyna gelip / 7

Guma girip / 8

Gazana boşadyp / 9

Gazana guýup / 10

Daga goýup / 10

Uzuklara söz aýdyp berin / 14

Söze başlady / 14, 53, 58

Aşak salyp / 15, 17, 40, 43, 84, 96,
158, 339, 241

Berdä hemaýat / 15

Gapa girip-çykyp / 16

Gazana guýmaga / 16

Aşak saldy / 16, 27, 54, 201, 214, 214,
215, 221, 237

Oba garşy / 19, 33

Öýe girdi / 20, 55, 90, 135, 336

Özüne çekip / 21

Oda goýup / 21

Ýüzüne «Suhan baý» diýseler / 21	Daýhanlara pagtalyk bermek / 27
Oňa «Suhan gaty» diýerdi / 21	Endişä galyp / 28
Güne guran / 21	Gaharyna gara gany / 28
Öýe girjegini / 21	Ýüzüne urup / 28
Myhmana gözi düşen / 21	Giňlige salan / 28
Köwşüne käýinjiräp / 21	Diyenime gulak asmajak / 28
Yzyna tagaşyksyz dolandy / 21	Manysyna nenen düşünsen / 28
Aşak oturdy / 22, 107,160,236	Bizä rugsat berseňiz / 29
Kâsesine guýan / 22	Çola çykansoňlar / 29
Myhmanyna hiç bir hezzet-hormat / 22	Töweregine bir seretdi / 29
Öňüne süýşürüp / 23	Ýerine geldi / 30
Gidenlerine ep-esli wagt / 23	Töweregine seretseň / 30
Şoňa gezek / 23	Gözüne kaklyşýan / 30
Agzyna saldy / 24,25, 57, 81	Egnine atyp / 31
Daýhanlara pagtalyk / 25	Yzyna tirkäp / 31
Oňa haýyr galýa / 25	Ýerine baryp / 31
Süýdüne almakdan / 26	Oba ýakynlaşdygyça / 34
Agzyna ýetirdi / 26	Öýünegirip / 36
Süýdüne berenden / 26	Bazara gitjek / 39
Saňa bir tümen / 26	Bazara baryan / 41
Saňa on tümen / 26	Daşa çykaryp / 41
Süýdüne pul almak / 26	Bazara yetip / 42
Murtun timar berdi / 27	Bazara ýeten / 42

Jübüsine saldy / 44	Oba gelip / 68
Pikire gitdi / 46	Bazara gidipdir / 69
Jogaba kanagatlanman / 49	Oña azgyryldy / 70
Ýere girip / 51	Öýlerine gaýtdy / 70, 202, 324
Ýaşula ynanyp / 51	Öýe alyp / 71
Maña daýanyp / 51	Öýüne baran / 71
Dükana garşy / 52	Uzuga ýapyşdy / 74
Kakalaryna garaşýarlar / 52	Öýe salmady / 76
Öýe girmän / 52	Öýe girip / 80, 204
Bazara gidenler / 53	Öýüne gaýtmady / 81
Dulugyna tutup / 54	Öýüne ugrady / 89, 254
Oba geldi / 55	Öýüne gelip / 89
Agzyna salyp / 56	Öýüňize baryň / 100
Ýeňsesine dolandy / 58	Şähere gelyän / 102
Saraýa bardylar / 58	Öňüne döküp / 103
Ýanyma geldi / 60	İçine saldy / 103
Şähere ýakyn / 60	Suwa gaçyp / 111
Eline gelip / 62	Öýe saldy / 113
Aşak dökülip / 63	Ýüzüne tutup / 121
Gapa garşy / 63	Yüzüne seredip / 127
Daş çykyp / 64, 127	Saraýa girdi / 146
Agzyna düýrläp / 64	Öýe giren / 151
Bazara bar / 65	Uzukjemala garaş / 157

Ýola düşüp / 160	Guma bulaşyp / 260
Özüne çekdi / 160	Başyna inip / 261
Ýüzüne dogry / 175	Goýunlara iýdirsiň / 301
Şähere göçüp / 178	Yzyna gaýtdy / 304
Şähere gitjek / 181	Yzlaryna gaçdylar / 317
Ahala gaçyp / 195	Şähere garşy / 322
Asmana göterilýämiş / 198	Öýlerine yetip / 324
Asmana uçupdyr / 201	Öýlerine geldi / 324
Adamlaryna ýüzlenip / 226	Bazara garşy / 327
Önüne çekip / 228	Ahala gitsem / 332
Maňlaýyna urup / 236	Öýüne girende / 333
Öýe göterip / 240	Ahala git / 341
Öýüne gaýtdy / 235, 300, 335	Öýe ugradyp / 342
Bazara gitdejik / 244	Öýe baryp / 342
Bazara ugrady / 245	Öýe gelip / 358
Saraýa baryp / 254	Öýe yetip / 366
Öýüme baryp / 255	

2.2.16.6.Vasıta Grubu

Şu ýol bilen / 2	Berdi bilen / 9, 9
Eneleri bilen / 9	Berdaşly elleri bilen / 10
Enesi bilen / 9	Bütün göwresi bilen / 10
Uzuk bilen / 9, 12, 16	Şunuň bilen / 13

Orazsoltan ejeň bilen / 15	Boguk sesleri bilen / 51
Gamçysynyň sapy bilen / 21	Ýaglygy bilen / 57
Myhman bilen(v) / Orazsoltan ejä / 21	Gözi bilen / 58
Onuň bilen / 22, 32,40, 89, 90	Uly ýol bilen / 112
Orazsoltan eje bilen / 23	Ogulnyýaz eje bilen / 152
Dişi bilen / 24	Eli bilen / 158
Barmaklary bilen / 25	Uly ýol bilen / 240
Myrat agalar bilen / 27	İnçeräk ýol bilen / 240
Atasy bilen / 28	Hataryň işigi bilen / 256
Adamlar bilen / 29	Ýüwseli barmagy bilen / 257
Eşegi bilen / 34	Bekmyrat baýlar bilen / 267
Çopan ýoly bilen / 34	Gylyçly bilen / 332
Ejesi bilen / 35, 38	

2.2.16.7. İlgi Grubu

Uzuklaryň maşgalasam / 5	Seniň dünýäde näme maksadyň / 7
Olaryň ýaş bedenlerindäki joşgunly güýç / 5	Suhan gatynyň doňan alty sany guzy / 235

2.2.16.8. Eşitlik Grubu

Şunça çeýnäp / 51
----

3. SONUÇ

“İkbal Romanındaki Kelime Gruplarının İncelenmesi” adlı çalışmamızda bu romandaki kelime gruplarının yapılarını, işlevlerini, Türkiye Türkçesi ile Türkmen Türkçesinde benzerlik ve farklılıklarından bahsedilmeye çalışılmıştır. Elde etmiş olduğumuz veriler şu şekildedir:

İncelenen bu romanda bulunan kelime grupları; belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlaması, isim-fiil grubu, sıfat-fiil grubu, zarf-fiil grubu, tekrar grubu, edat grubu, bağlama grubu, unvan grubu, özel isim grubu, ünlem grubu, sayı grubu, birleşik fiil grubu ve kısaltma gruplarından oluşmaktadır.

Belirtili İsim Tamlaması:

Türkmen Türkçesinde Türkiye Türkçesinden farklı olarak belirtili isim tamlamasında ilgi hal eki yerine bazen ayrılma hal eki kullanılmaktadır.

Belirtisiz İsim Tamlaması:

Türkmen Türkçesinde belirtili isim tamlamasındaki yapıların bazıları Türkiye Türkçesinde belirtisiz isim tamlaması şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Sıfat Tamlaması:

Türkiye Türkçesinde miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimler çokluk eki almaz. Birkaçları, birkaç evler vb. şeklinde bir kullanım yoktur. Türkmen Türkçesinde ise Türkiye Türkçesinde olduğu gibi çokluk eki almaz. Ancak incelenen romanda miktar bildiren sıfatlarla nitelenen isimlerin çokluk eki aldığı örneklere rastlanılmıştır.

İsim-Fiil Grubu:

Türkiye Türkçesinde, genellikle, –mAk isim-fiil eki üzerine isim çekim ekleri getirilmeyip isim çekim eki alması gereken yapılarda –mA isim-fiil eki tercih edilmektedir. Türkmen Türkçesinde ise –mAk isim-fiil ekinin, hem çekim ekli hem de eksiz kullanımını –mA ekinden daha yaygındır.

Sıfat- fiil Grubu:

Türkmen Türkçesinde sıfat-fiil gruplarında sıfat-fiile gelen ek Türkiye Türkçesinden farklı olarak etkilediği isime gelmesidir.

Zarf-Fiil Grubu:

Türkmen Türkçesinin zarf-fiil eklerinden bazıları anlam ve şekil olarak Türkiye Türkçesinden farklıdır. Bu eklerden; Ip ekinin olumsuzu Türkiye Türkçesindeki mAdAn ekiyle aynı anlamı veren -ma:n/-mä:n ekidir. Yine bu ekle yapılan zarf-fiiller Türkiye Türkçesinde –Ip ve –Ara ekleriyle yapılan zarf-fiillerin karşılığını vermektedir. Bir diğer zarf-fiil eki inça/-inçe eki Türkiye Türkçesinden farklı olarak –ıncaya kadar, -ana kadar anlamını vermektedir ve kişi eki alabilmektedir. Türkiye Türkçesinden farklı olarak üzerine kişi eki alabilen bir diğer ek -dıkça zarf-fiil ekidir.

Tekrar Grubu:

Türkmen Türkçesinde tekrarların arasına kısa çizgi konulmaktadır. Türkmen Türkçesinde aynen tekrarların ikinci kelimesinin çokluk eki alabildiği görülmektedir.

Edat Grubu:

Her iki leçede de eksiz birleşen, yönelme halindeki bir isimle oluşturulan ve uzaklaşma halindeki bir isimle oluşturulan edatlar şeklindedir.

Bağlama Grubu:

Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde ve bağlacı çok az kullanılmaktadır. Türkmen Türkçesinde hem bağlacı Türkiye Türkçesindeki ve bağlacıyla yakın görevde kullanılmaktadır. Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde +dİr eki bağlaç görevinde de kullanılabilir.

Unvan Grubu:

Lakaplar, millet, boy vs. isimleri, meslek isimleri, Türkiye Türkçesinde isimden önce kullanılırken Türkmen Türkçesinde çoğunlukla isimden sonra kullanılır.

Özel İsim Grubu:

Türkiye Türkçesinde soyadı kanunu öncesi görülen baba ve dede adlarının ikinci isim olarak kullanılması, Türkmen Türkçesinde günümüzde görülen bir durumdur.

Ünlem Grubu:

Türkmen Türkçesinde ünlemler cinsiyet farkı gözetmemektedir. Sadece kadınların ve sadece erkeklerin kullandığı ünlemler bulunmaktadır.

Sayı Grubu:

Türkiye Türkçesinden farklı olarak Türkmen Türkçesinde yüz ve bin(müñ) sayı adlarından önce bir sıfatı kullanılmaktadır.

Birleşik Fiil Grubu:

Yeterlilik anlamı veren bil- yardımcı fiili ile kurulan birleşik fiillerde Türkiye Türkçesinde “-e bil-” şeklindeyken Türkmen Türkçesinde -İp bil- şeklindedir. Türkmen Türkçesinde niyetlenme anlamı veren başla- yardımcı fiili Türkiye Türkçesinde -mAyA başla- şeklinde kullanılırken Türkmen Türkçesinde -İp başla- şeklinde kullanılmaktadır. Türkmen Türkçesinde tezlik anlamı bildiren -I / -U ber- birleşik fiilin -İp / -Up ber- şeklinde örneklerine de rastlanılmıştır.

Kısaltma Grupları:

Türkiye Türkçesinde yükleme grubu isim + (y) I + isim şeklindeyken, Türkmen Türkçesinde isim+ (n)I + isim şeklindedir. Türkiye Türkçesinde yönelme grubu isim + (y) + isim şeklinde yapılırken, Türkmen Türkçesinde isim + A + isim şeklinde yapılmaktadır. Türkiye Türkçesinde bulunma grubu isim + DA+ isim şeklinde yapılırken, Türkmen Türkçesinde isim+ da / de+ isim şeklinde yapılmaktadır. Türkiye Türkçesinde uzaklaşma grubu isim + DAn + isim şeklindeyken, Türkmen Türkçesinde isim + dan / den + isim şeklindedir.

4. KAYNAKÇA

- Aktan, Bilal. *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*, Ankara: Gazi Kitabevi Yayınları, 2009.
- Altun, Mustafa. *Türkçede Kelime Grupları Çözümlemeleri*, İstanbul: MvtYayıncılık, 2011.
- Berkil, Özgür. *Türkmen Türkçesindeki Edatlarla Türkiye Türkçesindeki Edatların Karşılaştırmalı Analizi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2003.
- Çelik, Abdullah ve diğerleri. *Cümle Ve Metin Bilgisi*, İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2006.
- Delice, H. İbrahim. *Türkçe Söz Dizimi*, 2.Basım, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2003.
- Dinç, Sinan. *Türkmen Türkçesinin Söz Dizimi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, 2014.
- Ernazarov, Seyitnazar. *Türkmen ve Türkiye Türkçesinde Bazı Ortak Adların Anlam Farklılıkları Üzerine*, Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, 2002, file:///C:/Users/a/Downloads/2039-2Turkmence_Ve_Turtiye_Turkcesinde_Bazi_Ortaq_Adlarin_Deghishik_Anamlari_Uzre-Seyidnezer_Ernzerov-7s.pdf (10.05. 2019)
- Gökçimen, Ahmet. *Ekim Devrimi Temalı Türkmen Romanlarında Rus Tipler*, Erzurum: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 2015. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/33787pdf> (21.04.2019)
- Gülsevin, Gürer. *Türkiye Türkçesinde Birleşik Zarf-Füller*, Sosyal Bilimler Dergisi <https://sbd.aku.edu.tr/II2/11-Gurer-gulsevin.pdf> (20.04.2019)
- Karaağaç, Günay. *Türkçenin Söz Dizimi*, İstanbul: Kesit Yayınları, 2009.
- Karahan, Leyla. *Türkçede Söz Dizimi*, 18. Basım. Ankara: Akçağ Yayınları, 2012.
- Kerimoğlu, Caner. *Türkiye Türkçesi ve Tatar Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2014.
- Korkmaz, Zeynep. *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Baskı Sayısı 10.000, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2003.
- Kültürel, Zuhâl. *Türkiye Türkçesi Cümle Bilgisi*, Konya: Palet Yayınları, 2018.

- Özkan, Abdurrahman. Toker, Mustafa ve Deniz Ufuk. *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, İkinci Basım. Konya: Palet Yayınları, 2016.
- Özkan, Mustafa. Sevinçli, Veysi. *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, İstanbul: Akademik Kitaplar, 2009.
- Özmen, Mehmet. *Türkçenin SözDizimi*, Adana: Karahan Kitbaevi Yayınları, 2013.
- Söyegov, Muratgeldi. *Türkmen Ceditçi Yazarlar*, Gazi Türkiyat, Güz 2010 / Sayı:7 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/76721pdf> (21.04.2019)
- Şenol, Asım. *Türkiye Türkçesi Ve Türkmen Türkçesinin Karşılaştırmalı Söz Dizimi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Lehçeleri Anabilim Dalı, 2018.
- Tokyürek, Hacer ve Çetin, Pekacar. *Eski Türkçeden Günümüze Eksiz Ad Tamlaması Meselesi*, Dil araştırmaları sayı:15, Güz 14. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/54860pdf> (05.05.2019)